

Úradný vestník

Európskej únie

C 248

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 54

25. augusta 2011

Číslo oznamu	Obsah	Strana
I	<i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	472. plenárne zasadnutie v dňoch 15. a 16. júna 2011	
2011/C 248/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha a priority politiky súdržnosti v rámci stratégie Európa 2020“ (prieskumné stanovisko na žiadosť maďarského predsedníctva)	1
2011/C 248/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stratégie v záujme inteligentného ozdravenia rozpočtovej politiky: nájsť hnacie sily rastu v Európe. Ako naplno využiť potenciál nášho hospodárstva vzhľadom na naliehavú potrebu úpravy rozpočtu?“ (prieskumné stanovisko na žiadosť maďarského predsedníctva)	8
2011/C 248/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Posilňovanie spoločenského postavenia a integrácia rómskych občanov v Európe“ (prieskumné stanovisko)	16
2011/C 248/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vplyv politík EÚ na pracovné príležitosti, potreby v oblasti odbornej prípravy a na pracovné podmienky pracovníkov v oblasti dopravy“ (prieskumné stanovisko)	22
2011/C 248/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Udržateľný rozvoj dopravnej politiky EÚ a plánovanie TEN-T“ (prieskumné stanovisko na žiadosť nadchádzajúceho poľského predsedníctva Rady EÚ)	31

SK

Cena:
8 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2011/C 248/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Príspevok občianskej spoločnosti k Východnému partnerstvu“	37
2011/C 248/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Začlenenie vodohospodárskej politiky do ostatných oblastí európskej politiky“ (prieskumné stanovisko na žiadosť maďarského predsedníctva Rady EÚ)	43
2011/C 248/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha EÚ a jej vzťahy so Strednou Áziou: prínos občianskej spoločnosti“	49
2011/C 248/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Na ceste k dohode o pridružení EÚ – Mercosur: príspevok občianskej spoločnosti“	55
2011/C 248/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dialóg medzi kultúrami a Rómovia: kľúčová úloha žien, výchovy a vzdelávania“ (doplňujúce stanovisko)	60

III *Prípravné akty*

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

472. plenárne zasadnutie v dňoch 15. a 16. júna 2011

2011/C 248/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zdaňovanie finančného sektora“ [KOM(2010) 549 v konečnom znení]	64
2011/C 248/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Závety z piatej správy o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti: budúcnosť politiky súdržnosti“ [KOM(2010) 642 v konečnom znení]	68
2011/C 248/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom: Preskúmanie rozpočtu EÚ“ [KOM(2010) 700 v konečnom znení]	75

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

472. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 15. A 16. JÚNA 2011

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha a priority politiky súdržnosti v rámci stratégie Európa 2020“ (prieskumné stanovisko na žiadosť maďarského predsedníctva)

(2011/C 248/01)

Spravodajca: **Etele BARÁTH**

Stály zástupca Maďarska pri Európskej únii, pán Péter GYÖRKÖS, požiadal 15. novembra 2010 v mene budúceho maďarského predsedníctva Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Úloha a priority politiky súdržnosti v rámci stratégie Európa 2020“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená prípravou práce výboru v tejto oblasti prijala svoje stanovisko 31. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 141 hlasmi za, pričom 9 členovia hlasovali proti a 22 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a pripomienky

1.1 Odporúčania

1.1.1 EHSV sa domnieva, že reakcia Európskej únie na krízu, a **myslenie presahujúce stratégiu Európa 2020, spolu s jej cieľmi** a hlavnými iniciatívami, udávajú správny smer; a tiež je toho názoru, že navrhované opatrenia a nástroje sú sľubné. Stratégia – spolu s paktom Euro Plus – sa zameriava na nevyhnutné kvalitatívne zmeny a na prvky potenciálneho rastu.

1.1.2 EÚ pokračuje v prehlbovaní a posilňovaní integračného procesu. EHSV sa domnieva, že ak Európska únia a jej členské štáty chcú posilniť integráciu, **budú musieť urobiť rozhodujúce zmeny do roku 2020, najmä s ohľadom na kvalitu svojich** inštitúcií a právnych a finančných systémov. To si

vyžaduje udržateľnú (dlhodobú) stabilitu, konkurencieschopnosť (rastový potenciál) a silnejšiu (ekonomickú, sociálnu a územnú) súdržnosť, a to všetko v rovnakom čase.

1.1.3 EHSV v niekoľkých svojich stanoviskách zdôraznil, že politika súdržnosti je historickou hodnotou EÚ, ktorej **tri ciele** – konvergencia, silnejšia regionálna konkurencieschopnosť prostredníctvom vytvárania pracovných miest a silnejšia územná spolupráca – by sa mali **zachovať a posilniť**. Menej vyspelé európske krajiny a regióny musia skutočne zvýšiť investície do infraštruktúry a ďalší kapitál, ktorý je nevyhnutný na urýchlenie potenciálneho rastu.

1.1.4 Hoci je EHSV presvedčený, že finančné prostriedky investované do podpory politiky súdržnosti priniesli do značnej miery dobré výsledky, jednako sa domnieva, že by sa takéto

financovanie malo ďalej rozvíjať a reštrukturalizovať, a to najmä s ohľadom na **zlepšenie účinnosti a efektívnosti finančných prostriedkov a výdavkov**. Nástroje politiky súdržnosti by sa mali zosúladiť so stratégiou Európa 2020 takým spôsobom, aby nedochádzalo k porušovaniu európskej politiky súdržnosti.

1.1.5 EHSV odporúča, aby sa preskúmanie súčasných cieľov a nástrojov politiky súdržnosti zameralo na možnosti ich prispôsobenia v súlade s prvkami stratégie Európa 2020, a to takto:

1.1.5.1 Súčasné ciele a nástroje politiky súdržnosti

Politika súdržnosti			
Ciele	Štrukturálne fondy a nástroje		
Konvergencia/udržateľný rast	EFRR	ESF	Kohézny fond
Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť	EFRR	ESF	
Európska územná spolupráca	EFRR		

1.1.5.2 Európa 2020: 3 vzájomne prepojené priority

- Inteligentný rast: vytvoriť *ekonomiku* založenú na znalostiach a inovácii;
- Trvalo udržateľný rast: presadzovanie efektívnejšej, ekologickejšej a *konkurencieschopnejšej ekonomiky*;
- Inkluzívny rast: podporovanie *ekonomiky s vysokou zamestnanosťou*, ktorá by zabezpečovala sociálnu a územnú súdržnosť.

1.1.5.3 EHSV navrhuje, aby politika súdržnosti jasne zdôrazňovala spoločenské ciele, sociálne ciele a ciele solidárnosti, a využívanie **štrukturálnych fondov na investičné účely v úzkej spolupráci s ostatnými európskymi fondmi**. Ak sa tak nestane, zameranie sa na silný ekonomický rast v rámci stratégie Európa 2020, čo je samo osebe dokonale prijateľné, by mohlo zatieniť sociálnu a územnú súdržnosť.

1.1.5.4 Ak by sa poradie cieľov konkurencieschopnosti a zblížovania štrukturálnych fondov zmenilo, a ak by sa povolovalo, aby sa koncepcia financovania **z viacerých fondov** stala dominantným faktorom, potom by sa ciele stratégie Európa 2020 a stratégie súdržnosti stali celkom zlučiteľnými, a štrukturálne fondy by účinnejšie prispievali k posilňovaniu regionálnej konkurencieschopnosti.

Stratégia Európa 2020		Politika súdržnosti (Reformovaná štruktúra)		
Ciele/nástroje	Hlavné iniciatívy	Ciele/nástroje	Štrukturálne fondy a nástroje	
Inteligentný rast	Digitálna agenda pre Európu, Inovácia v Únii, Mládež v pohybe	Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť		
Výskum/inovácie, Vzdelávanie, Digitálna spoločnosť		Vyššia konkurencieschopnosť/atraktívnejšia lokalita, rozvoj ľudského kapitálu/vzdelávania, atď., Inovačná/znalostná spoločnosť		
Trvalo udržateľný rast	Európa efektívne využívajúca svoje zdroje, Priemyselná politika vo veku globalizácie	Konvergencia		
Ekologická energetika/ekologicky uvedomelá spoločnosť Siete/ malé podniky		Environmentálny a infraštrukturálny rozvoj generujúci rast, budovanie inštitúcií		
Inkluzívny rast	Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta, Európska platforma na boj proti chudobe	Európska územná spolupráca		
Rovnaký prístup/viac kvalitnejších pracovných miest		Miestna, regionálna a makro-regionálna spolupráca		

1.1.6 EHSV uznáva, že vyššie uvedená štrukturálna harmonizácia by si vyžadovala **radikálne zmeny, so zameraním sa na vymedzenie podrobných cieľov**: okrem iného je potrebné stanoviť doplnujúce ciele konkurencieschopnosti a rozšíriť územnú spoluprácu tak, aby zahŕňala podporu

makro-regionálneho rozvoja. Ak neexistuje žiadna možnosť nadviazania priamych spojení medzi stratégiou Európa 2020 a politikou súdržnosti EÚ, ich ciele a prostriedky, ako aj účinnosť realizácie politík, sa môžu výrazne znížiť.

1.1.7 Takáto štrukturálna harmonizácia by mohla nastať v prípade, ak by EÚ uznala **súdržnosť** a politiku súdržnosti v širšom zmysle ako **prioritu, ktorá je na rovnakej úrovni s konkurencieschopnosťou**. To by sa muselo odraziť v rozpočtových prostriedkoch určených pre tieto dve priority. Zároveň to nie je len otázka vynakladania ďalších peňazí na súdržnosť v budúcnosti, ale tiež je to otázka ich **efektívnejšieho vynakladania**.

1.1.7.1 EHSV naliehavo vyzýva na zlepšenie návrhov režimu podmienenosti *ex ante* a *ex post*, ktorý by mal monitorovať účinnosť a efektívnosť politiky súdržnosti Únie. Tento režim však nesmie narušiť zjednodušenie nástrojov súdržnosti v ich celistvosti, naopak, mal by znížiť náklady na implementáciu a zlepšiť predvídateľnosť. EHSV dúfa, že inštitucionálne a administratívne zmeny prinesú jednoduchší a efektívnejší systém. Je potrebné vytvoriť model, ktorý by dokázal v praxi posúdiť interakcie pri realizácii cieľov stratégie Európa 2020, národných reformných programov a politiky súdržnosti na základe konkrétnej situácie jednotlivých krajín a regiónov, ťažiac z politiky súdržnosti.

1.1.8 EHSV súhlasí s tým, aby **všetky oblasti politiky EÚ by mali prispievať k úspechu stratégie Európa 2020**. Revízia rozpočtu Európskej únie načrtla nový strategický programovací prístup k politike súdržnosti. EHSV plne podporuje rozvoj **spoločného strategického rámca** zo strany Európskej komisie, ktorý **premieňa ciele a zámery** stratégie Európy 2020 na **investičné priority**. Tento rámec by sa týkal všetkých fondov EÚ a ďalej by integroval všetky ostatné finančné nástroje EÚ.

1.1.9 EHSV opätovne zdôrazňuje, že **Európsky sociálny fond** by ako nástroj EÚ na podporu investícií do ľudských zdrojov mal podporovať tri priority stratégie Európa 2020: inteligentný rast, inkluzívny rast a trvalo udržateľný rast. V tomto smere sú kľúčovými faktormi zamestnanosť, vzdelávanie, aktívne začlenenie a politika rovnakých príležitostí.

1.1.10 EHSV sa domnieva, že **dosiahnutie vyšších cieľov si vyžaduje posilnenie inštitucionálnej štruktúry ESF** a zlepšenie jeho účinnosti bez toho, aby to viedlo k nárastu administratívnej záťaže. Je dôležité, aby ESF hral vedúcu úlohu pri zlepšovaní situácie obzvlášť znevýhodnených sociálnych skupín (napr. prisťahovalcov, menšín, osôb so zdravotným postihnutím alebo rómskej populácie) a pri zabezpečovaní priaznivých podmienok pre ich integráciu.

1.1.11 EHSV poukazuje na to, že koordinácia politik, ktoré sú financované z rôznych fondov EÚ v oblasti politiky súdržnosti a z nástrojov stratégie Európa 2020, môže mať vplyv na ich pôvodné ciele a územnú celistvosť, čo môže vyústiť do zmien. Počas ich realizácie sa môžu objaviť aj nové zásadné perspektívy. Je potrebné zaviesť mechanizmy pravidelného plánovania, riadenia a kontroly. Kľúčovým aspektom opakovaného procesu je to, že v „dohode o partnerstve“ je potrebné definovať nielen prípravné kroky rozvoja, ale tiež celý proces

implementácie, jeho podmienky a meranie účinnosti; avšak zúčastnené strany tiež musia brať do úvahy skutočnosť, že celkové ciele riadiacich výborov sa môžu zmeniť na základe priebežného monitorovania príjemcov.

1.1.12 Výbor zdôrazňuje, že z hľadiska dosahovania cieľov stratégie Európa 2020, je potrebné posilniť koordináciu v rámci správy jednotlivých fondov, predovšetkým kohézneho fondu, štrukturálnych fondov a fondov pre inovácie.

1.1.13 EHSV súhlasí s tým, že v záujme predchádzania konfliktom existuje z **dlhodobého hľadiska** veľa argumentov v prospech **integrácie** všetkých súčastí štrukturálnej politiky EÚ (vrátane napr. stratégie Európa 2020, politiky súdržnosti, SPP alebo EIB) do plne koherentného súboru všeobecných **politik spoločenskosti, ktoré by sa dali nazvať EÚ 2050**. To by umožnilo užšiu politickú a technickú spoluprácu a koordináciu bez toho, aby to znamenalo koniec jednotlivých politik. Tento cieľ bude samozrejme ťažké dosiahnuť, pokiaľ budú kompetencie pre jednotlivé časti príslušných politik rozdelené medzi EÚ a členské štáty. Posilňovanie regionálnej dimenzie by mohlo byť vhodným prostriedkom na postupné dosiahnutie požadovaného cieľa.

1.1.14 Rozvíjanie polycentrickej Európy, ktorá by obsahovala sieť „inteligentných“ miest, si vyžaduje tímovú prácu, ktorá bude možná len v rámci spolupráce medzi rôznymi zainteresovanými stranami. Jednou z možných z ciest je byť spolupráca v nadnárodných oblastiach, rovnako ako stratégie makro-regionálneho rozvoja, ktoré spájajú **zainteresované strany** z rôznych krajín a odvetví.

1.2 Regióny a súdržnosť

1.2.1 Podľa názoru EHSV, **konkurencieschopnosť EÚ** do značnej miery závisí od **posilnenia regionálnej konkurencieschopnosti**.

1.2.2 EHSV sa domnieva, že novovznikajúce formy makro-regionálnej spolupráce sú v mnohých ohľadoch rozhodujúce. Ako to už bolo zdôraznené v niekoľkých stanoviskách (k problematike regiónu Baltského mora a Podunajska), pomoc poskytnutá v rámci štrukturálnych fondov môže pomôcť definovať stratégie v rámci **fyzických a nefyzických trans-európskych sietí**, ktoré Európska únia potrebuje, aby ako lokalita zvýšila svoju konkurencieschopnosť a atraktivnosť.

1.2.3 EHSV sa domnieva, že budúcnosť Európskej únie a upevnenie jej politickej jednoty závisí tiež od **jej schopnosti prekonať regionálny prístup založený na štatistike, ohraničený vnútroštátnymi hranicami**. Je zrejme, že pokrok smerom k vytvoreniu regionálneho prístupu dosiahnutý v posledných rokoch, komplexné programy a horizontálne vzťahy, ako aj konsolidácia klastrov, umožní sociálnemu a územnému rozmeru európskeho hospodárstva, aby prekvital.

1.2.4 Podľa názoru výboru **nemá zmysel zavádzať paralelné a občas úplne identické ciele prostredníctvom rôznych politických oblastí**, a tiež nemá zmysel vypracovávanie iného súboru nástrojov, než akými sú relatívne dobre stanovené nástroje politiky súdržnosti.

1.2.4.1 Nadchádzajúce desaťročie bude musieť byť, v čoraz väčšej miere, desaťročím funkčných regiónov. Regióny môžu mať jedno alebo viacero stredísk, s cezhraničnými, horizontálnymi a vertikálnymi regionálnymi hospodárskymi väzbami, ktoré bude podporovať právny, finančný a inštitucionálny potenciál „**posilnenej spolupráce**“. Nový význam pojmu „regionálny“ tak môže inteligentnej Európe priniesť nový rozmer. Avšak vzhľadom na to, že niektoré regióny zaostávajú – a budú zaostávať aj naďalej – je potrebné vypracovať program, ktorý by im pomohol toto zaostávanie prekonať.

1.2.5 EHSV sa domnieva, že transformácia európskej ekonomiky na úspešného globálneho hráča, zvyšovanie potenciálu rastu, odstraňovanie regionálnych rozdielov, podpora mikropodnikov, malých a stredných podnikov pôsobiacich v okrajových oblastiach, uvoľňovanie nových zdrojov, zvyšovanie povedomia o životnom prostredí a zdravom životnom štýle, zlepšenie kvality vzdelávania, motivácia mladých ľudí, podpora inovácií, povzbudzovanie ľudí k účasti na rôznych procesoch a posilňovanie európskej identity **sú oblasti, ktorými by sa bolo treba zaoberať**.

1.3 Mestá a mestské aglomerácie

1.3.1 EHSV zdôrazňuje, že konkurencieschopnosť Európy vo veľkej miere závisí od jej metropolitných miest a metropolitných regiónov, v rámci ktorých môžu podniky ťažiť z aglomerácie ekonomík a sietí, ktoré spájajú globálne trhy. **Vo všeobecnosti by mestské oblasti mohli byť hnacou silou rastu** a centrami tvorivosti a inovácie. Vyššie úrovne rastu a nové pracovné miesta je možné vytvoriť za predpokladu, že existuje kritický počet subjektov, akými sú spoločnosti, univerzity a výskumní pracovníci. Mestské problémy, či už v súvislosti s degradáciou životného prostredia alebo v súvislosti so sociálnym vylúčením, si vyžadujú konkrétnu odpoveď a priamu účasť stupňa danej vlády.

1.3.2 Podľa názoru EHSV by sa mal vypracovať **ambiciózný mestský program**, ktorý by jasnejšie identifikoval finančné prostriedky s cieľom riešiť otázky spojené s rozvojom miest, a v rámci ktorého by mestské orgány zohrávali výraznejšiu úlohu pri navrhovaní a implementácii stratégie rozvoja miest.

1.3.3 Mestské systémy sú, v závislosti od ich geografickej polohy, doplnené o rôzne **povodia**. EHSV nemôže akceptovať ďalšiu existenciu „tradičného“ antagonizmu medzi mestom a vidiekom. Výhody, ktoré môžu byť dosiahnuté v rámci **partnerstva medzi vidiekom a mestom**, sú vo veľkej miere závislé od miestnych, a v konečnom dôsledku aj od jedinečných, kontextových faktorov.

1.4 Vidiecke oblasti a poľnohospodárstvo

1.4.1 EHSV sa domnieva, že v rámci **stratégie Európa 2020** je politika súdržnosti na jednej strane a spoločná poľnohospodárska politika na strane druhej základom, najmä pokiaľ ide

o **integrovanej územnej rozvoji**. Poľnohospodárstvo, dôležitý zdroj hospodárskej dynamiky, zostáva pre EÚ aj naďalej strategickým odvetvím, ako z hľadiska bezpečnosti potravín, tak aj z hľadiska jeho potenciálu, pokiaľ ide o rast a zamestnanosť vo vidieckych oblastiach, a vzhľadom na svoj príspevok k boju proti zmene klímy.

1.4.2 V tejto súvislosti musia obidve oblasti politiky **zamerať svoje úsilie na dosahovanie tých spoločných, horizontálnych cieľov**, ktoré majú transformovať EÚ na inteligentnú, trvalo udržateľnú a solidárnu ekonomiku, ktorá sa vyznačuje vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti.

1.4.2.1 EHSV sa domnieva, že inteligentné a globálne prepojené miesta vo vidieckych oblastiach majú zohrávať úlohu pri zabezpečovaní obnovy, ktorá je plánovaná v stratégii Európa 2020. Rovnako ako v mestských oblastiach, siete sú zásadnou organizačnou formou pre podnikanie a regionálny rozvoj.

2. Závery

2.1 EHSV schvaľuje skutočnosť, že odkazy v stratégii Európa 2020, ktoré sa odvolávajú na potrebu inovácie týkajúcej sa zmeny klímy, energetickej účinnosti, obnoviteľných zdrojov energie, zdravia a demografickej zmeny, sú štrukturálne spojené s cieľmi súdržnosti, ktoré sú stanovené v oblasti vzdelávania, výskumu a vývoja a digitálnej spoločnosti. Aj z regionálneho hľadiska predstavujú **most medzi cieľmi súdržnosti a stratégiou Európa 2020**.

2.1.1 Výbor tiež konštatuje, že existuje **rozpor** medzi rôznymi teoretickými prístupmi a koncepciami používanými v praxi. Lisabonská zmluva pridala významu slova „regionálny“ nový rozmer tým, že územným aspektom priradila legitímnu úlohu v procese súdržnosti. Spôsob, akým bude „región“ v rámci regionálnej politiky v budúcnosti definovaný, nie je bezvýznamnou záležitosťou. Potrebná je definícia, ktorá by pomohla nájsť spoločný obraz, či už z regionálneho a inštitucionálneho pohľadu alebo z pohľadu príslušných právnych a finančných nástrojov, s cieľom zabezpečiť obnovený, udržateľný rast v Európe.

2.1.1.1 EHSV uznáva, že **vznik makro-regionálnych stratégií je veľmi pozitívny proces**, ktorý úzko súvisí s koncepciou územnej súdržnosti, ktorú zaviedla Lisabonská zmluva. Regionálne politiky musia v užšom slova zmysle efektívne dopĺňať spoluprácu medzi regiónmi, ktoré sú väčšie alebo od seba navzájom vzdialenejšie, ale ktoré majú v oblasti spolupráce spoločné záujmy.

2.2 Rozdelenie „skupín“ programov definovaných okrem iného z priestorového (t. j. regionálneho, územného, medzimestského) hľadiska odráža oblasti s aktivitami podporujúcimi rozvoj, ktoré samozrejme obsahujú jedno alebo viac veľkých mestských centier bez toho, aby nevyhnutne vylučovali alebo

ignorovali iných. Európske „**centrá excelentnosti**“, ktoré sú definované na základe inovačných zručností, sú charakteristické pre určité hospodárske odvetvia, nepredstavujú náhodnú akumuláciu individuálnych zručností a schopností v danom mestskom centre, ale predstavujú skôr **znalosti zoskupené prostredníctvom prepojení, ktoré sú jasne definované vo fyzickom priestore**.

2.2.1 „Excelentnosť“ je možná iba vďaka kvantitatívnemu rozvoju vyjadrenému v systéme cieľov súdržnosti, ktorý sa týka životného prostredia, infraštruktúry, vzdelávania alebo odbornej prípravy. Charakteristickou črtou takýchto oblastí je ich otvorenosť. Účasť je možná kdekoľvek, ale z kvalitatívnych dôvodov vznikajú príležitosti, z dlhodobého hľadiska, v okolí ťažiska. Predvídateľnosť sa správne zakladá na historicky predvídateľnej stabilite regionálnych, viacrozmerých kapacít.

2.3 Aby bola inovácia úspešná, je potrebné podporovať nové formy demokracie. Je potrebné rozvíjať obvyklé formy sociálnej konzultácie a pomocou nástrojov založených na **participatívnej demokracii** je potrebné uvoľniť zručnosti s cieľom podporiť organizovanú občiansku spoločnosť, aby vo väčšej miere inklinovala k účasti alebo aby bola ochotnejšia zapojiť sa v súlade so základnými princípmi zmlúv EÚ.

2.4 Inovácia je predovšetkým o tom, ako uvádzať do praxe nové nápady a podnety, ako predvídať hospodársku súťaž a ako predstihnúť predvídateľné procesy s využitím znalostí. Jej zložitosť znamená, že dokáže kombinovať ľudské schopnosti, technické spôsobilosti a hospodárske vzťahy v celej ich rozmanitosti. Mestské centrá, ako **uzly**, prirodzene zabezpečujú tie správne podmienky – zásadný rámec – bez ktorého všetko zostáva len v teoretickej rovine.

2.5 To je dôvod prečo musí, **na základe územných analýz**, existovať neoddeliteľná súčasť systémov a politiky finančnej podpory, ktorá by poskytovala koordinovanú, paralelnú podporu pre inovácie a opatrenia na dosiahnutie vývoja.

2.6 Aj keď je pravda, že stratégia Európa 2020 je komplexný program pre rast, konkurencieschopnosť, trvalú udržateľnosť a štrukturálnu politiku, zo širšieho, globálneho pohľadu je to tiež **program, ktorý má Európe pomôcť byť konkurencieschopnou na globálnom trhu**.

2.7 Ciele stratégie Európa 2020 a politiky súdržnosti nadväzujú na to, čo je uvedené vyššie. So zreteľom na stratégiu Európa 2020 však inštitucionálnemu rámcu pre jej vykonávanie **chýbajú** spoločné nové finančné a právne prvky, ktorých vzájomná súhra by im umožnila stať sa faktormi, ktoré prispievajú k vyššej účinnosti. Dobrým argumentom je, že pretváraním a zapracovaním nástrojov súdržnosti by sa urýchlil rozvoj „inteligentnej“ Európy orientovanej na inovácie, ale len v prípade **rozšírenia súboru nástrojov**, na základe využitia synergie vytvorenej integráciou rôznych zdrojov.

3. Diskusia

3.1 Európske politické obnovenie urýchlila kríza, ktorá začala na konci minulého desaťročia.

3.1.1 Európska únia potrebuje **silnejšiu ekonomickú integráciu**, čiastočne aj kvôli globálnej kríze. Podľa názoru výboru ide o pozitívny proces v tom, že posilňuje EÚ, ale zároveň ide o zložitý proces v tom zmysle, že spolupráca medzi 27 krajinami neprebíha plynule. Napriek všetkým sprievodným problémom, jednou z hlavných myšlienok, ktoré podporujú túto silnejšiu ekonomickú (a následne politickú) integráciu, je rozvoj „hospodárskej politiky EÚ“. **Má tri hlavné aspekty** ⁽¹⁾:

a) Stabilita

EÚ rozširuje prostredníctvom Paktu stability a rastu rozsah spoločnej kontroly odvetví, ktoré obsahujú riziká stability a ktoré zavádzajú mechanizmus krízového manažmentu (EFSM a ESM);

b) Rast a konkurencieschopnosť

na tento účel prijala EÚ **stratégiu Európa 2020 a Pakt Euro Plus**;

c) Súdržnosť

EÚ uskutočňuje **politiku súdržnosti a spoločnú poľnohospodársku politiku** s cieľom vyrovnáť sociálne, ekonomické a územné rozdiely.

3.2 Zmeny, základné dokumenty a stratégie, ktoré boli prijaté, sú **receptom na obnovu**, vytvárajúc podmienky a nástroje, za používanie ktorých nesú spoločnú zodpovednosť ako EÚ, tak aj domáci politickí lídri. K dispozícii sú rôzne nástroje, ktoré majú byť použité **spoločne**, aby sa dosiahla stabilita, rast a konkurencieschopnosť, a aby sa realizovala súdržnosť.

3.3 Samotná úloha zladit' stratégiu Európa 2020 s politikou súdržnosti odráža určitý rozpor. Svedčí to o nebezpečenstve spočívajúcom v protiklade medzi trhovou ekonomikou a vyrovnávaním sociálnych a územných rozdielov. **Práve teraz v čase obmedzených finančných prostriedkov a podpory jedného a na úkor druhého je to nebezpečenstvo ešte väčšie. Posilňovanie súdržnosti by sa malo dosiahnuť zlepšením podmienok pre rast a konkurencieschopnosť. Menej rozvinuté členské štáty a regióny už nesmú v súčasnom globálnom kontexte strácať viac času.**

⁽¹⁾ Pozri článok 3.3 Zmluvy o EÚ a článok 174 Zmluvy o fungovaní EÚ.

3.4 V niekoľkých členských štátoch kríza trvalo oslabilu verejnú financie a bude ťažké ich konsolidovať v čase, keď sa začínajú prejavovať dôsledky starnutia populácie. Jedným slovom, väčšina krajín EÚ čelí ťažkej budúcnosti.

3.5 Stratégia Európa 2020 celkom oprávnené nerozlišuje medzi štrukturálnymi reformami, ktoré je možné zavádzať len v dlhodobom horizonte, a opatreniami na podporu krátkodobej obnovy.

3.6 Úspech tejto stratégie by nemal byť závislý od krátkodobých ekonomických trendov. Ide práve o prostriedky investované do pomalých štrukturálnych zmien, ktoré „riadia“ odvetvia. Tie môžu vďaka svojej konkurenčnej inovácii prispieť k obnove samotného systému.

3.7 Prvky potenciálneho rastu nadväzujú na niekoľko cieľov stratégie (a tak je to správne); avšak existuje niekoľko neúmyselných rozporov.

3.7.1 Spomedzi cieľov stratégie Európa 2020 – z hľadiska potenciálu rastu – zodpovedá vyššia miera zamestnanosti a úrovne vzdelávania kvantitatívnym a kvalitatívnym aspektom pracovnej sily. Ciele výdavkov na výskum a vývoj, ako aj energetické a klimatické ciele, sú spojené s kvalitou investovaného kapitálu a environmentálnou udržateľnosťou. Zároveň tejto stratégii chýbajú niektoré faktory, ktoré určujú množstvo a kvalitu kapitálu (investície a ich technické normy), a tiež celkový faktor produktivity. Stratégia prikladá veľký význam výdavkom na výskum a vývoj, ale nezaobrá sa dostatočne inovačnými procesmi v podnikoch alebo hospodárskou a sociálnou inováciou, ktorá nie je identická s výskumom a vývojom.

3.7.2 Z uvedeného vyplýva, že stratégia Európa 2020 odráža ekonomický prístup, ktorý je v **súlade s potrebami a vlastnosťami pomaly rastúcich vyspelých ekonomík** s ich významnou výskumnou a vývojovou kapacitou a s relatívne nízkou mierou investícií; z dlhodobého hľadiska sa aj takáto nízka miera ukázala byť dostatočnou pre zabezpečenie potrebnej štrukturálnej zmeny. Vo vyspelých krajinách nie je pochyb o tom, že výskum, vývoj a inovácie zohrávajú kľúčovú úlohu v ekonomickom raste. Z tejto perspektívy je súdržnosť na druhom mieste, aj keď nie nevyhnutne v rozpore s konkurencieschopnosťou.

3.7.3 Nové členské štáty EÚ s nižšou úrovňou hospodárskeho rozvoja však potrebujú investície do infraštruktúry a ďalších oblastí, aby dobehli zameškané. V takýchto krajinách je pravdepodobnejšie, že to budú investície a nie výskum a vývoj, ktoré budú hlavnou hnacou silou rastu. Hoci dokument Komisie⁽²⁾ v tejto súvislosti zmieňuje súdržnosť, návrh nedostatočne zdôrazňuje pomoc menej rozvinutým krajinám, ktoré majú čo doháňať.

3.8 Stratégiu Európa 2020 **nie je možné pochopiť bez toho znalosti spôsobu, ako sa finančné prostriedky pridelujú**. Na jednej strane existuje „šedá zóna“ medzi rokmi 2010 a 2013, v rámci ktorej naďalej platí súčasný finančný výhľad, ale nie vždy v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 (napr. digitálna agenda). Na druhej strane, ciele prijaté v rámci stratégie Európa 2020 do značnej miery určujú výdavky v budúcom rozpočte EÚ. **S ohľadom na túto skutočnosť by bolo vhodné prepojiť ciele tejto stratégie s prioritami finančného rámca.**

3.9 Analýzy ukazujú, že energia vložená do eliminácie zaostávania sa mnohonásobne vráti spolu s radom ďalších výhod:

- po prvé: investície z rozpočtu EÚ prinášajú preukázateľne vyšší než priemerný rast vo finančných výsledkoch hospodárstva EÚ (HDP), vďaka pokročilým transferom technológií, vysokému percentu dovozu investícií, kvalifikovanej pracovnej sile, výhodám lacnejšej infraštruktúry a investíciám, ktoré využívajú finančnú pomoc, a ktoré stavajú na modernej infraštruktúre,
- po druhé: rozšírenie jednotného trhu, rozšírené poskytovanie služieb a rast znalostnej základne sú faktormi, ktoré už sami osebe významne prispievajú k inovačným činnostiam,
- po tretie: pre malé a stredné podniky znamená financovanie zo štrukturálnych fondov často trhy, prístup na trhy alebo financovanie rozvoja,
- a napokon potenciálny pozitívny vplyv integrácie a dobiehania je pre najviac znevýhodnené sociálne skupiny, ktoré sú rôznymi spôsobmi vylúčené z trhu práce, značný.

3.10 EHSV vyslovuje poľutovanie nad skutočnosťou, že Komisia nevypracovala scenár rastu, ktorý by **maximalizoval potenciál jednotného trhu**, ale namiesto toho sa sústreďuje na drastickú, fiškálnu konsolidáciu ako predpoklad rastu. Oveľa viac pozornosti by sa malo venovať stimulom rastu, ktoré umožnia členským štátom vykonať konsolidáciu a zároveň zotrvať na ceste trvalo udržateľného rastu. Aby tomu tak bolo, výbor sa domnieva, že neoddeliteľnou súčasťou akejkoľvek ekonomickej stratégie orientovanej na budúcnosť musí byť vyrovnaná makroekonomická politika, ktorá riadne kombinuje aspekty strany ponuky a strany dopytu.

3.11 Bolo by dobré, keby boli programy určené existenciou **„finančných uzlov“** definovaných na základe očakávaných výsledkov a analýzy rizík. Je to určite nevyhnutný krok, pretože globalizácia presahuje hranice území a naďalej sa bude posilňovať celosvetové rozširovanie inovačných „pák“ rozvíjajúcich sa v určitých oblastiach, rovnako ako ich združovacia klastrov.

(2) KOM(2010) 2020 v konečnom znení.

3.11.1 Takéto regióny musia kontrolovať svoje vlastné finančné zdroje a musia samé rozhodnúť o tom, aké priority priradiť rôznym faktorom vývoja pri pridelovaní týchto prostriedkov; prostredníctvom dlhodobej účasti v inovačných procesoch a na základe vytvorenej pridanej hodnoty musia byť schopné rozhodnúť o tom, či finančnú podporu schvália alebo ju stiahnu.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stratégie v záujme inteligentného ozdravenia rozpočtovej politiky: nájsť hnacie sily rastu v Európe. Ako naplno využiť potenciál nášho hospodárstva vzhľadom na naliehavú potrebu úpravy rozpočtu?“ (prieskumné stanovisko na žiadosť maďarského predsedníctva)

(2011/C 248/02)

Spravodajca: **Gérard DANTIN**

Stály predstaviteľ Maďarskej republiky pri Európskej únii, pán Peter GYÖRKÖS, požiadal 15. novembra 2010 v mene nadchádzajúceho maďarského predsedníctva Rady Európskej únie Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému:

„Stratégie v záujme inteligentného ozdravenia rozpočtovej politiky: nájsť hnacie sily rastu v Európe. Ako naplno využiť potenciál nášho hospodárstva vzhľadom na naliehavú potrebu úpravy rozpočtu?“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 31. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 164 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Hospodárska a finančná kríza, ktorá vypukla v priebehu roka 2007 a v roku 2008 sa vyostrila, mala vážny dosah na verejné financie európskych krajín, pričom poznačila najmä ich rozpočtovú situáciu.

1.2 Keďže v súčasnosti je potrebné odbremeniť rozpočty od nákladov vynaložených väčšinou na rôzne plány hospodárskej obnovy, na pomoc bankám (ako sa to stalo v niektorých členských štátoch) alebo v dôsledku slabého rastu, ktorý nebol dostatočne zohľadnený v hospodárskej politike pred krízou, mnohé členské štáty musia znížiť svoje verejné výdavky. Toto rozhodnutie by mohlo viesť k tomu, že štáty ustúpia od svojho záväzku prerozdeľovať prostriedky v rámci systémov kolektívnej solidarity, či už ide o systém sociálnej ochrany alebo o verejné služby.

1.3 Tento spôsob, ako rýchlo znovu nastoliť rovnováhu, prináša so sebou nielen sociálne náklady, ale mohol by viesť aj k dlhodobému stagnujúcemu rastu, najmä z dôvodu zmrazenia dopytu, ktorý ešte viac prehĺbi rozpočtový deficit. V dôsledku toho sa dopyt zmenší a vznikne tzv. lavínový efekt, akási nekonečná špirála, ktorá môže európske hospodárstvo vtiahnuť do začarovaného kruhu.

1.3.1 Inteligentná rozpočtová politika musí tento začarovaný kruh prelomiť.

1.4 „Inteligencia“ ozdravenia rozpočtu spočíva v „inteligentnej“ rovnováhe medzi výdavkami a príjmami a medzi ponukou a dopytom. Udržateľný rast musí byť preto hlavným cieľom hospodárskej politiky, ako aj politiky vo všetkých ostatných oblastiach.

1.4.1 Udržateľný rast musí byť teda jedným z prioritných cieľov EÚ.

1.5 Preto je potrebné:

1.5.1 zaviesť ambicióznejšiu a úplnú reguláciu finančných trhov, aby sa zamedzilo špekuláciám. Inak by sa mohlo stať, že všetko úsilie vynaložené na „inteligentné ozdravenie rozpočtu“ bude zbytočné;

1.5.2 viesť takú rozpočtovú politiku, ktorá bude slúžiť rastu:

— zavedením európskej pôžičky, ktorá by vďaka využitiu úspor pomohla financovať projekty v oblasti infraštruktúry,

— vytvorením eurobondov, ktoré by umožnili predovšetkým znížiť náklady na finančnú pomoc poskytovanú štátom eurozóny, ktoré majú ťažkosti,

— snahou čo najviac využiť pružnosť obdobia venovaného tomuto ozdraveniu, lebo „veľký tresk“ by mohol ohroziť perspektívy rastu;

1.5.3 využiť daňovú politiku na podporu rastu:

— snahou o lepšiu koordináciu daňovej politiky členských štátov v súlade s európskymi zmluvami,

— lepšou spoluprácou v boji proti daňovým podvodom vďaka optimálnemu využívaniu mechanizmu Eurofisc,

— presunutím daňového tlaku vďaka novým zdrojom príjmov, ako sú dane z finančných transakcií, zdaňovanie energie, odvody finančných inštitúcií, poplatky za emisie CO₂ v rámci novej organizácie trhu s kvótami atď.;

1.5.4 vytvoriť dane určené na internalizáciu vonkajších účinkov, ktoré vznikajú v dôsledku správania sa finančného sektora, pokiaľ pomáhajú vytvárať spravodlivejšie podmienky v procese budovania a harmonizácie európskeho vnútorného trhu;

1.5.4.1 Komisia má v úmysle uskutočniť hodnotenie dosahu, čo výbor schvaľuje, s cieľom navrhnúť možnú štruktúru a podmienky uplatňovania tohto zdaňovania. V každom prípade by sa v súvislosti s týmto zdaňovaním nemalo prijať žiadne rozhodnutie, kým nebudú známe výsledky tejto štúdie;

1.5.5 vymyslieť rast zajtrajška:

— uplatňovaním stratégie Európa 2020, konkrétne vytvorením udržateľného a inkluzívneho rastu, a to s pomocou posilnenej koordinácie opatrení hospodárskej politiky a odstránením hlavných prekážok rastu, vrátane tých, ktoré súvisia s fungovaním vnútorného trhu,

— vytvorením a uplatňovaním ambiciózneho a efektívneho priemyselnej politiky, ktorá by sa v prvom rade sústredila na sektory s veľkou pridanou hodnotou, sektory zamerané na špičkové technológie a sektory so silným potenciálom rastu či už v oblasti priemyslu alebo služieb,

— vytvorením skutočného európskeho „Small Business Act“,

— zameraním sa na „magický trojuholník“ rastu: „vzdelávanie, výskum, inovácia“. Na to je potrebné:

— ďalej a vo väčšej miere investovať do vzdelávania a VaV i napriek rozpočtovým škrtom, ktoré by mohli nevyhnutne viesť k ochudobneniu EÚ,

— dbať na to, aby poskytované vzdelanie a kvalifikácia boli primerané potrebám trhu práce,

— upraviť právne predpisy v oblasti daní v snahe podnietiť priemysel, aby viac investoval do výskumu, vývoja a inovácie,

— uľahčiť prácu a spoluprácu výskumníkom a novátorom na celom území EÚ tým, že sa zabezpečí úspešné dokončenie Európskeho výskumného priestoru,

— zredukovať, ak nie úplne odstrániť, množstvo prekážok: prístup MSP k financovaniu, náklady spojené s právom duševného vlastníctva; naliehavo dospieť k dohode o uplatňovaní európskeho patentu prostredníctvom posilnenej spolupráce,

— dať väčší význam, viac prostriedkov a viac úloh „strediskám konkurencieschopnosti“. V tejto súvislosti môže vytvorenie európskej siete pomôcť zlepšiť vzťahy medzi výskumom a inováciou.

1.6 Pri uplatňovaní týchto opatrení, keď závisia iba od individuálneho rozhodnutia každého členského štátu, je nutné zohľadniť značné rozdiely v hospodárskej výkonnosti každého z 27 členských štátov. Miera rastu HDP, miera nezamestnanosti a ich vývoj, úroveň verejného dlhu a výdavkov na výskum a vývoj sa značne odlišujú, hoci je možné rozoznať určité podobné črty.

2. Úvod

2.1 Maďarské predsedníctvo Rady EÚ požiadalo Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému „Stratégie v záujme inteligentného ozdravenia rozpočtovej politiky: najsilnejšie hnacie sily rastu v Európe. Ako naplno využiť potenciál nášho hospodárstva vzhľadom na naliehavú potrebu úpravy rozpočtu?“

2.2 Výbor túto žiadosť uvítal.

2.3 Problematika, nad ktorou sa tu má zamyslieť, je totiž v súlade s jeho záujmami a súvisí s prácou, ktorú od začiatku finančnej krízy vykonal.

2.4 Toto stanovisko umožní výboru zaktualizovať svoje doterajšie úvahy, ktoré podporia vypracovanie tohto príspevku, ktorého cieľom bude nadviazať na začatú reflexiu v snahe reagovať na tému žiadosti⁽¹⁾.

2.5 Po krátkej analýze príčin krízy preskúmame preto jej dôsledky, hospodárske a sociálne riziká „neinteligentného“ ozdravenia rozpočtu, a napokon sformuluje niekoľko návrhov na podporu udržateľného rozvoja, ktorý ako jediný môže opäť naštartovať európske hospodárstvo.

⁽¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Finančná kríza a jej vplyv na reálnu ekonomiku“, Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 10 a stanovisko EHSV na tému „Hospodárska obnova: súčasná situácia a konkrétne iniciatívy“, Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 57.

3. Kríza a jej dôsledky

3.1 Hospodárska a finančná kríza, ktorá vypukla v priebehu roka 2007 a v roku 2008 sa vyostřila, mala vážny dosah na verejné financie európskych krajín. Na jednej strane mnohé vlády prijali opatrenia, ktorých cieľom bola záchrana finančného systému. Na druhej strane zaviedli rúzne rozpočtové opatrenia, aby pomocou svojich plánov obnovy hospodárstva čo najviac obmedzili hĺbku recesie. Tieto plány síce posilnili činnosť automatických stabilizačných mechanizmov, aby sa zabránilo kolapsu hospodárskej činnosti, ale zároveň zhoršili rozpočtovú situáciu v mnohých členských štátoch.

3.2 Počas finančnej krízy rozsiahle verejné výdavky umožnili udržať likviditu trhov, dnes je však nevyhnutné zbaviť rozpočty týchto nákladov vynaložených na pomoc bankám (ako sa to stalo v niektorých členských štátoch) a na dočasné opatrenia, pretože inak sa môže stať, že nárast nezamestnanosti a ďalšie úsporné opatrenia, ktoré boli prijaté vo viacerých krajinách, budú spoločne predstavovať hrozbu pre hospodársky rast.

3.3 V dôsledku tejto situácie sa deficit verejných financií v Európskej únii podstatne zvýšil. Podľa odhadov Eurostatu z 2,3 % HDP v roku 2008 nárástol v roku 2010 na 7,5 % a v rámci eurozóny sa zvýšil z 2 % na 6,3 %. Súčasne miera verejného dlhu v Európskej únii vzrástla zo 61,6 % HDP v roku 2008 na 80 % v roku 2010 a v eurozóne zo 69,4 % na 78,7 %. Pokiaľ ide o rast, v roku 2010 by mal dosahovať 0,7 %, miera nezamestnanosti by v EÚ mala vzrásť zo 7,1 % v roku 2007 na 9,1 % v roku 2009, pričom sa predpokladá, že koncom roka 2010 to bude 10,3 %, čo predstavuje takmer 25 miliónov ľudí, z ktorých približne 8 miliónov pripravila o prácu kríza.

3.4 Okrem toho opatrenia, ktoré zavádzajú niektoré členské štáty väčšinou s cieľom zredukovať verejné výdavky, aby sa čo najskôr znovu dosiahla rozpočtová rovnováha a znížil dlh, by mohli viesť k tomu, že štáty odstúpia od svojho záväzku prerodzdeľovať prostriedky v rámci systémov kolektívnej solidarity. Najviac sa teda možno obávať zrútenia systémov sociálnej ochrany a verejných služieb, a to práve teraz, keď bola jednohlasne ocenená úloha, ktorú plnia ako automatické stabilizačné mechanizmy a účinné prostriedky na zmiernenie dôsledkov krízy.

3.4.1 Podľa výboru je dôležité ochrániť európsky sociálny a prírodný kapitál, ktoré sú neodmysliteľnými faktormi zvyšovania rastu.

3.4.2 Dôveryhodnosť EÚ (a členských štátov) by sa poriadne naštrbila, ak by sa jej občanom naskytol pohľad na Európu, ktorá by sa zo všetkých síl usilovala zaviesť rozsiahle opatrenia na podporu finančného a bankového sektora (ako sa to stalo v niektorých členských štátoch), ktoré majú svoj podiel zodpovednosti na súčasnej kríze, a ktorá, keď treba naštartovať

spomalený rast, zastaviť veľký nárast nezamestnanosti a vývoj situácie smerom k neistote a zabezpečiť solidaritu prostredníctvom systémov sociálnej ochrany a verejných služieb, by konala neúčinne, a tak penalizovala európskych občanov, ktorí nemajú s vyvolaním hospodárskej a finančnej krízy nič spoločné. Táto situácia by len zväčšila vzdialenosť, ktorá už teraz delí občanov od EÚ.

3.5 Tento spôsob, ako rýchlo znovu nastoliť rozpočtovú rovnováhu, spočíva najmä na znížení verejných výdavkov; okrem sociálnych nákladov a môže viesť aj k dlhodobému stagnujúcemu rastu, najmä v dôsledku zmrazenia dopytu, ktorý by sprevádzala pretrvávajúca, či dokonca narastajúca nezamestnanosť, a preto aj erózia konkurencieschopnosti Európy vo svetovom meradle.

3.5.1 Rozpočtová prísnosť by mohla spôsobiť zníženie dopytu, čo by viedlo k recesii a ďalšiemu deficitu, v dôsledku ktorého by sa európske hospodárstvo mohlo ocitnúť v „začarovanom kruhu“.

3.5.2 Spomínané zníženie dopytu bude tým väčšie, že rozdiely sa budú ďalej prehľbovať (napríklad vo Francúzsku sa v rokoch 1998 až 2005 priemerný plat 0,01 % najlepšie platených osôb zvýšil o 51 %) a že kúpna sila domácností sa automaticky zmenší pod vplyvom hospodárskej situácie, ale aj v dôsledku veľkého zníženia podielu plátov na rozdelení pridanej hodnoty. Totiž podľa odhadov Medzinárodného menového fondu v roku 2007 podiel plátov na HDP sa v Európe znížil zo 73 % v roku 1980 na 64 % v roku 2005.

4. Inteligentná konsolidácia rozpočtu

4.1 Nejde ani tak o to zistiť, či by sa mala opäť nastoliť rozpočtová rovnováha, ale skôr určiť „ako“ a „kto bude platiť“ a „v akom tempe“, aby sa mohol rast zrýchliť.

4.1.1 „Inteligencia“ ozdravenia rozpočtu spočíva v „inteligentnej“ rovnováhe medzi výdavkami a príjmami a medzi ponukou a dopytom. Aby sme to mohli zrealizovať, jedným z neopomenuteľných spôsobov, ako prekonať krízu, je znovu vykročiť po ceste rastu v rámci expanzívnej politiky vytvárajúcej priaznivú situáciu pre spotrebu a investície.

4.1.2 Ozdravenie rozpočtu vyplýva čiastočne aj z požiadaviek menovej politiky, ktorú treba viesť tak, aby dosahovala svoje vlastné ciele z hľadiska stability cien a dôvery trhov a zároveň vytvárala podmienky pre hospodársky rast.

4.2 Rozpočtová politika v službách rastu

4.2.1 Už dávno pred súčasnou krízou zaznamenávala Európa nedostatočný rast. Stanovený cieľ ročného rastu na úrovni 3 %, ktorý je svojou podstatou jedným zo základných kameňov Lisabonskej stratégie, bol dosiahnutý len dvakrát. Tento vo všeobecnosti slabý rast nebol dostatočne zohľadnený v hospodárskej a rozpočtovej politike, ktorú stanovujú vlády. Bol nahradený pôžičkou, tak verejnou, ako aj súkromnou, ktorá si v tejto súvislosti vyžadovala veľkú zodpovednosť finančného systému, napríklad formou hypoték. **Udržateľný rast musí byť teda hlavným cieľom hospodárskej politiky, ako aj politiky vo všetkých ostatných oblastiach. Ozdravenie rozpočtu, ktorého súčasťou by bolo okrem iného účinné pridelovanie finančných prostriedkov, by v tejto súvislosti mohla pomôcť nájsť spôsoby, ako v strednodobom horizonte znovu nastoliť rovnováhu vo verejných rozpočtoch, a pritom neohroziť cieľ vysokého rastu.**

4.2.2 Finančná kríza a slabá odolnosť hospodárstva EÚ voči otrasom ukázali, že je nevyhnutné prehodnotiť smerovanie hospodárskej politiky. Vyvázenejšia kombinácia makroekonomických opatrení, v rámci ktorej by sa aspekty zamerané na ponuku vyrovnaným spôsobom spájali s hospodárskou politikou orientovanou na dopyt, sa podľa názoru EHSV musí stať integrálnou súčasťou európskej stratégie. Vo svete financiaz, ktorý podporuje krátkodobé investície a ktorý je preto vystavený možnému spomaleniu technologického pokroku, je nevyhnutné zanechať rast spočívajúci z veľkej časti na „špekulatívnych bublinách“ a vrátiť sa k rastu založenému na spotrebe a investíciách, najmä v novátorských odvetviach reálnej ekonomiky⁽²⁾, pričom treba uprednostňovať spôsoby výroby, ktoré sa vyznačujú nízkymi emisiami CO₂ a sú šetrnejšie k prírodným zdrojom.

4.2.3 Mohla by sa zaviesť európska pôžička, ktorej cieľom by bolo financovať európske projekty v oblasti infraštruktúry. Bola by kľúčovým nástrojom, ktorý by umožnil prilákať momentálne dostupné a nevyužitú úspory v záujme podpory európskeho hospodárstva. Toto úsilie musí sprevádzať koordinovaný prístup k priemyselnej politike⁽³⁾ na podporu konkurencieschopnosti podľa usmernení, ktoré stanovuje stratégia Európa 2020⁽⁴⁾. Výbor preto uvítal vyhlásenie predsedu Európskej komisie na pôde Európskeho parlamentu 14. decembra 2010, že bude „trvať“ na tom, aby boli predložené plány na zavedenie európskych dlhopisov. Vytvorenie týchto dlhopisov však nemôže byť alternatívou a nemôže ani nahradiť vytvorenie eurobondov.

4.2.4 Výbor podporuje myšlienku vytvoriť eurobondy, ktoré nielenže by umožnili jediné financovanie veľkých projektov v oblasti infraštruktúry s cieľom zmodernizovať Európu a zároveň by pomohli vytvoriť pracovné miesta a oživiť rast, ako by to mohli urobiť aj európske dlhopisy, ale okrem toho by sa vďaka nim znížili náklady na finančnú pomoc poskytovanú krajinám eurozóny, ktoré majú ťažkosti, a súčasne by tak trh so štátnymi dlhopismi nadobudol európsky rozmer. Zavedením tohto mechanizmu by sa po vytvorení Európskeho nástroja finančnej stability potvrdila vnútorná solidarita Európskej únie

(2) Pozri stanovisko EHSV na tému „Lisabonská stratégia po roku 2010“, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 3.

(3) Pozri bod 5.5.1.

(4) Pozri list predsedu EHSV predsedovi Komisie z 31. marca 2010.

voči trhu, a zároveň by tým EÚ dokázala svoju politickú angažovanosť v záujme podpory menovej a hospodárskej únie a nezvratnosti eura.

4.2.4.1 Pripomeňme, že tento postup, ktorý sa uplatňuje v USA prostredníctvom štátnej pokladnice a ktorý Európsky parlament a Medzinárodný menový fond schválili v roku 2009, by vďaka zmierneniu podmienok splácania dlhu umožnil krajinám eurozóny, ktoré majú ťažkosti, získať manévrovací priestor na to, aby mohli stimulovať rast.

4.2.5 Členské štáty, ktoré majú rozpočtový prebytok a/alebo ktorých štátny dlh nie je vysoký, by mali viesť expanzívnu politiku na stimulovanie dopytu. Vo všeobecnosti to nie je pravidlom, najmä preto, že štáty sa obávajú penalizácie zo strany ratingových agentúr. Úloha ratingových agentúr „je kľúčová[...]“, a preto ich činnosť musí podliehať dohľadu⁽⁵⁾. Výbor preto znepokojuje skutočnosť, že sa nepodarilo zriadiť „európsky orgán na posudzovanie štátnych dlhov“⁽⁶⁾.

4.3 Rast a dane

4.3.1 V prípade, že daňová oblasť prispieva k dobrému fungovaniu vnútorného trhu, pomáha zvyšovať konkurencieschopnosť a zmiernovať záťaž na verejné financie atď., patrí medzi faktory podporujúce rast. Výbor ľutuje, že Komisia sa v oblasti ozdravenia rozpočtu zameriava takmer výlučne na výdavky a zanedbáva príjmy. Takýto prístup totiž najčastejšie postihuje sociálne najzraniteľnejšie skupiny a brzdí rast, pretože sa zmrazuje dopyt.

4.3.2 „V súlade so zmluvami EÚ sa treba snažiť na úrovni EÚ o lepšiu koordináciu daňovej politiky členských štátov (okrem iného o harmonizovaný daňový základ a minimálne daňové sadzby), predovšetkým v tých oblastiach, v ktorých je daňový základ rozdelený do viacerých štátov a kde je riziko daňových únikov a súťaže medzi členskými štátmi v oblasti daní najväčšie.“ Táto koordinácia na európskej úrovni musí mať za cieľ najmä ochraňovať a zvyšovať daňové príjmy⁽⁷⁾.

4.3.3 Ďalším dôležitým prvkom, ktorý zaručí účinný boj proti daňovým podvodom, je lepšia administratívna spolupráca. Vytvorenie nástroja Eurofisc, decentralizovanej siete otvorenej pre všetky členské štáty, ktorej cieľom je umožniť rýchlo a cielene zakročiť proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty, predstavuje prvý pokrok⁽⁸⁾. EHSV vo svojom stanovisku zdôraznil, že je potrebné nadviazať kontakty a rozvinúť

(5) Pozri stanovisko EHSV na tému „Ratingové agentúry“, Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 117, bod 1.1.

(6) Pozri stanovisko CESE o ratingových agentúrach, Ú. v. EÚ C 54, 19.2.2011, s. 37, bod 1.4.

(7) Tamže, poznámka pod čiarou 2.

(8) Nariadenie Rady (EÚ) č. 904/2010 o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (prepracované znenie), Ú. v. EÚ L 268, 12.10.2010, s. 1.

spoluprácu s ostatnými organizáciami, ktoré pôsobia v oblasti boja proti organizovanému zločinu a praniu špinavých peňazí⁽⁹⁾.

4.3.4 Daňový tlak by sa mal presunúť na nové zdroje príjmov, ako sú dane z finančných transakcií, zdaňovanie energie, odvody finančných inštitúcií, poplatky za emisie CO₂⁽¹⁰⁾ v rámci novej organizácie trhu s kvótami atď. Tento typ zdanenia by mohol priniesť „dvojitú dividendu“: v krátkodobom a strednodobom horizonte zmierniť zaťaženie verejných rozpočtov a v dlhodobom horizonte pomôcť presmerovať zdroje na udržateľné investície do reálnej ekonomiky vo všeobecnosti, a najmä do technológií a ekologických odvetví⁽¹¹⁾. Takisto by mohol byť užitočný na zabezpečenie vlastných zdrojov rozpočtu Európskej únie⁽¹²⁾.

4.4 Zdaňovanie finančného sektora

4.4.1 Konkrétne zdanením finančného sektora môžu finančné trhy nadobudnúť väčšiu stabilitu a účinnosť, keďže sa zmierni ich kolísavosť a odstránia negatívne účinky v dôsledku nadmerného rizika⁽¹³⁾. Zdá sa teda rozumné vytvoriť dane určené na internalizáciu vonkajších účinkov, ktoré vznikajú v dôsledku správania sa tohto sektora, pokiaľ pomáhajú vytvárať spravodlivejšie podmienky v procese budovania a harmonizácie európskeho vnútorného trhu.

4.4.2 Dane z finančných transakcií

4.4.2.1 Vo svojom stanovisku k správe de Larosièrovej skupiny⁽¹⁴⁾ EHSV v zásade súhlasil s daňou z finančných transakcií: „Podľa názoru EHSV musí namiesto myslenia v krátkodobom horizonte nastúpiť myslenie v dlhodobom horizonte, pri ktorom sa prémie nevypočítavajú na základe špekulatívnych obchodov. V tomto zmysle EHSV podporuje myšlienku zdaňovania finančných transakcií.“ Cieľom tejto dane „je navýšenie prostriedkov do verejného rozpočtu. Tento nový zdroj príjmov by sa mohol využívať na podporu hospodárskeho rozvoja v rozvojových krajinách, financovanie politík týkajúcich sa klímy v rozvojových krajinách alebo na **zníženie zaťaženia verejných financií**. Posledná z uvedených možností tiež znamená, že finančný sektor by splatil dotácie z verejných zdrojov. V dlhodobom horizonte by mali výnosy z tejto dane predstavovať nový všeobecný zdroj verejných príjmov.“⁽¹⁵⁾ Okrem toho má daň z finančných transakcií aj vítané stimulačné účinky, pretože vedie účastníkov trhu k zmene správania sa.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Rady o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (prepracované znenie)“, Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 74, bod. 1.10.

⁽¹⁰⁾ Tamže, poznámka pod čiarou 2.

⁽¹¹⁾ Tamže, poznámka pod čiarou 4.

⁽¹²⁾ Preskúmanie rozpočtu EÚ, KOM(2010) 700 v konečnom znení z 19. 10. 2010.

⁽¹³⁾ Pozri Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Zdaňovanie finančného sektora, KOM(2010) 549 v konečnom znení.

⁽¹⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Správa de Larosièrovej skupiny“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 57.

⁽¹⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Daň z finančných transakcií“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s.81, Závery a odporúčania, bod 1.10.

4.4.2.2 V tejto súvislosti možno poznamenať, že predseda Komisie vo vyhlásení z 8. septembra 2010 obhajoval myšlienku dane z finančných aktivít.

4.4.2.3 Výbor v nadväznosti na svoje predchádzajúce stanoviská vyjadril názor, že EÚ a členské štáty v súčasnosti potrebujú daň z finančných transakcií, aby mohli zhromaždiť príjmy, ktoré im umožnia obmedziť rozpočtovú nerovnováhu, financovať opatrenia na podporu rastu a bojovať proti čisto špekulatívnym aktivitám.

4.4.3 Dane z finančných aktivít

4.4.3.1 Daň z finančných aktivít⁽¹⁶⁾, vo svojej najširšej podobe (metóda sčítania), má za cieľ zaťažiť všetky zisky a odmeny z podnikateľskej činnosti finančných inštitúcií, nezávisle od výrobkov, ktoré predávajú.

4.4.3.2 Mohla by sa považovať za daň z pridanej hodnoty, ktorú vytvárajú spoločnosti z finančného sektora a ktorá by umožnila zlepšiť momentálne slabší daňový príspevok tohto sektora vyplývajúci z toho, že mnohé z jeho operácií sú oslobodené od DPH.

4.4.3.3 Príjmy, ktoré tak vzniknú na európskej úrovni, by sa mohli využiť na ozdravenie rozpočtu členských štátov.

4.4.4 Komisia má v úmysle uskutočniť hodnotenie dosahu, čo výbor schvaľuje, s cieľom navrhnúť možnú štruktúru a podmienky uplatňovania tohto zdaňovania a vyhodnotiť širokú škálu nových reforiem vo finančnom sektore, ktoré sa týkajú systému ochrany vkladov, nových požiadaviek z hľadiska vlastného kapitálu a likvidity atď. Na tomto základe by bolo treba nájsť správnu rovnováhu medzi úsilím bojovať proti rozpočtovým schodkom a snahou zachovať schopnosť bankového sektora poskytovať pôžičky a prispievať k hospodárskemu rastu a vytváraniu pracovných miest. V každom prípade by sa v súvislosti s týmto zdaňovaním nemalo prijať žiadne rozhodnutie, kým nebudú známe výsledky tejto štúdie.

5. Vymyslieť rast zajtrajška

5.1 Európa je vystavená viacerým veľkým hrozbám, medzi ktoré patrí:

— svet poznačený financializáciou, ktorý sa vymyká politickej demokracii, je čiastočne odtrhnutý od reálnej ekonomiky a ktorý uprednostňuje krátkodobé investície, ktoré môžu viesť k spomaleniu technologického pokroku. Nezaujím o reálne investície v prospech finančných investícií takisto brzdí rozvoj zamestnanosti, príjmov, dopytu a verejných financií,

⁽¹⁶⁾ S týmto návrhom prišiel Medzinárodný menový fond/Návrh Medzinárodného menového fondu.

— rozpad existujúcich sociálnych modelov v spojení s rizikom, že dôjde k stretnutiu Spojených štátov s veľkými, rýchlo sa rozvíjajúcimi krajinami, z ktorého by bola Európa vylúčená, a ktorý by oslabil trh práce. Aby sme mohli čeliť výzvam dneška, treba určiť, aké politické kroky povedú k vytvoreniu rastu zajtrajška.

5.2 Aby sa EÚ mohla vrátiť k inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu, vypracovala si stratégiu Európa 2020. Nová stratégia sa vďaka posilnenej koordinácii hospodárskych politik usiluje odstrániť hlavné prekážky obmedzujúce rast na úrovni EÚ, vrátane tých, ktoré súvisia s fungovaním vnútorného trhu a infraštruktúrou, a zameriava sa aj na potrebu vytvoriť spoločnú energetickú politiku a novú, ambicióznou priemyselnú politiku. Európska rada zdôraznila, že všetky spoločné politiky, vrátane spoločnej poľnohospodárskej politiky a politiky súdržnosti, budú musieť túto stratégiu podporovať a že stratégia bude mať silný vonkajší rozmer⁽¹⁷⁾.

5.3 EHSV vytvoril riadiaci výbor, ktorý v úzkej spolupráci s odbornými sekciami, CCMI, národnými HSR a monitorovacími strediskami pracuje na zavádzaní stratégie, a najmä na siedmich hlavných iniciatívach, ktorých cieľom je stimulovať pokrok z hľadiska rastu a zamestnanosti. V tomto kontexte výbor predložil stanoviská o hlavných iniciatívach, ktoré majú umožniť splniť päť cieľov tejto stratégie. V snahe zistiť, ako túto novú stratégiu zaviesť do praxe, je nevyhnutné rozvinúť podrobné úvahy o prioritných **odvetviach**, akýchto **opatreniach**.

5.4 **Prioritné odvetvia.** Ďalej uvádzame neúplný zoznam odvetví, ktoré sú už teraz v niektorých prípadoch zdrojom rastu, avšak budú ním hlavne v budúcnosti, pretože majú značný potenciál z hľadiska pridanej hodnoty, sú založené na špičkových technológiách a majú veľký potenciál rastu. Vzťahuje sa to samozrejme tak na priemyselné odvetvia; ako i na služby:

— výroba energie bez emisií CO₂, ekologické budovy a doprava, ktoré vytvárajú „ekologické pracovné miesta“⁽¹⁸⁾,

— „ekonomika seniorov“: bioinžinierstvo v službách zdravia, vedy o živej prírode⁽¹⁹⁾,

— biotechnológia⁽²⁰⁾,

⁽¹⁷⁾ Pozri závery Európskej rady z 25. a 26. marca 2010 a závery Európskej rady zo 17. júna 2010.

⁽¹⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Podpora udržateľných ekologických pracovných miest v rámci balíka opatrení EÚ týkajúcich sa klimatických zmien a energetiky“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 110.

⁽¹⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Vedy o živej prírode a biotechnológia: stratégia pre Európu. Správa o pokroku a usmernenia do budúcnosti* (pozn. prekl.: neexistuje v slovenskom jazyku), Ú. v. EÚ C 234, 30.9.2003, s. 13.

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie: Strategická predstava o vedách o živej prírode a biotechnológii: konzultačný dokument* (pozn. prekl.: neexistuje v slovenskom jazyku), Ú. v. ES C 94, 18.4.2002, s. 23.

— digitálna spoločnosť, nanotechnológie⁽²¹⁾, robotika,

— agronómia a hydraulika ako reakcia na zmenšujúce sa plochy ornej pôdy, takisto treba prehodnotiť výrobné postupy v záujme úspornejšieho využívania surovín, spracovanie prvkov vzácnych zemín atď.,

— snaha nájsť v každom priemyselnom odvetví postupy a spôsoby rozvoja s menšími emisiami CO₂, a tak vytvárať novú koncepciu priemyselnej politiky,

— atď.

5.4.1 Vzdelávanie musí byť takisto prioritnou oblasťou, o ktorú sa budú opierať všetky ostatné. Je jedným z nevyhnutných prvkov rastu, pretože podporuje vytváranie ľudského kapitálu, ktorý je pre jeho rozvoj nevyhnutný. Preto treba dbať na to, aby kvalifikácie boli v súlade s potrebami trhu práce.

5.5 Prioritné opatrenia na podporu rastu

5.5.1 Upevňovanie jednotného trhu musí byť v rámci stratégie Európa 2020 jednou z priorit Európskej únie. EHSV sa nazdáva, že len tak bude možné dosiahnuť podstatný pokrok v oblasti silného hospodárskeho rastu, ktorý bude trvalý a spravodlivejší z hľadiska rozvoja členských štátov.

5.5.2 Za uplatňovanie efektívnej priemyselnej politiky

5.5.2.1 Význam pojmu „priemyselná politika“ sa postupom času veľmi zmenil. Je teda dôležité stanoviť tri zásady, podľa ktorých možno tento pojem presne vymedziť, a to so zreteľom na dané obdobie.

— Najprv treba uviesť, ktoré odvetvia by sa mali uprednostniť⁽²²⁾. V závislosti od toho budú musieť byť oblasti činnosti samozrejme veľmi rôznorodé. V niektorých prípadoch, napríklad v energetike, pôjde o veľké európske projekty. V iných prípadoch o zabezpečenie kapitálu. Alebo, ako v prípade začínajúcich a vznikajúcich podnikov, o pomoc pri vytváraní nových technológií. V každom prípade by sa táto priemyselná politika mala zameriavať rovnako na vnútorný trh, ako na vývoz.

— Napokon najťažšou úlohou je nájsť v období rozpočtových škrtov prostriedky na dlhodobé financovanie tejto priemyselnej politiky a rastu, ktorý sa môže vďaka nej dosiahnuť. Jednou z možností by bolo zamerať európske úspory vo veľkom rozsahu na dlhodobé produktívne investície⁽²³⁾, ktoré sú z hospodárskeho i sociálneho hľadiska rentabilné, čiže majú veľký potenciál z hľadiska vytvárania pracovných miest. Problém môže spočívať v tom, že existuje veľká averzia voči riziku. Dala by sa prekonať, keby sa navrhli konkrétne spôsoby, ako by mohli spoločne znášať riziko

⁽²¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Nanovedy a nanotechnológie: Akčný plán pre Európu 2005 – 2009“, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 1.

⁽²²⁾ Pozri bod 5.4.

⁽²³⁾ Pozri bod 4.2.3.

orgány verejnej správy a súkromní investori, pričom verejné orgány by znášali hlavné dlhodobé riziko podobne ako zaistovateľa. Ďalšou možnosťou je vytvoriť veľkú európsku pôžičku ⁽²⁴⁾.

5.5.2.2 Avšak na to, aby sme vybudovali vyvážený a pevný systém výroby, je samozrejme nevyhnutné využiť dve dôležité politiky: daňovú politiku a politiku zamestnanosti. O prvej sa podrobnejšie zmienujeme v bode 4.3.1. Pokiaľ ide o druhú, hlavnou úlohou bude rozvinúť potenciál účasti na trhu práce, a teda začleniť doň vo veľkej miere aj mladých ľudí a seniorov. Zároveň bude treba zabezpečiť širokú ponuku kvalitných služieb starostlivosti o deti, aby sme pomohli rodičom venovať sa svojej pracovnej činnosti ⁽²⁵⁾.

5.5.3 Za európsky Small Business Act

5.5.3.1 Tento návrh bol už vyslovený viackrát, nikdy sa však celkom nezrealizoval, hoci je veľmi potrebný. Napríklad americký Small Business Act je veľmi účinným nástrojom, pretože umožňuje financovať inováciu, ako aj tradičné investície a zaručuje malým a stredným podnikom časť verejných zákaziek. Týka sa rovnako začínajúcich podnikov, ako aj podnikov, ktoré sa rýchlo rozvíjajú. Európsky Small Business Act musí podobne ako jeho americký pendant ponúkať celú paletu nástrojov, ktoré sa týkajú verejného obstarávania, ako aj financovania. EHSV navrhuje teda ambiciózne európsky Small Business Act ⁽²⁶⁾.

5.5.4 Za politiku vzdelávania, výskumu, vývoja a inovácie

5.5.4.1 V tejto súvislosti sa môžeme oprieť o množstvo stanovísk, ktoré výbor vypracoval na túto tému ⁽²⁷⁾. Výbor vždy zastával názor, že VaV a inovácia sú hlavné činnosti, od ktorých závisí, aké miesto bude zastávať Európa vo svete, a to podľa toho, aký dôraz bude klásť na tieto disciplíny a aké prostriedky na ne vyčlení.

5.5.4.2 EÚ a členské štáty musia aj teraz, v období úsporných opatrení, pokračovať v investíciách do vzdelávania, výskumu, vývoja a inovácie. Tieto investície nielenže nesmú zasiahnuť rozpočtové škrty, ale je nevyhnutné ich ešte viac zintenzívniť ⁽²⁸⁾. Inak by to nevyhnutne viedlo k ochudobneniu

EÚ, ktoré by znamenalo stratu pracovných miest a zhoršenie životnej úrovne občanov.

5.5.4.3 EÚ by mala zabezpečiť, aby bolo daňové právo lepšie prispôbené cieľu vytvárať stimuly pre posilnenie investícií priemyslu do výskumu a vývoja ⁽²⁹⁾. Vďaka tomu by bolo možné okrem iného podporovať vytváranie MSP, ktoré sa v prvých rokoch svojej činnosti budú zameriavať hlavne na VaV. Vzhľadom na strategickú úlohu MSP v európskom hospodárstve EHSV odporúča, aby každý členský štát využil vo svojom hospodárstve optimálnu kombináciu dostupných daňových stimulov, ktoré malým a stredným podnikom pomôžu prežiť a rásť ⁽³⁰⁾. Súčasne by bolo treba presadzovať alebo zintenzívniť spoločné projekty výskumných ústavov a MSP, napríklad pod záštitou verejných výskumných agentúr (štátnych alebo európskych), s cieľom podporovať spoluprácu týchto aktérov.

5.5.4.4 Aby bol výskum a vývoj účinný, musia mať výskumníci a novátori podmienky na to, aby mohli pracovať a spolupracovať na celom území EÚ rovnako ľahko ako vo svojej krajine. Preto sa v rámci Európskeho výskumného priestoru ⁽³¹⁾, ktorý má byť dokončený do štyroch rokov, musia vytvoriť štruktúry, ktoré skutočne umožnia voľný obeh poznatkov, čo bude ozajstný prínos Únie pre národný výskum.

5.5.4.5 Okrem toho bude treba zredukovať, ak nie úplne odstrániť, množstvo prekážok: treba zlepšiť prístup k financovaniu, najmä pre MSP, sprístupniť z finančného hľadiska práva duševného vlastníctva, stanoviť ambicióznejšie ciele a strategicky využívať rozsiahle finančné prostriedky vyčlenené na verejné obstarávanie. Takisto je veľmi naliehavé, aby sa čoskoro dospelo k dohode o európskom patente. Prechodným riešením, o ktorom by sa v tejto súvislosti mohlo uvažovať, by mohlo byť zavedenie posilnenej spolupráce.

5.5.4.6 Lisabonská stratégia stanovovala, že EÚ má 3 % svojho HDP venovať na VaV, pričom dve tretiny by mali pochádzať zo súkromného sektora. Tento cieľ sme ani zďaleka nespĺnili. Jeho dosiahnutie je však veľmi dôležité, pretože by to umožnilo do roku 2020 vytvoriť 3,7 milióna pracovných miest a do roku 2027 zvýšiť ročný HDP o približne 800 miliárd eur ⁽³²⁾. Splnenie tohto cieľa musí viac ako kedykoľvek predtým zostať prioritou Únie.

⁽²⁴⁾ Tamže, poznámka pod čiarou 19.

⁽²⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Ročný prieskum rastu: ďalší pokrok v rámci komplexnej reakcie EÚ na krízu“, Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 26, bod 4.2.

⁽²⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Najskôr myslieť v malom – Iniciatíva Small Business Act pre Európu“, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 30.

⁽²⁷⁾ Najmä stanoviská o siedmom rámcovom programe pre výskum a vývoj, napr. stanovisko na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza program pre konkurencieschopnosť a inováciu (2007 – 2013)“, Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 22.

⁽²⁸⁾ „Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020: Únia inovácií“, KOM(2010) 546 v konečnom znení zo 6. 10. 2010.

⁽²⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Cesta k účinnejšiemu využívaniu daňových stimulov v prospech VaV“, Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008, s. 83.

⁽³⁰⁾ Pozri stanovisko na tému „Uvoľnenie a posilnenie potenciálu Európy v oblasti výskumu, rozvoja a inovácií“, Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006, s. 16, bod. 3.5.

⁽³¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému Výskumníci v európskom výskumnom priestore: jedno povolanie, mnoho pracovných možností (pozn. prekl.: neexistuje v slovenskom jazyku), Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, s. 3 a stanovisko EHSV na tému „Zelená kniha – Európsky výskumný priestor: nové perspektívy“, Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1.

⁽³²⁾ Pozri P. Zagamé, *Les coûts d'une Europe non innovante* (Náklady na neinovujúcu Európu) (2010).

5.5.4.7 Vytvorenie stredísk konkurencieschopnosti bolo v mnohých európskych krajinách veľmi pozitívnou iniciatívou. Vytvoriť európsku sieť s cieľom dať im väčší význam, viac prostriedkov a úloh je pravdepodobne najlepší spôsob, ako zlepšiť vzťah medzi výskumom a inováciou, pokiaľ sa na ich riadení skutočne podieľajú všetci aktéri.

6. Občianska spoločnosť

6.1 Treba zdôrazniť, že vzhľadom na to, že úprava rozpočtu a hľadanie spôsobov, ako zvýšiť rast, majú veľký dosah na život

občanov, je nevyhnutné rozvíjať príkladný sociálny dialóg a občiansky dialóg, a to tak na úrovni členských štátov, ako aj na úrovni Európskej únie.

6.2 Občianska spoločnosť, najmä národné HSR alebo organizácie, ktoré túto funkciu vykonávajú, musí mať možnosť vyjadriť svoj názor a zasiahnuť skôr, než sa rozhodne. Musí existovať vysoká miera sociálneho partnerstva, pretože ak reformy nemajú podporu občanov, nemôžu byť prijaté perspektívne a správne rozhodnutia v strednodobom a dlhodobom horizonte.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Posilňovanie spoločenského postavenia a integrácia rómskych občanov v Európe“ (prieskumné stanovisko)

(2011/C 248/03)

Spravodajca: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

V liste z 15. novembra 2010 a v súlade s článkom 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie veľvyslanec Peter Györkös požiadal Európsky hospodársky a sociálny výbor v mene maďarského predsedníctva Rady EÚ o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Posilňovanie spoločenského postavenia a integrácia rómskych občanov v Európe“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 138 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a nikto sa hlasovania nezdržal, toto stanovisko.

1. Zhrnutie a odporúčania

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR:

1.1 plne podporuje a oceňuje všetky snahy, ktoré Európska únia doteraz vynaložila na zníženie segregácie Rómov⁽¹⁾ a posilnenie ich sociálnej integrácie prostredníctvom uznesení a právnych predpisov vypracovaných jej inštitúciami, štruktúr spolupráce a financovania zo štrukturálnych fondov a iných finančných nástrojov;

1.2 zároveň zdôrazňuje, že celkovo toto spoločné úsilie rozhodujúcim spôsobom neprispelo k náprave diskriminácie, ktorej je vystavených mnoho Rómov, ani k zlepšeniu kvality ich života či príležitostí, ba v niektorých ohľadoch sa ich situácia dokonca ešte zhoršila;

1.3 zdôrazňuje, že túto ťažkú situáciu bude možné zlepšiť len prostredníctvom ucelenej, koordinovanej a súdržnej celoeurópskej stratégie a rúznym, systematickým akčným programom, ktorý bude zahŕňať všetky oblasti politiky a bude sa vykonávať na vnútroštátnej úrovni, čím príslušným jednotlivcom a ich komunitám dá právomoc a oprávnenie, ktoré potrebujú na formovanie ich vlastných osudov (zvyšovanie spoločenského postavenia). Tento akčný program sa bude musieť dať zaviesť do praxe na úrovni miestnych orgánov (subsidiarita);

1.4 preto víta návrhy uvedené v oznámení Komisie⁽²⁾ o európskom rámci pre vnútroštátne stratégie integrácie

Rómov do roku 2020, a prikladá veľký význam ich dôslednému vykonávaniu na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ; chce byť angažovaným partnerom v tomto procese;

1.5 domnieva sa však, že táto dlho očakávaná stratégia nena- plnila očakávania, ktoré vzbudzovala, pretože mohla byť ambi- cióznejšia, presnejšia a lepšie štruktúrovaná;

1.6 domnieva sa, že členským štátom by mohli byť navrhnuté nasledujúce zložky ako tri piliere – ktoré sa majú vykonať v koordinácii – realistickej, uskutočniteľnej politiky integrácie Rómov, ktorá konkrétne, ale nie výlučne, odráža povahu problémov a strategických priorít na boj proti nim:

- a) politika integrácie, ktorá bude z hľadiska rasy a etnického pôvodu neutrálna a ktorá sa bude zaoberať koncentráciou sociálnych problémov a znižovaním extrémnej chudoby a deprivácie;
- b) politika na podporu posilňovania sociálneho postavenia tých jednotlivcov, ktorí sa považujú za členov ktorejkoľvek rómskej komunity a na vyzdvihnutie ich dosiahnutého sociálneho začlenenia;

- c) všeobecné politiky a zverejňovanie v oblasti boja proti rasizmu;

1.7 zdôrazňuje potrebu zapojiť miestnych zástupcov občian- skej spoločnosti, vedeckých pracovníkov a sociálnych partnerov do konzultácií, príprav a vykonávania v súvislosti s politickými opatreniami a zdôrazňuje, že je nevyhnutné aktívne zapojiť zástupcov Rómov, rómskych členov a ich komunit do pláno- vania a vykonávania na všetkých úrovniach (EÚ, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej) v súlade so zámerom prijatého ozná- menia Komisie;

⁽¹⁾ Tento dokument vychádza z definície uvedenej v stanovisku Výboru regiónov na tému „Sociálna a hospodárska integrácia Rómov v Európe“ (Ú. v. EÚ C 42, 10.2.2011, s. 23): „(...) výraz ‚Róm‘ použitý v tomto dokumente je zastrešujúcim výrazom, ktorý zahŕňa aj iné skupiny obyvateľstva, ktoré majú s Rómami podobné kultúrne charakteristiky a históriu marginalizácie a sociálneho vylúčenia v európskej spoločnosti (Sinti, Gipsy, Travellers, Kalè, Camminanti, Ashkali atď.).“

⁽²⁾ KOM(2011) 173 v konečnom znení.

1.8 zdôrazňuje potrebu dôrazne zastupovať verejný záujem, a preto vyzýva k systematickému plánovaniu a vykonávaniu, a tiež ku koordinácii politickej stratégie; tiež zdôrazňuje význam miestneho politického rámca a diferencovaných prístupov založených na skutočných potrebách, prezentáciu faktických informácií a dôsledné hodnotenie na trvalom, systematickom základe.

1.9 upriamuje pozornosť Rady na potrebu nájsť riešenie a vrátiť Rómom, ktorí ho z akéhokoľvek dôvodu nemajú, potvrdenie o občianstve ako záruky nediskriminačného prístupu k európskemu občianstvu a zabezpečiť, aby táto otázka ostala prioritou agendy, pokiaľ nebude nespravodlivosť odstránená.

2. Úvod

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR:

2.1 súhlasí s hodnotením situácie v správe Európskej komisie o „Rómoch v Európe“⁽³⁾ a s návrhom uvedeným v oznámení „Sociálna a ekonomická integrácia Rómov“⁽⁴⁾;

2.2 podporuje stanovisko Výboru regiónov na tému „Sociálna a hospodárska integrácia Rómov v Európe“⁽⁵⁾, volá po uznaní a podpore strategickej úlohy miestnych orgánov a komunít a pre integrovanú regionálnu politiku;

2.3 upozorňuje na návrh uvedený v prieskumnom stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia menšín – Rómovia“⁽⁶⁾ a najmä na návrh rozšíriť využitie postupov stanovených v otvorenej metóde koordinácie; tiež potvrdzuje svoj postoj, ktorý vyjadril v uznesení na tému „Situácia Rómov v Európskej únii“⁽⁷⁾ týkajúcom sa ochrany základných práv všetkých Európanov a boja proti diskriminácii, rasizmu a xenofóbii vo všetkých krajinách;

2.4 pripomína odkaz svojho stanoviska na tému „Integrácia a sociálna agenda“, aby sa zintenzívnilo úsilie v boji proti diskriminácii implementáciou existujúcich legislatívnych nástrojov a posilnením verejnej politiky a sociálnych záväzkov v oblasti začlenenia⁽⁸⁾;

2.5 plne súhlasí s analýzou situácie a návrhmi, ktoré Európsky parlament uvádza vo svojej správe o stratégii EÚ v oblasti integrácie Rómov⁽⁹⁾;

2.6 plne akceptuje hodnoty nediskriminácie a začlenenia vylúčených osôb, ktoré sám vyznáva, a ktoré sú zakotvené v Lisabonskej stratégii a v Charte základných práv EÚ;

2.7 podporuje desať spoločných základných zásad, ktoré sú už v širokej miere akceptované a ktoré boli formulované v priebehu spolupráce v rámci integrovanej európskej platformy pre začleňovanie Rómov a upozorňuje na potrebu ich uplatňovania prinajmenšom na vnútroštátnej úrovni⁽¹⁰⁾;

2.8 maximálne oceňuje skutočnosť, že štrukturálne fondy⁽¹¹⁾ a iné vnútroštátne, regionálne a miestne nástroje financovania boli poskytnuté na podporu vykonávania politik zahŕňajúcich Rómov, a navrhuje, aby v záujme sociálneho posilňovania bolo financovanie týchto politik garantované prostredníctvom upravených postupov poskytnutia primeranej technickej pomoci, ktorá zohľadňuje viacrozmerný charakter tejto otázky, ako je prístup k zdravotnej starostlivosti, odbornému vzdelávaniu, pracovným miestam a bývaniu;

2.9 víta návrhy uvedené v dokumente Komisie o európskom rámci pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020 a prikladá veľký význam ich dôslednému vykonávaniu na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ; chce byť angažovaným partnerom v tomto procese;

2.10 domnieva sa však, že tento dokument nespĺnil všetky očakávania, ktoré vzbudzoval, i napriek tomu, že si jeho vypracovanie vyžiadalo veľa času. EHSV sa domnieva, že systém cieľov treba lepšie definovať a úlohy, ktoré sú pred nami, jasnejšie formulovať, a poukazuje na význam otvorenej celoeurópskej sociálnej diskusie na túto tému. V záujme úspechu EHSV zdôrazňuje nevyhnutnosť mechanizmov hodnotenia a ukazovateľov výkonnosti. Preto považuje závery, ktoré prijala Rada v máji, a ktoré má Európska rada schváliť v júni, za osobitne dôležité faktory, a to ako z hľadiska sociálneho, tak aj z hľadiska operačného;

2.11 poukazuje na to, že vylúčenie a diskriminácia Rómov má za následok značné sociálne a vládne výdavky, zatiaľ čo začlenenie prináša jasné ekonomické výhody⁽¹²⁾;

⁽³⁾ SEC(2010) 400 final.

⁽⁴⁾ KOM(2010) 133 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Stanovisko Výboru regiónov na tému „Sociálna a hospodárska integrácia Rómov v Európe“ (Ú. v. EÚ C 42, 10.2.2011, s. 23).

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 88 – 94.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 1.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 19 – 27.

⁽⁹⁾ Európsky parlament, INI/2010/2276, 24. 11. 2010.

⁽¹⁰⁾ Predovšetkým s ohľadom na „výslovné, ale nie výhradné zameranie“, „medzikultúrny prístup“ a „zameranie na väčšinovú spoločnosť“.

⁽¹¹⁾ Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja, nástroje pre predvstupovú pomoc, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka/Svetová banka, Program OSN pre rozvoj.

⁽¹²⁾ „Prevažná väčšina Rómov v produktívnom veku nemá dostatočné vzdelanie, aby sa mohla úspešne zapojiť do trhu práce. V dôsledku toho prichádzajú európske krajiny ročne o stovky miliónov eur z dôvodu menšej produktivity a fiškálnych príspevkov vládám. Ročný fiškálny zisk z odstránenia rozdielov v zamestnanosti je omnoho vyšší než celkové náklady na investície do verejného vzdelávania všetkých rómskych detí (...). Podiel Rómov v obyvateľstve v produktívnom veku bude v strednej a východnej Európe rásť so zrychlujúcim sa tempom starnutia väčšinového obyvateľstva. Rovnaké zapojenie Rómov do pracovného trhu je rozhodujúce pre to, aby sme mohli znášať náklady na dôchodky, zdravotníctvo a ďalšie náklady spojené so starnutím obyvateľstva.“ Ekonomické náklady vylúčenia Rómov, Svetová banka, 2010.

2.12 podporuje činnosti Rómskej siete EÚ, Dekády začleňovania Rómov, Európskeho samitu o začleňovaní Rómov, Samitu o rovnosti, Integrovannej európskej platformy pre začleňovanie Rómov, Európskej platformy proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a podieľa sa na ich činnosti a na mnohých ďalších formách spolupráce, kde zastupuje hodnoty občianskej spoločnosti v širokom zmysle slova;

2.13 zdôrazňuje, že Európska únia a jej inštitúcie už vynaložili značné úsilie v oblasti regulácie, poradenstva a financovania so zreteľom na vypracovanie rámca, prijímanie a vykonávanie politík začlenenia zameraných na Rómov;

2.14 zároveň s poľutovaním konštatuje, že toto spoločné úsilie neprispelo žiadnym rozhodujúcim spôsobom k náprave diskriminácie, ktorej je vystavených mnoho Rómov, ani k zlepšeniu kvality ich života či príležitostí – v niektorých ohľadoch sa ich situácia dokonca ešte zhoršila; Hoci je veľká väčšina Rómov občanmi EÚ s presne rovnakými právami a povinnosťami ako všetci ostatní občania členských štátov, treba uznať, že ešte stále čelia pretrvávajúcej a vážnej diskriminácii na trhu práce, v oblasti vzdelávania, bývania, zdravotnej starostlivosti, prístupu k verejným službám a v oblasti svojho voľného pohybu;

2.15 si je vedomý, že existujú značné rozdiely v postavení rôznych skupín Rómov: kým mnohí sú dobre integrovaní v oblastiach, v ktorých žijú, či už sú to mestské alebo vidiecke oblasti, iní žijú v chudobe a extrémnej deprivácii a čelia trvalému vylúčeniu. Napokon, malý počet vedie výrazný kočovný životný štýl, ktorý trápi tých, s ktorými prichádzajú do styku;

2.16 zastáva názor, že je nevyhnutné posilniť postavenie tých ľudí, ktorí žijú v chudobe a zažívajú diskrimináciu. Plne rozvinuté sebaurčenie si vyžaduje slobodu voľby. Všeobecne platí, že rozhodujúcim faktorom pri vykonávaní integračných politík je to, že jednotlivci musia mať silu, nástroje a schopnosť, aby si mohli vytvárať svoj vlastný osud. To je dôvod, prečo politika ako celok spolu s jej jednotlivými oblasťami činnosti musí pomôcť tým, ktorí to potrebujú na to, aby mohli rozvíjať schopnosť rozhodovať o svojich vlastných osudoch v rámci právneho štátu;

2.17 pevne verí, že Rómom by nemali byť udelené osobitné práva, ale že je nevyhnutné plne rešpektovať ich európske občianstvo, a zároveň im zabezpečiť všetky základné práva EÚ, ako aj všetky občianske práva, aby boli tieto práva dodržiavané a aby sa ich porušovanie postihovalo, a to najmä v prípade, keď osoby zodpovedné za presadzovanie práva konajú nespravodlivým a diskriminačným spôsobom;

2.18 poukazuje na to, že medzi samotnými Rómami má vylúčenie neprímeraný vplyv na ženy, deti, seniorov a osoby so zdravotným postihnutím a že sociálna a hospodárska kríza môže tieto negatívne javy iba zhoršiť;

2.19 je presvedčený o tom, že tieto problémy bude možné napraviť len prostredníctvom uceleného, koordinovaného a súdržného strategického programu a prostredníctvom dodržiavania jasného a systematického prístupu vo všetkých oblastiach politiky; víta skutočnosť, že inštitúcie a orgány EÚ (prinajmenšom EHSV) spolupracujú s maďarskou vládou, ktorá v súčasnosti zastáva predsedníctvo Rady EÚ, s cieľom zaviesť podmienky na riešenie tohto problému, a odporúča, aby sa počas poľského predsedníctva konala konferencia ministrov, na ktorej by sa diskutovalo o skúsenostiach a dosiahnutých výsledkoch.

3. Politické odporúčania ⁽¹³⁾

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR:

3.1 konštatuje, že tradičný prístup k definovaniu cieľovej rómskej skupiny je založený na väčšinovom vnímaní toho, kto sú Rómovia. Hoci takýto prístup môže byť užitočný napríklad z hľadiska výskumu a môže byť účinným spôsobom posudzovania charakteru sociálneho vylúčenia, všetky metódy identifikácie Rómov na základe vonkajších rasových vlastností porušujú základné ľudské práva, najmä právo definovať vlastnú totožnosť, a okrem toho sú nezmyselné a politicky neutrálne;

3.2 odporúča, aby na rozdiel od tradičných prístupov členské štáty dodržiavali základné hodnoty prijatého strategického rámca a aby súčasne splňali „výslovnú, ale nie výhradnú“ požiadavku desiatich základných zásad, ktoré prijala platforma pre začleňovanie Rómov. V súlade so štyrmi oblasťami činnosti, ktoré boli zdôraznené v oznámení Komisie (vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie a bývanie), by mali zohľadniť tri strategické a politické hľadiská, ktoré odhaľujú charakter problémov a možnosti opatrení a ktoré spoločne tvoria tri piliere realistickej a uskutočniteľnej politiky začlenenia Rómov:

- a) politika integrácie, ktorá bude neutrálna z hľadiska rasy a etnického pôvodu a ktorá sa bude zaoberať koncentráciou sociálnych problémov a znižovaním extrémnej chudoby a deprivácie;
- b) politika na podporu posilnenia sociálneho postavenia tých jednotlivcov, ktorí sa považujú za členov ktorejkoľvek rómskej komunity a na vyzdvihnutie ich dosiahnutého sociálneho začlenenia;
- c) všeobecné politiky a zverejňovanie v oblasti boja proti rasizmu;

3.3 politika integrácie, ktorá bude neutrálna z hľadiska rasy a etnického pôvodu a ktorá sa bude zaoberať koncentráciou sociálnych problémov a znižovaním extrémnej chudoby a deprivácie;

3.3.1 namiesto toho, aby sa zameriavala na etnické a rasové prvky, musí nediskriminačná politika integrácie riešiť problémy spojené so sociálnym vylúčením, bez ohľadu na rasové prvky, akými sú prvky v oblasti vzdelávania, zamestnanosti (vrátane

⁽¹³⁾ Táto časť obsahuje odporúčania týkajúce sa všeobecných politík alebo ich kontextu, ale z dôvodu obmedzeného priestoru nie je možné sa podrobne zaoberať otázkami, ktoré sa týkajú každej politiky.

rôznych foriem zamestnania, ako je podnikanie, osoby samostatne zárobkovo činné atď.), zdravia a bývania, ako je to uvedené v oznámení Komisie. Do úvahy treba brať geografickú koncentráciu sociálno-ekonomických znevýhodnení bez ohľadu na zloženie (etnické alebo iné) skupiny vylúčených ľudí a v duchu stratégie Európa 2020 dať prednosť riešeniu dvoch konkrétnych problémov;

3.3.2 prvou z týchto priorit je dôsledné uplatňovanie kritéria „plného prístupu“. Odhliadnuc od prekonávania diskriminačných účinkov v právnom zmysle, „plný prístup“ tiež zahŕňa požiadavku fyzickej prístupnosti a použiteľnosti, prispôsobenia sa potrebám, dostupnosti a kvality v súlade s normami. Okrem odstraňovania právnych prekážok je cieľom priniesť verejné služby bližšie k obytným oblastiam, v ktorých je rómska populácia vysoko koncentrovaná, a zlepšiť dopravné spojenia s inštitúciami a službami, na ktoré majú právo vzhľadom na ich situáciu;

3.3.3 existujú dva hlavné spôsoby, ktorými možno vylúčenie koncentrovať: 1) z hľadiska geografického a obytného a 2) z hľadiska inštitucionálneho, kedy sa poskytovatelia služieb (vrátane poskytovateľov verejných služieb) dostávajú do styku so sociálne vylúčenými klientmi (účinnok inštitucionálnej segregácie);

3.3.4 koncentráciu vylúčenia možno znížiť, a to po prvé zameraním sa na ciele zlepšenie inštitucionálnych podmienok a najchudobnejších a najnevýhovujúcejších obytných oblastí a po druhé znížením počtu prípadov izolácie prostredníctvom reforiem s cieľom podporiť inštitucionálnu integráciu a zámerne podporovať vzájomné prepájanie sa a interakciu;

3.3.5 plný prístup je kľúčovým aspektom základných cieľov Lisabonskej stratégie: preto činnosti týkajúce sa trhu práce a ďalších sociálnych aspektov, ako aj lepšej mobility a vzdelania naďalej zostávajú prioritami. Strategické dokumenty za posledných pár rokov vo väčšej miere zdôrazňujú otázky zdravia, najmä v oblasti verejného zdravia, ako aj politiky v oblasti bývania a rozvoja miest, pričom kladú dôraz na zrušenie izolovaného bývania, táborov a iných miest segregácie, a zároveň rozvíjajú miestne ekonomiky, iniciatívy založené na komunite, mikro-podniky (samostatne zárobkové činné osoby), malé a stredné podniky a verejne alebo súkromne (MVO) riadené komunálne služby. Zosúladenie stratégií boja proti detskej chudobe s rómskymi stratégiami je prioritnou otázkou (podpora prístupu matiek k zamestnaniu posilnením zodpovednosti obecného orgánu za vzdelávanie detí; zabezpečenie plného prístupu k predškolským zariadeniam a zariadeniam zameraným na výchovu v ranom školskom veku a dohliadať na poskytovanie finančnej pomoci a stimulov v oblasti vzdelávania a ďalšieho vzdelávania detí tých rodičov, ktorí žijú v chudobe);

3.4 politika, ktorá podporuje posilňovanie sociálneho postavenia tých, ktorí sa považujú za členov ktorejkoľvek rómskej komunity, a vyzdvihuje ich dosiahnuté sociálne začlenenie;

3.4.1 preto je absolútne nevyhnutné, aby osoby, ktoré sa hlásia k rovnakej identite, mohli z vlastnej vôle vytvárať spolu s ostatnými osobami rovnakej identity vlastnú komunitu, zvoliť si vlastnú cestu a zachovať jazyk, kultúru, zvyky atď., ktoré tvoria základ ich identity. Z tohto dôvodu musí vnútroštátna stratégia integrácie Rómov otvoriť cestu pre to, aby tí, ktorí sa hlásia k rómskej identite, mohli rozvíjať svoje vlastné komunity, vlastné verejné fóra (médiá) a organizácie a mohli zaistiť ich fungovanie, a taktiež pre ktorékoľvek iné menšinové skupiny vystavené sociálnemu vylúčeniu. Rovnako je dôležité, aby vláda a mimovládne autonómne rómske organizácie mali rovnaké možnosti organizácie ako ostatné etnické menšiny a aby im v odôvodnených prípadoch a v závislosti od ich počtu bola poskytovaná rovnaká finančná podpora ako iným etnickým menšinám;

3.4.2 nevyhnutným predpokladom toho je, aby sa interkulturalizmus, živá, obojsmerná interakcia, komunikácia a integrácia stali z hľadiska zásad, teórie a osvedčených postupov Spoločenstva a inštitúcií v Európe skutočným faktorom činnosti a súčasťou každodenného života;

3.4.3 kľúčovým prvkom pozitívnej politiky je, aby názory ľudí, ktorí patria k menšine, boli vypočuté a ich záujmy zastúpené. Musíme podporovať nástroje a prístupy, ktoré im pomáhajú zdôrazniť ich sociálne znevýhodnenie a politický boj o prekonanie týchto nevýhod;

3.4.4 politiky zamerané na zlepšovanie postavenia by mali podporovať pozitívne opatrenia, ktorých cieľom bude podpora vstupu Rómov na trh práce vrátane ich postupu na vysoké pozície v oblasti podnikania, verejnej správy, politiky, médií, vedy a umenia a zároveň by im mali pomôcť pri zakladaní svojich vlastných malých a stredných podnikov.

3.5 Politika boja proti rasizmu

3.5.1 Cieľovou skupinou stratégie boja proti rasizmu je spoločnosť ako celok; politický rozmer takejto stratégie poháňa presvedčenie, že v dynamickom, rozvinutom, spravodlivom a ľudskom svete by sa sociálne postavenie ľudí malo v podstate dosiahnuť na základe schopností a talentu, a nie na základe výhod alebo nevýhod spojených s narodením, ktoré určujú ich šance viesť úspešný život. Tiež by nemali trpieť vplyvom vylúčenia, ktorého sú obeťou. Zdedené, nemenné znaky, ako sú pohlavie, pôvod a náboženské vyznanie, by nemali byť dôvodom diskriminácie. Antidiskriminačný zákon ponúka najvýkonnejší rad nástrojov, ktoré zabezpečujú zavedenie týchto zásad do praxe. Bolo by tiež užitočné, keby sa európske antidiskriminačné právne predpisy v plnom rozsahu vykonávali na vnútroštátnej úrovni v rôznych oblastiach činnosti a regulačných systémoch. Účinnosť týchto právnych predpisov však nespočíva v sankciách, ktoré ukladá, a ale v ich preventívnom účinku, a tiež preto, že občania, ktorí dodržiavajú zákon a ktorí v demokratickej spoločnosti tvoria väčšinu, sa snažia žiť v súlade s literou a duchom zákona.

3.5.2 Vzhľadom na to, že je ťažšie „odradiť“ ľudí od predsudkov a rasizmu alebo zbaviť ich týchto predsudkov a rasizmu prostredníctvom racionálnych argumentov, sa politiky boja proti rasizmu väčšinou zakladajú na modeloch správania a komunikačných vzorcoch, šíriac pozitívny obraz nenásilných modelov komunikácie, spolupráce a riešenia problémov, na základe racionálnych záujmov; zároveň však odsudzujú agresívne a rasistické typy správania založené na predsudkoch a nenávisti. V tomto ohľade nesú osobitnú zodpovednosť mienkotvorcovia, a hlavne politická a mediálna elita.

3.6 Posilňovanie faktického charakteru stratégie

3.6.1 Počas posledných dvoch desaťročí dosiahla EÚ významný pokrok v rôznych oblastiach politiky, pokiaľ ide o objektívne hodnotenie sociálneho vylúčenia a boj proti sociálnemu vylúčeniu, so zreteľom na výsledky takéhoto hodnotenia v oblasti sociálnej politiky. Dostupnosť údajov je nevyhnutným predpokladom pre uplatňovanie a hodnotenie vhodných politik. Napriek úsiliu, ktoré bolo k dnešnému dňu vynaložené, ešte stále nemáme veľa údajov buď o celom obyvateľstve, alebo o cieľových skupinách. Vzhľadom na ciele tejto stratégie treba dosiahnuť pokrok v týchto oblastiach:

3.6.2 Politika integrácie neutrálna z hľadiska rasy/etnického pôvodu: v rámci ďalších rozvojových metód hodnotenia rôznych foriem chudoby a deprivácie je ešte potrebné vykonať veľa práce s cieľom zmerať mieru, do akej je vylúčenie koncentrované, a zdôrazniť vplyv opatrení prijatých na základe príslušných politik. Výbor odporúča, aby Eurostat a štatistické úrady členských štátov pridali k svojim ukazovateľom vylúčenia ukazovatele extrémnej chudoby a vylúčenia a aby vypracovali zásady štatistickej kvantifikácie a metódy spracovania s cieľom merať extrémnu chudobu a depriváciu.

3.6.3 Na tomto základe by členské štáty mali v rámci svojich stratégií určiť územné jednotky (mestské oblasti, chudobné štvrte, mestské centrá, tábory, izolované štvrte, vidiecke sídla atď.), ktoré sa vyznačujú mimoriadne vysokou koncentráciou vylúčenia a extrémnym vylúčením v obývaných oblastiach, bez ohľadu na to, či verejná mienka považuje alebo nepovažuje tieto oblasti za oblasti obývané Rómami. Výbor odporúča, aby členské štáty vypracovali stratégie územného plánovania s cieľom zbaviť sa týchto oblastí alebo postarať sa o to, aby boli obývateľné, a aby zaviedli mechanizmy založené na konkrétnych údajoch, ktoré sú potrebné na monitorovanie týchto stratégií.

3.6.4 Politika posilňovania sociálneho postavenia Rómov: znevýhodnenia a nevýhody je možné zistiť len vtedy, ak tí, ktorí sa hlásia k svojej etnickej identite, požiadajú o to, aby do verejných registrov boli zaregistrovaní ako členovia danej menšiny. V prípade, že takáto žiadosť neexistuje, musíme kategoricky a rozhodne zakázať, aby sa vo vnútroštátnych registroch uvádzali akékoľvek odkazy na rasu a rasové znaky. Keďže údaje o etnických menšinách sú zvlášť citlivé, musíme všetkými možnými prostriedkami zabezpečiť maximálnu ochranu osobných údajov a zároveň zaistiť maximálne zverejňovanie súhrnných údajov o menšinách.

3.6.5 Súčasne so znížením vylúčenia a chudoby a zmiernením ich extrémnych foriem výbor navrhuje podporiť jazykové, kultúrne a vzdelávacie programy a programy EÚ na rozvoj rómskej komunity, v rámci ktorých sú skutočne schopné osloviť rómskych spoluobčanov.

3.6.6 Politika boja proti rasizmu: na základe výskumu na úrovni EÚ a tiež na vnútroštátnej úrovni by malo byť možné sledovať zmeny v predsudkoch voči Rómom, rozsah týchto predsudkov medzi rôznymi sociálnymi skupinami a vplyv politik na vývoj etnických predsudkov a rasizmu. Musíme zorganizovať informačné kampane zamerané na širokú verejnosť, ktoré majú za cieľ bojovať proti postojom spojeným s vylúčením a rasistickými predsudkami, ktoré sa medzi obyvateľstvom vyskytujú. Mali by sme tiež zabezpečiť ich pravidelné sledovanie.

3.6.7 Dôrazne odporúčame sledovať nielen trendy týkajúce sa predsudkov a rasizmu, ale aj pozitívne vplyvy a sociálne výhody verejných iniciatív a iniciatív občianskej spoločnosti, osvedčených postupov s cieľom zredukovať predsudky voči Rómom a xenofóbiu a zlepšiť medzikultúrnu integráciu začleňovania.

3.7 Hľadiská všeobecného záujmu v rámci vykonávania na vnútroštátnej úrovni

3.7.1 Zložitost': Výbor pripomína, že v celom rade oblastí musíme navrhnúť opatrenia na posilnenie pozitívnej úlohy, ktorú zohrávajú Rómovia v spoločnosti, zlepšiť ich životné podmienky a podporovať ich integráciu; tieto opatrenia by mali patriť medzi systematické politiky. Aby sa to stalo, najskôr musíme vzájomne prepojiť prvky rôznych politických oblastí, po druhé musíme usporiadať medziodvetvové vzťahy riadnej správy vecí verejných a po tretie, musíme začať so systematickým vykonávaním na politickej úrovni. To si vyžaduje jednotný a koordinovaný prístup všetkých zainteresovaných strán zapojených do vykonávania.

3.7.2 Všetky časti programov musia byť súvisle prepojené (súdržnosť) a integrované (konzistencia). Tretím kľúčovým aspektom vykonávania je plánovanie a stanovovanie priorít (sekvenčná činnosť): inými slovami, realistické ciele je možné dosiahnuť iba prechodom cez dobre plánované etapy a následné komponenty. To si vyžaduje riadne fungujúci koordináčný orgán s potrebnými právomocami.

3.7.3 Politiky integrácie sa musia plánovať a vykonávať s dôrazom na skutočné potreby diferencovaným a flexibilným spôsobom, ktorý umožňuje čo najlepšie zohľadniť špecifické miestne (regionálne) vlastnosti. Integrované stratégie by sa mali plánovať a vykonávať „obojsmerne“, na základe vzájomného úsilia a vplyvov, a mali by byť zamerané na vzájomný prospech pre všetkých.

3.7.4 Základným predpokladom využívania výziev na prejavenie záujmu a fondov EÚ je zjednodušenie podmienok výberového konania a vypracovania informačných správ. Starostlivo navrhnutá implementácia by sa mala riadne zamerať na budovanie kapacít, vhodnú koordináciu a podporovanie angažovanej politickej vôle. Rovnako dôležitá je aj účasť zástupcov zainteresovaných strán v procese plánovania.

3.7.5 Vykonávanie založené na konkrétnych údajoch – ukazovateľoch: politiky musia overiteľným spôsobom jasne preukázať svoju účinnosť, t. j. musí sa dokázať, že vo vzťahu k pôvodným cieľom sú účinné. Politiky nás nesmú vystavovať škodám a rizikám, ktoré by boli vyššie než riziká, pred ktorými nás má chrániť a nesmú byť ani zbytočne nákladné. To je dôvod, prečo bola vynaložená dôležitá – ale nedostatočná – práca, na základe ktorej sa táto politika mala vo väčšej miere zakladať na konkrétnych údajoch. V úsilí o integráciu Rómov je pre nás mimoriadne dôležité, aby bolo možné vyhodnotiť nielen programy, ale aj politiky ako celok: preto musíme tak na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ podporovať kultúru hodnotenia, silnejší systém požiadaviek, štandardizované zavedenie sociálno-ekonomických ukazovateľov výkonnosti a ukazovateľov výkonnosti sociálnej štatistiky, ktoré sa použijú vždy na príslušnú cieľovú skupinu. Ďalej treba podporiť vytvorenie inštitucionálnej štruktúry hodnotenia založeného na vedeckých údajoch. V tejto súvislosti je nevyhnutné zabezpečiť primerané financovanie.

3.7.6 EHSV podporuje vykonávanie európskeho rámca pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020 a vnútroštátnych politík, ktoré k tejto realizácii prispievajú, ale rád by sa podieľal na vyhodnocovaní týchto politík na základe svojho mandátu od občianskej spoločnosti a na základe skutočných väzieb medzi ním a organizáciami občianskej spoločnosti v členských štátoch. Jeho zámerom je zapojiť sa do rokovaní medzi inštitúciami EÚ a organizovanou občianskou spoločnosťou a byť aktívnym partnerom európskej platformy pre začleňovanie Rómov a iných foriem štruktúrovaného dialógu.

3.7.7 Účasť a zastúpenie: pre politiku integrácie je tak z hľadiska teórie, ako i z hľadiska praxe nevyhnutná aktívna účasť zainteresovaných strán. Preto sa musíme vyhnúť paternalistickým postupom, ktoré obmedzujú práva. Súčasne treba zabezpečiť čo najužšiu a najrozmanitejšiu účasť rómskych organizácií, miestnych zástupcov občianskej spoločnosti, vedeckých pracovníkov a sociálnych partnerov na rozhodovacom procese, vykonávaní a monitorovaní, tak ako sa jasne uvádza

v oznámení Komisie a v ďalších relevantných dokumentoch. V cieľových oblastiach má mimoriadny význam zaviesť pozitívne opatrenia, na základe ktorých by sa na tejto politike zúčastňovali hlavne znevýhodnené skupiny (ženy, slobodné matky, ľudia s cudzím materinským jazykom, zdravotne postihnutí ľudia atď.).

3.7.8 Platnosť, dôveryhodnosť a účinnosť politík sú rozhodujúcim spôsobom spojené s úzkou účasťou hlavných príjemcov a s ich súhlasom s týmito politikami. Z tohto dôvodu musíme zapojiť zástupcov rómskej komunity na európskej, vnútroštátnej a samozrejme aj miestnej úrovni do vytvárania a vykonávania politík na podporu ich integrácie (inklúzia prostredníctvom účasti).

3.7.9 Sociálne vylúčenie a jeho extrémne formy idú často ruka v ruke – rôznymi spôsobmi v rôznych členských štátoch – so správaním, životným štýlom a zvykmi, ktoré sa líšia od správania, životného štýlu a zvykov väčšiny obyvateľstva (napr. cestovanie, konkrétne činnosti, ako sú zber a predaj použitého tovaru, alebo špecifické remeslá). Pri príprave vnútroštátnych stratégií by sa mala venovať osobitná pozornosť týmto špecifickým vlastnostiam. V niektorých prípadoch sú však postoje pripisované etnickej skupine priamo abnormálne a kriminálne. Zabezpečenie mierového spoluzitia protikladných kultúrnych noriem a zároveň snaha o udržanie napätia a rozporov spôsobených rozdielnymi postojmi a správaním v medziach právneho rámca by mali byť cieľmi, ktoré určujú špecifickú povahu začlenenia vnútroštátnych stratégií, a súčasne hlavnú výzvu, ktorej musia čeliť. Na tento účel je dôležité poskytnúť príležitosti na otvorenú komunikáciu a postupy, ku ktorým majú hlavné zainteresované strany prístup, a v tomto kontexte budú odborníci v oblasti multikultúrnosti – vrátane ľudí rómskeho pôvodu alebo identity – a sociálni pracovníci zohrávať hlavnú úlohu z hľadiska verejných služieb a programov EÚ (sprostredkovanie, prevencia, služby zamerané na zmierovanie skupín atď.) – ako sa uvádza v oznámení Komisie.

3.8 Vyhliadky do budúcnosti

3.8.1 EHSV sa domnieva, že vďaka spoločnému úsiliu inštitúcií EÚ, vlád, členských štátov a miestnych orgánov a komunit sa EÚ môže teraz nachádzať v historickom okamžiku: konečne môže vypracovať politiku v prospech najviac vylúčenej a najviac znevýhodnenej etnickej skupiny v EÚ na základe spoločného prístupu, ktorého výsledkom môže byť inteligentný a humánny výsledok a nie nákladné zlyhanie. Výbor chce tento proces a jeho realizáciu plne podporiť.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vplyv politik EÚ na pracovné príležitosti, potreby v oblasti odbornej prípravy a na pracovné podmienky pracovníkov v oblasti dopravy“ (prieskumné stanovisko)

(2011/C 248/04)

Spravodajca: **André MORDANT**

Európska komisia sa 17. novembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Vplyv politik EÚ na pracovné príležitosti, potreby v oblasti odbornej prípravy a na pracovné podmienky pracovníkov v oblasti dopravy“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna) prijal 150 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Sektor dopravy bude v blízkej budúcnosti čeliť mnohým výzvam, ako sú nedostatočné zásoby benzínu a možné zvýšenie jeho cien, potreba pokroku v oblasti energetickej účinnosti, požiadavka podieľať sa na boji proti zmenám klímy a prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami oxidu uhličitého, ako aj starnutie obyvateľstva spolu s jeho vplyvom na dostupnosť kvalifikovaného personálu na jednej strane a rôznymi potrebami mobility na strane druhej. EHSV v predložennom stanovisku zohľadnil uvedený vývoj.

1. Odporúčania a závery

1.1 EHSV poukazuje na skutočnosť, že sektor dopravy ako dôležitý zdroj pracovných miest, ktorý zamestnáva 4,4 % celkových pracovných síl EÚ, ponúka významný potenciál pre zamestnávanie v EÚ v budúcnosti. Je taktiež životne dôležitý pre hospodársky rozvoj Európy, mobilitu občanov, sociálne začlenenie a pre európsku sociálnu a hospodársku súdržnosť.

1.2 EHSV odporúča prilákať ženy a mladých pracovníkov k pracovným príležitostiam v sektore dopravy opatreniami, ktoré smerujú k zlepšovaniu kvality zamestnania vo všetkých druhoch dopravy, pracovných podmienok, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania, možností uplatnenia, ochrany a bezpečnosť zdravia pri práci a prispievajú k dosiahnutiu lepšej rovnováhy medzi prácou a súkromným životom.

1.3 EHSV s podporou Európskej komisie odporúča, aby sa všetky druhy dopravy prehodnotili z hľadiska existujúcich príležitostí odbornej prípravy a aby sa preskúmala potreba odbornej prípravy v budúcnosti na vnútroštátnej, regionálnej a podnikovej úrovni. Dôležitý dôraz sa kladie na celoživotné vzdelávanie.

1.4 EHSV zastáva názor, že musí byť zabezpečená dostatočná ponuka vysokokvalitnej odbornej prípravy v školiaciach inštitúciách a/alebo interne, čo si vyžaduje spoluprácu medzi sociálnymi partnermi, regiónmi a inštitúciami odbornej prípravy

vo všetkých druhoch dopravy. EHSV vrele odporúča spoluprácu medzi strediskami odbornej prípravy na európskej úrovni. EHSV sa domnieva, že účastníci odbornej prípravy by nemali znášať žiadne náklady s ňou spojené. Toto je obzvlášť dôležité v záujme podpory uplatnenia sa v sektore dopravy.

1.5 EHSV odporúča, aby sa zaviedli právne predpisy EÚ týkajúce sa osvedčení a povolení pre posádku vo vlakoch a v lietadlách ako prostriedok na zabezpečenie kvality zamestnania, kvality služieb, bezpečnosti a uľahčenia mobility pracovníkov v Európe.

1.6 EHSV považuje smernicu 2003/59/ES za pozitívny príklad a Európsku komisiu žiada, aby sa zaoberala ďalšími právnymi predpismi týkajúcimi sa povinnej odbornej prípravy a celoživotnej odbornej prípravy pre ostatné druhy dopravy.

1.7 Na propagáciu dopravy ako povolania EHSV odporúča koordinované opatrenia na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, ktoré sektor dopravy vysvetlia a spropagujú jeho rôzne povolania napríklad na školách.

1.8 EHSV zdôrazňuje, že úspech pri lákaní žien do povolání v sektore dopravy vo vysokej miere závisí od podporných opatrení, ktoré sektor dopravy prispôbia potrebám pracovníčok. Odporúča, aby sektor dopravy a rôzne podniky v ňom pôsobiace rozvíjali politiky na podporu práce žien v tejto oblasti.

1.9 Vzhľadom na demografické zmeny a starnutie pracovných síl EHSV odporúča, aby sektor dopravy spolu s podnikmi v ňom pôsobiacimi zanalyzovali vekovú štruktúru svojich zamestnancov a ich budúce potreby zamestnávania s cieľom rozvíjať odbornú prípravu, organizáciu práce a opatrenia na zlepšenie ochrany zdravia pri práci, ktoré budú prispôbobe potrebám rôznych vekových skupín.

1.9.1 EHSV taktiež odporúča, aby sa viac zdôraznila ponuka príležitostí na uplatnenie pracovníkov v sektore dopravy v záujme zvýšenia jej atraktívnosti u mladých ľudí.

1.9.2 EHSV odporúča, aby sa v sektore námornej dopravy presadzovalo zvyšovanie radových námorníkov na dôstojníkov.

1.9.3 EHSV odporúča, aby sa v sektore verejnej dopravy vyvinulo väčšie úsilie smerujúce k ponuke príležitostí uplatnenia pre vodičov autobusov, ako napríklad vedúci tímu a pozície v oblasti plánovania dopravy.

1.10 EHSV považuje osobnú bezpečnosť zamestnancov a cestujúcich a prevenciu fyzických útokov a násillia za najdôležitejšie výzvy a dôrazne odporúča politiku nulovej tolerancie voči násilliu.

1.10.1 EHSV odporúča, aby sa zaviedli preventívne opatrenia v oblasti infraštruktúry, ako sú dostatočné, cenovo dostupné a bezpečné parkovacie zóny v cestnej nákladnej doprave a kvalitné železničné stanice, stanice metra a električiek a autobusové stanice. EÚ by na tieto infraštruktúrne opatrenia mala poskytnúť finančnú podporu.

1.10.2 EHSV odporúča zamestnať dostatočné množstvo náležite kvalifikovaných a odborne zaškolených zamestnancov na staniách a v prostriedkoch verejnej dopravy ako preventívne opatrenie proti násilliu.

1.10.3 EHSV odporúča, aby sa založila Agentúra pre bezpečnosť cestnej premávky.

1.11 Zo zreteľom na článok 9 Lisabonskej zmluvy a na Chartu základných sociálnych práv by Európska komisia mala podporovať sociálnu politiku v doprave. EHSV zastáva názor, že ďalšie prípadné kroky k liberalizácii, by mali byť navrhnuté iba po vážnej analýze sociálnych dôsledkov predchádzajúcich liberalizačných krokov, **zmysluplne** hodnotení sociálneho vplyvu a s neoddeliteľnou zárukou, že hospodárska súťaž sa nezakladá na nižších nákladoch na prácu, ale na kvalite služieb.

1.11.1 V prípade výberových konaní napríklad na služby pozemnej obsluhy na letiskách alebo na všetky druhy dopravných služieb vo verejnom záujme EHSV odporúča, aby sa zaručila istota zamestnania prostredníctvom povinného prebratia/presunu zamestnancov novým prevádzkovateľom a úroveň

pracovných podmienok a miezd uplatňovaním ustanovení kolektívnej zmluvy platných tam, kde sa služba poskytuje⁽¹⁾. EHSV preto odporúča, aby sa zaviedla sociálna doložka.

1.11.2 Pokiaľ ide o vykonávanie Jednotného európskeho neba vrátane funkčných blokov vzdušného priestoru a SESAR, EHSV vyzýva členské štáty, aby začali so sociálnymi partnermi a všetkými ostatnými zainteresovanými stranami zmysluplnú konzultáciu v záujme prijatia vyrovnaných opatrení na dosiahnutie týchto cieľov tak, aby nedošlo k stratám pracovných miest.

1.12 EHSV zastáva názor, že právne predpisy v sociálnej oblasti týkajúce sa dopravy sa musia účinne presadzovať, uplatňovať a ich porušovanie sa musí postihovať prostredníctvom harmonizovaných pravidiel. Treba posilniť kapacity príslušných orgánov zaoberajúcich sa ich uplatňovaním a zabezpečiť lepšiu koordináciu a spoluprácu.

1.13 EHSV odporúča, aby sa zaviedli právne predpisy EÚ na pravidelnú kontrolu pracovného a oddychového času mobilných pracovníkov železníc, ktorí sú zamestnaní v cezhraničných dopravných službách. EHSV zdôrazňuje treba lepšie presadzovať ustanovenia smernice o vysielaní pracovníkov najmä v prípade cestnej nákladnej dopravy.

1.14 EHSV odporúča, aby sa venovala zvláštna pozornosť faktorom, ktoré podporujú lepšiu rovnováhu medzi prácou a súkromným životom pre mobilných pracovníkov v sektore dopravy. Malo by dôjsť k zlepšeniu právnych predpisov v sociálnej oblasti, pokiaľ ide o pracovný čas.

1.14.1 EHSV odporúča, aby sa zaviedli doplňujúce právne opatrenia na normy obsadzovania pracovných miest na palubách námorných a vnútrozemských plavidiel v záujme zaručenia kvality a bezpečnosti.

1.14.2 EHSV odporúča, aby sa lepšie a rigoróznejšie využívali mechanizmy usmernení o štátnej pomoci v námornej doprave, ktoré by podporili spojenie medzi udeľovaním štátnych dotácií alebo daňových výnimiek a zárukami v oblasti zamestnávania a povinnosťami v oblasti odbornej prípravy.

1.14.3 EHSV zastáva názor, že orgány EÚ a EASA by mali intenzívnejšie spolupracovať so zainteresovanými stranami na dosiahnutí bezpečných a vedecky podložených pravidiel na obmedzenie letového času pre posádku lietadla.

1.14.4 EHSV odporúča, aby sa prijali špecifické právne predpisy v oblasti zdravia a bezpečnosti, pre jednotlivé druhy dopravy, keďže všeobecné právne predpisy EÚ týkajúce sa ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci často neberú do úvahy zvláštne podmienky sektora dopravy.

1.14.5 EHSV zastáva názor, že sú potrebné náležité právne predpisy, aby bolo možné zabrániť „vytrácaniu“ pracovných zmlúv.

⁽¹⁾ Pozri taktiež odôvodnenie 17 spolu s článkom 4 ods. 5 a 6 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave.

1.15 ESHV intenzívne podporuje sociálny dialóg. Na európskej úrovni musia rôzne sektorové výbory pre sociálny dialóg hrať dôležitú úlohu pri hodnotení sociálneho vplyvu návrhov Komisie v počiatočnom štádiu a predkladať vlastné pripomienky a návrhy pre rôzne druhy dopravy.

1.15.1 EHSV odporúča, aby Európska komisia prostredníctvom GR MOVE efektívnejšie spolupracovala so sektorovými výbormi pre sociálny dialóg a v počiatočných štádiách brala do úvahy odborné znalosti sociálnych partnerov.

1.16 EHSV sa domnieva, že európske orgány a európski sociálni partneri nemajú k dispozícii postačujúce štatistiky a porovnávacie analýzy týkajúce sa zamestnanosti a pracovných podmienok v rôznych druhoch dopravy. EHSV preto podporuje založenie monitorovacieho strediska zameraného na sociálnu oblasť, zamestnanosť a odbornú prípravu v doprave, ktoré by poskytovalo podstatné informácie na lepšie posúdenie a ex post hodnotenie sociálneho vplyvu opatrení dopravnej politiky v záujme podpory európskych sociálnych partnerov v sektorovom európskom sociálnom dialógu.

2. Sektor dopravy je dôležitým zdrojom pracovných miest v Európskej únii.

2.1 Z kvantitatívneho hľadiska je zamestnanosť na dopravnom trhu značná, v roku 2007 predstavovala približne 9,2 miliónov pracovníkov a 4,4 % celkovej pracovnej sily EÚ. Tieto údaje zahŕňajú potrubnú dopravu, cestovné agentúry/cestovné kancelárie a pomocné dopravné služby, ako je manipulácia s nákladom a skladovanie.

2.2 Rôzne druhy dopravy zamestnávajú okolo 2,9 milióna pracovníkov v cestnej nákladnej doprave, 1,9 milióna pracovníkov v cestnej osobnej doprave, 864 000 v železničnej doprave, 43 400 na vnútrozemských vodných cestách, 184 000 v námornej doprave a 409 000 v leteckej doprave. Pomocné dopravné služby zamestnávajú okolo 2,3 miliónov pracovníkov⁽²⁾.

2.3 V rokoch 2004 až 2007 došlo v 27 členských štátoch EÚ k vyrovnanému rastu počtu pracovníkov v doprave z 8,6 na 9,2 miliónov. K nárastu došlo hlavne v cestnej nákladnej a osobnej doprave a v pomocných službách. V železničnej doprave sa počet pracovných miest prudko znížil o 117 000 pracovníkov z 981 848 pracovníkov v roku 2004 na 864 000 v roku 2007⁽³⁾.

2.4 Zamestnanosť v doprave značne postihla hospodárska kríza v rokoch 2008 a 2009, a to obzvlášť nákladnú dopravu.

2.5 Budúci vývoj zamestnanosti v doprave závisí od množstva faktorov, ako sú rozvoj obchodu a hospodárskych činností, starnutie obyvateľstva a modely mobility ľudí, technologický rozvoj, dostupnosť a ceny energií, opatrenia zamerané na udržateľnú dopravu (prechod k inému druhu dopravy, t. j. používanie

verejnej dopravy namiesto súkromného automobilu, nevyužívanie dopravy)⁽⁴⁾, alternatívne druhy dopravy, ako napríklad bicyklovanie⁽⁵⁾.

3. Charakteristiky zamestnanosti v doprave: nízka atraktivita – problém do budúcnosti

3.1 Ako zamestnávateľ nemá sektor dopravy nepoškvrnenú povesť a pracovné miesta v doprave sú považované skôr za neatraktívne. Sektorové analýzy realizované v rámci európskeho prieskumu pracovných podmienok za roky 2000 a 2005 Európskou nadáciou na zlepšovanie pracovných a životných podmienok potvrdili, že doprava patrí z hľadiska ukazovateľov pracovných podmienok k najmenej priaznivým sektorom.

3.2 Ukazovateľmi, ktoré boli hodnotené ako najmenej priaznivé v treťom prieskume z roku 2000, boli podmienky prostredia, ergonómia, neštandardný pracovný čas, dlhý pracovný čas, náročné pracovné požiadavky, žiadna kontrola práce, nekvalifikovaná práca, nízka flexibilita úloh, diskriminácia.

3.3 Ukazovatele v štvrtom prieskume z roku 2005: (iba pozemná doprava) pracovný čas, neštandardný pracovný čas, rovnováha medzi pracovným časom a rodinnými/spoločenskými povinnosťami, kontrola práce, kvalifikovaná práca, násilie, stres a muskuloskeletové problémy⁽⁶⁾.

3.4 Väčšina práce v doprave zahŕňa mobilitu (vodiči, piloti, palubná posádka v rôznych sektoroch) alebo sa týka pracovných miest priamo súvisiacich s premávkou, ako napríklad riadenie dopravy. „Vodiči a prevádzkovatelia mobilných zariadení predstavujú najvyšší podiel zamestnancov v EÚ (45 % v roku 2006)⁽⁷⁾“. Pravidelné a veľmi časté absencie z domova spolu s pravidelnou prácou na zmeny pôsobia na úkor zvyšujúcich sa požiadaviek zamestnancov na lepšiu rovnováhu medzi prácou a súkromným životom. Okrem toho sú vo väčšine týchto povolanií a zamestnaní nízke mzdy.

3.4.1 EHSV sa domnieva, že sa nemôžeme uspokojiť s nevhodnými podmienkami na oddych, práve naopak, treba sa vždy snažiť poskytnúť zamestnancom vo všetkých druhoch dopravy uspokojujúce podmienky na oddych.

3.5 Ide o sektor, v ktorom výrazne prevládajú muži a ktorý patrí medzi sektory s najvyššou rodovou segregáciou, pričom zamestnáva iba 21,1 % žien (82,2 % zamestnancov mužského pohlavia v pozemnej doprave). Výskum ukázal, že zvyšujúci sa podiel zamestnávania žien často vedie k zlepšeniu pracovných podmienok pre obe pohlavia.

⁽²⁾ Štatistická príručka GR MOVE za rok 2010.

⁽³⁾ Štatistické príručky GR TREN za roky 2006, 2007/2008, 2009, 2010.

⁽⁴⁾ Štúdiá, ktorú zadalo GR EMPL na tému „Investovanie do budúcich pracovných miest a zručností“, analyzuje niekoľko variantov.

⁽⁵⁾ Variant založený na štúdiu TRANSVISION (rozvoj dopravy do roku 2050) bez odhadov vývoja zamestnanosti. http://ec.europa.eu/transport/strategies/studies/doc/future_of_transport/2009_02_transvisions_report.pdf.

⁽⁶⁾ Tretí a štvrtý prieskum pracovných podmienok v Európe uskutočnený Európskou nadáciou na zlepšovanie pracovných a životných podmienok; sektorové analýzy 2002 a 2009; <http://www.eurofound.europa.eu/surveys/index.htm>.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou 2.

3.6 Doprava sa **odôvodnene** považuje za **nebezpečnú činnosť**. Bezpečnosť prevádzky a bezpečnosť pri práci sú osobitne pre vodičov veľmi úzko späté. Smrteľné nehody sú problémom taktiež pre pracovníkov údržby (napr. údržba koľají v železničnej doprave), posunovanie vlakov a havárie na palube plavidiel. Existuje tiež problém násilia a fyzického útoku (odcudzenie nákladu v cestnej doprave, fyzické útoky v hromadnej doprave osôb po cestách a železničiach, ale aj pirátstvo v námornej doprave).

3.7 **Demografický model** v doprave je znepokojujúci. Priemerný vek zamestnancov v doprave je vysoký. Mnohí odídu do dôchodku počas nasledujúcich 10 až 20 rokov. Iba 17,5 % pracovnej sily patrí do vekovej skupiny od 15 do 29 rokov a 57,5 % pracovnej sily v sektore je vo veku od 30 do 49 rokov (2006) ⁽⁸⁾.

3.8 Mnoho sektorov už vykazuje **vážny nedostatok pracovných síl**, obzvlášť v mobilných pracovných pozíciách. Vzhľadom na starnúce obyvateľstvo v Európe a konkurenciu medzi sektormi a podnikmi, čo sa týka prilákania (mladých) zamestnancov, tento fakt v budúcnosti spôsobí sektoru dopravy vážne problémy. Atraktivitu treba zvýšiť prostredníctvom atraktívnych možností odbornej prípravy, možností uplatnenia v tom istom sektore a zlepšenia pracovných podmienok. Sektor dopravy sa musí snažiť o to, aby uspokojil potreby mladých zamestnancov a žien, pokiaľ ide o lepšiu rovnováhu medzi prácou a súkromným životom. Lepšie začlenenie žien do sektoru dopravy by sa mohlo dosiahnuť pozitívnou diskrimináciou, ktorá si vyžaduje minimálne nové sociálne zariadenia, šatne a ubytovanie a rozumnejšie hodnotenie nepretržitého pracovného času, stresu a únavy vo vzťahu ku každému druhu dopravy.

4. Potreby v oblasti kvalifikácií a odbornej prípravy – ale aj príležitosti kariérneho postupu

4.1 V doprave a logistike predstavujú zamestnanci so stredným vzdelaním najvyšší podiel. V celej EÚ predstavujú 58 %. Pracovníci s nízkou kvalifikáciou predstavujú 28 % všetkých pracovníkov v EÚ. V nových členských štátoch je úroveň kvalifikácie vyššia, keďže 81 % pracovníkov v doprave, má strednú kvalifikáciu a iba 7 % má nízku kvalifikáciu. Vyššiu kvalifikáciu má 14 % všetkých zamestnancov v doprave a logistike v EÚ (2006). „Avšak pri pohľade na zmeny od roku 2000 do roku 2006 môžeme vidieť, že sa kvalifikačné nároky v tomto odbore zvyšujú. Podiel ľudí s nízkou kvalifikáciou klesá v každej profesii“ ⁽⁹⁾.

4.2 Technologický rozvoj a zvýšené využívanie informačných a komunikačných technológií vo všetkých sektoroch dopravy si vyžaduje vyššiu úroveň vzdelania a viac celoživotnej odbornej prípravy. Celoživotná odborná príprava má pre väčšinu zamestnancov v dopravných profesiách s nízkou alebo strednou úrovňou vzdelania nízku dôležitosť. Prístup viac orientovaný na zákazníka si vyžaduje zručnosti, ktoré v minulosti neboli súčasťou základnej odbornej prípravy v tých dopravných profesiách, ktoré sú viac technicky

orientované. Napríklad bezpečnosť prevádzky a bezpečnosť pri práci spolu „ekologickým spôsobom jazdy“ si vyžadujú celoživotnú odbornú prípravu.

4.3 Demografický vývoj a nevyhovujúca veková štruktúra v doprave si okrem nových koncepcií organizácie práce vyžadujú vyššie investície do celoživotnej odbornej prípravy prispôbenej starnúcim zamestnancom. Najmä profesia vodiča predstavuje zamestnanie, ktoré nie je možné vykonávať do dôchodkového veku z dôvodu zdravotných problémov vyplývajúcich z tohto povolania.

4.4 Dôležitými spôsobmi, ako mladých ľudí prilákať do sektora dopravy, sú atraktívna odborná príprava a lepšie možnosti uplatnenia sa v tomto sektore a/alebo v ňom pôsobiacich podnikoch. Napríklad v námornej doprave je nutné presadzovať povyšovanie radových námorníkov na dôstojnícke pozície. Vodiči autobusov v miestnej verejnej doprave by mali mať lepšie príležitosti na prechod na pracovné pozície ako vedúci tímu alebo plánovanie dopravy. Odbornú prípravu je nutné vnímať ako investíciu do budúcnosti.

5. Pracovné podmienky – mobilní pracovníci v doprave sú ... mobilní

5.1 Hlavným problémom v doprave vyplývajúcim zo zavedenia vnútorného dopravného trhu a deregulácie dopravy je, ako vyplýva z definície, vysoká mobilita mobilných pracovníkov, ktorá uľahčuje delokalizáciu dopravných profesií a praktík sociálneho dumpingu vo vyššej miere ako v iných sektoroch. Nedostatočná pozornosť sa venovala právnym predpisom v sociálnej oblasti, sprevádzajúcim sociálnym opatreniam a opatreniam na zachovanie a zamedzenie praktík sociálneho dumpingu.

5.2 Sloboda zavádzania a otvárania dopravných trhov sa často využíva vo vnútrozemskej vodnej, cestnej alebo námornej doprave na zakladanie podnikov v krajinách EÚ, kde sú nižšie náklady na pracovnú silu, nižšie príspevky do systému sociálneho zabezpečenia a/alebo daňové výhody bez toho, že by tieto podniky ponúkali služby v týchto krajinách. Využívajú sociálne a mzdové rozdiely medzi krajinami na konkurenčnú výhodu. Toto vedie k ťažkostiam spojeným s vysledovaním pracovných zmlúv, so zabezpečením programov sociálneho zabezpečenia a s kontrolou a presadzovaním pravidiel zdravia a bezpečnosti pri práci. Aby bolo možné sa vyhnúť sociálnemu dumpingu, je potrebné zabezpečiť, aby sa uplatňovala zásada hostiteľskej krajiny, čo znamená uplatňovanie sociálnych podmienok krajiny, v ktorej sa služba vykonáva.

5.3 Z diskusie o udržateľnej doprave a internalizácii externých (environmentálnych) nákladov vyplýva otázka spravodlivej ceny za dopravu. Spravodlivá cena za dopravu by však mala obsahovať aj spravodlivú cenu za kvalitné zamestnanie v tomto sektore. Toto je podstatné pre:

— kvalitné služby,

— bezpečnosť,

— príťažlivosť dopravy.

⁽⁸⁾ Štúdiá, ktorú zadalo GR EMPL na tému „Investovanie do budúcich pracovných miest a zručností – varianty, dopady a očakávané možnosti“.

⁽⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 5.

5.4 Spravodlivá cena za kvalitné zamestnanie v doprave by mala byť zabezpečená prostredníctvom regulačných opatrení a sociálneho dialógu.

5.5 Cestujúci vo verejnej a súkromnej osobnej doprave taktiež vyžadujú kvalitné služby, bezpečné cestovanie a ochranu pred agresivitou a násilím.

6. Činnosť Komisie v sociálnej oblasti dopravy

6.1 Komisia vo svojom oznámení z roku 2006 s názvom „Udržujte Európu v pohybe“ sformulovala okrem iných aj tento cieľ dopravnej politiky Spoločenstva: „V sociálnej oblasti politika EÚ podporuje zvyšovanie kvality zamestnanosti a vyššiu kvalifikáciu pracovníkov v európskej doprave“⁽¹⁰⁾.

6.2 V hodnotiacej štúdií o výkonnosti spoločnej dopravnej politiky⁽¹¹⁾, osobitne v časti 1.6 „Sociálne aspekty“ sa uvádza zoznam legislatívnych iniciatív Komisie a politické dokumenty zo sociálnej oblasti v doprave. Čiastočne sú založené na rokovaníach a iniciatívach európskych sociálnych partnerov. Správa však uvádza, že hodnotenie je obtiažne z dôvodu nedostatku údajov alebo preto, že opatrenia boli zavedené iba nedávno a z tohto dôvodu ešte nie sú účinné.

6.3 Na základe týchto skutočností môžeme dospieť k týmto záverom:

6.3.1 Štúdie hodnotenia vplyvu vypracované Komisiou dávajú hlavnú prednosť ekonomickému vyhodnoteniu a nie sú dostatočne rozpracované, pokiaľ ide o hodnotenie sociálneho vplyvu iniciatív Spoločenstva. Po zavedení zmien je ťažké zvrátiť situáciu.

6.3.2 Komisia by mala vopred starostlivo analyzovať sociálne dôsledky svojich návrhov a spolu s návrhmi na ďalšiu liberalizáciu dopravného trhu predkladať aj sprievodné sociálne opatrenia, keď dáva návrhy.

6.3.3 Chýbajú spoľahlivé európske údaje a informácie o pracovnom trhu v doprave a aktuálnych pracovných podmienkach v rôznych sektoroch dopravy. Štatistické informácie NACE týkajúce sa zamestnanosti sú príliš všeobecné pre potreby vhodnej analýzy rôznych sektorov. Malé množstvo štúdií o určitých sektorových aspektoch rýchlo zastaráva: je potrebné zriadiť sociálne stredisko na sledovanie dopravy, ktoré by malo mať systematický prístup k údajom z inšpektorátov práce v členských štátoch.

6.3.4 Na vyriešenie existujúcich problémov sú ešte stále potrebné ďalšie legislatívne iniciatívy. Úzka spolupráca s rôznymi európskymi sektorovými sociálnymi dialógmi je nevyhnutná a Komisia by mala v každom prípade vyhodnotiť a využívať odborné znalosti vyplývajúce zo sociálneho dialógu a zapájať sociálnych partnerov už v počiatočnom štádiu.

7. Pracovné príležitosti, potreby v oblasti odbornej prípravy a pracovné podmienky – jednotlivé sektory dopravy

7.1 Cestná doprava

7.1.1 Tento sektor čelí rastúcim ťažkostiam spojených s nábormi vodičov. Ide o najväčšiu výzvu, ktorej čelí sektor cestnej dopravy. Nie je možné ignorovať skutočnosť, že je to v dôsledku podmienok, v ktorých musia vodiči a tento sektor pôsobiť. Z pohľadu vodičov vysoká pracovná záťaž, nepriaznivý pracovný čas a podpriemerné ohodnotenie robia z cestnej dopravy sektor s nerozvinutým sociálnym aspektom. Na druhej strane sa prevádzkovatelia, obzvlášť malé a stredné podniky, musia vysporiadať s prostredím, v ktorom vládne ostrá vnútrosektorová konkurencia, ku ktorej je nutné pridať vplyv externých faktorov, ako sú hospodárska kríza a vysoké ceny pohonných hmôt.

7.1.2 Smernica 2003/59/ES zavádza povinnú počiatočnú kvalifikáciu a pravidelný výcvik pre profesionálnych vodičov. Smernica vstúpila do platnosti v septembri 2009 v prípade osobnej dopravy a v septembri 2010 v prípade nákladnej dopravy. Cieľom je nielen zvýšená bezpečnosť na cestách, ale aj vylepšenie kvality danej profesie. Ide o dobrý príklad regulačného opatrenia, ktoré bude mať ďalší pozitívny vplyv na postavenie vodiča, čo v konečnom dôsledku napomáha zvýšenie atraktivity tejto profesie, hlavne keď významný technologický pokrok v tomto sektore vyžaduje profesionálnych vodičov s vysokou úrovňou zručností. Všetko však teraz závisí od toho, ako členské štáty implementujú túto smernicu. Problém spočíva v zavedení postačujúcich, vysoko kvalitných možností odbornej prípravy, kvalitných osnov odbornej prípravy a financovania základnej a ďalšej odbornej prípravy. Pokiaľ ide o základnú a ďalšiu odbornú prípravu, objavili sa praktiky, pri ktorých náklady na túto prípravu znášajú vodiči, čo v strednodobom horizonte ešte zhorší problémy s nábormi v tomto sektore.

7.1.3 Sektor cestnej dopravy má svoje vlastné právne predpisy v sociálnej oblasti. Hlavným problémom je zlyhanie pri presadzovaní nariadení týkajúcich sa pracovného času, času na vedenie vozidla a oddychového času napriek tomu, že sa právne predpisy zlepšili a vykonáva sa viac kontrol. To isté platí pri uplatňovaní smernice o vysielaní pracovníkov na pracovníkov cestnej dopravy, ktorí pracujú v kabotážnych službách.

7.1.4 Právne predpisy EÚ týkajúce sa cestnej dopravy sa musia uplatňovať bez výnimiek v celom sektore, čím sa zabezpečia rovnaké podmienky pre spravodlivú hospodársku súťaž, bezpečnosť na ceste a bezpečnosť a zdravie pri práci;

7.1.5 Tvorcovia politik EÚ by mali prijať opatrenia vedúce ku skutočnej udržateľnosti tohto sektora – opatrenia podporujúce prevádzkovateľov, aby investovali do nového vozového parku a technológie; vyššia kapacita v členských štátoch na presadzovanie právnych predpisov v oblasti cestnej dopravy; opatrenia na to, aby pre povolanie vodič bola typická vysoká miera zručností, čo automaticky povedie k zlepšeniu imidžu tohto povolania;

⁽¹⁰⁾ Oznámenie KOM(2006) 314 „Udržujte Európu v pohybe“, s. 3.

⁽¹¹⁾ Hodnotenie spoločnej dopravnej politiky od roku 2000 do roku 2008. http://ec.europa.eu/transport/strategies/studies/strategies_en.htm.

7.1.6 Zlepšenie cestnej infraštruktúry, najmä zabezpečenie bezpečných a cenovo dostupných parkovacích zón a oddychových zariadení; časť príjmov pochádzajúcich z „Eurovignette“ by mohla byť použitá na zlepšenie kvality parkovacích zón a oddychových zariadení, čo by bolo prospešné tak pre podniky (bezpečnosť nákladu), ako aj pre profesionálnych vodičov;

7.1.7 Zriadenie Európskej agentúry pre bezpečnosť cestnej premávky, ktorej úlohou by bolo zabezpečenie uvedených potrieb a požiadaviek ⁽¹²⁾.

7.2 Mestská verejná doprava

7.2.1 V EÚ je približne 1 milión pracovníkov zamestnaných v mestskej verejnej doprave (údaje Medzinárodnej únie verejnej dopravy). Pracovné príležitosti v mestách a vidieckych oblastiach sú v závislosti od politik na podporu hromadnej dopravy v aglomeráciách potenciálne vysoké.

7.2.2 Avšak miestna verejná doprava taktiež čelí problémom s nábormi pracovníkov a verejná doprava je konfrontovaná s problémom starnutia pracovnej sily. Väčšina pracovníkov verejnej dopravy sú vodiči. Dobré pracovné podmienky, lepšia rovnováha medzi prácou a súkromným životom a príležitosti uplatnenia sú prvkami, ktoré do tohto sektora prilákajú ženy a mladých ľudí.

7.2.3 Smernica 2003/59/ES „o výcviku vodičov“ sa týka autobusovej verejnej dopravy.

7.2.4 Okrem financovania je hlavnou výzvou pre verejnú dopravu poskytovanie služieb dobrej kvality. Vzťah medzi kvalitou pri práci (dobré pracovné podmienky) a kvalitou služieb je predmetom sektorového európskeho sociálneho dialógu.

7.2.5 Násilie a agresivita navyše predstavujú vážny problém vo verejnej osobnej doprave. Politika založená na nulovej tolerancii proti násiliu chráni cestujúcich a pracovníkov a napomáha zvyšovanie atraktivity verejnej dopravy.

7.3 Železničná doprava

7.3.1 Železničná doprava prechádza nepretržitou reštrukturalizáciou so zvyšovaním produktivity a znižovaním počtu pracovných miest, t. j. zamestnanci zaoberajúci sa predajom na vlakových staniciach, posádka vlaku v regionálnej osobnej doprave, znižovanie pracovne náročnej prevádzky jednovagónových vlakov v prospech pracovne menej náročnej prevádzky celých vlakov v nákladnej doprave. Nové technológie ako ERTMS alebo automatické posunovacie systémy predstavujú technológie racionalizácie práce, ktoré ovplyvňujú hlavne personál riadiaci dopravu a profesie zamerané na posunovanie. Na rozdiel od súčasného trendu používanie samostatných vagónov predstavuje environmentálnu alternatívu k cestám a vytvára pracovné miesta. ⁽¹³⁾

7.3.2 Nové subjekty na trhu nákladnej železničnej dopravy sa zameriavajú na služby ucelených vlakov s nízkymi nárokmi na pracovnú silu, pričom investície do rozvoja novej infraštruktúry a zlepšenie existujúcich sietí vytvoria pracovné miesta v údržbových a podporných službách pre túto novú infraštruktúru.

7.3.3 V tomto prípade pracovné príležitosti vzniknuté presunom v rámci železničnej dopravy nebudú iba v prospech vodičov. Sektor železničnej dopravy však taktiež čelí nábormi problémom na úrovni vyššieho vzdelania (inžinieri) a podniky čelia nevyhovujúcej demografickej štruktúre.

7.3.4 Potreby v oblasti odbornej prípravy:

- zvýšená cezhraničná premávka si vyžaduje intenzívnejšiu odbornú prípravu v oblasti vnútroštátnych bezpečnostných nariadení a jazykové vedomosti tak pre vodičov, ako aj pre palubný personál,

- vysoká úroveň bezpečnosti a vysoká kvalita služieb musia byť zabezpečené prostredníctvom osvedčení pre posádku,

- zavedenie nových technológií ako ERTMS zmení profil vodičov a pracovníkov riadenia dopravy zvýšením potreby odbornej prípravy v oblasti informačných technológií,

- tendencia viacerých zručností v nákladnej železničnej doprave požaduje definovanie nových profesií a zodpovedajúcich kurzov odbornej prípravy,

- reštrukturalizácia tohto sektora ide ruka v ruke s celou škálou aktérov a nových rozhraní. Bude potrebných viac zamestnancov na administratívnej riadiacej úrovni. Postupné starnutie existujúcich pracovníkov železníc a narastajúce náborové problémy vyžadujú zodpovedajúcu odbornú prípravu a vytvorenie programov celoživotného vzdelávania pre rôzne vekové skupiny zamestnancov.

7.3.5 Pracovné podmienky:

- Neprestávajúci tlak na zvyšovanie produktivity a znižovanie nákladov v tomto sektore sa prejavuje v zhoršení pracovných podmienok a dvojstupňovou štruktúrou zamestnancov. V rámci otvárania trhov a zvýšených cezhraničných služieb je potrebné monitorovanie a presadzovanie pracovného času, času venovanému vedeniu vozidla a oddychového času, ako aj úrovne kvalifikácie vodičov.

7.4 Vnútrozemská vodná doprava (VVD)

7.4.1 VVD sa považuje za ekologický druh dopravy, ktorého potenciál sa nedostatočne využíva. Hladiny najdôležitejších tokov však v súčasnosti klesajú, čo predstavuje v tomto sektore veľký problém. Návrhy nových plavidiel sú momentálne vo fáze preskúmania, ako aj nové systémy dodávok (tzv. plávajúce zásoby – floating stocks).

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 94.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 92.

7.4.2 Vážnym nedostatkom pracovných síl trpí VVD (na Rýne aj na Dunaji) a to ako v nákladnej, tak aj v osobnej doprave. Mladšia generácia o tento sektor neprejavuje záujem z dôvodu nedostatočnej rovnováhy medzi prácou a rodinným životom, dlhého pracovného času a neatraktívnych pracovných podmienok (najmä dlhé pobyty mimo domova). Chýba skutočný právny/regulačný rámec pri delokalizácii do krajín, ktoré využívajú daňové rozdiely medzi krajinami a menej výhodné sociálne a platové podmienky ako konkurenčnú výhodu, napr. v rámci EÚ na Maltu a Cyprus.

7.4.3 Tieto problémy sa riešia sociálny dialóg na úrovni EÚ prostredníctvom viacerých iniciatív:

- PLATINA = akčná platforma programu NAIADES – niekoľko pracovných balíkov sa venuje problematickým miestam sektoru;
- Pracovné miesta a zručnosti = pracovný balík EÚ na zvýšenie atraktívnosti sektora;
- EDINNA (vzdelávanie v rámci vnútrozemskej lodnej dopravy) = bola založená európska platforma pre všetky vzdelávacie centrá odbornej prípravy;
- prebieha harmonizácia profiloch pracovných pozícií v rámci EÚ (kapitán a námorník) – bude formálnym základom pre zjednotené minimálne štandardy odbornej prípravy v rámci VVD v EÚ;
- prebieha príprava STCIN = Európske štandardy odbornej prípravy a certifikácia vo vnútrozemskej lodnej doprave.

7.4.4 CCNR (Ústredná komisia pre plavbu na Rýne) funguje ako centrum znalostí pre VVD v Európe a v spolupráci s Európskou komisiou harmonizuje osvedčenia vodcov plavidiel prostredníctvom systému vzájomného uznávania. CCNR je Európskou komisiou poverená výskumom a zverejňovaním šesťmesačných sledovaní trhu, ktoré zahŕňajú sociálne a ekonomické údaje, takže spoľahlivé informácie sú k dispozícii. V spolupráci s CCNR momentálne prebiehajú výskumno-vývojové práce na jedinečnom identifikačnom systéme: bude nielen preukazovať totožnosť pracovníka, ale bude tiež monitorovať/plánovať pracovný/oddychový čas a voľný čas a vzdelanie/odbornú prípravu/certifikáciu.

7.5 Letecká doprava

7.5.1 Letecká doprava predstavuje službu zásadného významu pre hospodárstvo EÚ a jej kontinuita je hlavným prvkom pri podpore sociálnej súdržnosti a regionálneho rozvoja. Konkurencieschopnosť európskej leteckej dopravy na medzinárodnom poli je možné posilniť využitím všetkých výhod priznaných v európskom sociálnom modeli. Podniky sú povinné zabezpečiť riadne uplatňovanie právnych predpisov Spoločenstva a vnútroštátnych právnych predpisov v sociálnej oblasti, ako aj kolektívnych zmlúv s cieľom chrániť pracovné miesta a zabrániť sociálnemu dumpingu. Je nutné vyvinúť osobitné úsilie na začatie sociálneho dialógu na podnikovej a vnútroštátnej úrovni s cieľom nájsť riešenia pre súčasne výzvy týkajúce sa civilného letectva.

7.5.2 Na zabezpečenie bezpečnosti, účinnosti a kvality služieb v duchu záväzkov vyplývajúcich zo služby vo verejnom záujme je potrebná atmosféra dôvery, zodpovednosti a spolupráce medzi zamestnávateľmi a zamestnancami na zodpovedajúcej(cich) úrovni(ach). Hlavným cieľom by malo byť vybudovanie sociálne a ekologicky udržateľného civilného letectva.

7.5.3 Hospodársky a sociálny výbor má v úmysle zobrať do úvahy vykonávanie Jednotného európskeho neba vrátane funkčných blokov vzdušného priestoru a SESAR, v ktorých ľudský faktor a sociálny dialóg budú rozhodujúce pre úspech tohto sektora. Členské štáty by mali začať zmysluplnú konzultáciu so sociálnymi partnermi a všetkými ostatnými zainteresovanými stranami v záujme prijatia vyrovnaných opatrení na dosiahnutie týchto cieľov tak, aby nedošlo k stratám pracovných miest⁽¹⁴⁾.

7.5.4 So všetkými zamestnancami civilného letectva a obzvlášť so zamestnancami pozemnej obsluhy sa musí zaobchádzať rovnako priaznivo ako s ostatnými európskymi zamestnancami. K tomuto v súčasnosti nedochádza: ak sú vyhlásené výberové konania, zamestnanci musia v každom prípade využívať napr. ochranu preberacích práv.

7.5.5 EÚ musí podporovať opatrenia, ktoré uznávajú a potvrdzujú kvalifikácie v tomto sektore. Všetci zainteresovaní aktéri by mali konať spoločne prostredníctvom rokovaní a investovať do odbornej prípravy a kvalifikácie. Pomocou fázo-vého prístupu a prostredníctvom dohôd je možné dosiahnuť najlepšie normy odbornej prípravy na európskej úrovni, čo umožní stanoviť konkrétnejšie pravidlá na všetkých úrovniach a ďalšiu prácu na uznávaní platnosti odbornej prípravy a zapojenie ďalších zainteresovaných strán (európske inštitúcie, vnútroštátne orgány atď.).

7.5.6 Nakoniec, vzhľadom na uvedené fakty je taktiež zásadne dôležité, aby bezpečnosť v letectve zostala najvyššou prioritou smerovania európskeho legislatívneho konania. V tejto súvislosti by inštitúcie EÚ a EASA mali konzultovať so zainteresovanými stranami v záujme dosiahnutia bezpečných a vedecky podložených pravidiel na obmedzenie letového času a požiadaviek na oddych pre posádku lietadla, ktoré by úspešne zmierňovali únavu prameniaku z dlhého pracovného času, zmien v rozvrhu služieb a z prechodu časovými pásmami. Únava je skutočnou hrozbou bezpečnosti v letectve, pretože vedie k zníženej ostražitosti a výkonnosti. Únava je normálnou reakciou na rad podmienok, ktoré sú typické pre letovú prevádzku z dôvodu nedostatku spánku, práce na zmeny a dlhých pracovných cyklov.

7.6 Námorná doprava

7.6.1 Hlavným problémom námornej dopravy je dlhodobý pokles zamestnanosti európskych námorníkov, s čím je spojená aj strata európskeho námorného know-how. Stále sa využíva plavenie sa pod vlajkou cudzieho štátu a nízkonákladové posádky z rozvojových krajín. Medzinárodný obchod plavidiel v európskom vlastníctve a pod európskou kontrolou ovládajú skoro v úplnej miere posádky bez trvalého bydliska, hlavne čo sa týka radových námorníkov. Konferencie EHSV na tému „Príťažlivosť námorníckeho povolania“ (11. marca 2010) sa

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 50.

venovala všetkým dôvodom, prečo sú námorné povolania neatraktívne, a zdôraznila potrebu modernizovať vzdelávanie v tejto oblasti a posilnenie aktivít EÚ v tejto veci.

7.6.2 Pre námornú dopravu je taktiež charakteristické starnutie pracovnej sily. Držanie dôstojníkov v pracovnom pomere po dosiahnutí dôchodkového veku je spôsobené hlavne súčasným nedostatkom dôstojníkov a neochotou podnikov povýšiť radových námorníkov na dôstojníkov.

7.6.3 Projekt realizovaný v rámci európskeho sociálneho dialógu však preukázal, že problémom nie je nedostatok mladých európskych účastníkov odborného vzdelávania pripravených uplatniť sa na mori, ale skôr nedostatok pracovných príležitostí a zaškolovacích pozícií na palube. Existuje jasná potreba vytvoriť prostredie, ktoré zjednodušuje nábor a odbornú prípravu európskych námorníkov a postup od radového námorníka na dôstojníka. Toto by bolo podporené prostredníctvom lepšieho a rigoróznejšieho využívania mechanizmov usmernení o štátnej pomoci v námornej doprave, ktoré by osobitne podporili spojenie medzi udeľovaním štátnych dotácií alebo daňových výnimiek a zárukami v oblasti zamestnávania a povinnosťami v oblasti odbornej prípravy.

7.6.4 Majitelia lodí svoje podnikanie presúvajú mimo Európu a viac a viac investujú do centier odbornej prípravy a námorných akadémií v tretích krajinách a hlavne na Ďalekom východe. Existuje potreba vytvoriť sieť vzdelávacích inštitútov a inštitútov odbornej prípravy v Európe s cieľom vytvoriť námorné vzdelávacie systémy, ktoré by odrážali novovznikajúce potreby zručností a boli by im prispôbené. Pokiaľ ide o tento aspekt, existujú dôvody na hľadanie pružnejších a prepojených spôsobov vyučovania tak pri základnej, ako aj celoživotnej odbornej príprave. Vzdelávací systém a trh práce by mali reagovať na potrebu pružnejšieho kariérneho vývoja (prechod od mora na súš alebo obrátene) vrátane riadenia, podnikateľských a obchodných vzdelávacích modulov a odbornej prípravy na doplnenie zručností špecifických pre daný sektor.

7.6.5 Čo sa týka pracovných podmienok, vznikajú problémy z dôvodu neistoty pracovných miest, zvyšujúcej sa miery využívania personálnych agentúr a z nedostatku priameho alebo iba vzdialeného zamestnaneckého vzťahu v rámci prepravných firiem. Pracovné a životné podmienky na palube sú často na nízkej úrovni a ubytovanie na palube nie je zodpovedajúce, obzvlášť pre ženy a kadetov, chýba tiež komunikačné vybavenie. Nedostatočné obsadenie personálu tiež zvyšuje únavu a riziko ohrozenia bezpečnosti prevádzky plavidiel. Problém pirátstva a možnosti trestného postihu námorníkov prispeli k zhoršeniu imidžu tohto sektoru a zhoršili ochotu uvažovať o kariére na mori.

7.6.6 Pokiaľ ide o námorné spojenia medzi európskym kontinentom a ostrovmi, ako aj medzi ostrovmi navzájom, sa EHSV zasadzuje za posilnenie povinností verejnej služby, aby sa zlepšila hospodárska, sociálna a územná súdržnosť a nedošlo k tomu, že regulovanie štátnej pomoci naruší poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

7.6.7 Medzi naliehavé a dosiaľ nepodniknuté iniciatívy patria:

- zhodnotiť realizovateľnosť novej iniciatívy Spoločenstva týkajúcej sa obchodu v rámci EÚ formou prepracovaného právneho návrhu o náborových podmienkach,
- zhodnotiť realizovateľnosť revízie usmernení o štátnej pomoci, ktorá by odstránila nedostatky s cieľom zabezpečiť, aby sa peniaze daňových poplatníkov EÚ predovšetkým použili na zamestnávanie námorníkov pochádzajúcich z EÚ, ich odbornú prípravu a začlenenie do právnych predpisov v sociálnej oblasti, z ktorej sú v súčasnej dobe vylúčení,
- ratifikácia dohovoru Medzinárodnej organizácie práce o pracovných normách v námornej doprave z roku 2006 a jeho uplatňovanie prostredníctvom účinného štátneho prístavného dozoru,
- jednotná a nemeniaca sa metodika EÚ zberu údajov o zamestnanosti námorníkov.

7.7 Prístavný sektor

7.7.1 Podobne ako v ostatných dopravných sektoroch analýzy zamestnanosti v prístavnom sektore taktiež trpia nedostatkom štatistík a kvantitatívnych údajov. GR MOVE uznalo tento problém a nedávno zadalo štúdiu o zamestnanosti v prístavnom sektore. Avšak toto nemusí byť dostatočným systematickým riešením problému, ku ktorému by mali prispieť aj Eurostat a členské štáty. Hlavným problémom je definícia pracovníka prístavu. Z historického hľadiska bol pracovníkom prístavu prístavný robotník – vykladajúci a nakladajúci náklad využívajúci pri tom svoju fyzickú silu – ale kontajnerizácia a technologický pokrok viedli k diverzifikácii práce v prístavoch, čo ešte viac sťažuje definíciu. K ďalšej komplikácii dochádza na základe skutočnosti, že viac a viac pracovníkov logistiky svoju činnosť vykonáva v oblasti prístavu, ale často pracujú vo veľmi rôznorodých podmienkach. EHSV sa domnieva, že nútená liberalizácia prístavných služieb je neprijateľná.

7.7.2 Potreby odbornej prípravy: možnosti odbornej prípravy a požiadavky na pracovníkov prístavov sa v Európe líšia, pričom niektoré krajiny majú rozvinuté široké systémy odbornej prípravy a iné ponúkajú veľmi obmedzenú odbornú prípravu. Väčšina veľkých podnikov vyvinula svoje vlastné programy odbornej prípravy a väčšina veľkých prístavov má svoje vlastné strediská odbornej prípravy. Avšak malé podniky a malé prístavy trpia nedostatkom zodpovedajúcej odbornej prípravy s negatívnym vplyvom na bezpečnosť. Hlavným problémom odbornej prípravy v prístavoch je potreba prispôbiť existujúce programy rýchlej zmene technológií, a dokonca ich aj predvídať.

7.7.3 Malo by sa zväziť vytvorenie spoločného rámca odbornej prípravy (kde by sa určili prvky a moduly, ktoré by mali byť zastúpené v každom programe odbornej prípravy a krajinám s menej účinnými programami by umožnili zlepšiť ich vlastné programy odbornej prípravy). Vo všeobecnosti, intenzívnejšia odborná príprava je potrebná v záujme zlepšenia konkurencieschopnosti prístavov v EÚ a a zvýšenia ich bezpečnosti ako pracovísk. Ďalším faktorom je prepojenie medzi odbornou prípravou a lepšími pracovnými miestami: pracovníci prístavov sú odborní pracovníci a možnosti odbornej prípravy by mali byť navrhované tak, aby sa zabezpečila ich odborná dráha a pracovníkom bolo umožnené získavať rôzne zručnosti. Odborná príprava v prístavoch by mala byť riadená spoločne so sociálnymi partnermi a verejnými orgánmi, ako je to už v prípade mnohých prístavov.

7.7.4 Pracovné podmienky: bezpečnosť je v prístavoch ešte stále hlavným problémom, najmä pokiaľ ide o kontajneri. Treba

zlepšiť oznamovanie nehôd tak, aby obsahovalo lepšie údaje o nehodách a viac podrobností (príčiny, miesta atď.). Oznamovanie nehôd by sa malo štandardizovať v celej Európe (mala by sa dohodnúť spoločná definícia nehody atď.).

7.7.5 Zlyhanie pri presadzovaní právnych predpisov v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci je ďalším problémom. V EÚ v súčasnosti neexistujú špecifické právne predpisy týkajúce sa zdravia a bezpečnosti v prístavoch a uplatňuje sa všeobecná rámcová smernica. Mala by sa starostlivo zväziť potreba navrhnuť nariadenie týkajúce sa konkrétne tohto sektora. Ďalej treba zlepšiť pracovné podmienky v prístavoch prostredníctvom vylepšeného sociálneho dialógu na miestnej, národnej a európskej úrovni. Osobitne v súvislosti so zmenami v priemysle (napr. privatizácia prístavov) by výsledkom tohto dialógu mali byť riešenia formou dohody, ktorých cieľom by bolo zabrániť akýmkoľvek nepriaznivým dôsledkom na pracovné podmienky.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Udržateľný rozvoj dopravnej politiky EÚ a plánovanie TEN-T“ (prieskumné stanovisko na žiadosť nadchádzajúceho poľského predsedníctva Rady EÚ)

(2011/C 248/05)

Spravodajca: **Jacek KRAWCZYK**

Nadchádzajúce poľské predsedníctvo Rady EÚ sa 30. novembra 2010 rozhodlo podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému

„Udržateľný rozvoj dopravnej politiky EÚ a plánovanie TEN-T“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna) prijal 154 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV vždy podporoval program transeurópskych dopravných sietí a opäť potvrdzuje svoju podporu tomuto programu. Upozorňuje však, že v rozšírenej Európe vzrástli potreby v oblasti dopravných infraštruktúr a že je potrebné uvažovať o upravení jestvujúcej politiky a nástrojov na jej uplatňovanie podľa očakávaných úloh.

1.2 Podľa výboru je konečným cieľom navrhnuť takú dopravnú politiku, po zavedení ktorej sa dosiahne sociálna a hospodárska súdržnosť skombinovaním ambícií ekonomického rastu v podobe intenzívnejšej dopravy (podľa Komisie vzrastie premávka v rokoch 2005 až 2020 približne o 20 %), súdržnosti, tvorby pracovných miest a udržateľného rozvoja s obmedzenými finančnými zdrojmi.

1.3 V praxi však výbor musel žiaľ dospieť k záveru, že z 92 projektov vybraných po výzve na predkladanie projektov v roku 2007, ktoré zapadali do strednodobého preskúmania viacročného pracovného programu na roky 2007 – 2013 a predstavovali približne dve tretiny celkového rozpočtu TEN-T (5,3 miliardy z 8 miliárd eur), len niekoľko bolo situovaných v nových členských štátoch.

1.4 Výbor by chcel zdôrazniť, že ak je účelom EÚ vytvoriť skutočný integrovaný jednotný európsky trh v doprave a pokračovať v politike súdržnosti, je potrebná radikálna zmena pri výbere sietí. Členské štáty by mali siete TEN-T navrhovať na základe jasných kritérií stanovených Komisiou.

1.5 Výbor to odporúča preto, lebo pre súčasnú závislosť odvetvia dopravy od fosílnych palív musí budúca európska dopravná politika presadzovať tieto štyri hlavné ciele:

- podporu druhov dopravy s nízkymi emisiami CO₂,
- energetickú účinnosť,
- bezpečnosť, komplexnosť a nezávislosť dodávok,
- zmenšenie dopravného preťaženia.

1.6 Vzhľadom na to výbor odporúča, aby sa vybrali najekologickejšie a najlepšie obnoviteľné palivá, ktoré znížia emisie CO₂, využívala komodálna doprava a zaviedla koncepcia internalizácie externých nákladov pri všetkých druhoch dopravy. EHSV má obavy z finančných obmedzení pri projektoch TEN-T na európskej úrovni, ktoré môžu spôsobiť, že členské štáty nebudú dostatočne motivované zúčastniť sa na týchto projektoch. EHSV preto odkazuje na svoje stanoviská, v ktorých uvádza, že by sa mali skúmať nové zdroje verejných príjmov⁽¹⁾.

1.7 EHSV takisto odporúča, aby sa pri získavaní zdrojov na financovanie TEN-T starostlivo a selektívne využívali verejnosúkromné partnerstvá, pričom by sa zohľadňovali rozličné úrovne skúseností členských štátov pri využívaní týchto partnerstiev, a aby sa uznala potreba zmobilizovať finančné nástroje EÚ (napr. štrukturálne a kohézne fondy, TEN, EIB) ako súčasť zosúladenej stratégie financovania, ktorá spája zdroje EÚ, verejné zdroje členských štátov a súkromné financovanie. Aby

⁽¹⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárska obnova: súčasná situácia a konkrétne iniciatívy“, Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 57-64 a stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa zriaďuje jednotný európsky železničný priestor“ a „Oznámenie Komisie o rozvoji jednotného európskeho železničného priestoru“, Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 99-107.

sa verejným orgánom umožnilo slobodne sa zapájať do verejno-súkromných partnerstiev, odporúča EHSV vo svojom stanovisku, že treba zrevidovať definíciu verejno-súkromných partnerstiev v postupoch Eurostatu pre verejný dlh ⁽²⁾.

1.8 EHSV odporúča, aby sa revízia usmernení k TEN-T týkala aj úsekov s nedostatočnou dopravnou priepustnosťou a chýbajúcich prepojení s cieľom podporiť vyvážený rozvoj dopravnej infraštruktúry vo všetkých častiach EÚ a hlavne na východe, aby bolo možné dosiahnuť sociálnu a hospodársku súdržnosť. EHSV preto víta bielu knihu Komisie s názvom „Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – Vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému efektívne využívajúceho zdroje“, v ktorej je táto konkrétna problematika opísaná s veľkou pozornosťou a v záveroch ktorej sú uvedené konkrétne opatrenia, ktoré sa majú urobiť v najbližších rokoch.

1.9 Osobitná pozornosť by sa mala venovať takzvanej susedskej politike, teda spojeniam na sever, východ a juh EÚ so zameraním skôr na sieť, než na individuálne infraštruktúrne projekty.

1.10 Výbor navrhuje, aby EÚ na základe nanovo definovaných TEN-T s každým členským štátom podpísala „programovú zmluvu“, ktorá by stanovila vzájomné záväzky týkajúce sa financovania a harmonogramu zhotovenia. Výbor je presvedčený, že občianska spoločnosť by mala byť zapojená do prípravy takýchto „programových zmlúv“, aby sa zlepšila efektívnosť ďalšej realizácie dohodnutých projektov.

1.11 Výbor je presvedčený, že udržateľný rozvoj dopravnej politiky sa môže značne podporiť činnosťou štruktúr sociálneho dialógu a/alebo dialógu zúčastnených strán o prevádzkovaných alebo budovaných transeurópskych dopravných koridoroch. EHSV žiada, aby sa tieto štruktúry opäť zaktivovali.

1.12 Výbor odporúča vyjasniť, čo sa rozumie koncepciou udržateľnosti. Podľa názoru výboru tento pojem okrem základného príspevku k hospodárskemu rastu neznamená iba ekologické ciele, ako je ochrana podnebia, ochrana pred hlukom, znečisťovaním ovzdušia a zachovanie zdrojov, ale aj sociálna problematika dopravy, ako sú práva zamestnancov, pracovné podmienky, cenová dostupnosť verejnej dopravy pre všetkých občanov, vrátane starších a zdravotne postihnutých osôb, pričom sa zohľadní ich právo na mobilitu, ako aj na rovnaký prístup k fyzickým zariadeniam a informáciám. Takisto by koncepcia mala zohľadňovať susedskú politiku, pokiaľ ide o rozvoj dopravnej infraštruktúry.

1.13 Výbor považuje stratégiu založenú na inováciách, stimuloch a infraštruktúre za najefektívnejší spôsob ako dosiahnuť udržateľný rozvoj.

1.14 Výbor odporúča, aby sa v rámci udržateľného rozvoja dopravnej politiky EÚ a plánovania TEN-T urobil rozbor možností ako odstrániť neoprávnené jestvujúce prekážky pri jednotlivých druhoch dopravy tak, aby sa ich kapacita mohla naplno využívať. Malo by sa stimulovať lepšie plánovanie mobility s cieľom podporiť správanie, ktoré je v súlade s udržateľným rozvojom. Výzvou je ovplyvnenie mobility a dopravnej intenzity v hospodárstve.

1.15 Výbor plne podporuje postoj Komisie k väčšej európskej koordinácii predstavený v bielej knihe. Vzhľadom na vážne finančné obmedzenia bude na dosiahnutie ambiciózných cieľov rozvoja TEN-T potrebná oveľa integrovanejšia európska infraštruktúrna politika, ktorá bude riadne koordinovaná od strategického plánovania až po úplnú realizáciu jednotlivých projektov. Teraz je čas dosiahnuť výsledky.

2. Úvod

2.1 V rámci nadchádzajúceho poľského predsedníctva Rady EÚ v druhej polovici roku 2011 bol EHSV požiadaný, aby okrem iných tém, vypracoval prieskumné stanovisko na tému „Udržateľný rozvoj dopravnej politiky EÚ a plánovanie TEN-T“.

2.2 Vzhľadom na dôležitosť tejto otázky, potrebu uspokojovať základné právo na využívanie mobility a majúci na pamäti, že odvetvie dopravy podľa podielu na HDP produkuje 10 % bohatstva EÚ a zaisťuje vyše 10 miliónov pracovných miest, pričom neustále sa zvyšujúca mobilita súčasne kladie závažné prekážky dopravným sústavám, čo vedie k dopravnému preťaženiu, dopravným nehodám a znečisťovaniu, EHSV prijal s veľkým pochopením žiadosť nadchádzajúceho poľského predsedníctva.

2.3 Európska komisia pripravila novú Bielu knihu o doprave, ktorá obsahuje plány Európskej komisie na ďalšie desaťročie a predpokladá do roku 2020 zavedenie inej sústavy dopravy s jednotným európskym dopravným priestorom, otvorenými trhmi, ekologickejšou infraštruktúrou a technológiami s nízkymi emisiami oxidu uhličitého.

2.4 Dôležitým prvkom tejto novej dopravnej sústavy je sieť TEN-T. Z tohto dôvodu by sa mala venovať veľká pozornosť preskúmaniu usmernení EÚ k sieti TEN-T.

2.5 Komisia navrhuje, aby sa ako súčasť preskúmania usmernení k TEN-T rozvinula tzv. základná sieť, ktorá by pokrývala základné a ucelené rozsiahle dopravné siete, hlavné uzly a strategické prepojenia.

⁽²⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štruktúrnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“, Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 59–66.

2.6 Komisia sa domnieva, že táto opora európskej integrovanej dopravnej sústavy by pomohla riešiť trvalé problémy súvisiace s plánovaním TEN-T. Tieto problémy treba vyriešiť bezodkladne, pretože sa očakáva, že doprava medzi členskými štátmi sa do roku 2020 zdvojnásobí.

2.7 EU stojí pred výzvou navrhnúť takú politiku, ktorá po zavedení dokáže skombinovať ambície hospodárskeho rastu v podobe intenzívnejšej dopravy, súdržnosti, tvorby pracovných miest a trvalého rozvoja.

2.8 Aby sa tento problém vyriešil, je užitočné preskúmať, prečo projekty zvolené v minulosti neboli také úspešné, ako sa očakávalo.

2.9 Zohľadňujúc kľúčovú úlohu TEN-T pri tvorbe účinnej dopravnej politiky a ucelenej infraštruktúrnej siete v EÚ výbor vo všeobecnosti súhlasí s Komisiou, že sú dôležité tieto dôvody:

- súčasná sieť TEN-T pozostáva zo súboru národných úsekov, ktoré sú slabo prepojené: cezhraničné úseky a vážne ťažkosti s dopravnou priepustnosťou predstavujú chýbajúce infraštruktúrne prepojenie siete,
- nedostatok interoperability a zosúladenia sietí vo všetkých členských štátoch EÚ a hlavne v železničnej doprave a pri uplatňovaní inteligentných dopravných sústav pri všetkých druhoch dopravy,
- tradícia členských štátov používať prevádzkové pravidlá a normy založené na dlhodobých tradíciách a právne predpisy, ktoré obmedzujú účinnosť veľkých investícií do infraštruktúry; výbor navrhuje, aby sa tieto pravidlá a normy určovali s vysokou úrovňou bezpečnosti a akosti,
- nedostatok intermodálnej integrácie, napríklad skutočnosť, že chýbajú integrované fyzické siete a dobre fungujúce intermodálne prekládkové strediská, spôsobuje, že kapacity umožňujúce intermodálnu dopravnú prevádzku sú nedostatočné,
- pretrvávajúce rozdiely v rozvoji dopravnej infraštruktúry rozličných členských štátov EÚ,
- nedostatočná dopravná dostupnosť niektorých európskych regiónov.

2.10 Ak vezmeme do úvahy nedostatky z minulosti, hlavné problémy, ktorým sa treba venovať, aby sme mali prínos z funkčnej, interoperatívnej a intermodálnej siete TEN-T sú jasné, a to: vybudovanie kvalitnej siete vo všetkých členských štátoch s venovaním osobitnej pozornosti cezhraničným úsekom, dopravnej priepustnosti a uzlom, zjednodušeniu komodálnej

prevádzky integrovaním všetkých druhov dopravy a hladkému fungovaniu harmonizáciou prevádzkových pravidiel, ktoré by mali zabezpečiť vysokú úroveň bezpečnosti a akosti.

2.11 Prístup v zmysle uvedeného by takisto riešil širšie ciele dopravnej politiky a podporoval účinné využívanie zdrojov a boj proti klimatickým zmenám.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta skutočnosť, že Komisia pracuje na novej politike transeurópskej dopravnej siete, ktorá by mala umožniť dosiahnuť sociálnu a hospodársku súdržnosť všetkých regiónov na území EÚ, vrátane okrajových regiónov, a tá sa dá dosiahnuť iba účinnou dopravnou infraštruktúrou, ktorá ich bude navzájom spájať.

3.2 Majúc na pamäti túto skutočnosť je výbor presvedčený, že rozvoj a postupné dobudovanie transeurópskej siete ako infraštruktúrneho základu obehu tovarov a slobodného pohybu osôb na vnútornom trhu zostáva životne dôležitým politickým cieľom EÚ, ktorého dosiahnutie spojí západnú a východnú časť EÚ a vytvorí tak budúci jednotný európsky dopravný priestor.

3.3 Najčerstvejší oficiálne vydaný dokument o realizácii programu TEN-T je priebežné preskúmanie plánu TEN-T na roky 2007 – 2013 zverejnené v októbri 2010. Obsahuje prehľad 92 projektov, ktoré predstavujú približne dve tretiny celkového rozpočtu TEN-T (5,3 miliardy z celkových 8 miliárd eur). Pokiaľ ide o umiestnenie týchto projektov, výbor ľutuje, že iba veľmi malá časť z nich sa realizuje vo východnej časti EÚ.

3.4 Jedným z dôvodov je nedostatok finančných zdrojov v nových členských štátoch. Iným dôvodom sú rozdielne podmienky, ktoré sa musia splniť pri využívaní kohézneho a sociálneho fondu v porovnaní s financovaním TEN-T. Výbor odporúča urobiť rozbor oneskorenia rozvoja infraštruktúry v nových členských štátoch aj s ohľadom na nízku úroveň žiadania o zdroje financovania TEN-T a ich skutočného využitia novými členskými štátmi.

3.5 Výbor zdôrazňuje, že ak je účelom EÚ vytvoriť skutočný integrovaný jednotný dopravný trh v Európe, je potrebná radikálna zmena finančnej štruktúry a výberu projektov siete TEN-T. Výzvou je ovplyvnenie mobility a dopravnej intenzity v našich ekonomikách.

3.6 Výbor si uvedomuje, že v rámci stratégie Európa 2020 sa rozvoj transeurópskej dopravnej siete musí zamerať na naliehavú potrebu zdrojovo efektívnej dopravnej sústavy, ktorá je založená na inováciách a prispieva k sociálnej udržateľnosti a k riešeniu klimatických zmien a ekologických výziev.

3.7 K tomu by výbor chcel pripomenúť, že v minulých rokoch vypracoval mnohé stanoviská na túto tému, napríklad stanovisko o preskúmaní politiky TEN-T⁽³⁾, o udržateľnej budúcnosti európskej dopravnej politiky po roku 2010⁽⁴⁾, o ekologizácii námornej a riečnej dopravy⁽⁵⁾, o cestnej doprave v roku 2020⁽⁶⁾, o železničnej sieti pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu⁽⁷⁾, o zjednodušení cezhraničného presadzovanie pravidiel bezpečnosti cestnej premávky⁽⁸⁾, o stratégii internalizácie externých nákladov⁽⁹⁾, o podpore vnútrozemskej lodnej dopravy programom NAIADES⁽¹⁰⁾ a o európskej dopravnej politike, Lisabonskej stratégii a udržateľnom rozvoji⁽¹¹⁾.

3.8 Vo svojom stanovisku o preskúmaní politiky TEN-T uvádza: „V súvislosti s problematikou rastúcich emisií CO₂ a nedostatkami v infraštruktúre a organizácii výbor podporuje Komisiu v hľadaní integrovaných komodálnych riešení pre nákladnú dopravu s cieľom vytvoriť synergický efekt pre jej užívateľov.“

3.9 Vo svojom stanovisku o európskej dopravnej politike, Lisabonskej stratégii a udržateľnom rozvoji sa EHSV zasa nazdáva, že pre súčasnú závislosť odvetvia dopravy od fosílnych palív a pre ich obmedzenosť musí budúca európska dopravná politika pri zachovaní konkurencieschopnosti ako súčasť stratégie na rok 2020 presadzovať tieto štyri hlavné ciele:

- podporu druhov dopravy s nízkymi emisiami CO₂,
- energetickú účinnosť,
- bezpečnosť a nezávislosť dodávok,
- zmenšenie dopravného preťaženia.

3.10 Je jasné, že Európa má veľmi ťažké rozhodovanie: na jednej strane chce vytvoriť jednotný integrovaný dopravný trh vo všetkých 27 členských štátoch, čo si vyžaduje investovať veľký objem peňazí do infraštruktúry, pretože infraštruktúra je základom solidarity, a na druhej strane jestvujú obmedzenia vo forme krátenia rozpočtu a ciele obmedzovať emisie skleníkových plynov a iných znečisťujúcich látok.

3.11 EHSV už v mnohých spomenutých stanoviskách dal návrhy na prekonanie tejto dilemy, ktorá má priamy a hmatateľný účinok aj na náklady: vybrať najekologickejšie a najlepšie obnoviteľné palivá, ktoré značne znížia emisie CO₂, využívať komodality, zaviesť koncepciu internalizácie externých nákladov pri všetkých druhoch dopravy a v neposlednom rade zaviesť iné finančné nástroje, ako je starostlivé

a výberové využívanie verejno-súkromných partnerstiev pri hľadaní zdrojov financovania TEN-T so zohľadnením rozličných úrovní skúseností jednotlivých členských štátov pri využívaní týchto partnerstiev a uznanie potreby mobilizovať finančné nástroje EÚ (napr. štrukturálne a kohézne fondy, TEN, EIB) ako súčasť dôslednej stratégie financovania, ktorá spája zdroje EÚ, verejné zdroje členských štátov a súkromné prostriedky. Aby sa verejným orgánom umožnilo slobodne sa zapájať do verejno-súkromných partnerstiev, odporúča EHSV vo svojom stanovisku, že treba zrevidovať definíciu verejno-súkromných partnerstiev v postupoch Eurostatu pre verejný dlh⁽¹²⁾.

3.12 EHSV má obavy z finančných obmedzení pri projektoch TEN-T na európskej úrovni, ktoré môžu spôsobiť, že členské štáty nebudú dostatočne motivované zúčastniť sa na týchto projektoch. EHSV preto odkazuje na svoje stanoviská, v ktorých uvádza, že by sa mali skúmať nové zdroje verejných príjmov⁽¹³⁾.

3.13 Pokiaľ ide o emisie CO₂, pri ktorých sa doprava značne podieľa na emisiách CO₂ v EÚ (24 %), by výbor chcel upozorniť na to, že by sa mala osobitná pozornosť venovať mestskému rozmeru dopravy. V mestách býva viac ako 70 % obyvateľstva EÚ a mestá sú zodpovedné za štvrtinu všetkých emisií CO₂ z dopravy a ich podiel naďalej stúpa. Aby bola doprava vhodnejšia, je jasné, že mestá musia prevziať svoju zodpovednosť s podporou na regionálnej, štátnej a medzinárodnej úrovni. Na druhej strane sa diaľková nákladná doprava v EÚ prevádzkuje v dôležitých komodálnych koridoroch. Aby sa tieto dopravné koridory stali účinnejšími a udržateľnými, musí sa stanoviť prioritá. Malo by sa stimulovať lepšie koncipovanie mobility s cieľom podporiť správanie, ktoré je v súlade s udržateľným rozvojom.

3.14 Napriek skutočnosti, že EÚ má problémy so zdrojmi financovania, že miestna akceptácia novej infraštruktúry je často malá a napriek ekologickému dosahu takýchto investícií, je nová infraštruktúra potrebná, aby sa odstránili medzery a vyriešili problémy s priepustnosťou úsekov v jestvujúcej sieti. Hlavné nové členské štáty majú stále veľa týchto medzier a úsekov s nedostatočnou dopravnou priepustnosťou.

3.15 Výbor je presvedčený, že okrem toho a na zlepšenie komodality by sa činnosti a peniaze mali vo všeobecnosti sústrediť na dopravné uzly, ako sú prekládkové platformy, pretože sa stávajú málo priepustnými a preto si zasluhujú osobitnú pozornosť, a na koridory medzi nimi. Technológia a

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 101.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 110.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 20.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 25.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 41.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 70.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 80.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 218.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 23.

⁽¹²⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štrukturálnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“, Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 59-66.

⁽¹³⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárska obnova: súčasná situácia a konkrétne iniciatívy“, Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 57-64 a stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa zriaďuje jednotný európsky železničný priestor“ a „Oznámenie Komisie o rozvoji jednotného európskeho železničného priestoru“, Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 99-107.

inteligentné dopravné systémy môžu veľmi pomôcť najmä v mestách. Jednou z výziev je rozvinúť ich a integrovať ich do rozličných druhov dopravy.

3.16 Pri revízii usmernení k TEN-T sa bude treba venovať aj úsekom s nedostatočnou priepustnosťou a chýbajúcim prepojeniam, aby sa podporil rozvoj udržateľnej dopravnej infraštruktúry vo všetkých častiach EÚ, osobitne v jej východnej časti, kde je nedostatok železníc zodpovedajúcich prísny normám a nedostatok cestných spojení, pričom sú stále potrebné komodálne riešenia pri viacerých významných problémoch s priepustnosťou na jestvujúcich spojeniach a v jestvujúcich uzloch.

3.17 Aj keď výbor podporuje myšlienku Komisie mať stratégiu kľúčovej siete pre najdôležitejšie cezhraničné koridory, takisto podporuje pokračovanie v sprístupňovaní prostriedkov EÚ na financovanie rozvoja komplexnej siete v budúcnosti, hlavne v členských štátoch, ktoré majú nárok na prostriedky z kohézneho fondu, a to za podobných podmienok, ako pri súčasnom finančnom výhľade.

3.18 Pripája sa k myšlienke, že sociálna a hospodárska súdržnosť sa nemôže dosiahnuť bez vybudovania všetkých chýbajúcich prvkov celej siete TEN-T a zlepšenia jestvujúcich a budúcich prvkov siete, ktoré sú v zlom stave.

3.19 Pokiaľ ide o bezpečnosť, výbor by chcel, aby sa osobitná pozornosť upriamila najmä na zlepšenie konštrukcií infraštruktúry, vrátane tunelov.

3.20 EHSV sa nazdáva, že treba klásť väčší dôraz na transparentnosť realizácie projektov TEN-T, a to nielen počas konzultácií alebo výberu, ale aj počas jednotlivých realizačných fáz projektu. Hoci EHSV uznáva, že hlavnú zodpovednosť v tejto súvislosti nesú národné vlády, nabáda Komisiu, aby bola otvorenejšia v dialógu s národnými partnermi a požadovala vyššiu úroveň transparentnosti pri realizácii projektov, čo by znamenalo obsažnejšie a pravidelné informovanie verejnosti o stave realizácie a finančnom stave jednotlivých projektov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Výbor je presvedčený, že udržateľný rozvoj dopravnej politiky sa môže značne podporiť činnosťou štruktúr sociálneho dialógu a/alebo dialógu zúčastnených strán o prevádzkovaných alebo budovaných transeurópskych dopravných koridoroch. EHSV žiada, aby sa tieto štruktúry opäť zaktivizovali.

4.2 Výbor odporúča, aby sa v rámci novej siete TEN-T jednoznačne zohľadnila takzvaná susedská politika, teda spojenia na sever, východ a juh EÚ, pričom Komisia a členské štáty by sa mali predovšetkým zamerať na sieť a nie na jednotlivé infraštruktúrne projekty. Zároveň sa tak podporí solidarita medzi členskými štátmi.

4.3 Pokiaľ ide o budúce plánovanie TEN-T, výbor vo svojom stanovisku o preskúmaní politiky TEN-T⁽¹⁴⁾ schvaľuje prístup Komisie uvedený v jej zelenej knihe, ktorý spočíva v tom, že v komodálnom dopravnom reťazci sa každý druh dopravy využíva podľa jeho komparatívnych výhod a zohráva tak dôležitú úlohu pri dosahovaní cieľov EÚ v oblasti potlačenia klimatických zmien. Aj naďalej musí byť cieľom prechod k dopravnému reťazcu, ktorý najmenej škodí životnému prostrediu.

4.4 S ohľadom na to chce výbor pripomenúť koncepciu ekologických koridorov, ktorú Komisia zaviedla v akčnom pláne nákladnej dopravy v roku 2007. Ide o koncepciu vytvoriť udržateľné komodálne logistické riešenia s dokumentovaným znížením vplyvu na životné prostredie a podnebie, ktoré budú bezpečné, kvalitné a veľmi efektívne vďaka demonštračným platformám pozdĺž medzinárodných koridorov so sústredeným tokom tovarov. Výbor chce túto koncepciu spojiť do nadštandardných komodálnych kľúčových koridorov TEN-T, ktoré by boli vhodné na takýto rozvoj v spolupráci verejných a súkromných partnerov.

4.5 Komisia konštatovala, že súčasný systém by sa mal radikálne zmeniť. Nové členské štáty neprofitujú z financovania Európskou úniou rovnako, ako staré členské štáty. Na zabezpečenie rovnakých podmienok pre všetkých bude treba vyvinúť nové spôsoby financovania.

4.6 Výbor má pochybnosti, či obstoja argumenty, ktoré Komisia použila na zdôvodnenie výberu financovaných projektov. Komisia tvrdí, že nám tieto projekty pomôžu pripraviť sa na budúce dopravné priority: konkrétne, že dopravu urobia ekologickejšou, že spoja východnú a západnú Európu a poskytnú podporu verejno-súkromným partnerstvám. V každom prípade môžeme pripísať otáznik k zlepšeniu spojenia medzi východom a západom, aj keď výbor chce tiež zobrať do úvahy iné možnosti financovania, než sú verejno-súkromné partnerstvá.

4.7 Myšlienka Komisie zlepšiť vymenovaním európskych koordinátorov medzinárodnú spoluprácu v kombinácii so zameraním na dlhodobú podporu najkritickejších infraštruktúrnych projektov a zriadením výkonnej agentúry mala prispieť k väčšej transparentnosti a kladne prispieť k rozvoju TEN-T. Avšak ako rozbor európskych koordinátorov, tak aj výsledky viacročného preskúmania portfólia potvrdili, že doteraz dosiahnutý pokrok je rozdrobený, pretože je nedostatočná spolupráca a koordinácia medzi členskými štátmi.

4.8 Výbor navrhuje, aby EÚ na základe nanovo definovaných TEN-T s každým členským štátom podpísala „programovú zmluvu“, ktorá by stanovila vzájomné záväzky týkajúce sa financovania a harmonogramu zhotovenia. Tieto programové zmluvy by sa nemali týkať iba infraštruktúry, ktorá je súčasťou TEN-T, ale aj sekundárnej infraštruktúry, ktorú by sa štáty zaviazali dohotoviť, aby sa zabezpečilo hladké fungovanie hlavných

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 101.

sietí, ktoré budú lepšie slúžiť obyvateľstvu. Výbor je presvedčený, že občianska spoločnosť by mala byť zapojená do prípravy takýchto „programových zmlúv“, aby sa zlepšila efektívnosť ďalšej realizácie dohodnutých projektov.

4.9 Vo svojom priebežnom preskúmaní projektového portfólia plánu TEN-T na roky 2007 – 2013 Komisia dospela k záveru, že z 92 projektov portfólia je 21 cezhraničných, z ktorých najväčšiu podporu ako druh dopravy dostala železnica, po ktorej nasleduje vnútrozemská vodná doprava, kým vo svojom dokumente o novej politike transeurópskej dopravnej siete Komisia dospela k záveru, že v celkovom obraze majú v porovnaní so železnicou a vnútrozemskou lodnou dopravou skôr dobré výsledky cestné a letecké projekty a v menšom rozsahu námorná doprava.

4.10 Výbor odporúča Komisii, aby objasnila, čo sa rozumie pod koncepciou udržateľnosti. Aby sa dalo posúdiť, či navrhovaný projekt spĺňa požiadavky udržateľnosti, musí byť jasné, čo je obsahom tejto koncepcie, podľa možnosti v kvantitatívnom vyjadrení.

4.11 Majúc toto na pamäti by výbor chcel zdôrazniť, že udržateľnosť okrem základného príspevku k hospodárskemu rastu neznamená iba ekologické ciele, ako je ochrana podnebia, ochrana pred hlukom, znečisťovaním ovzdušia a zachovanie zdrojov, ale aj sociálna problematika dopravy, ako sú práva zamestnancov, pracovné podmienky, cenová dostupnosť verejnej dopravy pre všetkých občanov, najmä pre staršie a zdravotne postihnuté osoby, pričom treba zohľadniť aj prístupnosť fyzických zariadení a informácií pre zdravotne postihnuté osoby.

4.12 Výbor by chcel zdôrazniť, že podporuje stratégiu založenú na inováciách, stimuloch a infraštruktúre ako najefektívnejší spôsob na dosiahnutie udržateľného rozvoja:

— inovácia: vývoj a uplatňovanie ešte väčšieho počtu technických opatrení a prevádzkových postupov „pri zdroji“, aby sa znížil ekologický vplyv dopravy,

— stimuly: podporovať rýchle zavádzanie najlepšej dostupnej technológie a postupov do všetkých druhov dopravy,

— infraštruktúra: zabezpečiť plynulú a bezpečnú premávku a efektívnosť využívaním jestvujúcej infraštruktúry skombinovanej so zodpovedajúcimi investíciami do novej infraštruktúry na dosiahnutie správnej dopravnej priepustnosti a doplnenie chýbajúcich prepojení.

4.13 EHSV konštatuje, že jedným zo spôsobov, ako dosiahnuť udržateľný rozvoj Európskej únie je integrovaný prístup k transeurópskym sieťam (TEN). EHSV je presvedčený, že uplatnenie integrovaného prístupu k transeurópskym sieťam môže urýchliť realizáciu naplánovanej štruktúry TEN a znížiť náklady na výstavbu týchto sietí v porovnaní s nákladmi, ktoré by vznikli, ak by sa zvolil prístup, ktorý by nezohľadnil účinok možných synergií rôznych typov sietí⁽¹⁵⁾.

4.14 Výbor zastáva názor, že vzhľadom na hospodárske krízy v Európe a na obmedzené disponibilné rozpočtové prostriedky na TEN-T je nevyhnutná spolupráca a koordinácia rozličných nástrojov financovania TEN-T, a takisto je potrebné nájsť finančné zdroje a úverové mechanizmy.

4.15 Výbor plne podporuje postoj Komisie k väčšej európskej koordinácii predstavený v bielej knihe. Vzhľadom na vážne finančné obmedzenia bude na dosiahnutie ambiciózných cieľov stanovených pri TEN-T potrebná oveľa integrovanejšia európska infraštruktúrna politika, ktorá bude riadne koordinovaná na európskej úrovni od strategického plánovania až po úplnú realizáciu jednotlivých projektov.

4.16 Podľa EHSV prichádza biela kniha v správnom čase: mala by byť silným politickým posolstvom, ktoré sa sformuluje v kontexte nastávajúceho preskúmania rozpočtu EÚ. Budúce financovanie dopravnej infraštruktúry EÚ musí riešiť realistické ambície vytvoriť jednotný európsky dopravný priestor za čo najkratší čas.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Transeurópske siete: smerovanie k integrovanému prístupu“, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 25.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Príspevok občianskej spoločnosti k Východnému partnerstvu“

(2011/C 248/06)

Spravodajca: **Gintaras MORKIS**

Rada Európskej únie požiadala 15. novembra 2010 Európsky hospodársky a sociálny výbor podľa článku 304 ZFEÚ o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Príspevok občianskej spoločnosti k Východnému partnerstvu“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 25. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 133 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) pripisuje veľký význam Východnému partnerstvu ako strategickej nevyhnutnosti a politickej investícii EÚ, ktorá bude v budúcnosti prospešná občanom Európskej únie i partnerských krajín. Udalosti v Stredozemí potvrdili, že úloha občianskej spoločnosti zostáva prvoradou pri prechode na demokraciu, pri ústavných reformách a budovaní inštitúcií. Príspevok občianskej spoločnosti k Východnému partnerstvu by preto mal byť podporovaný a riadne zohľadňovaný, aby sa zabezpečil úspech tohto procesu.

1.2 EHSV víta pokrok, ktorý sa dosiahol pri uplatňovaní iniciatívy Východné partnerstvo, ktorá bola oficiálne odštartovaná v máji 2009. Všetky krajiny Východného partnerstva zlepšili a zintenzívnili svoje vzťahy s EÚ prostredníctvom dialógu o dohodách o pridružení, zónach voľného obchodu, zjednodušení vízových požiadaviek a spoluprácou pri zaisťovaní energetických dodávok a v iných oblastiach. (Žiaľ, po udalostiach po prezidentských voľbách v decembri 2010 Bielorusko urobilo vo vzťahoch s EÚ veľký krok späť.)

1.3 Príspevok občianskej spoločnosti k mnohostrannosti Východného partnerstva

1.3.1 Účasť na medzivládnych tematických platformách Východného partnerstva

1.3.1.1 EHSV bol pozvaný zúčastňovať sa na troch zo štyroch vytvorených medzivládnych tematických platforiem. EHSV však vyzýva Komisiu, aby ho na účasť a spoluprácu pozvala aj pri tematickej platforme 3 venovanej bezpečnosti energetických dodávok, nakoľko má v tejto oblasti odborné znalosti.

1.3.1.2 Výbor zastáva názor, že zástupcom príslušných pracovných skupín fóra občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva by sa malo dovoliť zúčastniť sa na stretnutiach medzivládnych tematických platforiem.

1.3.2 Fórum občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva

1.3.2.1 Výbor takisto víta, že bolo v novembri 2009 vytvorené fórum občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva. Výbor považuje národné platformy fóra občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva za rozhodne vhodný nástroj na uplatňovanie Východného partnerstva v partnerských krajinách s účasťou občianskej spoločnosti, ale ľutuje, že zamestnávateľia, odbory a iné sociálno-ekonomické organizácie (poľnohospodárov, spotrebiteľov) na národnej úrovni sú do činnosti národných platforiem zapojené len veľmi málo, ak vôbec.

1.3.2.2 Keďže sociálni partneri nie sú v súčasnosti na fóre zodpovedajúco zastúpení, výbor žiada revíziu rokovacieho poriadku fóra, predovšetkým tých častí, ktoré sa týkajú výberového konania, aby sa vyzdvihla účasť zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov, ako aj ostatných záujmových skupín z EÚ a partnerských krajín na fóre.

1.3.2.3 Výbor žiada preskúmať štruktúru fóra so zámerom dosiahnuť jeho efektívnejšiu činnosť pri súčasnom efektívnejšom využívaní dostupných zdrojov financovania. Dôraz by sa mal presunúť na priebežnú a projektovo zameranú činnosť (v kontexte pracovných skupín fóra a národných platforiem).

1.3.2.4 Výbor navrhuje, aby sa zvýšil počet zástupcov z EÚ, čím by sa podnietila výmena skúseností a podporilo zblížovanie s európskymi hodnotami. EHSV so svojimi 344 členmi zastupujúcimi organizovanú občiansku spoločnosť EÚ je veľmi dobre kvalifikovaný zohrávať aktívnu úlohu pri dosahovaní cieľov Východného partnerstva na fóre, ak pravidlá fóra umožnia jeho zvýšené a neustále zapojenie do fóra aj riadiaceho výboru.

1.3.2.5 Vzhľadom na rastúci rozsah vplyvu fóra a osobitne vzhľadom na právomoci národných platforiem je výbor pripravený prispieť k lepšiemu fungovaniu fóra. Takisto zastáva názor, že sa stalo nevyhnutnosťou vytvoriť sekretariát, zvlášť vzhľadom na prácu riadiaceho výboru.

1.3.2.6 Ak by sa pri činnosti fóra neodstránila neprimeranosť jeho štruktúry, výbor by zväzil iné spôsoby, ako zmobilizovať sociálno-ekonomické subjekty krajín Východného partnerstva na dosiahnutie cieľov tohto partnerstva.

1.4 Konsolidácia občianskej spoločnosti v partnerských krajinách a príspevok k mnohostrannosti Východného partnerstva

1.4.1 Výbor starostlivo sleduje udalosti v južnom Stredozemí. Je úplne presvedčený, že EÚ by mala podporovať demokraciu a stabilizáciu v regióne. Zároveň žiada dlhodobý vyvážený postoj k južným a východným susedom EÚ, aj pokiaľ ide o finančnú pomoc pri politických a hospodárskych reformách, prispôsobovaní sa normám EÚ a konsolidácii občianskej spoločnosti.

1.4.2 Výbor si myslí, že neprimerané financovanie môže spôsobiť nenaplnenie očakávaní vkladných do Východného partnerstva ako dôležitého nástroja na podporu približovania sa európskym hodnotám. Vzhľadom na to EHSV všeobecne víta návrh Komisie preskúmať európsku susedskú politiku, ale ľutuje, že oznámenie „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“ netrvá na vytvorení mechanizmov konzultácií s občianskou spoločnosťou v krajinách európskej susedskej politiky a nijako v tejto súvislosti nespomína, že EÚ má vlastnú inštitúciu občianskej spoločnosti, ani úlohu, ktorú môže EHSV zohrávať v tomto procese.

1.4.3 EHSV by privítal návrh vytvoriť Európsku nadáciu za demokraciu a nástroj podpory občianskej spoločnosti. EHSV však vyzýva Komisiu, aby sa poučila zo skúseností nadobudnutých pri nástroji podpory občianskej spoločnosti krajín západného Balkánu, čím by sa vyhla niektorým nedostatkom.

1.4.4 Výbor zastáva názor, že je mimoriadne dôležité pracovať spolu s nezávislými organizáciami v partnerských krajinách. Rovnako je potrebné spolupracovať s jestvujúcimi organizáciami závislými od vlád a zároveň podporovať vytvorenie nezávislých odborov a zamestnávateľských organizácií, ktoré by boli schopné zúčastňovať sa skutočného sociálneho dialógu, šíriť myšlienku demokracie, ľudských a pracovných práv a usilovať sa o dosiahnutie ostatných cieľov Východného partnerstva.

1.4.5 EHSV zastáva názor, že zintenzívnenie dialógu medzi vládami a občianskej spoločnosti na národnej úrovni je predpokladom demokratizácie spoločností vo východných susedných krajinách a ich zblíženia s európskymi hodnotami.

Osobitne potrebné je upevniť úlohu občianskej spoločnosti pri príprave a uplatňovaní akčných plánov európskej susedskej politiky.

1.4.6 Výbor žiada vytvoriť mechanizmus konzultácií s občianskou spoločnosťou v krajinách Východného partnerstva, ako sú hospodárske a sociálne rady alebo podobné organizácie, pričom sa musia zohľadňovať odlišné podmienky každej partnerskej krajiny. V niektorých krajinách partnerstva by dobrou základňou tohto procesu mohli byť jestvujúce platformy fóra občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva. EHSV je pripravený podeliť sa o svoje skúsenosti s občianskou spoločnosťou v krajinách Východného partnerstva.

1.4.7 Výbor zastáva názor, že dohody o pridružení, o ktorých EÚ rokuje s partnerskými krajinami by mali obsahovať ustanovenia o vytvorení spoločných orgánov občianskej spoločnosti, ktorých úlohou by bolo sledovať uplatňovanie týchto dohôd.

1.4.8 Pokiaľ ide o rokovania a závery Dohody o rozsiahlej a komplexnej oblasti voľného obchodu (DCFTA), výbor si myslí, že občianska spoločnosť tak z EÚ, ako aj z partnerských krajín by mala byť zapojená do vypracovania hodnotenia vplyvu na udržateľnosť pred rokovaniaми, a že mechanizmy občianskej spoločnosti by mali byť zahrnuté do budúcej DCFTA, aby sa sledovalo uplatňovanie ustanovení o udržateľnom rozvoji.

1.5 Výbor dúfa, že rok 2011 bude pre Východné partnerstvo rozhodujúcim rokom, keďže sa očakáva, že maďarské a osobitne poľské predsedníctvo Rady dajú tejto iniciatíve nové podnety.

1.6 Výbor tieto odporúčania adresuje najvyšším predstaviteľom štátov a vlád a dúfa, že summit Východného partnerstva v Poľsku na jeseň 2011 primerane uzná príspevok občianskej spoločnosti za posledné dva roky a dosiahnutý pokrok a že tiež kriticky zhodnotí nedostatky súvisiace s nedostatočným zapojením sociálnych partnerov a neprimeranosťou fóra občianskej spoločnosti.

2. Príspevok občianskej spoločnosti k mnohostrannosti Východného partnerstva

2.1 Pre Európsku úniu je životne dôležité, aby jej východní susedia boli stabilní, mali dobrú správu vecí verejných a predvídateľné politické opatrenia, a takisto, aby ich hospodárstva rástli. Krajiny východnej Európy a južného Kaukazu zasa s nadšením očakávajú, že budú mať užšie a aktívnejšie vzťahy s EÚ. Kľúčovým činiteľom pokroku týchto krajín pri zblížovaní sa s EÚ spočíva v hodnotách a v približovaní právnych a ostatných predpisov. Východné partnerstvo by sa preto malo považovať za politickú investíciu Európskej únie, z ktorej budú profitovať občania EÚ a ktorá podporí celkový pokrok v partnerských krajinách.

2.2 Účasť na medzivládnych tematických platformách Východného partnerstva

2.2.1 V oznámení o Východnom partnerstve Európska komisia uviedla, že zapájaniu občianskej spoločnosti by sa mala priznať osobitná úloha. EHSV bol pozvaný zúčastňovať sa na troch zo štyroch vytvorených medzivládnych tematických platforiem (platforma 1: Demokracia, dobrá správa vecí verejných a stabilita, platforma 2: Hospodárska integrácia a zblížovanie s odvetvovými politikami EÚ a platforma 4: Medziľudské vzťahy) a má možnosť vyjadrovať na týchto platformách názory občianskej spoločnosti. Napriek svojmu intenzívnemu zapojeniu do energetickej problematiky výbor nebol pozvaný zúčastňovať sa dôležitej tematickej platformy „Energetická bezpečnosť“.

2.2.2 EHSV zastáva názor, že platformy urobili pokrok smerom k dosiahnutiu cieľov iniciatívy Východné partnerstvo, ale ľutuje, že účasť občianskej spoločnosti je obmedzená. Podľa výboru by sa zástupcom príslušných pracovných skupín fóra občianskej spoločnosti Východného partnerstva malo dovoliť zúčastňovať sa na stretnutiach medzivládnych tematických platforiem. Občianskej spoločnosti by to umožnilo informovať sa o práci platforiem a vypracovať lepšie uplatniteľné a konkrétnejšie odporúčania. Výbor vyzýva Komisiu, aby sa zúčastňovala rokovaní s partnerskými krajinami s cieľom zaviesť zmeny do rokovacích poriadkov medzivládnych platforiem, ktorými by sa trvalým účastníkom zabezpečilo postavenie pri fóre týchto platforiem.

2.2.3 Výbor si myslí, že platformy by mohli byť viazané na projekty, ktoré sú zaujímavé pre občiansku spoločnosť. Jedným z ukázkových príkladov zapojenia podnikateľských združení do Východného partnerstva by mohol byť program EAST-INVEST, spoločný podnik Eurochambres a partnerov zo štátov Východného partnerstva. Ide o nový trojročný projekt zameraný na Východné partnerstvo, ktorého cieľom je zjednodušiť obchod v regióne východných susedov a podporiť hospodársky rozvoj a investície. Do projektu sa zapojilo 21 komôr z krajín EÚ s úsilím o dosiahnutie cieľov platformy 2 venovanej hospodárskej integrácii a zblížovaniu s odvetvovými politikami EÚ. Celkový rozpočet projektu je 8,75 milióna eur, z ktorých 7 miliónov poskytla Európska komisia. Treba dúfať, že tento projekt získa pomoc, ktorá bola deklarovaná, a skutočne príspeje k uskutočneniu cieľov Východného partnerstva. Tento príklad by sa mohol využiť pri konkrétnych projektoch EÚ a organizácií v partnerských krajinách v iných odvetviach, ako je poľnohospodárstvo, spotrebiteľská problematika, organizácie ochrancov prírody atď.

2.2.4 Výbor zastáva názor, že takisto solídne zapojenie spoločnosti do hlavnej iniciatívy pre malé a stredné podniky v rámci platformy 2 a organizovanie stretnutí podnikateľov by mohlo vyústiť do organizácie podnikateľského fóra Východného partnerstva, ktoré zvýši podporu podnikateľských organizácií rokovaniam DCFTA.

2.2.5 Výbor zdôrazňuje, že do práce žiadnej z platforiem nie je zaradený sociálny dialóg, hoci je súčasťou súboru právnych predpisov EÚ.

2.3 Fórum občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva

2.3.1 Návrh Komisie vytvoriť fórum občianskej spoločnosti bol prijatý so širokou podporou.

2.3.2 Väčšina členov fóra občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva sú však skupiny odborníkov a mimovládne organizácie, ktoré nereprezentujú celú rozmanitosť občianskej spoločnosti. Veľmi málo organizácií partnerských krajín zastupuje záujmy podnikateľov, zamestnancov a sociálnych partnerov, t. j. podnikateľských združení a odborov alebo iných predstaviteľov sociálno-hospodárskych záujmov (poľnohospodári, spotrebiteľia, vedecká a akademická obec atď.).

2.3.3 V riadiacom výbore so 17 členmi nie sú sociálni partneri z partnerských krajín zastúpení vôbec.

2.3.4 Za posledný rok a pol boli vo všetkých partnerských krajinách vytvorené národné platformy fóra občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva, takže organizácie občianskej spoločnosti v každej krajine sa môžu schádzať, aby uplatňovali ciele partnerstva.

2.3.5 Výbor bezvýhradne schvaľuje vytvorenie národných platforiem fóra občianskej spoločnosti Východného partnerstva a ich príspevok k procesu Východného partnerstva. Je hodné spomenúť viaceré príklady:

- bieloruská platforma vytvorila v júli 2010 „Orientačný plán pre Bielorusko v rámci Východného partnerstva“,
- azerbajdžanská platforma dala podnet k viacerým udalostiam v problematike, ktorá sa týka vlády a občianskej spoločnosti, napr. vstup Azerbajdžanu do Svetovej obchodnej organizácie, alternatívne a obnoviteľné zdroje energie, energetická účinnosť, situácia malých a stredných podnikov,
- Rada národnej účasti, ktorá v Moldavsku plnila funkciu platformy pred formálnym vytvorením národnej platformy, sa mohla zúčastniť všetkých stretnutí moldavského kabinetu ministrov a predstaviť svoj postoj k rozhodnutiam vlády a navrhovaným politickým opatreniam.

Výbor však ľutuje skutočnosť, že aj pri týchto platformách sa sociálni partneri iba obmedzili, ak vôbec, zúčastňujú na národnej úrovni na činnosti národných platforiem a vzhľadom na to nepokrývajú problematiku sociálnych práv.

2.3.6 Výbor zistil viaceré nedostatky vo fungovaní fóra a navrhol, aby sa s riadiacim výborom pracovalo na zlepšení činnosti fóra.

2.3.7 Súčasné zloženie fóra nezodpovedá koncepcii uvedenej v dokumente Komisie, podľa ktorého by členstvo vo fóre občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva malo byť otvorené organizáciám občianskej spoločnosti, t. j. základným organizáciám, odborovým zväzom, zamestnávateľským organizáciám, stavovským organizáciám, mimovládny organizáciám, skupinám odborníkov, neziskovým nadáciám, národným a medzinárodným organizáciám a sieťam občianskej spoločnosti a iným subjektom občianskej spoločnosti z krajín partnerstva, ale aj členským štátom EÚ a medzinárodným organizáciám a sieťam. Môžu byť pozvané aj organizácie občianskej spoločnosti z tretích krajín. EHSV a jeho ekvivalenty v partnerských krajinách by mali zohrávať kľúčovú úlohu, osobitne pokiaľ ide o podnikanie, zamestnanosť a problematiku práce a sociálnych vecí. Hlavné európske organizácie zamestnávateľov a zamestnancov vyjadrili 19. mája 2010 v liste členom fóra svoje obavy z tejto situácie. Vysokopostavení zástupcovia EHSV a Európskej komisie diskutovali o zložení fóra a o skutočnosti, že niektoré z cieľov Východného partnerstva, predovšetkým cieľ hospodárskej integrácie by sa dali dosiahnuť iba vtedy, keď všetci relevantní partneri budú zapojení do práce fóra.

2.3.8 Výbor je takisto presvedčený, že by sa mala rozhodne zintenzívniť úloha organizácií občianskej spoločnosti EÚ vo fóre. Ich zastúpenie je zatiaľ obmedzené pre relatívne nízke počty miest určených účastníkom fóra z EÚ (z 230 organizácií pozvaných na berlínske fórum bolo iba 80 z EÚ) a v riadiacom výbore (7 miest zo 17). Účasť občianskej spoločnosti EÚ je obmedzená aj územne. Prevažujú organizácie z niektorých členských štátov blízko východných hraníc. Je iba málo organizácií občianskej spoločnosti EÚ, ktoré majú osobitné projekty alebo programy pre partnerov z krajín Východného partnerstva.

2.3.9 Výbor je ochotný využívať svoje kapacity, skúsenosti, know-how a styky, aby prispel k náprave jestvujúcej nerovnováhy vo fóre občianskej spoločnosti. Členovia výboru, ktorých je 344, predstavujú rozsiahly potenciál, ktorý sa dá využiť pri presadzovaní záležitostí Východného partnerstva v inštitúciách EÚ, vo všetkých členských štátoch a všetkých sférach občianskej spoločnosti, predovšetkým vrátane sociálnych partnerov.

2.3.10 Aby sa výboru umožnilo zohrávať túto úlohu, musí byť v štruktúrach fóra riadne zastúpený. Súčasné pravidlá neposkytujú perspektívu stáleho a účinného zapájania EHSV do fóra občianskej spoločnosti, a preto by mali byť zmenené, aby sa umožnila jeho stála a zvýšená účasť na fóre.

2.3.10.1 Lepšia účasť EHSV a iných sociálno-ekonomických subjektov by takisto mohla prispieť k dosiahnutiu vyváženejšej účasti v pracovných skupinách fóra. V súčasnosti sa väčšina organizácií zapája do pracovnej skupiny „Demokracia, dobré riadenie a stabilita“ a do pracovnej skupiny „Medzilidské kontakty“, zatiaľ čo pracovné skupiny „Hospodárska integrácia a zblížovanie s odvetvovými politikami EÚ“ a „Životné prostredie, klimatické zmeny a energetická bezpečnosť“ nemajú

dostatočný počet účastníkov, čo je v rozpore s dôležitosťou tém, ktorým sa venujú v záujme úspešného uplatňovania Východného partnerstva. Výbor by bol schopný byť v tomto smere prínosom.

2.3.10.2 EHSV si myslí, že práca fóra by mala byť viac projektovo zameraná. Niektoré pracovné skupiny, ako je skupina „Hospodárska integrácia a zblížovanie s odvetvovými politikami EÚ“ sa pokúsili vypracovať určité projekty, ale neuspeli pre nedostatočné financovanie a nedostatočný počet partnerov. Potenciál a administratívna kapacita EHSV by mohli byť užitočné pri vypracovávaní konkrétnych projektov. Spoločne vypracované štúdie a projekty by takisto mohli pomôcť pri zintenzívnení príspevku občianskej spoločnosti k Východnému partnerstvu.

2.3.10.3 EHSV navrhuje, aby sa riadiaci výbor volil na dva roky, čím by sa zlepšila jeho účinnosť a poskytol by sa mu dostatočný čas na uplatnenie projektov a nápadov. Okrem toho si výbor myslí, že sa stalo nevyhnutnosťou vytvoriť sekretariát riadiaceho výboru.

2.3.11 Ak činnosť fóra zostane neuspokojivá, výbor zváža iné spôsoby, ako zmobilizovať sociálno-ekonomické subjekty na dosiahnutie cieľov Východného partnerstva.

3. Konsolidácia občianskej spoločnosti v partnerských krajinách a príspevok k mnohostrannosti Východného partnerstva

3.1 Nedávne udalosti v severnej Afrike a na Blízkom východe jasne ukázali, že režimy môžu padnúť, aj keď zohrávajú významnú úlohu v oblasti bezpečnosti a stability regiónu a dostávajú finančnú pomoc od západných demokracií, ak neberú do úvahy hospodársku a sociálnu situáciu obyvateľstva a porušujú ľudské práva a slobody. Spoločenstvo celého sveta teraz môže len s obavou sledovať politický vývoj v tomto regióne a špekulovať o jeho celosvetových dôsledkoch. Nedávne udalosti v tomto regióne musia byť podrobené dôkladnej analýze, pričom poučenie, ktoré z toho vzíde, treba preskúmať a vyvodiť z neho príslušné závery.

3.1.1 Medzi krajinami Východného partnerstva sú veľké rozdiely, pokiaľ ide o politickú situáciu a situáciu organizácií občianskej spoločnosti. Nachádzajú sa na rôznej úrovni, pokiaľ ide o demokraciu, ľudské práva a občianske slobody. Medzi úrovňou ich hospodárskeho a sociálneho rozvoja a dokonca geopolitickými vyhliadkami sú tiež rozdiely. Významné rozdiely sú aj medzi úsilím týchto krajín stotožniť sa s EÚ a cieľmi ich účasti vo Východnom partnerstve. Občianska spoločnosť v niektorých partnerských krajinách ani nemá rovnaké príležitosti zúčastniť sa na tomto partnerstve. Partnerské krajiny by sa preto mali najskôr individuálne preskúmať, aby bolo možné posúdiť pokrok, ktorý dosiahli, rozsah zapojenia občianskej spoločnosti do tejto iniciatívy a existujúce možnosti.

3.2 Spomedzi partnerských krajín to je Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko, ktoré sa skutočne naučili využívať možnosti Východného partnerstva v konkrétnych oblastiach. Ak sa tento veľký rozdiel medzi týmito tromi krajinami a ostatnými štátmi Východného partnerstva bude ďalej zväčšovať, potom budúcnosť Východného partnerstva ako regionálneho projektu vo východnej Európe môže byť z dlhodobého hľadiska ohrozená. Preto musí Európska komisia a občianska spoločnosť v zostávajúcich troch krajinách zohrávať dôležitú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby sa tento rozdiel ďalej nezväčšoval. Bielorusko určite predstavuje najväčšie problémy. Jeho členstvo vo Východnom partnerstve by sa však nemalo spochybňovať, hlavne vzhľadom na osobitnú politickú situáciu v krajine.

3.3 Výbor uznáva, že Východné partnerstvo bude môcť vykonávať svoje aktivity v oblasti regionálnej bezpečnosti, stability, hospodárskej integrácie, ochrany životného prostredia, energetickej bezpečnosti, kontaktov medzi národmi atď. len vtedy, ak partnerské krajiny budú rešpektovať ľudské práva a slobodu združovania a bude v nich prebiehať skutočný sociálny a občiansky dialóg. Väčšiu pozornosť by preto bolo potrebné venovať týmto otázkam, zvlášť v prípade Bieloruska, hoci aj ostatné partnerské krajiny majú v tejto oblasti problémy.

3.4 Je jasné, že v štátoch Východného partnerstva neexistuje skutočný sociálny dialóg ani mechanizmus konzultácií s občianskou spoločnosťou. Za partnerov pre sociálny a občiansky dialóg sú často považované len organizácie zriadené a riadené vládou. Výbor si uvedomuje, že je mimoriadne dôležité pracovať spolu s nezávislými organizáciami v partnerských krajinách. Rovnako je však potrebné spolupracovať s existujúcimi organizáciami uznanými vládami a niekedy aj závislými od vlád, ktoré ich podporujú na ceste vývoja a zároveň podporujú vytvorenie nezávislých odborov a zamestnávateľských organizácií, ktoré v týchto krajinách stále chýbajú a ktoré by im poskytli možnosť zúčastňovať sa skutočného sociálneho dialógu, šíriť myšlienku demokracie, ľudských a pracovných práv a usilovať sa o dosiahnutie ostatných cieľov Východného partnerstva.

3.5 Aktívnejšie zapojenie občianskej spoločnosti by mohlo pomôcť urýchliť dosiahnutie cieľov Východného partnerstva v partnerských krajinách. Navyše by Východné partnerstvo a zapojenie občianskej spoločnosti do neho mohlo pomôcť posilniť občiansku spoločnosť. Pri rozvíjaní programov na posilnenie administratívnych kapacít si verejný sektor musí uvedomiť význam občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov a skúseností, ktoré má EÚ a jej členské štáty so zapájaním občianskej spoločnosti do rozhodovacieho procesu. Skúsenosti organizácií v krajinách strednej Európy by mohli byť veľmi užitočné pri budovaní kapacít vládnych a mimovládnych organizácií v krajinách Východného partnerstva. EHSV je tiež pripravený poskytnúť vládám krajín Východného partnerstva svoje know-how zamerané na vytvorenie vhodného legislatívneho rámca sociálneho a občianskeho dialógu.

3.6 Vzhľadom na to EHSV všeobecne víta návrh Komisie preskúmať európsku susedskú politiku. Vyjadruje však poľutovanie nad tým, že oznámenie „Nová reakcia na meniace sa

susedstvo“ netrvá na vytvorení mechanizmov konzultácií s občianskou spoločnosťou v krajinách európskej susedskej politiky a nijako v tejto súvislosti nespomína, že EÚ má vlastnú inštitúciu občianskej spoločnosti, ani úlohu, ktorú môže EHSV zohrávať v tomto procese.

3.7 EHSV tiež víta návrh vytvoriť Európsku nadáciu za demokraciu a nástroj občianskej spoločnosti, pretože by určite pomohol zvýšiť účasť občianskej spoločnosti na politickom živote. Zároveň však vyzýva Komisiu, aby sa poučila zo skúseností nadobudnutých pri nástroji podpory občianskej spoločnosti a iných formách podpory občianskej spoločnosti v rámci predvstupovej pomoci. V príspevku EHSV do prebiehajúcej „Revízie podpory EÚ občianskej spoločnosti v krajinách západného Balkánu a Turecka“ Komisie sa zdôrazňuje, že väčšiu pozornosť je potrebné venovať sociálnym partnerom, ktorí sú niekedy úplne ignorovaní, najmä odborom. Konkrétne to znamená zamerať sa nielen na projekty, ale aj na inštitucionálny rozvoj a celkovú udržateľnosť organizácií.

3.8 Aby EHSV zistil rozsah zapojenia organizácií občianskej spoločnosti do Východného partnerstva a prebiehajúceho dialógu s národnými vládami, požiadal tieto organizácie o vyplnenie krátkeho dotazníka. Výsledky prieskumu ukazujú, že chýba dialóg medzi národnými vládami a organizáciami občianskej spoločnosti, najmä vo vzťahu k dohodám o pridružení a uplatňovaní akčných plánov európskej susedskej politiky. Vlády dostatočne nekonzultujú s týmito organizáciami otázky týkajúce sa Východného partnerstva. Hlavným zdrojom informácií v tejto oblasti sú delegácie Európskej komisie v príslušných krajinách a médiá. Samozrejme, že v každej krajine je situácia iná. Dialóg medzi úradmi a občianskou spoločnosťou je najviac rozvinutý v Moldavsku, kým situácia v tejto oblasti je najhoršia v Bielorusku. Výbor žiada vytvoriť mechanizmus konzultácií s občianskou spoločnosťou v krajinách Východného partnerstva, ako sú hospodárske a sociálne rady alebo podobné organizácie. Existujúce platformy fóra občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva by mohli byť zapojené do tohto procesu. EHSV je pripravený podporiť občiansku spoločnosť v partnerských krajinách pri zriaďovaní inštitúcií sociálneho dialógu využitím skúseností, ktoré získal pri nedávnych rozšíreniach.

3.9 Výbor zastáva názor, že dohody o pridružení, o ktorých EÚ rokujú s partnerskými krajinami (v súčasnosti prebiehajú rokovania so všetkými partnerskými krajinami okrem Bieloruska) by mali obsahovať ustanovenia o vytvorení spoločných orgánov občianskej spoločnosti, aby občianska spoločnosť mohla sledovať uplatňovanie týchto dohôd. Tieto orgány by mohli poskytovať konzultácie na žiadosť asociačných rád, vytvorených na základe dohôd o pridružení, alebo predkladať odporúčania z vlastnej iniciatívy. V ideálnom prípade by sa zúčastňovali na zasadnutiach asociačných rád ako pozorovatelia. Zložené by mali byť zo zástupcov občianskej spoločnosti a mali by v nich byť aj partneri zo sociálnej a hospodárskej oblasti a mimovládnych organizácií. EHSV by tu mal byť primerane zastúpený.

3.10 Európska komisia už začala rokovania o Dohode o rozsiahlej a komplexnej oblasti voľného obchodu (DCFTA) s Ukrajinou a plánuje začať rokovania s Gruzínskom, Arménskom a Moldavskom, keď budú splnené podmienky na tieto rokovania. Dohoda DCFTA by mohla mať významný vplyv na podnikateľské prostredie a sociálne podmienky v partnerských krajinách. Stály dialóg s občianskou spoločnosťou počas procesu rokovanií je veľmi dôležitý.

3.11 Pokiaľ ide o rokovania a závery dohody DCFTA, výbor si myslí, že občianska spoločnosť by mala byť zapojená do vypracovania hodnotenia vplyvu na udržateľnosť pred rokovania. Toto zapojenie pomôže zvýšiť vedomie verejnosti o výhodách dohody. Okrem toho mechanizmy občianskej spoločnosti by mali byť zahrnuté do budúcej DCFTA na sledovanie uplatňovania ustanovení o udržateľnom rozvoji.

3.12 Takmer dva roky po vytvorení Východného partnerstva stále nie je jasné, ako by malo nadviazať na regionálnu iniciatívu Čiernomorská synergia (2007), vzhľadom na to, že na obidvoch iniciatívach sú zúčastnené skoro tie isté partnerské krajiny. Na úrovni občianskej spoločnosti by mohla vzniknúť spolupráca medzi fórom občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva a fórom mimovládnych organizácií krajín čiernomorskej oblasti.

3.13 Príspevok Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Východnému partnerstvu

3.13.1 EHSV považuje Východné partnerstvo za mimoriadne významné, za strategickú nevyhnutnosť a politickú investíciu EÚ, ktorá bude v budúcnosti prospešná občanom Európskej únie i partnerských krajín.

3.13.2 EHSV sa v posledných piatich rokoch zaoberal stavom občianskej spoločnosti vo všetkých partnerských krajinách z hľadiska slobody združovania, registračných požiadaviek a daňových predpisov a postupov, slobody prejavu a fungovania tripartitných konzultácií. Vypracoval relevantné stanoviská a predložil viacero odporúčaní na tieto témy: „Širšia Európa – susedstvo: nový rámec pre vzťahy s našimi východnými a

južnými susedmi“⁽¹⁾, „Občianska spoločnosť Bieloruska“⁽²⁾, „Vzťahy medzi EÚ a Moldavskom: úloha organizovanej občianskej spoločnosti“⁽³⁾, „Vzťahy medzi EÚ a Ukrajinou: nová dynamická úloha pre občiansku spoločnosť“⁽⁴⁾, „Vytváranie sietí organizácií občianskej spoločnosti v čiernomorskom regióne“⁽⁵⁾ a „Účast občianskej spoločnosti na realizácii akčných plánov európskej politiky susedstva v krajinách južného Kaukazu: v Arménsku, Azerbajdžane a Gruzínsku“⁽⁶⁾. Na žiadosť českého predsedníctva vypracoval prieskumné stanovisko na tému „Zapojenie občianskej spoločnosti do východného partnerstva“.

3.13.3 EHSV nadviazalo kontakty s organizáciami občianskej spoločnosti v krajinách Východného partnerstva a usporiadalo viacero seminárov o význame sociálneho dialógu a konzultácií s občianskou spoločnosťou. Na týchto seminároch EHSV tiež zdôraznil potrebu zapojenia občianskej spoločnosti do realizácie akčných plánov európskej politiky susedstva.

3.13.4 EHSV organizuje na Ukrajine v spolupráci s ukrajinskou Národnou tripartitnou hospodárskou a sociálnou radou výročné semináre na témy spoločného záujmu a dúfa, že takéto výročné podujatia bude možné usporadúvať v budúcich rokoch aj v iných krajinách Východného partnerstva. EHSV je pripravený umožniť organizovanie ročných hodnotiacich seminárov občianskej spoločnosti vo všetkých krajinách Východného partnerstva zameraných na posúdenie pokroku dosiahnutého pri uplatňovaní akčných plánov európskej politiky susedstva.

3.13.5 EHSV podporuje prioritu, ktorú dostáva Východné partnerstvo od terajšieho maďarského a budúceho poľského predsedníctva Rady EÚ, a ďalšími dvoma stanoviskami: „Energetická bezpečnosť – aká susedská politika je potrebná v záujme zabezpečenia dodávok pre EÚ?“ a „Východné partnerstvo a východný rozmer politik EÚ s dôrazom na poľnohospodárstvo“. EHSV dúfa, že jeho tri stanoviská k Východnému partnerstvu dostanú širokú podporu a prispedia k dosiahnutiu niektorých z cieľov Východného partnerstva.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(1) Ú. v. EÚ C80, 30.3.2004, s. 148-155.
(2) Ú. v. EÚ C318, 23.12.2006, s. 123-127.
(3) Ú. v. EÚ C120, 16.5.2008, s. 89-95.
(4) Ú. v. EÚ C77, 31.3.2009, s. 157-163.
(5) Ú. v. EÚ C27, 3.2.2009, s. 144-151.
(6) Ú. v. EÚ C277, 17.11.2009, s. 37-41.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Začlenenie vodohospodárskej politiky do ostatných oblastí európskej politiky“ (prieskumné stanovisko na žiadosť maďarského predsedníctva Rady EÚ)

(2011/C 248/07)

Spravodajkyňa: **pani LE NOUAIL-MARLIÈRE**

Budúce maďarské predsedníctvo Rady EÚ 13. novembra 2010 požiadalo EHSV o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému:

„Začlenenie vodohospodárskej politiky do ostatných oblastí európskej politiky“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci prijala svoje stanovisko 20. mája 2011. Spravodajkyňou bola pani LE NOUAIL-MARLIÈRE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 106 hlasmi za, pričom 26 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 EHSV zdôrazňuje svoje odborné znalosti týkajúce sa životného prostredia a poľnohospodárstva, otázok spojených s vplyvom zmeny klímy v Európe: striedavé obdobia záplav a sucha, ktorých dôsledkom je zhoršovanie zdrojov vody, pôdy a infraštruktúr, hospodárskych a sociálnych činností, a odporúča jednotný a transverzálny prístup k problémom v environmentálnej, hospodárskej a sociálnej oblasti.

1.2 Výbor považuje za mimoriadne dôležité, aby EÚ prostredníctvom rámcovej smernice o vode vypracovala európsku vodohospodársku politiku, a podporuje členské štáty a európske inštitúcie, aby pri posilňovaní tejto politiky riadne zohľadňovali skutočnosť, že voda má pre občanov, priemysel a poľnohospodárstvo a miestne samosprávy prvoradý význam, a to preto, že je predovšetkým životne dôležitá, ale aj z hospodárskych, sociálnych a environmentálnych dôvodov.

1.3 Odporúča preto, aby sa jej udelil kľúčový význam vo všetkých ostatných oblastiach európskej politiky.

1.4 Vzhľadom na potreby a osobitné záväzky vidieckeho a poľnohospodárskeho sveta v období diskusií o budúcnosti SPP po roku 2013 EHSV odporúča, aby sa finančné prostriedky prvého piliera vodohospodárskych politík viac podmienili podľa mechanizmu na uplatňovanie *krízového plnenia* ⁽¹⁾ a aby sa posilnili agro-environmentálne opatrenia druhého piliera a zvýšili dotácie určené na ochranu vody s cieľom dosiahnuť dostatočnú úroveň, ktorá by pritiahla poľnohospodárov.

⁽¹⁾ Vrátenie finančných príspevkov pri nedodržiavaní európskych (rámcová smernica o vode) a štátnych (transpozícia) legislatívnych nástrojov, ktoré sa týkajú znečisťovania dusičnanmi, kvality vody, európskej rámcovej smernice o vode, dodržiavania zásady znečisťovateľ platí, atď.

1.5 Vzhľadom na to, že mnoho európskych občanov bez bývania či s nevhodným bývaním stále nemá bezplatný prístup k tečúcej a/alebo pitnej vode, výbor spája problémy týkajúce sa vody s bojom proti chudobe a so snahou o jej odstránenie.

1.6 Vyzdvihuje medzinárodný a mimoeurópsky rozmer európskej politiky v oblasti životného prostredia prostredníctvom stratégie EÚ, jej obchodný, environmentálny a rozvojový prístup a jej zapojenie do svetových stratégií pre životné prostredie tak na jej území (nadmárodné povodia), ako aj vo vonkajších politikách ⁽²⁾.

1.7 Podnecuje členské štáty a Európsku úniu, aby ratifikovali dohovor OSN z roku 1997 ⁽³⁾.

1.8 Z hľadiska vnútorného trhu sú základné práva, integrácia, sociálna súdržnosť a zdravie faktormi, ktoré si vyžadujú podrobnejšie preskúmanie vplyvu a nákladov vodohospodárskej politiky, ktorá nezahŕňa sociálny, environmentálny a hospodársky rozmer.

1.9 V rámci tejto integrácie je potrebné zosúladiť prebiehajúce stratégie medzi rôznymi územnými záujmami v členských štátoch a oblasťami (zamestnanosť, zdravotníctvo, životné prostredie, intenzívne alebo ekologické poľnohospodárstvo, územné plánovanie, financovanie verejných politík, atď.) a subjektmi (súkromnými, domácimi, priemyselnými, poľnohospodárskymi užívateľmi a spotrebiteľmi), ktorých sa to všeobecne týka.

⁽²⁾ Informačná správa na tému „Dôstojná práca a udržateľný rozvoj v Stredozemí v oblasti sladkej vody, morskej vody a sanitácie“

⁽³⁾ Dohovor o práve na iné ako navigačné využitie medzinárodných vodných tokov – http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_3_1997.pdf

1.10 Riadenie zdrojov vody v Európe tradične zdôraznilo ponuku a zásobovanie. Dnes EÚ potrebuje nové prostriedky, ktoré by jej umožnili predvídať prírodné katastrofy alebo katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou, ktoré krátkodobo ohrozujú a poškodzujú zdroje vody, a reagovať na ne.

1.11 Vzhľadom na zásadný význam pôdy a rastlín, ktoré majú zadrživaciu úlohu v súvislosti so zrážkovými vodami, výbor vyzýva Radu, aby opäť začala proces na prijatie smernice o pôde, keďže je nevyhnutná pre účinnú vodohospodársku politiku ⁽⁴⁾.

1.12 Potrebuje tiež vytvoriť udržateľný prístup k riadeniu týchto zdrojov tým, že pozornosť zameria aj na úspornejší dopyt, aby zachovala a chránila zdroj účinnejším využívaním: novou organizáciou odberu a používaním nových technológií.

1.13 Hoci je kolobeh vody ešte do značnej miery prirodzený, obsahuje aj umelé fázy umožnené novými technológiami, ktoré nesmú viesť k mylnej predstave, pokiaľ ide o potrebu demokraticky zvažovať možnosti. Treba zvážiť vyrovnanější prístup k odberu vody, ktorý by zodpovedal požiadavkám a hospodárskej súťaži medzi hospodárskymi a energetickými odvetviami, potrebe zachovať sladkovodné ekosystémy a požiadavke rešpektovať základné právo občanov.

1.14 Integrované riadenie povodí má zásadný význam pre ochranu a riadenie zdrojov. Podporuje účasť rôznych zainteresovaných strán na stanovovaní a uplatňovaní opatrení zodpovedajúcich regionálnym problémom, ktoré si často vyžadujú kompromisy medzi rôznymi záujmami a rôznymi odvetviami: mestské plánovanie, záplavové oblasti, využívanie pôdy, najmä poľnohospodárskej, priemyselnej a energetické odvetvia.

1.15 Výbor zdôrazňuje, že by sa mal vymedziť priestor verejných európskych a národných dotácií a mal by sa rozšíriť o pomoc určenú na zachovanie verejného záujmu územných samospráv, ako je napríklad obnova mokradí alebo zachovanie biodiverzity, najmä pri skúmaní reformy uplatňovania pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci pre služby všeobecného hospodárskeho záujmu ⁽⁵⁾.

1.16 Podporuje členské štáty a územné samosprávy, aby s cieľom zabezpečiť základné právo každého občana na životne dôležitý objem vody boli obozretné a sprísnil požiadavky, pokiaľ ide o podmienky transparentnosti a spätného prevedenia verejných služieb či služieb všeobecného záujmu tak v právnej, ako aj v hospodárskej oblasti: verejné vlastníctvo, prenájom, tarifikačia, reinvestície, údržba stavieb.

1.17 Upozorňuje na to, že je potrebné rovnako integrovaným spôsobom anticipovať riadenie ľudských a sociálnych zdrojov: počiatočné a ďalšie vzdelávanie, rámec osvedčení

a uznávania kvalifikácií, prognostické, globálne a integrované riadenie s cieľom podporiť profesijnú a geografickú mobilitu, ktorá zohľadňuje rodové hľadisko, databáza.

1.18 Výbor odporúča zaradiť sociálny dialóg ako prvok, ktorý prispeje k zaručeniu všetkých úloh v celej ich rozmanitosti a na všetkých úrovniach vodohospodárskych a sanitačných služieb v súvislosti so štatútom pracovníkov, ako aj s bezpečnosťou zamestnancov a občanov.

1.19 Pokiaľ ide o informovanie a konzultácie užívateľov, hospodárske a sociálne rady sú všade tam, kde existujú, cenným zdrojom konzultácií vďaka svojej reprezentatívности a nezávislosti, svojim skúsenostiam a svojej schopnosti organizovať verejné diskusie.

2. Legislatívne nástroje, ktoré sa zoberajú vodohospodárskymi politikami

2.1 Vodohospodárska politika sa týka viacerých oblastí: riadenie a zachovávanie zdrojov vody, ich využívanie, riadenie katastrof spôsobených vodou, ochrana prírodného prostredia, verejné zdravie.

2.2 Nasleduje zoznam právnych predpisov Európskej únie a vypracovanie najdôležitejších politík v oblasti vodného hospodárstva.

— V 70. rokoch: prvé iniciatívy

— 1976, smernica o kvalite vody určenej na kúpanie

— 1980, smernica o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu

— V 90. rokoch: riešenie problému hlavných zdrojov znečisťovanie pri zdroji

— 1991, čistenie komunálnych odpadových vôd

— 1991, znečisťovanie dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov

— 1996, integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia (smernica IPPC)

— Od roku 2000: rozširovanie, súlad, racionalizácia

— 2000, rámcová smernica o vode a s ňou súvisiace smernice z roku 2006 a 2008 o podzemných vodách a o prioritných látkach

— 2007, smernica o povodniach

— 2007, nedostatok vody a suchá (oznámenie)

⁽⁴⁾ KOM(2006) 232 v konečnom znení, 2006/0086/COD KOM(2009) 665 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ KOM(2011) 146 v konečnom znení, stanovisko EHSV „Reforma uplatňovania pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci na služby všeobecného hospodárskeho záujmu“ (Pozri stranu 149 tohto úradného vestníka).

2.2.1 V rámcovej smernici o vode, smernica 2000/60/ES, sa stanovuje každodenný integrovaný manažment povodí s cieľom zachovať vodné zdroje zavedením pojmu povodie. Umožňuje tiež začleniť riadenie vnútrozemských a pobrežných vôd.

2.2.2 Prostredníctvom programov opatrení vykonávaných na úrovni správnych území povodia sa v rámcovej smernici o vode stanovuje dosiahnutie dobrej kvality vôd do roku 2015 (s výhradou možností odôvodnených výnimiek), ako aj neznečisťovanie vôd v budúcnosti:

- prevencia a znižovanie znečistenia,
- podpora trvalo udržateľného využívania vody,
- ochrana životného prostredia,
- zlepšenie stavu vodných ekosystémov a zmiernenie účinkov povodní a sucha.

2.2.3 Poverila členské štáty, aby určili a klasifikovali povodia na ich územiach, analyzovali ich charakteristiky, upozornili na rizikové povodia a preskúmali vplyv ľudskej činnosti na povodia. Plány riadenia povodí sa zaviedli, aby sa zabránilo zhoršovaniu a znečisťovaniu a aby sa zlepšovali a obnovovali povodia, či už ide o povrchové alebo podzemné vody alebo chránené oblasti. Ide tiež o to, aby sa znížilo znečisťovanie spôsobované vypúšťaním a emisiami nebezpečných látok. V tejto súvislosti rámcovú dohodu o vode dopĺňa smernica o prioritných látkach z roku 2008.

2.2.4 Dočasné zhoršenie stavu povodí je predmetom mnohých výnimiek. Nepredstavuje porušenie rámcovej smernice o vode, ak je výsledkom výnimočných a nepredvídateľných okolností spôsobených nehodou, prirodzenou príčinou alebo prípadom vyššej moci. Tieto výnimky musia členské štáty pred Komisiou riadne odôvodniť.

2.2.5 Podľa smernice sú členské štáty od roku 2010 povinné zaviesť cenovú politiku, ktorá by sa týkala rôznych užívateľov vody (domácnosti, poľnohospodárstvo, priemysel, atď.) a bola by v súlade so primeranými zásadami týkajúcimi sa množstva odberu, znečisťovateľa, platcu, náhrady nákladov.

2.2.6 Členské štáty sú poverené zavedením systému sankcií pre prípady porušenia smernice a Komisia môže začať konania vo veci porušenia predpisov doplnené o sankcie v prípade nedodržania. Komplexný systém konaní o porušení predpisov však

neumožňuje prísne uplatňovanie pokút a tento systém sankcií nie je dostatočne odradzujúci. Bolo by vhodné navrhnúť exponenciálne rastúcu pokutu v prípade recidívy (pokuta sa pri každej recidíve zdvojnásobí).

2.2.7 Činnosti uskutočnené v rámci programu REACH: predpisy pre registráciu, hodnotenie, autorizáciu a obmedzovanie chemických látok a zoznam znečisťujúcich látok, ktoré predstavujú závažné riziko, prispievajú k zníženiu rozptyľovania perzistentných znečisťujúcich látok vo vode a k ochrane vodných ekosystémov, a tým tiež zmiernia riziká pre verejné zdravie.

2.3 Komisia sa otázkou vody zaoberá v rámci hodnotenia stavu spoločnej poľnohospodárskej politiky.

2.3.1 V hodnotení stavu sa totiž zaviedla povinnosť vytvárať ochranné pásy okolo vodných tokov, kde je obmedzené používanie pesticídov, a časť finančných prostriedkov vyčleniť na boj proti nedostatku vody. Je potrebné ubezpečiť sa o uplatňovaní týchto opatrení. Rovnako dôležité je vypracovať posúdenia vplyvu týkajúce sa množstva vody použitého pri výrobe biopalív alebo biomasy.

2.4 Smernica o predchádzaní rizikám a záplavám sa zameriava na zachovanie zdrojov v prípade prírodných katastrof⁽⁶⁾

2.4.1 Smernica 2007/60/ES Európskeho parlamentu a Rady, ktorá sa týka predchádzania rizikám a záplavám stanovuje členským štátom povinnosť, aby pripravili mapy povodňového nebezpečenstva a povodňových rizík a vypracovali plány riadenia povodňových rizík s cieľom ich zníženia. V smernici sa tiež stanovuje, aby sa počas jej vykonávania uskutočňovala cezhraničná spolupráca a výmena informácií v spoločných cezhraničných povodiach.

2.5 Obete prírodných katastrof sú odškodnené z Fondu solidarity Európskej únie

2.5.1 V jednom zo stanovísk EHSV⁽⁷⁾ sa zdôraznili prvky možného zlepšenia fungovania fondu. Kritéria výberu operácií oprávnených na získanie prostriedkov stanovené v článku 4 sú v skutočnosti príliš obmedzujúce a nezohľadňujú niektoré druhy škôd. V stanovisku sa zdôrazňuje, že fond by mal zasahovať aj pri katastrofách spôsobených akumuláciou alebo dlhodobým pôsobením javov, ktoré existovali už dlhšie. Tieto katastrofy ako suchá alebo vlny horúčav sú spôsobené zmenou životného prostredia, za ktoré sú zodpovedné všetky členské štáty Únie. V stanovisku sa uvádza, že FSEÚ by sa mal podieľať aj na dodávkach vody a obnove infraštruktúry aj v prípade, keď katastrofa nie je spôsobená náhlou udalosťou.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, s.20.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 69.

2.6 *Smernicou IPPC o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia 2008/1/ES sa stanovuje rámec na zriadenie priemyselných a poľnohospodársko-priemyselných zariadení.* ⁽⁸⁾

2.6.1 Priemyselné zariadenia sú teoreticky podľa tejto smernice povinné používať najlepšie dostupné technológie. Smernica samozrejme nie je hlavným nástrojom európskej vodohospodárskej politiky. Nedávny únik červeného kalu v Maďarsku, ktorý spôsobil znečistenie regiónu Ajka a zasiahol aj Dunaj, však upriamil pozornosť na rôzne otázky týkajúce sa životného prostredia a ochrany vodných tokov, ako aj na zaobchádzanie s obeťami a ich odškodňovaním v prípade katastrof a na úroveň požadovanej obozretnosti pri vykonávaní vodohospodárskych politík. Avšak pozdĺž brehov Dunaja v dĺžke 3 019 km ⁽⁹⁾ existuje približne 150 miest, ktoré sú podľa WWF „časovanou bombou“. Červený kal, ktorý vzniká ako odpad pri výrobe oxidu hlinitého, nebol spracovaný, hoci na to existujú technológie, ktoré sa inde používajú a umožňujú výrazne znížiť podiel sódy (96 %) v tomto odpade. Mnoho subjektov sa uspokojuje ukladaním odpadu do odpadových nádrží, ktorých úložná kapacita často nezodpovedá produkcii, než skutočným odstránením znečistenia ⁽¹⁰⁾. Táto nová povinnosť čistenia použitím najvýkonnejších dostupných technológií by mala lepšie, bezpečne a primerane objemu doplniť infraštruktúru skladovania.

2.7 *Smernica o verejnom obstarávaní vo vodnom, energetickom, dopravnom a telekomunikačnom sektore (90/531 a 93/38/EHS) poskytuje rámec na využívanie vodných zdrojov verejnými alebo súkromnými subjektmi a stanovuje podmienky zadávania zákaziek.*

2.7.1 V období pred prístupom boli vstupujúce krajiny požiadané, aby svoj priemysel prispôsobili európskym normám. Viacero krajín zmenilo svoje právne predpisy, avšak tak, že znížili niektoré stropy a minimalizovali niektoré environmentálne problémy.

2.7.2 Je preto nevyhnutné, aby EÚ a jej členské štáty posilnili prostriedky implementácie s cieľom zabezpečiť dodržiavanie európskych právnych predpisov, aby sa zvýšila informovanosť a bezpečnosť občanov v oblasti prístupu k vode a hygienickým zariadeniam.

2.8 Zmena klímy a záplavy

2.8.1 V súvislosti s nedávnymi záplavami v celej Európe sa vyskytlo mnoho otázok týkajúcich sa ich prevencie. Európska únia má k dispozícii prostriedky na to, aby predchádzala prírodným katastrofám, ale paradoxne nemá prostriedky na

prevenciu a predvídanie rizík katastrof spôsobených úmyselným ľudským správaním alebo nebalosťou. Aby boli politiky týkajúce sa prevencie záplav úplne účinné, mali by sa začleniť do globálnejších politík v oblasti územného plánovania, infraštruktúr, ochrany ekosystémov, boja proti zmene klímy ⁽¹¹⁾.

2.9 Cezhraničná spolupráca: príklad spolkovéj krajiny Sársko a regiónu Lotrinsko v povodí horného toku Blies

2.9.1 V rámci projektu Interreg IV-A „Riadenie záplav a najnižších hladín vody v povodí Moselle a Sarre – FLOW MS“ bola vytvorená medziregionálna spolupráca medzi viacerými subjektmi s cieľom začať cezhraničné partnerstvo „Záplavy“. K dohode pristúpili medzinárodné komisie na ochranu riek Moselle a Sarre (CIPMS), ministerstvo životného prostredia, energetiky a dopravy spolkovéj krajiny Sársko (MUEV), prefektúra regiónu Lotrinsko, podprefektúra Sarreguemines, štyri nemecké obce a päť francúzskych obcí. Cieľom je riešiť záplavy prostredníctvom spoločných preventívnych krokov a pravidelnej výmeny skúseností. Súčasťou týchto krokov sú lepšie plány včasného varovania a zásahu a prispôbenie územného plánovania riziku záplav.

2.9.2 Cieľom tejto cezhraničnej spolupráce na hornom toku Blies je podporiť vytvorenie máp so záplavovými územiami a s rizikami záplav, zhodnotiť riziká a pripraviť odporúčania, ktoré budú konkretizované vo forme plánov na riadenie rizík záplav.

2.9.3 Rieky sa nekončia hranicami. Miestne iniciatívy riadenia zdrojov sú kľúčovými, ako o tom svedčia niektoré príklady. Nadnárodná spolupráca prebieha v povodí riek Rýn, Odra, Meuse, Dunaj Sarre, Moselle a Labe: krajiny, cez ktoré tieto rieky pretekajú, zriaďujú inštitúcie, aby zabezpečili koordinovaný prístup pri riadení rizík záplav a cezhraničné plány ochrany.

2.9.4 Povodie rieky Semois, prítok rieky Meuse, o ktoré sa delia Belgicko a Francúzsko, je jedným z príkladov. Napriek rozdielnym preventívnym opatreniam a právnym predpisom, začali v roku 2002 uplatňovať spoločný akčný plán v oblasti boja proti záplavám na hornom toku rieky (Belgicko) a na dolnom toku (Francúzsko). Finančný program Interreg III Francúzsko-Valónsko-Flámsko (2002 – 2006) na podporu transeurópskej spolupráce umožnil prostredníctvom „riečnej dohody“ (nástroj na spoločné spravovanie vodných tokov) zjednotiť do spoločného postupu preventívne opatrenia proti záplavám začaté na oboch stranách hranice.

2.9.5 Cieľom ďalších projektov, akým je EUROTAS, alebo cezhraničných stratégií pre povodie Dunaja alebo Baltské more je vypracovať spoločnú metodológiu pre viaceré krajiny v oblasti dlhodobého riadenia rizika záplav a aktuálnej predpovede záplav alebo v oblasti zachovania sladkovodných zdrojov.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 46. Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 12. Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 29.

⁽⁹⁾ WWF/Usine Nouvelle 21.10.2010.

⁽¹⁰⁾ Spoločnosť SANOFI AVENTIS vo francúzskom meste Ivry celé roky vypúšťala znečisťujúce látky vrátane vysoko kancerogénneho benzénu do siete čističky vôd SIAAP, pretože nemala dostatočné veľkú odpadovú nádrž.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, s. 20.

2.9.6 Je preto možné, potrebné a vhodné, aby sa iniciatívy spolupráce stanovili na úrovni miestnych samospráv a následne ich politicky a finančne podporila Európska únia.

3. Úloha miestnych samospráv a občianskej spoločnosti

Môžeme vymenovať rozličné oblasti, v ktorých sa začlenenie európskej vodohospodárskej politiky priamo týka európskych občanov:

3.1 Vplyv vodohospodárstva a katastrof na obyvateľstvo

3.1.1 Nedostatok vody, striedajúce sa obdobia dlhého sucha, záplavy a znečisťovanie vody prinášajú vážne dôsledky a hospodárske a sociálne problémy a môžu spôsobiť zánik hospodárskej činnosti (medzi inými poľnohospodárstva), úbytok pracovných miest, a tým odchod obyvateľstva a oslabovanie území.

3.1.2 Boj proti chemickému znečisťovaniu vody má kľúčový význam. Závisí od neho zdravie druhov a ľudí, ako aj prenos chemických látok prostredníctvom potravinového reťazca. Je dôležité, aby sa pravidelne prehodnocoval zoznam znečisťujúcich látok, ktorých použitie je zakázané alebo obmedzené, tak ako to stanovuje smernica o nebezpečných látkach. Je preto dôležité spolupracovať s poľnohospodármi, odvetvím priemyslu a environmentálnymi združeniami s cieľom obmedziť používanie nových produktov a stanoviť limity použitia, ako to uvádzajú predchádzajúce stanoviská EHSV⁽¹²⁾.

3.2 Rozličné využívanie vody

3.2.1 Využívanie vodných zdrojov a zároveň ich znečisťovanie sa týka odvetvia priemyslu, cestovného ruchu a poľnohospodárstva. Rýchlo postupujúca urbanizácia riečnych a morských oblastí tiež vytvára tlak na toto citlivé prostredie. V Európskej únii predstavuje výroba energie 44 % celkového odberu vody, ktorá slúži predovšetkým na ochladzovanie. 24 % odberu vody sa využíva v poľnohospodárstve, 21 % pre zásobovanie obyvateľov a 11 % na priemyselné účely. Tieto čísla skresľujú rozličné využívanie v jednotlivých regiónoch. Na juhu Európy predstavuje napríklad poľnohospodárstvo viac ako polovicu odberu a v niektorých regiónoch tvorí až 80 %, pričom na západe Európy sa viac ako polovica odoberanej vody využíva na výrobu energie a ochladzovanie⁽¹³⁾.

3.2.2 Objavujú sa otázky o súvislosti medzi riadením vodných zdrojov a výrobou elektrickej energie, ktorými sa Európska únia musí zaoberať. Len veľmi malá časť vody odobratej na výrobu energie sa spotrebuje a najväčšia časť sa nakoniec vypustí s oveľa vyššou teplotou. Zachovanie vodných

systemov predstavuje dôležitú výzvu. Existujú technológie, ktoré sú schopné znížiť množstvo vody použitej na výrobu elektrickej energie alebo efektívne zachytávať vodu, ktoré však nie sú z dôvodu vysokých nákladov dostatočne využívané. Je preto potrebné nielen finančne podporovať výskum a vývoj v tejto oblasti, podporovať využívanie nových technológií, ale tiež sa zamyslieť nad investíciami a udržateľnosťou ich výnosov z environmentálneho, sociálneho a hospodárskeho hľadiska.

3.2.3 Spôsoby využívania poľnohospodárskej pôdy a mestské plánovanie by mohli mať zásadný vplyv na nedostatok vody. Nekontrolované používanie zhoršuje využitie podzemnej alebo povrchovej vody a môže mať za následok nezvratné narušenie krajiny a vytvoriť sériu neudržateľných sociálno-ekonomických zmien, čím sa ohrozí potravinová a energetická bezpečnosť, ako aj sociálna stabilita. Viaceré významné mokrade, lesy alebo prírodné záplavové územia boli vysušené a prehradené, boli vybudované regulačné stavby a kanály na podporu urbanizácie, poľnohospodárstva, dopytu po energii a na ochranu proti záplavám⁽¹⁴⁾. Je potrebné, aby budúca politika v oblasti územného plánovania obsahovala obmedzenia týkajúce sa vody.

3.3 Riadenie dopytu a návrh trvalej a udržateľnej ponuky

3.3.1 Dopyt domácností po vode ovplyvňuje súbor faktorov: počet obyvateľov a veľkosť domácností, urbanizácia, cestovný ruch, príjmy, technológia a správanie spotrebiteľov. Okrem toho pri množstve vody odberanej koncovými užívateľmi zohrávajú kľúčovú úlohu aj úniky v distribučných a zásobovacích sieťach. Je potrebné znížiť ich úroveň všade tam, kde je to nevyhnutné. Je potrebné investovať do údržby a rozvoja distribučných sietí, ale tiež do infraštruktúry na čistenie odpadových vôd. V roku 2006 ešte nebolo na systém zberu odpadovej vody napojených 10 % obyvateľov EÚ 25, pričom medzi krajinami sú výrazné rozdiely⁽¹⁵⁾.

3.3.2 Cestovný ruch môže tiež značne zvýšiť spotrebu vody, najmä počas letných prázdnin, a to predovšetkým na južnom európskom pobreží, kde regióny bojujú s výrazným nedostatkom vody. Zvyšovanie povedomia spotrebiteľov je popri iných opatreniach na zachovanie vodných zdrojov dôležitým doplnujúcim faktorom.

3.3.3 Normy a nezávislosť: opätovné využitie odpadových vôd v poľnohospodárstve môže byť výrazným faktorom udržateľného riadenia zdrojov a treba ho zabezpečiť z hľadiska verejného zdravia, ako aj ostatné zdroje, prostredníctvom stanovenia hygienických noriem a ich kontroly, ktoré transparentne stanoví legislatívny orgán a kontrolujú nezávislé certifikované alebo verejné kontrolné orgány.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 3

⁽¹³⁾ Water resources across Europe — confronting water scarcity and drought (Vodné zdroje v Európe – Vyrovnať sa s nedostatkom vody a suchom), správa Európskej environmentálnej agentúry, ISSN 1725-9177, február 2009.

⁽¹⁴⁾ „Životné prostredie v Európe, stav a perspektívy 2010“, Európska environmentálna agentúra, SOER 2010.

⁽¹⁵⁾ SOER strana 103 + správa EEA s. 5 + tlačová správa Eurostatu z roku 2006.

3.4 Občianska spoločnosť a jej postavenie v európskej vodohospodárskej politike

3.4.1 V nadväznosti na rezolúciu valného zhromaždenia OSN z 26. júla 2010 ⁽¹⁶⁾ sa 22. marca 2010 Rada EÚ vyjadrila, že 27 členských štátov uznáva právo na vodu a hygienické zariadenia, a pripomenula, že „všetky štáty majú povinnosti v oblasti ľudských práv týkajúce sa zabezpečenia prístupu k bezpečnej pitnej vode“ a že „povinnosti v oblasti ľudských práv týkajúce sa prístupu k bezpečnej pitnej vode a hygienickým zariadeniam úzko súvisia s jednotlivými ľudskými právami, konkrétne právom na bývanie, výživu a zdravie“.

3.4.2 Kľúčový význam pre občiansku spoločnosť má právo na informácie týkajúce sa údajov o vode. V roku 1999 spolková krajina Berlín sprivatizovala vodárne v prospech spoločnosti Veolia a nemeckého konglomerátu RWE, následkom čoho sa zvýšili ceny pre užívateľov. Dohody o delegovaní a ich doložky podpísané medzi zúčastnenými stranami boli tajné. Iniciatíva občanov umožnila organizácii „Berliner Wassertisch“, ktorá zozbierala dostatok podpisov, aby iniciovala referendum. V ľudovom hlasovaní, na ktorom sa zúčastnilo 27 % oprávnených občanov, sa 98 % zúčastnených vyjadrilo v prospech uverejnenia a neskôr zrušenia tajných zmlúv. Po tejto iniciatíve zverejnené časti zmlúv ukázali, že výnosy akcionárov dvoch spoločností boli zabezpečené kompenzačným systémom. Spolková krajina Berlín (vďaka verejným financiam) zabezpečovala výnosy podnikov počas rokov, keď nezískali fixné sumy stanovené tajnými doložkami. Územné samosprávy v Európe čoraz viac využívajú vypršanie dohôd so súkromnými spoločnosťami a vodárne sa opäť stávajú majetkom mesta. Niektoré však,

a vôbec nie tie najmenej, uviazli v pasci starých dohôd stanovujúcich také počiatkové a nezákonné podmienky, že sú povinné ponechať účasť súkromným poskytovateľom ⁽¹⁷⁾. Lepšie podmienky transparentnosti delegovania verejných služieb alebo služieb všeobecného záujmu a ich spätného prevedenia na samosprávy by sa mohli zabezpečiť prostredníctvom preskúmania týchto hľadísk:

- vodohospodárstvo: reinvestícia výnosov do údržby sietí a modernizácie
- hlavné znaky a ťažká povaha investícií ovplyvňujúcich vstup či už na súkromný alebo verejný trh by nemala viesť k monopolným situáciám a/alebo dohodám
- financovanie väčších súkromných vodohospodárskych spoločností sa uskutočňuje prevažne z verejných financií ⁽¹⁸⁾
- pracovné podmienky, zamestnanecké podmienky a bezpečnosť pracovníkov. Je a naďalej bude potrebný dostatočný počet mužov a žien s príslušnou kvalifikáciou a vzdelaním, ktorí budú mať jednotné verejné postavenie pracovníkov vo vodohospodárstve, čistení, kontrole, potláčaní priestupkov, výskume atď. v rámci postavenia pracovníkov, ktoré zabezpečí plnenie všetkých funkcií v plnej rozmanitosti na všetkých úrovniach
- informovanie užívateľov a konzultácie. Hospodárske a sociálne rady všade tam, kde existujú, predstavujú cenný zdroj vďaka ich reprezentatívnosti, skúsenostiam a schopnosti organizovať verejnú diskusie.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Rezolúcia valného zhromaždenia OSN: „Právo ľudí na vodu a hygienu“, 26/7/2010, A/64/L.63/Rev.1, pozri: http://www.internationalwaterlaw.org/documents/intldocs/UNGA_Resolution_HR_to_Water.pdf

⁽¹⁷⁾ Public Citizen, „Kampaň za vodu pre všetkých“, 2007 „Veolia Environment: Profil spoločnosti. Osobitná správa Public Citizen v rámci kampane Voda pre všetkých“ (<http://documents.foodandwaterwatch.org/Vivendi05.pdf>) a Tajná zmluva o privatizácii vodární v Berlíne bola uverejnená v berlínskom denníku Die Tageszeitung (TAZ) v sobotňajšom vydaní z 30. októbra 2010 <http://www.taz.de/1/zukunft/wirtschaft/artikel/1/die-raeuberische-wasser-privatisierung/>

⁽¹⁸⁾ <http://www.psiru.org/reports/2010-W-EWCS.doc>

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha EÚ a jej vzťahy so Strednou Áziou: prínos občianskej spoločnosti“

(2011/C 248/08)

Spravodajca: **Jonathan PEEL**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa na svojom plenárnom zasadnutí 15. – 16. septembra 2010 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Úloha EÚ a jej vzťahy so Strednou Áziou: prínos občianskej spoločnosti“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená vypracovaním návrhu výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna (schôdza zo 16. júna) prijal 112 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 12 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Medzi piatimi stredoázijskými štátmi neexistuje, a rozdiel od Európy, žiaden pocit regionálnej spriaznenosti. Výbor vyzýva Komisiu a ďalšie inštitúcie EÚ, aby naďalej pokračovali v úsilí o hľadanie hlbšieho zmyslu regionálnej identity a integrácie, nabádali jednotlivé štáty na intenzívnejšiu spoluprácu so svojimi susedmi, aby sa tak zmiernili etnické problémy a problémy týkajúce sa hraníc a vytvoril priestor pre rýchlejší a udržateľnejší hospodársky a sociálny rozvoj.

1.1.1 Výbor je presvedčený, že existuje naliehavá potreba komplexnej, súdržnej a koordinovanej stratégie EÚ pre rozvoj a budovanie efektívnych kontaktov medzi občianskou spoločnosťou EÚ a Strednej Ázie. V súčasnosti existuje iba veľmi málo takýchto kontaktov. Na úvod je potrebná oveľa vyššia úroveň diplomatického zastúpenia EÚ.

1.1.2 Je dôležité maximalizovať využitie všetkých dostupných odborných poznatkov v rámci inštitúcií EÚ, v neposlednom rade v zmysle článku 11 Lisabonskej zmluvy, a preto vyzývame Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), aby zapojila tento výbor, všade kde je to možné, najmä do vytvárania kapacít, a to na základe jeho skúseností z iných oblastí (napr. na Balkáne, v Latinskej Amerike).

1.1.3 Preto odporúčame prostredníctvom ESVČ a za účasti EHSV zaviesť formálny mechanizmus, ktorý najskôr umožní presnejšie určiť najdôležitejších účastníkov dialógu z občianskej spoločnosti v jednotlivých štátoch, vrátane skutočných nezávislých partnerov z oblasti podnikania a odborov, a následne pomôže identifikovať vznikajúce organizácie občianskej spoločnosti a podporí ich rozvoj. Na podporu týchto cieľov by mala Strednú Áziu navštíviť malá delegácia EHSV.

1.1.4 Výbor dôrazne podporuje dobre štruktúrovaný proces dialógu EÚ o ľudských právach, ako prvý pozitívny výsledok stratégie EÚ pre Strednú Áziu, vyjadruje však hlboké sklamanie z toho, že doteraz nebol zapojený. Náprava tohto stavu musí byť najvyššou prioritou.

1.1.5 Tieto snahy o vybudovanie oveľa užších kontaktov medzi ľuďmi musia zahŕňať hlbšie väzby aj v oblasti mládeže a vzdelávania, keďže väčšina populácie má menej ako 25 rokov, a na oboch stranách urýchliť využívanie programu Erasmus Mundus. To by malo zahŕňať zjednodušenie vydávania víz na vzdelávacie účely, výnimky z poplatkov pre najnadanejších študentov zo Strednej Ázie, podporu anglických jazykových učebníc, letné školy a partnerstvá na univerzitách, ako aj na úrovni stredných škôl.

1.2 S podporou rozsiahlejšieho zapojenia občianskej spoločnosti úzko súvisí všeobecná otázka ľudských práv. Toto je kľúčová oblasť, v ktorej Európa môže ponúkať – a aj tak účinne koná – pomoc krajinám Strednej Ázie, aby pokračovali vo svojom nezávislom smerovaní. Skutočné zameranie pozornosti však musí byť predmetom vyjednávania a kultúrnej citlivosti. Aj napriek pretrvávajúcim problémom ratifikoval každý z piatich štátov 8 základných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (s dvomi výnimkami uvedenými v bode 5.4.1). Určenie toho, ako a kde môže Európa pomáhať Strednej Ázii pri plnení týchto a ďalších záväzkov, ponúka praktický spôsob budovania vzájomnej dôvery.

1.2.1 Výbor tiež výrazne podporuje posun smerom k prípadným dohodám súvisiacim s obchodom s každým z týchto piatich štátov. V súlade s ostatnými nedávnymi obchodnými dohodami EÚ v tejto súvislosti výbor požaduje zavedenie Fóra občianskej spoločnosti v každom jednotlivom prípade, s cieľom začleniť udržateľný rozvoj a opätovne umožniť využitie odborných poznatkov výboru.

1.3 Osobitný význam tu majú súvisiace, ale zložité otázky potravinovej bezpečnosti, zásobovania vodou a zabezpečenia dodávok energie. Výbor odporúča, aby EÚ intenzívnejšie podnecovala týchto päť štátov k ucelenej spolupráci na riešení týchto vážnych problémov. Komisia musí objasniť, do akej miery sú navzájom prepojené. V oblasti zabezpečenia dodávok vody a potravín má Európa pozitívne skúsenosti získané pri pomoci iným krajinám, čo by malo byť naplno využité pri budovaní ďalšej dôvery.

1.4 Výbor odporúča, ako už predtým požadoval ⁽¹⁾, aby na budúce obchodné rokovania Komisia použila 27 dohovorov uvedených v systéme GSP Plus ako základ pre vytvorenie rozsiahlejšej obchodnej výmeny so Strednou Áziou, mimo oblasti energetiky, prípadne spolu s opatreniami technickej pomoci v oblasti obchodu (TRTA).

1.5 Výbor odporúča, aby boli o rozvíjaní vzťahov medzi EÚ a Strednou Áziou poskytované podrobné a vzájomné informácie v rámci EÚ, so zapojením Ruska, Číny a Turecka, nie však Iránu, voči ktorému zostávajú naďalej v platnosti sankcie.

1.6 Krajiny Strednej Ázie disponujú rozsiahlymi energetickými zásobami, ktoré ponúkajú Európe dodatočné a doplnkové zdroje energie (na rozdiel od alternatívnych zdrojov), čo však komplikujú otázky tranzitu a dopravy. Je dôležité, aby životaschopnosť týchto vzťahov vychádzala z praktických a ekonomických dôvodov.

1.7 Stredná Ázia by pre Európu nemala byť konečnou stanicou dopravných/tranzitných spojení, ale skôr by mala byť vnímaná ako prestupná stanica smerom do Číny a ďalej. Je potrebné zosúladiť navrhované dopravné koridory medzi Čínou a EÚ. Stará „hodvábna cesta“ by mala byť rozvinutá ako obchodná a energetická diaľnica.

2. Úvod

2.1 Hoci je Kazachstan z hľadiska rozlohy deviatou najväčšou krajinou, päť stredoázijských krajín (Kazachstan, Kirgizsko, Uzbekistan, Turkménsko a Tadžikistan) má spolu iba okolo 61 miliónov obyvateľov – čo je rovnaká úroveň, akú dosahujú Spojené kráľovstvo, Francúzsko alebo Taliansko sami osebe.

2.2 Je potrebné si uvedomiť, že tieto nové štáty sú ešte stále do značnej miery vo fáze vytvárania. Sú síce nezávislé a plne uznané, sú však dôsledkom rozpadu Sovietskeho zväzu. V žiadnom z nich neexistovalo významné „národnoslobodzovacie hnutie“. V každom z nich prevzala moc predchádzajúca sovietska politická elita ako nová nezávislá elita. Toto spoločné pozadie však napriek tomu zostáva pozitívnym faktorom pri podpore regionálnej súdržnosti, ktorá je slabá a má ďaleko od miery, aká existuje v celej Európe, čo je koncepcia, ktorú EÚ v tejto oblasti začína podporovať.

2.3 Tieto štáty pôsobia v rámci hraníc, ktoré nevznikli podľa ich vlastného výberu, ani na základe prirodzených hraníc. Boli definované zvonku, sformovali sa do zväzových republík Sovietskeho zväzu, čo zasa vyvolalo etnické napätie, aké možno najnovšie sledovať v Kirgizsku, kde sa tamojšia uzbecká menšina ocitla pod tlakom. EÚ sa tak ponúka významná príležitosť, aby ponúkla svoje skúsenosti s pomocou pri riešení národnostných trení.

2.4 Tieto štáty tiež zdedili modely plánovaného hospodárstva, ktorých udržanie je pre súčasné vládnuce elity výhodné. Túto základnú nepružnosť skomplikovalo oživenie starého medzinárodného strategického súperenia (a to v neposlednom rade aj kvôli blízkosti Afganistanu a Iránu), v súčasnosti však najmä súperenia ekonomického charakteru, a to kvôli objaveniu zatiaľ nevyčíslených prírodných zdrojov energií, najmä ropy a zemného plynu, predovšetkým zemného plynu v Turkménsku.

2.4.1 V tejto oblasti sa už objavili otázky rodinného nástupníctva v riadiacich funkciách (pozri Kazachstan). Starú sovietsku nomenklatúru správnu infraštruktúru dnes môžeme lepšie charakterizovať ako klanovú/rodinnú nomenklatúru. Aj v tomto prípade je podpora rozvoja neutrálnejšej verejnej správy ďalšou potenciálnou oblasťou, v ktorej môže EÚ pomáhať svojimi programami občianskej spoločnosti a riadenia.

2.5 Pred nastolením ruskej nadvlády v devätnástom storočí tvorilo Strednú Áziu množstvo hrdých, nezávislých moslimských chanátov a emirátov s exotickými názvami ako Buhara alebo Chiva, aj tieto však boli od seba oddelené rozsiahlymi púšťami, ktoré ich obklopovali. Timur Lenk vytvoril rozsiahlu ríšu so sídelným mestom Samarkand, pričom časť obyvateľstva čiastočne pochádzala z Džingischánových armád a „Zlatej hordy“. Za zmienku tiež stojí významná tradícia vedy v tejto oblasti, najmä pokiaľ ide o astronómiu, ktorá sa datuje od založenia observatória vnukom Timura Lenka, Ulugbekom, v 20. rokoch 15. storočia. Kazachstan sa v súčasnosti naďalej vo významnej miere zapája do programu výskumu vesmíru.

3. Nová veľká hra?

3.1 Napriek nehostinnej polohe nadobudla Stredná Ázia, ako bolo uvedené, nesmierny strategický význam. Nadväzujúc na „Veľkú hru“ z devätnásteho storočia (kedy bola dejiskom súperenia medzi ruskými a britskými mocenskými ambíciami), je táto oblasť, okrem východnej Ázie, pravdepodobne najvýznamnejšou oblasťou sveta, kde hrozí zrážka mnohých kľúčových záujmov.

3.2 Po viac ako storočnej ruskej nadvláde v oblasti naďalej pretrvávajú silný **ruský** vplyv. Spoločným jazykom je ruština, ekonomické väzby zostávajú silné a Rusko sa domnieva, že táto oblasť prirodzene spadá do sféry jeho vplyvu. V roku 2010 vstúpil Kazachstan (a Bielorusko) do colnej únie s Ruskom a ďalší o to prejavili záujem. Pre Kirgizsko ako jediného člena Svetovej obchodnej organizácie by to znamenalo problém. Uzbekistan a Turkménsko sú však pri obnovovaní vzťahov s Ruskom oveľa opatrnejšie ako ostatní.

3.3 Do vývoja sa takisto významne zapája **Čína**, čo formálne prejavila členstvom v Šanghajskej organizácii pre spoluprácu (ktorej členmi sú aj Rusko a Irán). Čína má strategické záujmy v oblasti energetiky – v 2010 uviedla v rekordne krátkom čase do prevádzky plynovod z Turkménska cez Uzbekistan a Kazachstan, ktorý sa má v plnom rozsahu pripojiť do jej

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82

vnútornej energetickej siete. Čína má tiež eminentný záujem na budovaní strategických železničných a cestných koridorov cez Strednú Áziu smerom na západ, tie však zatiaľ nie sú zosúladené s európskymi dopravnými koridorami smerom na východ. To je potrebné napraviť. Stará „hodvábna cesta“, ktorá už funguje ako turistická trasa, by mohla byť rozvinutá aj ako výnosná obchodná a energetická diaľnica.

3.4 Irán a Afganistan sú dôverne zapojení ako blízki susedia, ktorí podobne ako v Tadžikistane hovoria perzsky a majú za sebou nedávnu históriu islamského fundamentalizmu. Náboženské vášne sú v súčasnosti vo všetkých stredoázijských krajinách pod prísnu kontrolou, majú však narastajúcu tendenciu. Jedným z faktorov občianskej vojny v Tadžikistane v 90. rokoch bolo povstanie islamistov, pričom mnohí sa obávajú jeho zopakovania. Pre Irán, čeliaci sankciám kvôli nukleárnym otázkam, sú vzťahy s Turkménskom mimoriadne dôležité, tak ako budovanie nového strategického plynovodu. Vývoz drog z Afganistanu je rastúci problém, ide však skôr o problém konečnej spotreby na Západe: okrem napomínania chudobných a podplatiteľných miestnych úradníkov musí byť takisto súčasťou riešenia, s cieľom obmedziť obchod s drogami, obmedzenie a zredukovanie nelegálneho trhu v Európe (a USA).

3.5 **Turecko** má v oblasti takisto významný vplyv, a to v neposlednom rade vďaka tomu, že takmer všetky národy okrem Tadžikov hovoria podobným jazykom ako Turci. Turecko sa krátko po rozpade Sovietskeho zväzu v tejto oblasti významnou mierou angažovalo, po počiatočných neúspechoch však jeho vplyv začína opäť rásť. Turecko sa stane tiež významnou prestupnou stanicou pre energetické rozvoje na Západe.

3.6 **Spojené štáty americké** sú v regióne takisto zaangažované vo významnej miere, v neposlednom rade kvôli vojne v Afganistane.

3.7 Z toho vyplýva otázka, do akej miery sa má EÚ zaangažovať, pričom si treba všimnúť aj skutočnosť, že žiadna z členských krajín EÚ tu nemá koloniálnu minulosť. Potreby Európy by mali byť posudzované z dlhodobého hľadiska, pri plnom zohľadnení širších vzťahov v EÚ.

3.7.1 EÚ v súčasnosti vedie významné rokovania s Ruskom a Čínou, s ktorými uzatvorila strategické partnerstvo. Prístupové rozhovory sa vedú s Tureckom, hoci pokrok je veľmi pomalý. Napriek tomu však zostáva dojem, že vzťahy so stredoázijskými štátmi sa riešia úplne nezávisle od týchto ostatných štátov. To nedáva zmysel. O rozvíjaní vzťahov medzi EÚ a Strednou Áziou je potrebné poskytovať podrobné a vzájomné informácie v rámci EÚ, so zapojením Ruska, Číny a Turecka, rovnako by sa naše vzťahy so Strednou Áziou nemali rozvíjať spôsobom, ktorý ohrozí naše strategické vzťahy s týmito kľúčovými partnermi. Vzhľadom na sankcie uplatňované voči Iránu by bolo zapojenie tejto krajiny predčasné, rovnicu Irán/Stredná Ázia je však potrebné sledovať.

4. Zapojenie EÚ v Strednej Ázii

4.1 Európska únia zaviedla v júli 2007 svoju vlastnú stratégiu pre Strednú Áziu, inšpirovanú nemeckým predsedníctvom. Znie to dosť paternalisticky, ale je potrebné zdvihnúť veľmi nízku úroveň obchodnej výmeny. Okrem Kazachstanu, ktorý v roku 2009 (rovnako ako v roku 2007) predstavoval 0,9 % dovozu do EÚ a 0,5 % vývozu EÚ, žiaden z ostatných štátov neprekročil 0,1 % obchodnej výmeny s EÚ. Napriek týmto údajom zostáva EÚ hlavným obchodným partnerom pre každý štát, najmä pre Kazachstan, pre ktorý je z hľadiska objemu obchodu EÚ významnejším obchodným partnerom ako Rusko alebo Čína.

4.2 Pre EÚ má veľký význam, aby sa podrobne zaujímala o Strednú Áziu, najmä so zreteľom na program pre Východné partnerstvo a čiernomorskú stratégiu. Tieto stratégie účinne zahŕňajú okrem Ruska, s ktorým EÚ rokuje o osobitnom, novom strategickom vzťahu, všetky ostatné krajiny bývalého Sovietskeho zväzu, a Turecko. Niektoré členské štáty EÚ, najmä Litva a v čoraz väčšej miere Nemecko, už majú so Strednou Áziou úzke kontakty. Okrem toho je Azerbajdžan vnímaný ako oveľa užšie spätý so Strednou Áziou než s Kaukazom, v neposlednom rade z energetických a náboženských dôvodov.

4.2.1 Kľúčovou otázkou sú energie. Krajiny Strednej Ázie disponujú rozsiahlymi energetickými zásobami, ktoré ponúkajú Európe dodatočné a doplnkové zdroje energie, aj keď to komplikuje otázky tranzitu a dopravy. Je nevyhnutné, aby EÚ zostala realistická, pokiaľ ide o možné dodávky energií z tejto oblasti, a aby bola životaschopnosť týchto vzťahov založená na praktických a ekonomických dôvodoch. Rovnako dôležité pre odberateľské štáty je, aby tieto zdroje prírodnej energie chápali skôr ako *doplnenie* a *diverzifikáciu* existujúcich dodávok, a nie ako možné *alternatívne* dodávky, ani ako zálohu, ktorá má byť použitá pri ovplyvňovaní vzťahov s ostatnými krajinami v regióne.

4.3 Napriek pozitívnemu tónu správy o pokroku z júna minulého roka sú vzťahy EÚ s týmito piatimi stredoázijskými štátmi veľmi slabé. Jediná kompletná misia EÚ funguje v Kazachstane, pričom delegácie EÚ boli nedávno vytvorené v Kirgizsku a Tadžikistane. V Uzbekistane a Turkménsku je EÚ zastúpená iba „domami Európy“, v ktorých pracujú väčšinou externí konzultanti. Podľa Centra pre európske politické štúdie (CEPS) ⁽²⁾ má 18 členských štátov veľvyslanectvo v Kazachstane, 10 v Uzbekistane a iba niekoľko v iných štátoch. Vo všetkých piatich štátoch majú veľvyslanectvá iba Nemecko a Francúzsko, Spojené kráľovstvo v štyroch. Deväť členských štátov nemá zastúpenie ani v jednom z nich. Pokiaľ chce stratégia EÚ pre Strednú Áziu uspieť, EÚ bude musieť mať oveľa väčšie zastúpenie, čo bude jednou z prvých zaťažkavacou skúšok pre novú Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), a to napriek jej vážnym rozpočtovým obmedzeniam. Jednou z takýchto skúšok bude spoločný postup ESVČ v kľúčových otázkach, ako sú víza (aspoň pre krajiny schengenského priestoru).

⁽²⁾ Centrum pre európske politické štúdie.

4.4 Európska únia uzavrela dohody o partnerstve a spolupráci (PCA) so všetkými piatimi štátmi. Dohody s Kazachstanom, Kirgizskom a Uzbekistanom nadobudli účinnosť v roku 1999, aj keď dohoda s Uzbekistanom bola neskôr čiastočne pozastavená v rokoch 2005 – 2008 po masakre v Andidžane. Dohoda s Tadžikistanom (odložená kvôli občianskej vojne) bola ratifikovaná až v roku 2009, kým dohoda s Turkménskom kvôli otázkam týkajúcim sa ľudských práv na ratifikáciu ešte len čaká.

4.5 Kľúčovým hráčom v regióne sa stáva najmä Kazachstan, pričom jeho vzťahy s EÚ sa rozvíjajú, pretože sú na oboch stranách podporované rastúcim záujmom o ne. Kazachstan je jednoznačne najdostupnejším štátom pre EÚ a jeho aktívna a úspešná agitácia v prospech predsedníctva v OBSE⁽³⁾ vyslala jednoznačný signál o jeho túžbe hrať kľúčovú úlohu. Dôkazom snahy Kazachstanu zapájať sa do širšieho diania v čoraz väčšej miere je aj jeho vstup do colnej únie s Ruskom a Bieloruskom, a jeho evidentný záujem o dosiahnutie členstva v Svetovej obchodnej organizácii, možno spolu s Ruskom. Ďalším znakom je nárast dôležitej mladej podnikateľskej vrstvy, ktorá sa snaží a zároveň je podporovaná vo svojej snahe študovať v zahraničí, spolu s rastúcim étosom a účasťou občianskej spoločnosti.

4.6 Podobná túžba po zviditeľnení sa v medzinárodnom meradle zatiaľ neexistuje v Uzbekistane, ktoré si zachováva ešte uzavretejší a autoritársky prístup, rovnako ako Turkménsko. Pôvodne sa zdalo, že to bude Uzbekistan, ktorý s Európou nadviaže užšie styky, tie však najmä po Andidžane ochabli, zatiaľ čo sa Kazachstan otvoril.

4.7 Kirgizsko, kde vládli po etnických nepokojoch v roku 2010 veľké obavy, je však otvorenejšou spoločnosťou s výraznejšou účasťou občianskej spoločnosti. Platí to aj v prípade Tadžikistanu, s ktorým má EÚ v súčasnosti veľmi slabé rozvinuté vzťahy. Tadžikistan je labilnejší, v 90. rokoch trpel rozsiahlou občianskou vojnou, ktorá sa môže zopakovať, a čelí potravinovej kríze.

5. Úloha občianskej spoločnosti a ľudské práva

5.1 Občianska spoločnosť plní svoju úlohu len sporadicky a v každom z piatich štátov je značne odlišná. Kirgizsko sa môže pochváliť najvyššou účasťou občianskej spoločnosti, kým v Kazachstane a Tadžikistane prebieha vývoj étosu občianskej spoločnosti.

5.1.1 Občianska spoločnosť však v týchto troch krajinách zohráva kľúčovú úlohu v dobre štruktúrovanom dialógu EÚ o ľudských právach, v jednom z prvých výsledkov stratégie EÚ pre Strednú Áziu. To sa prejavilo vo vývoji každoročných stretnutí na oficiálnej úrovni s osobitnými seminármi o občianskej spoločnosti, na ktorých sa zúčastňujú právni experti pre ľudské práva a miestne mimovládne organizácie za

účasti predstaviteľov EÚ, ktoré majú štandardizovaný program, zatiaľ však nedisponujú žiadnymi efektívnymi kritériami pre hodnotenie výsledkov.

5.1.2 Výbor dôrazne podporuje tento proces, je však hlboko sklamaný, že Komisia dosiaľ nepovažovala za vhodné zapojiť doňho EHSV. Naliehavo žiadame Komisiu, aby to čo najskôr napravila, v neposlednom rade z toho dôvodu, že sme osvedčeným partnerom na dialóg a spojovacím článkom smerom k širšej občianskej spoločnosti, disponujeme hlbokými, praktickými poznatkami a všeobecne uznávanými odbornými znalosťami.

5.2 Účasť občianskej spoločnosti na takejto úrovni nie je ani v Uzbekistane (kde boli uprednostnené mimovládne organizácie vytvorené vládou), ani v Turkménsku, kde nezávislá občianska spoločnosť prakticky neexistuje.

5.2.1 Treba pripomenúť, že pred nezávislosťou tam neexistovala žiadna tradícia alebo chápanie občianskej spoločnosti ako sprostredkovateľa medzi štátom a občanom, ani koncepcia mimovládnych organizácií. Odborové organizácie, komunitné a mládežnícke organizácie a profesijné združenia boli súčasťou štátnych štruktúr so slabým kontaktom s vonkajšími vplyvmi, ktoré by umožnili vytvoriť nové inštitúcie po získaní nezávislosti. Mnohé z nich sa však odvtedy vyvíjali po nezávislejšej línii, súběžne s privatizovanými štátnymi podnikmi, nezávislými odborovými zväzmi a profesijnými združeniami, a to najmä v Kazachstane a Kirgizsku, v menšej miere v Tadžikistane.

5.2.2 Iniciatívy miestnych vidieckych spoločenstiev a svojpomocných skupín vznikli v 90. rokoch minulého storočia na základe tradičných miestnych spoločenstiev a svojpomocných skupín pokrvného príbuzenstva *hashar/ashar*, v neposlednom rade ako reakcia na rozpad sovietskeho systému sociálneho zabezpečenia, sú však úplne odlišné od medzinárodne uznávaných mimovládnych organizácií. Takéto mimovládne organizácie vznikli tiež, ale boli prevažne obmedzené na veľké mestské aglomerácie a často záviseli od významnej vonkajšej finančnej podpory (vrátane USA). Každá krajina sa vyvíjala rozdielne a s rôznymi problémami, po „farebných“ revolúciách v Gruzínsku, na Ukrajine a v Kirgizsku boli mimovládne organizácie (mnohými považované za nadštandardne financované) výrazne obmedzené v Uzbekistane a v Turkménsku prakticky zmizli. Najnovšie dochádza k nárastu rozdielov medzi mestom a vidiekom, ako aj k rastu vplyvu a aktivít súvisiacich s islamom.

5.3 Zdá sa, že medzi občianskymi spoločnosťami v EÚ a Strednej Ázii je veľmi málo formálnych vzťahov a hlbších kontaktov, čo je vzhľadom na veľmi slabé medziľudské kontakty medzi Európou a Strednou Áziou sotva prekvapujúce. Skôr, než budeme od občianskej spoločnosti v Strednej Ázii očakávať, že bude mať s nami spoločné hodnoty, alebo sa dokonca s nimi stotožní, je potrebné ju s nimi najprv oboznámiť a dosiahnuť, aby boli všeobecne pochopené, nie ich však predpisovať. Kazachstan tu môže byť mostom, v neposlednom rade vďaka lepším obchodným stykom a stykom z Európskou úniou.

⁽³⁾ Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, jediná politická a inštitucionálna väzba, ktorá spája Európu so všetkými štátmi bývalého Sovietskeho zväzu.

5.3.1 Výbor je presvedčený, že existuje naliehavá potreba komplexnej, súdržnej a koordinovanej stratégie EÚ pre rozvoj kontaktov s občianskou spoločnosťou v Strednej Ázii. Výbor je dobre pripravený, aby tento problém urýchlene spracoval. Kľúčová otázka spočíva v tom, ako najlepšie prispieť k podpore rozsiahlejšieho dialógu a kontaktov medzi ľuďmi, identifikovať témy spoločného záujmu a rozvíjajúce sa skupiny občianskej spoločnosti a podporiť osvedčené postupy tak, aby to viedlo k vytvoreniu formálnejšieho mechanizmu rozvíjania účinných kontaktov s občianskou spoločnosťou.

5.3.2 Je potrebné uvítať súčasnú činnosť Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) v tomto regióne. Je však nevyhnutné maximalizovať využitie všetkých dostupných odborných poznatkov v rámci inštitúcií EÚ, a preto, ako v prípade procesu dialógu o ľudských právach, vyzývame Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), aby zapojila tento výbor, všade kde je to možné, najmä do podpory vytvárania kapacít na základe jeho hlavných skúseností z iných oblastí.

5.3.3 Zdá sa, že sa to dá dosiahnuť tromi spôsobmi. Po prvé by mal výbor za asistencie ESVČ jasne určiť, kto má byť v súčasnosti jeho hlavnými partnermi. Treba určiť efektívnych partnerov z oblasti podnikania a nezávislých odborov a vytvoriť plnohodnotné kontakty so všetkými piatimi štátmi a s inými dôležitými partnermi z občianskej spoločnosti. Medzinárodná organizácia zamestnávateľov (IOE) nemá evidovaných členov v Strednej Ázii, hoci udržiava kontakty s Kazachstanom. Na tento účel sa odporúča, aby Strednú Áziu navštívila malá delegácia EHSV (a tiež aby propagovala toto stanovisko).

5.3.4 Ďalej je dôležité identifikovať iné rozvíjajúce sa organizácie občianskej spoločnosti, povzbudiť ich priamo na mieste a poskytnúť im podporu pri ich rozvoji. Tu sa znova obraciam na EHSV, aby výbor zaangažoval, kedykoľvek a kdekoľvek to bude vhodné.

5.3.5 Výbor tiež výrazne podporuje posun smerom k prípadným dohodám súvisiacim s obchodom s každým z týchto piatich štátov. V súlade s ostatnými nedávnymi obchodnými dohodami EÚ v tejto súvislosti odporúčame zaviesť Fórum občianskej spoločnosti v každom štáte, aby sa dosiahol vyšší stupeň formalizácie kontaktov s občianskou spoločnosťou v tomto regióne, čo umožní výmenu odborných poznatkov výboru o udržateľnom rozvoji s významnými predstaviteľmi občianskej spoločnosti.

5.3.6 Po tretie, je potrebné ešte výraznejšie podporiť širšie kontakty a výmenu medzi mládežou a ešte lepšie využívanie programu Erasmus Mundus na podporu hlbších vzdelávacích väzieb a mobility na oboch stranách. To by malo zahŕňať zjednodušenie udeľovania víz na vzdelávacie účely, výnimky z poplatkov pre najnadanejších študentov zo Strednej Ázie, podporu anglických jazykových učebníc, letné školy a partnerstvá na univerzitách a na úrovni stredných škôl.

Vítame zdvojnásobenie príslušného rozpočtu na 10 miliónov EUR ročne, ale správa o pokroku upozorňuje, že väčšina populácie v Strednej Ázii je mladšia ako 25 rokov (to znamená, že si nepamätá sovietske časy).

5.3.7 Občianska spoločnosť zohráva kľúčovú úlohu pri podpore väčšej regionálnej súdržnosti a integrácie, čo je dôležité z hľadiska budovania hospodárskeho a sociálneho prostredia, v ktorom trhy môžu efektívne fungovať, pri podpore vytvárania slušných pracovných miest, rozvoji malých a stredných podnikov, posilnení miestnych infraštruktúr a pomoci pri znižovaní chudoby, s podporou stabilných inštitúcií s jasným mandátom. Skúsenosti s občianskou spoločnosťou v pobaltských štátoch budú okrem iného v tomto prípade obzvlášť užitočné.

5.3.8 To zasa musí byť podopreté politickým záväzkom, mierom a bezpečnosťou, právnym štátom, silnejšou demokraciou, riadnou správou vecí verejných a makroekonomickou stabilitou.

5.4 S podporou rozsiahlejšieho zapojenia občianskej spoločnosti súvisia ľudské práva – predovšetkým v Uzbekistane a Turkménsku, kde je pokrok veľmi pomalý. Vzhľadom na dlhú históriu autokratickej vlády a nedostatok tradície ľudských práv, musia tieto práva zohrávať stále významnejšiu úlohu, ak chce EÚ a jej občianska spoločnosť vytvoriť so Strednou Áziou efektívne pracovné vzťahy. Ľudské práva pomáhajú pri definovaní Európy a jej dejín: je to kľúčová oblasť, o ktorej sa Európa právom domnieva, že v nej môže ponúknuť pomoc.

5.4.1 Skutočné zameranie pozornosti však musí byť predmetom vyjednávania a kultúrnej citlivosti. Každý z týchto štátov sa dobrovoľne prihlásil k univerzálnym ľudským právam prostredníctvom členstva v Organizácii spojených národov a pridružených organizáciách (napr. Medzinárodná organizácia práce). Na rozdiel od mnohých iných obchodných partnerov EÚ všetky stredoázijské štáty ratifikovali 8 hlavných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce, okrem slobody združovania (č. 87) v prípade Uzbekistanu a minimálneho veku (č. 138) v prípade Turkménska. Druhá z uvedených krajín podpísala dohovor o detskej práci (č. 182) až v novembri 2010, a Uzbekistan v roku 2009 dohovor o minimálnom veku. Inou otázkou je však ich vynútiteľnosť. Preto vyzývame Komisiu, aby v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou práce kládla väčší dôraz na určenie toho, ako a kde môže Európa Strednej Ázii najlepšie pomôcť pri plnení týchto záväzkov.

5.4.2 To ponúka praktickú cestu vpred k budovaniu vzájomnej dôvery. Aj keď je sporné, či sú niektoré ľudské práva dôležitejšie než iné, skutočné problémy pretrvávajú v prípade tých, ktoré zahŕňajú základné ľudské slobody, právny štát a slobodu zhromažďovania, združovania a prejavu. EÚ už dosiahla dobré výsledky, napr. v podobe pozitívneho riešenia problémov ľudí so zdravotným postihnutím.

5.4.3 Najdôležitejšie obavy a problémy však pretrvávajú, a nedávne udalosti v severnej Afrike pripomínajú význam budovania aktívnej účasti občianskej spoločnosti a naliehavosti pozitívneho riešenia týchto základných otázok. Výbor chce rozvíjať silné a účinné kontakty a dobré pracovné vzťahy s občianskou spoločnosťou v Strednej Ázii. Bojkot alebo uloženie veľmi prísnych podmienok na základe pokroku, nie sú reálnou možnosťou. Situácia bola porovnaná so situáciou Bielorusku, kde po nepokojoch, ktoré nasledovali po prezidentských voľbách v januári 2011, dostalo 158 vedúcich funkcionárov zákaz cestovať do EÚ a ich bankové účty v EÚ boli zmrazené, čo je príklad, na ktorý by malo jasne pamätať všetkých päť štátov.

5.4.4 Vo svojom stanovisku ku „Globálnej Európe“⁽⁴⁾, výbor požadoval, aby Komisia ako základ pre budúce obchodné dohody EÚ použila 27 dohôd (vrátane 8 základných dohôd Medzinárodnej organizácie práce) uvedených v systéme GSP Plus. Uvedený cieľ treba na tomto mieste opätovne uviesť ako základ pre vytvorenie rozsiahlejšej obchodnej výmeny so Strednou Áziou, mimo oblasti energetiky, prípadne spolu s opatreniami technickej pomoci v oblasti obchodu (TRTA). Súčasne je treba povzbudzovať ku členstvu v Svetovej obchodnej organizácii. Členom Svetovej hospodárskej organizácie je iba Kirgizsko, jeho vstup v roku 1998 sa však dnes všeobecne považuje za predčasný.

5.5 Príloha A obsahuje stručný súhrn súčasných problémov v oblasti ľudských práv vo všetkých piatich štátoch.

6. Otázky životného prostredia

6.1 GSP Plus obsahuje základné dohody o životnom prostredí. Pre Strednú Áziu sú mimoriadne dôležité vzájomne späté otázky potravinovej bezpečnosti, zásobovania vodou a dodávok energií, kde bude kľúčovou úlohou EÚ nabádať týchto päť štátov k vzájomnej spolupráci s cieľom dosiahnuť ucelené riešenie. Zo stratégie EÚ nie je jasné, nakoľko sú tieto otázky vzájomne prepojené, keďže voda sa pojednáva osobitne ako súčasť energií a v rámci udržateľnosti životného prostredia, a potravinová bezpečnosť ako základný problém sám osebe.

6.2 Tadžikistan bol v roku 2008 uvedený v zozname Svetovej organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO)

ako jedna zo 17 krajín, ktoré sú v „potravinovej kríze“ – ako jediná v Ázii. Zabezpečenie dodávok vody je takisto jednou zo zásadných a dôležitých otázok pre región ako celok, o čom svedčí dramatické zmenšenie plochy Aralského jazera, narastajúci problém s miznúcimi riekami a skutočnosť, že bavlník patrí k plodinám mimoriadne náročným na vodu. Skúsenosti EÚ pri pomáhaní druhým môžu takisto prispieť k posilneniu dôvery v Strednej Ázii.

6.2.1 Tadžikistan, spolu s Kirgizskom, disponuje zásobami vody po väčšinu roka (aj keď slabé riadenie a poškodené rozvody viedli k rozsiahlemu plytvaniu a následnému nedostatku vody), kým jeho susedia trpia nedostatkom vody, najmä v Uzbekistane (ktorý sa zväčša spolieha na iné zdroje vody pre náročné plodiny ako ryža a bavlna, a pitnej vody). Na druhej strane Tadžikistan trpí obmedzenými zdrojmi iných druhov energií, najmä však nedostatkom potravinovej bezpečnosti. Z hľadiska energií a dodávok potravín je odkázaný prevažne na susedov.

6.2.2 V roku 2008 trpeli viac ako 2 milióny osôb (vyše tretina populácie) nedostatkom potravín a 0,75 milióna osôb „vážnym nedostatkom potravín“. 64 % populácie žije pod hranicou chudoby a na poľnohospodársku výrobu je vhodných iba 7 % z rozlohy krajiny.

6.2.3 Bohužiaľ Uzbekistan a Tadžikistan nemajú dobré susedské vzťahy, čo viedlo k začarovanému kruhu núdze raz na jednej a inokedy na druhej strane, pričom bol následne uvalený zákaz vývozu energií a vody. Tadžikistanu šlo o pokrytie dodávok elektrickej energie do domácností, pričom tá bola k dispozícii v období krutých mrazov v Dušanbe iba dve hodiny denne.

6.3 Táto kríza ukázala, aká dôležitá je ucelená stratégia, ktorá zahŕňa environmentálne šetrné využívanie prírodných zdrojov, zmiernenie chudoby a predovšetkým potravinovú bezpečnosť, pre podporu trvalo udržateľného hospodárskeho rastu v celej Strednej Ázii. Výbor však víta skutočnosť, že sa EÚ už významným spôsobom angažuje v pomoci Tadžikistanu a jeho susedom pri riešení takýchto kríz.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ KOM(2006) 763 v konečnom znení.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Na ceste k dohode o pridružení EÚ – Mercosur: príspevok občianskej spoločnosti“

(2011/C 248/09)

Spravodajca: **José María ZUFIAUR**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. septembra 2010 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Na ceste k dohode o pridružení EÚ – Mercosur: príspevok organizovanej občianskej spoločnosti“.

Odborná sekcia pre vonkajšie veci poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 89 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania

1.1 EHSV sa domnieva, že dohoda o pridružení medzi Mercosur a EÚ – v prípade, že budú prekonané aktuálne prekážky v oblastiach ako napr. poľnohospodárstvo, duševné vlastníctvo a udržateľný rozvoj – by priniesla obrovské príležitosti a výhody každého druhu pre obe strany v čase, kedy dochádza k obrovským zmenám v úlohách globálnych aktérov a kedy čelíme globálnym výzvam geograficko-strategickej, environmentálnej a sociálnej povahy i výzvam v oblasti energetiky a verejnej správy, ako aj s ohľadom na potrebu urýchlene realizovať dôkladné reformy modelu rozvoja ako nástroja na prekonanie systémovej krízy, akú sme od 30. rokov 20. storočia nezažili.

1.2 EHSV sa domnieva, že dohoda bude možná len vtedy, ak bude vyvážená, ak prospeje obom stranám a ak neobetuje žiadne odvetvie (ako je poľnohospodárstvo či priemysel), región či krajinu. Dohoda o pridružení nemôže v žiadnom prípade vychádzať zo zlej dohody. Výbor preto vyzýva rokujúce strany, aby preukázali politickú vôľu, bez ktorej nie je dohoda o pridružení možná, a aby vynaložili čo najviac úsilia na prekonanie rozdielov, ktoré sa vzťahujú najmä na základný pilier dohody o pridružení, t. j. obchodné záležitosti. Žiada preto, aby sa na tento účel využili všetky možné vzorce a mechanizmy: uznanie rozdielov, sprievodných a vyrovnávacích opatrení, stanovenie výnimiek, plánov rozvoja, ktoré by podporovali najviac zasiahnuté odvetvia, podpora investícií, inovačných politík a vyrovnávacích doložiek, prechodných doložiek a doložiek o budúcom vývoji. Okrem toho by sprievodné opatrenia mali zahŕňať všetky politiky EÚ.

1.3 EHSV vyzýva rokujúce strany, a najmä Európsku úniu, aby zvážili vysoké politické a ekonomické náklady spojené s nedosiahnutím tejto dohody a so stratenou príležitosťou, ktorú by predstavovala.

1.4 Podľa EHSV má zásadný význam to, aby bola dohoda o pridružení ambiciózná a týkala sa všetkých aspektov vzťahov medzi EÚ a združením Mercosur. Preto je dôležité zaoberať sa skutočnými prekážkami, ktorým podniky čelia, prostredníctvom

zosúladenia právnych predpisov a tiež pôsobením na neobchodné prekážky. Dohoda o pridružení by konkrétne mala mať sociálny, pracovný a environmentálny rozmer, ktorý by bol obsiahnutý v celej dohode. Tento rozmer by mal zaručiť hospodárske vzťahy, ktoré by boli v súlade so sociálnymi a environmentálnymi cieľmi tejto dohody, a to bez toho, aby boli dotknuté pravidlá a záruky pre trvalo udržateľný rozvoj. Mala by tiež obsahovať záväzok strán dodržiavať základné normy týkajúce sa sociálnych a pracovných práv, vrátane medzinárodných deklarácií, ako sú napríklad deklarácie Medzinárodnej organizácie práce (ILO), ktoré ustanovujú, že porušovanie základných princípov a práv pri práci nie je možné použiť ako legitímnu komparatívnu výhodu v medzinárodnom obchode.

1.5 EHSV žiada, aby boli Hospodárske a sociálne konzultačné fórum Mercosuru (FCES) a samotný EHSV – ako subjekty, ktoré v týchto dvoch regiónoch zastupujú občiansku spoločnosť – zapojené do rokovaní, do hodnotenia vplyvu dohody o pridružení a do vypracovania návrhov z neho vyplývajúcich (EHSV považuje za nevyhnutné predbežné hodnotenie vplyvu prípadnej dohody o pridružení, ako aj stanovenie mechanizmov na následné overenie plnenia dohodnutých otázok a vývoja situácie v tejto oblasti), do vypracovania osobitnej kapitoly v dohode, ktorá by sa zameriavala na sociálny, pracovný a environmentálny rozmer, a aby mohli na prípadnej dohode participovať prostredníctvom vytvorenia zmiešaného poradného výboru, skladajúceho sa z týchto dvoch orgánov zastupujúcich organizované občianske spoločnosti zmluvných strán⁽¹⁾.

2. Úvod

2.1 Rokovania medzi EÚ a Mercosur o dohode o pridružení boli prerušené v roku 2004 z dôvodu výrazných rozdielov medzi stranami, ktoré sa týkali prístupu na trhy a ich očakávaní ohľadom výsledkov dauhaského kola rokovaní o rozvoji. Neformálne kontakty v roku 2009 ukázali, že podozreť sa zmenili, čo im umožnilo dospieť k záveru, že existujú nové možnosti dosiahnutia dohody, a preto sa na samite EÚ

⁽¹⁾ Pozri vyhlásenie z Asunciónu k rokovaniam o dohode o pridružení EÚ – Mercosur, ktoré podpísali zástupcovia FCES a EHSV 22. marca 2011, http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/2011_decl_en.pdf.

– Latinská Amerika a Karibik, ktorý sa konal v máji 2010, rozhodlo o obnovení rokovaní. Mala to byť ambiciózna dohoda o pridružení, ktorej obchodný rozmer by zahŕňoval nielen obchod s tovarom, ale aj so službami, investície, verejné obstarávanie, duševné vlastníctvo (vrátane určenia pôvodu), zjednotenie obchodu, zdravotné a fytoosanitárne opatrenia, trvalo udržateľný obchod a rozvoj, hospodársku súťaž a nástroje na ochranu obchodu.

3. Potenciál a príležitosti vyplývajúce z dohody o pridružení

3.1 S celkovým počtom obyvateľov viac ako 700 miliónov a s objemom obchodu v hodnote vyššej ako 84 miliárd EUR ročne by uzavretie dohody o pridružení medzi EÚ a združením Mercosur umožnilo vytvoriť rozsiahly priestor ekonomickej integrácie, ktorý by mohol mať pozitívny vplyv pre obe strany a ktorý by mohol priniesť pozitívne vedľajšie účinky, a to najmä pre zvyšok Latinskej Ameriky.

3.2 EÚ je ako celok najväčšou svetovou ekonomikou a združenie Mercosur patrí medzi šesť najväčších svetových ekonomík. Je to tiež mimoriadne dynamický región, ktorý sa za posledné roky teší vysokej ročnej miere hospodárskeho rastu až do výšky 7 % v Brazílii a 9 % v Argentíne, Uruguaji a Paraguaji. Mercosur tiež rozvíja diverzifikovanejšiu hospodársku základňu s veľkou poľnohospodársko-potravinárskou zložkou, ale tiež s rastúcou priemyselnou základňou so značnými technologickými a energetickými zdrojmi.

3.3 Európska únia je najväčším obchodným partnerom Mercosuru, po nej nasledujú Spojené štáty. V roku 2010 mal dovoz EÚ z Mercosuru hodnotu približne 44 miliárd EUR a vývoz presiahol 40 miliárd EUR. Je potrebné zdôrazniť, že vývoz EÚ do krajín združenia Mercosur sa už vyrovnal vývozu do Indie a prevyšuje vývoz do Kanady a Južnej Kórey. Navyše, investície EÚ do Mercosuru sú vyššie ako jej investície v Číne, Indii a Rusku dovedna.

3.4 Hospodárstva EÚ a Mercosuru sa do značnej miery navzájom dopĺňajú, ako sa to jasne odráža v profile obchodu medzi nimi. EÚ v podstate vyváža priemyselný tovar, kapitálový tovar, dopravné zariadenia a chemické výrobky a dováža potraviny a energetické produkty. Obchodné modely na oboch stranách sa však rýchlo menia. Napríklad EÚ výrazne zvýšila vývoz spracovaných poľnohospodárskych produktov a brazílske spoločnosti zasa v rokoch 2007 – 2008 investovali viac v Európe, než európske spoločnosti v Brazílii. Uzavretie dohody o pridružení by preto malo obrovský potenciál pre tvorbu bohatstva.

3.5 Dohoda o pridružení s Mercosurou by EÚ umožnila posilniť svoje ekonomické a geopolitické väzby so strategickým partnerom. Prostredníctvom dohody medzi týmito dvomi regiónmi by EÚ predbehla iných medzinárodných konkurentov, akými sú USA a Čína. Okrem toho by takáto dohoda posilnila

strategické partnerstvo s Brazíliou – ktoré sa netýka obchodu – krajinou s osobitným významom v geopolitickom rámci medzinárodných vzťahov, pretože je členom dvoch kľúčových mechanizmov koordinujúcich záujmy rozvojových ekonomík – BRIC a IBSA⁽²⁾. To všetko by viedlo k väčšej integrácii, najmä Južnej Ameriky a potom Latinskej Ameriky ako celku, kontinentu s kľúčovými zásobami energie, potravín a vody, troch zdrojov, ktoré budú mať v 21. storočí zásadný význam. Z celkového hľadiska by dohoda o pridružení mohla pomôcť zmierniť ekonomický a geopolitický pokles oblasti Atlantiku v porovnaní s oblasťou Pacifiku.

4. Prekážky a slabé stránky dohody o pridružení

4.1 Napriek nespochybniteľným výhodám dohody o pridružení medzi EÚ a Mercosurou existujú aj problémy spojené s dohodou takéhoto druhu, ktoré je možné zhrnúť takto: 1) zložitosť rokovacieho programu, t. j. obchodný obsah dohody; 2) štrukturálne slabé stránky ovplyvňujúce integráciu Mercosuru a voľný obchod; 3) sociálny a environmentálny rozmer dohody; 4) stupeň politickej vôle medzi stranami ohľadom dosiahnutia dohody a ochota diskutovať o všetkých možných spôsoboch využitia kompenzačných mechanizmov v rámci dohody a mimo nej, aby sa dospelo k jej uzavretiu. Posledným dvom uvedeným otázkam sa venujeme v bodoch 5 a 7 tohto stanoviska.

4.1.1 **Pokiaľ ide o obchodné otázky**, problémy sú dobre známe. Z európskeho hľadiska sa týkajú predovšetkým poľnohospodárstva a potravinárskeho odvetvia v krajinách Mercosuru, ako ukazujú aj hodnotenia vplyvu, ktoré nedávno vypracovala Komisia⁽³⁾. Vážny negatívny vplyv sa očakáva predovšetkým v komoditách, akými sú cukor, hovädzie, kuracie a bravčové mäso, ovocie a zelenina. Naďalej sa domnievame, že existuje nadmerný protekcionizmus vo vzťahu k priemyselným tovarom (automobily, chemické výrobky) a niektorým spracovaným poľnohospodárskym výrobkom (vrátane vína), riziko nedodržania pravidiel o ochrane označenia pôvodu, relatívne nízka úroveň presadzovania potravinovej bezpečnosti a environmentálnych pravidiel a nedostatok plnej transparentnosti vo verejnom obstarávaní. Na základe najnovších kôl rokovaní sú pozície strán priaznivejšie naklonené dohode o otázkach, akými sú obchod a udržateľný rozvoj, a otázkach týkajúcich sa pravidiel pôvodu.

4.1.2 Taktiež z pohľadu Mercosuru je poľnohospodárstvo najdôležitejšou témou. V roku 2004 Európa ponúkla – po uplynutí prechodných období – liberalizáciu 86,25 % z celkového dovozu poľnohospodárskych výrobkov. Horná hranica pre rokovanie bude v danej situácii pravdepodobne na vyššej úrovni. Rokovania uľahčuje možnosť stanovenia kvót. Riziká, na ktoré poukázali európske poľnohospodárske odvetvia, by sa dali zmierniť v prípade, že súčasťou rokovaní o dohode bude požiadavka na primerané dodržiavanie rovnakých noriem – týkajúcich sa životného prostredia, potravinovej bezpečnosti, dobrých životných podmienok zvierat atď. – pre európske výrobky a pre výrobky dovážané z Mercosuru. Okrem toho by dohoda nemala zvýšiť potravinovú závislosť v EÚ a mala by poskytnúť nástroje potrebné na zamedzenie nevelmi

⁽²⁾ BRIC: Brazília, Rusko, India, Čína. IBSA: India, Brazília, Južná Afrika.

⁽³⁾ Generálne riaditeľstvo EK pre poľnohospodárstvo a Spoločné výskumné centrum, apríl 2011.

udržateľnému modelu intenzívneho poľnohospodárstva. Pokiaľ ide o priemyselné výrobky, v prípade ktorých existujú menej významné prekážky, dohoda sa zdá byť pravdepodobnejšia, rovnako ako napríklad v prípade dohody medzi EÚ a Kóreou o automobilovom priemysle. V neposlednom rade by ďalšie otázky, ako je duševné vlastníctvo, ktoré sú obzvlášť citlivé pre niektoré z krajín Mercosuru, napríklad pre Brazíliu, mohli byť predmetom doložiek o budúcom vývoji alebo prechodných doložiek, na základe dohody v rámci WTO. EHSV sa v tejto súvislosti domnieva, že okrem ďalších iniciatív by sa mohol vypracovať aj program priemyselného vlastníctva s cieľom podporiť transfer technológií a vytvoriť fungujúci systém v oblasti patentov medzi EÚ a združením Mercosur, ktorý by sa mohol rozšíriť na celú Latinskú Ameriku.

4.1.3 EHSV sa domnieva, že napriek ťažkostiam sú podmienky lepšie, ako boli predtým z hľadiska dosiahnutia celkovo vyváženej dohody, z ktorej by ťažili obe strany a ktorá by nešla na úkor niektorého odvetvia, regiónu či krajiny (*).

4.2 **Štrukturálne slabé stránky Mercosuru** boli v minulosti hlavnou prekážkou uzavretia dohody o pridružení. Medzi ne patria predovšetkým jeho nedostatočné spoločné siete a štruktúry v oblasti, ktorá je trikrát väčšia ako EÚ, nízka úroveň obchodu v rámci regiónu (15 % v Mercosure, 45 % v NAFTA, 66 % v EÚ) a prevaha mimoregionálneho obchodu; neúplná colná únia; obmedzená koordinácia makroekonomických politík a slabé regionálne inštitúcie.

4.2.1 V posledných rokoch, najmä od roku 2003 – v dôsledku toho, že sa uzavretie dohody medzi EÚ a Mercosurom javilo byť na najlepšej ceste – došlo k značnej revitalizácii regionálneho integračného procesu Mercosuru s iniciatívami, akými je zavedenie spoločnej politiky v oblastiach ako napríklad energetika, ťažba ropy a zemného plynu a vytváranie komunikačných infraštruktúr, vypracovanie spoločnej politiky automobilového priemyslu medzi Argentínou a Brazíliou a vytvorenie fondu združenia Mercosur pre štrukturálnu konvergenciu (FOCEM). Tiež bol prijatý strategický plán na prekonávanie asymetrie v rámci vnútorného trhu a pre Paraguaj a Uruguaj boli stanovené preferenčné a diferencované opatrenia zaobchádzania.

4.2.2 Okrem toho v roku 2000 vlády krajín patriacich do združenia Mercosur založili makroekonomickú monitorovaciu skupinu, ktorá má za úlohu sledovať rad parametrov makroekonomickej konvergenencie a vypracovať spoločné metodiky pre ich použitie.

4.2.3 Všetko toto pomohlo rozšíriť obchod v rámci regiónu, zlepšiť kvalitu výroby a prilákať nové toky priamych zahraničných investícií.

(* Ako bolo uvedené na samite EÚ – Mercosur v máji 2010, na ktorom sa stretli hlavy príslušných štátov a vlád.

4.2.4 V posledných rokoch Mercosur tiež nadobúda silnejší politický rozmer. Založil arbitrážne a odvolacie súdy, prešiel cestu od administratívneho sekretariátu po technický sekretariát, podpísal protokol o ľudských právach a vytvoril parlament Mercosuru (Parlasur) a vymenoval svojho prvého vysokého generálneho predstaviteľa. Hospodársky integračný proces je však stále slabý, existuje veľa obchodných sporov a z inštitucionálneho hľadiska ide o veľmi rané štádium.

4.2.5 Za zmienku stojí skutočnosť, že v auguste 2010 Mercosur konečne prijal nový spoločný colný kódex (obsahujúci takmer 200 článkov), ktorý zahŕňa odstránenie dvojitého spoločného vonkajšieho cla (CET), ktoré sa vzťahovalo na výrobky, ktoré prechádzali z jednej krajiny do druhej. To si vyžaduje prijatie spoločnej obchodnej politiky a zosúladienie iných prvkov, akými sú osobitné dovozné opatrenia a nástroje na ochranu obchodu. Systémy IT colnej správy bude potrebné navzájom prepojiť a tiež bude potrebné vytvoriť mechanizmus na zhromažďovanie a distribúciu príjmov CET. Tento pokrok v rámci colnej únie je veľmi dôležitým faktorom, pokiaľ ide o uľahčenie rokovaní medzi EÚ a Mercosurom.

4.2.6 Uzavretie dohody o pridružení by mohlo urýchliť celý proces hospodárskej integrácie Mercosuru, reguláciu vnútorného trhu a inštitucionálnu konsolidáciu.

5. Vplyv dohody o pridružení a vyrovnávacích opatrení

5.1 Štúdia o vplyve liberalizácie obchodu medzi EÚ a združením Mercosur, ktorú si objednala Európska komisia u externej inštitúcie, bola realizovaná tak vo vzťahu k dohode ako celku, ako aj vo vzťahu k trom konkrétnym odvetviam: poľnohospodárstvu, automobilovému priemyslu a lesníctvu. Štúdia analyzuje potenciálne pozitívny a negatívny vplyv dohody a navrhuje opatrenia a odporúčania na zvýšenie pozitívnych efektov a na zabránenie alebo zmiernenie možných negatívnych vplyvov, pokiaľ ide o dohodu ako celok a vo vzťahu k analyzovaným odvetviám.

5.2 EHSV odporúča, aby rokujúce strany vzali tieto sprievodné opatrenia do úvahy, a to ako v komerčnom obsahu dohody, tak aj prostredníctvom spolupráce a spoločných programov medzi EÚ a Mercosurom. Výbor sa tiež domnieva, že by tieto zložky mali byť zahrnuté do požiadaviek Hospodárskeho a sociálneho konzultačného fóra združenia Mercosur (FCES) a EHSV počas rokovaní o dohode o pridružení.

5.3 EHSV sa domnieva, že v záujme uľahčenia situácie by táto dohoda mohla zahŕňať klauzuly o budúcom vývoji, aby bolo možné niektoré aspekty dohody medzi týmito dvoma regiónmi v neskorších fázach rozšíriť.

5.4 EHSV sa domnieva, že hodnotenia vplyvu by mali prikladať väčšiu dôležitosť, po prvé, účasti odborníkov a organizácií z partnerských krajín dohody, a po druhé, identifikácii sociálnych a environmentálnych rizík, ktoré sa

v súčasnosti považujú len za doplnok ekonomického hodnotenia⁽⁵⁾, vrátane otázky koncentrácie bohatstva vytvoreného na základe dohody a jeho nerovnomerného rozdelenia.

6. Trvalo udržateľný rozvoj v dohode o pridružení

6.1 EHSV sa domnieva, že dohoda o pridružení medzi EÚ a združením Mercosur by ako celok mala mať sociálny, pracovný a environmentálny rozmer ako neoddeliteľnú súčasť dohody zameranej na podporu **trvalo udržateľného rozvoja** pre oba bloky. Tento rozmer by mal dopĺňať hospodársky a obchodný rozmer dohody o pridružení.

6.1.1 Toto je v súlade s oficiálnym postojom riadiacich orgánov EÚ a združenia Mercosur⁽⁶⁾, ktoré podporujú liberalizáciu obchodu sprevádzanú sociálnymi a environmentálnymi záväzkami a opatreniami.

6.1.2 EHSV si preto želá, aby dohoda o pridružení zahŕňala sociálne a environmentálne požiadavky, ktoré musia byť splnené, aby sa zabezpečilo, že obchodné a hospodárske vzťahy budú podporovať hospodársku a sociálnu súdržnosť, budú v súlade so stratégiou **trvalo udržateľného rozvoja** a posilnia konkurencieschopnosť miestnych výrobných štruktúr (MSP, sociálne hospodárstvo a mikropodniky), a to vzhľadom na ich schopnosť vytvárať pracovné miesta.

6.1.3 EHSV sa domnieva, že sociálny a environmentálny rozmer sa týka celej dohody o pridružení. Výbor sa domnieva, že obchodná zložka dohody by sa mala venovať aspektom súvisiacim s ochranou ľudských, pracovných a sociálnych práv a práv v oblasti životného prostredia a osobitná časť by mala byť venovaná otázkam súvisiacim s „obchodom a udržateľným rozvojom“, pričom by mala zahŕňať:

- vylúčenie ilegálne získaných výrobkov (akými sú ryby a drevo) z obchodných tokov,
- zahrnutie spravodlivého obchodu a iniciatív sociálnej zodpovednosti podnikov do obchodných a investičných programov,
- zaviazanie sa k pravidelnému sledovaniu vplyvu obchodných vzťahov na sociálne a environmentálne otázky,
- nepripustenie odchýlenia sa od sociálnych právnych predpisov alebo predpisov o ochrane životného prostredia, aby sa zabránilo nespravodlivým výhodám v medzinárodnom obchode,
- predchádzanie odlesňovaniu.

⁽⁵⁾ Hodnotenia vplyvu udržateľného rozvoja (SIA) a obchodná politika EÚ. E. Pichenot (Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 14-18).

⁽⁶⁾ Vyhlásenie ministrov sociálnych vecí združenia Mercosur v Buenos Aires, júl 2006. Zasadnutia Európskej rady z februára 2005 a 2006.

7. Strategické komponenty dohody o pridružení medzi EÚ a Mercosurom

7.1 **Rozhodujúca politická vôľa** je kľúčová, po prvé, pri vypracovaní a posilňovaní dohody o pridružení, ktorá nie je len dohodou o voľnom obchode, ale aj všeobecnou strategickou dohodou, ktorá poskytuje dlhodobý prínos pre obe strany v oblasti rozvoja, bezpečnosti, migrácie a environmentálnych výziev. Po druhé, využiť všetky existujúce mechanizmy s cieľom zohľadniť rozdiely medzi oboma regiónmi, znížiť negatívny vplyv liberalizácie na určité odvetvia, urýchliť integračný proces združenia Mercosur a definovať sociálnu účasť a transparentnosť ako kľúčové faktory rokovaní medzi týmito dvoma regiónmi.

7.2 Dohoda o pridružení ponúka veľkú príležitosť pokročiť smerom k hlavným strategickým cieľom, o ktoré majú oba regióny záujem.

7.3 Po prvé by sa tým zabezpečili prostriedky na zachovanie medzinárodnej hospodárskej a politickej prítomnosti v čase, keď sa ekonomická a politická moc presúva od oblasti Atlantiku k oblasti Pacifiku. Mercosur nemá dohody so Spojenými štátmi ani s veľkými ázijskými mocnosťami, hoci podpísal dohody o voľnom obchode s Čile a s členmi Andského spoločenstva. Okrem toho sa pracuje na tom, aby bola do tohto bloku začlenená aj Venezuela. Mimo regiónu Južnej Ameriky boli podpísané dohody, vrátane dohody o voľnom obchode, s Južnou Afrikou, Indiou, Pakistanom, Tureckom, Egyptom, Marokom a Izraelom. Pokiaľ ide o EÚ, tá podpísala bilaterálne dohody s Mexikom, Čile, Strednou Amerikou, Peru, Kolumbiou, Južnou Afrikou, Karibikom a Južnou Kóreou. Stručne povedané, dohoda o pridružení medzi EÚ a Mercosurom by viedla k vytvoreniu bloku medzi týmito dvoma regiónmi, ktorý by na novej svetovej scéne zohrával významnú úlohu.

7.3.1 Dohoda o pridružení by bola tiež veľmi dôležitá z hľadiska väčšej integrácie celého regiónu Latinskej Ameriky. Je veľmi pravdepodobné, že táto dohoda priláka ďalšie sub-regionálne zoskupenia Latinskej Ameriky a Karibiku, rovnako ako ďalšie krajiny, napríklad Mexiko a Čile. „Strategické spojenectvo“ medzi týmito dvoma regiónmi – medzi 27 členskými štátmi EÚ a 33 krajinami Latinskej Ameriky a Karibiku – by zohrávalo významnú úlohu v rámci multilaterálnych orgánov. Viedlo by k väčšiemu vplyvu v skupine G-20, ktorej členmi sú tri krajiny Latinskej Ameriky (Brazília, Mexiko a Argentína) a päť európskych krajín (Nemecko, Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Taliansko a Španielsko), rovnako ako samotná EÚ.

7.3.2 Napokon, dohoda o pridružení s Mercosurom by pre EÚ zabezpečila strategického spojenca pre jej cieľ stať sa globálnym obhajcom ochrany životného prostredia. Životné prostredie je dnes jednou z hlavných otázok záujmu členských štátov, širokej verejnosti a multilaterálneho systému. EÚ je priekopníkom v oblasti environmentálnej politiky a ekologických technológií. Prírodné zdroje sú jednou zo silných stránok Latinskej Ameriky, a obzvlášť Mercosuru, ale je to tiež jeden z regiónov, ktoré sú najviac ohrozené klimatickými zmenami okrem iného v dôsledku niektorých intenzívnych poľnohospodárskych postupov.

7.3.3 Ak má tento cieľ získať dostatočnú podporu, mal by významnú časť venovať „energetike, životnému prostrediu, vede a technológii a inováciám“. Tieto otázky by mali byť prioritou v časti, ktorá sa zaoberá rozvojovou spoluprácou. V rámci šiesteho rámcového programu EÚ pre výskum a technologický rozvoj už bolo realizovaných mnoho projektov s členmi združenia Mercosur. Táto spolupráca by teraz mala tvoriť neoddeliteľnú súčasť dohody o pridružení. Značné finančné prostriedky, ktoré sú k dispozícii v rámci 7. rámcového programu (50 miliárd EUR) by mohli predstavovať významný prínos.

8. Občianska spoločnosť a dohoda o pridružení

8.1 EHSV sa domnieva, že medziregionálny charakter rokovaní a obsah dohody o pridružení sú základným a rozlišovacím prvkom týchto rokovaní a sú referenčným bodom pre hospodárske vzťahy vo svete, ktorý sa obchodu čoraz viac otvára.

8.2 EHSV znovu potvrdzuje svoj záväzok k dodržiavaniu zásad transparentnosti a účasti, a to ako v procese rokovaní, tak aj pri plnení dohody. Preto chce byť výbor plne informovaný o priebehu rokovacieho procesu a chce mať v reálnom čase prístup k vyjednávačom, aby mohol predkladať návrhy FCES a EHSV.

8.3 EHSV tiež žiada, aby bol zapojený do vypracúvania hodnotení vplyvu, aby tak mohol predkladať odporúčania o opatreniach zameraných na predchádzanie alebo znižovanie negatívnych vplyvov procesu liberalizácie obchodu, a vyzýva, aby sa po podpísaní dohody založilo technické monitorovacie

stredisko, ktoré by neustále posudzovalo ekonomické, sociálne a environmentálne vplyvy dohody o pridružení a navrhovalo konkrétne opatrenia.

8.4 V súlade so spoločnými postojmi EHSV a FCES – a v súlade s predbežnými dohodami dosiahnutými v priebehu rokovaní pred rokom 2004 – požadujeme vytvorenie zmiešaného poradného výboru občianskej spoločnosti na základe dohody o pridružení, ktorého členstvo by bolo rovnomerne rozdelené medzi EHSV a FCES a ktorý by mal povinné konzultačné úlohy týkajúce sa všetkých oblastí dohody, vrátane obchodnej časti a monitorovania trvalo udržateľného rozvoja.

8.5 EHSV považuje za nevyhnutné, aby dohoda o pridružení zahŕňala aj sociálny rozmer, pretože by malo ísť o dohodu, ktorá prekračuje rámec obchodných aspektov a ktorej skutočným cieľom je zvýšiť sociálnu súdržnosť. Ten by sa mal zaoberať hlavne vplyvom dohody na zamestnanosť, ochranu záujmov miestneho obyvateľstva a najviac znevýhodnených osôb, podporovanie a dodržiavanie ľudských práv, ochranu životného prostredia a vplyvom na práva prisťahovalcov a pracovníkov vo všeobecnosti. V tomto zmysle by sa mali zohľadniť medzinárodné deklarácie, ako napríklad deklarácie Medzinárodnej organizácie práce (ILO), ktoré ustanovujú, že nie je možné dovoľávať sa porušovania základných princípov práce a práv alebo takéto porušovanie využívať s cieľom získať legitímnu komparatívnu výhodu v medzinárodnom obchode. Budúca dohoda preto musí vytvárať kvalitné pracovné miesta, zlepšiť sociálne podmienky pracovníkov a výrazne prispieť k lepšiemu prerozdeleniu bohatstva.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dialóg medzi kultúrami a Rómovia: kľúčová úloha žien, výchovy a vzdelávania“ (doplňujúce stanovisko)

(2011/C 248/10)

Spravodajkyňa: **Anne-Marie SIGMUND**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 24. februára 2009 rozhodol podľa článku 29 písm. a) vykonávacích predpisov rokovacieho poriadku vypracovať doplňujúce stanovisko na tému

„Dialóg medzi kultúrami a Rómovia: kľúčová úloha žien, výchovy a vzdelávania“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 127 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor považuje záverečnú vetu oznámenia Komisie z 5. apríla 2011⁽¹⁾ na zásadu svojho konania v rámci týchto návrhov.

1.2 Zdôrazňuje, že odteraz by sa už nemali vypracúvať žiadne stratégie pre Rómov a analýzy o Rómoch, ale že by sa **spolu** s Rómami resp. organizáciami, ktoré ich zastupujú, mali podnikať konkrétne realizačné kroky.

1.3 Výbor je pripravený podieľať sa v rámci svojich právomocí na takýchto opatreniach resp. tak ako doteraz sám vyvíjať iniciatívy v úzkej spolupráci s rómskymi organizáciami (napr. verejné diskusie, semináre atď.).

1.4 Výbor bude rozvíjať svoje vzťahy s inštitúciami, organizáciami a orgánmi pôsobiacimi v tejto oblasti a bude sa snažiť o prijatie ďalších spoločných krokov⁽²⁾.

1.5 Výbor považuje dialóg medzi kultúrami za vhodný nástroj na integráciu resp. účasť Rómov, pokiaľ ide o pochopenie úlohy rómskych žien v tomto procese, ako aj v oblasti výchovy a vzdelávania.

1.6 Výbor bude aj v rámci svojich existujúcich sietí hľadať možnosti ako sa podieľať na iniciatívach priamo na mieste, alebo takéto iniciatívy sám vyvíjať.

⁽¹⁾ „Je čas uviesť dobré úmysly do praxe v podobe konkrétnych opatrení.“, Oznámenie Komisie „Rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020“, KOM(2011) 173 v konečnom znení.

⁽²⁾ Pozri prílohu: „Iniciatívy, programy, štúdie“ (http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/SOC337_additional-info.pdf).

2. Súvislosti a koncepcia

2.1 Vo svojom prieskumnom stanovisku z 9. júla 2008⁽³⁾ vyslovil EHSV celý rad odporúčaní na rýchlejšiu integráciu rómskej menšiny v Európe. V súvislosti s výchovou a vzdelávaním rómskych detí navrhol dvojúrovňový prístup – medzi úrovňou EÚ a úrovňou členských štátov – a vyzval Komisiu, aby uskutočňovala celkovú stratégiu a financovala osvetové kampane. Za jedinú schodnú cestu v tomto procese označil aktívnu účasť zástupcov Rómov.

2.2 Európska komisia⁽⁴⁾ nadviazala na tento prístup a poukázala na konštatovanie EHSV⁽⁵⁾, že „začleňovanie rómskych otázok do všetkých príslušných európskych a vnútroštátnych politík je najslubnejšou cestou k dosiahnutiu začlenenia Rómov“.

2.3 Toto doplňujúce stanovisko sa zakladá na zásade dialógu medzi kultúrami, ktorý stavia na tom, že obidve strany – v tomto prípade rómska menšina v Európe a európske nerómske obyvateľstvo – dobrovoľne a bez predsudkov vstupujú do dialógu. Tento dialóg medzi kultúrami predpokladá zaoberať sa tak spoločnými znakmi, ako aj rozdielmi v tradíciách a spôsobe života, aby bolo možné dospieť k lepšiemu porozumeniu skutočnej reality a navrhnuť uskutočniteľné riešenia.

2.4 Stanovisko sa svojím obsahom zameriava na prvý pilier integrácie⁽⁶⁾ – **výchovu a vzdelávanie** – ktorý je podľa jeho názoru prvoradý, a v tejto súvislosti sa zaoberá aj osobitnou úlohou žien pri integrácii Rómov.

⁽³⁾ Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Integrácia menšín – Rómovia“, bod 5.3., (Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s.88).

⁽⁴⁾ Oznámenie na tému „Sociálna a ekonomická integrácia Rómov“, KOM(2010) 133 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Integrácia menšín – Rómovia“, bod 5.3. (Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s.88).

⁽⁶⁾ V rámci štyroch integračných cieľov, ktoré vytýčila Komisia: prístup k vzdelaniu, právo na zamestnanie, prístup k zdravotnej starostlivosti, právo na bývanie a s tým spojené základné služby.

2.5 Výbor podporuje stratégiu „Platformy EÚ na začlenenie Rómov“, najmä desať všeobecných základných princípov integrácie Rómov, ktoré platforma vypracovala v roku 2009 (7).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Jedným z bežných „sloganov“ na opísanie európskeho projektu integrácie je „jednota v rozmanitosti“. V tejto súvislosti sú Rómovia pôsobivým príkladom kultúrnej diverzity Európy, pričom tento aspekt je navyše obohatený o skutočnosť, že samotní Rómovia (8) stelesňujú rôzne kultúrne identity (9).

3.2 Od roku 1999 (10) sa výbor hlási k širšiemu ponímaniu kultúry, ktoré okrem umenia, tradícií a kultúrneho dedičstva zahŕňa aj výchovu, vzdelávanie, vedu, výskum a iné. Výchova a vzdelávanie tak nadobúdajú osobitný význam pre dialóg medzi kultúrami, predovšetkým s Rómami.

3.3 Pokiaľ ide o odmietanie multikulturalizmu (11), výbor namieta tým, že výroky v tomto smere sú v mnohých ohľadoch síce správne, ale zavádzajúce v tom zmysle, že sa nedajú uplatniť na Európske spoločenstvo, pretože ho spája spoločná „charakteristická kultúra“ (12).

3.4 V rámci ponímania kultúry ako proklamovania spoločných hodnôt sa ponúka záver, že európska identita sa v prvom rade javí ako kultúrna identita, ktorej potvrdenie sa nachádza v článku 2 Zmluvy o EÚ, tzv. „klauzule o hodnotách“. Dialóg medzi kultúrami je preto vhodným nástrojom, ako trvalo prispievať k integrácii vo všeobecnosti a osobitne Rómov. Zvláštnu pozornosť si podľa názoru výboru zaslужuje pojem **tolerancia**.

3.5 Tolerancia znamená právo ostatných „byť inými“, a to znamená uplatňovanie tohto práva, ako aj jeho uznávanie. Toto je dôležité rovnako pre Rómov ako Nerómov. V dialógu medzi

kultúrami má však tolerancia ešte ďalší zásadný význam: vzťahuje sa nielen na riešenie prípadných konfliktov noriem, ale vyžaduje aj citlivé zohľadnenie „iných spôsobov života“, a tým vytvára empatiu potrebnú pre spolunážívanie.

3.6 Iniciatívy Európskej komisie a Európskeho parlamentu na zlepšenie situácie Rómov (13) sú vynikajúcimi nástrojmi na vytvorenie zákonného a politického akčného rámca opatrení a programov. Svojou povahou sú však opatreniami nadiktovanými zhora nadol, ktoré nedosiahnu želaný úspech bez príslušných iniciatív prichádzajúcich zdola, ktoré musia vychádzať od občianskej spoločnosti, prípadne aj s podporou národných, regionálnych a miestnych verejných orgánov.

3.7 Z tohto hľadiska výbor víta najnovšie oznámenie Komisie, podporuje najmä v ňom uvedené konštatovanie, že je potrebné konať a zdôrazňuje, že táto potreba konať sa netýka iba národných, regionálnych a miestnych verejných orgánov, ale tiež a predovšetkým aktérov občianskej spoločnosti na oboch stranách.

3.8 Doteraz boli na medzinárodnej úrovni a zo strany EÚ vynaložené značné sumy na integráciu Rómov a neskoršie sa zistilo, že úspech nezodpovedá ich výške. Podľa názoru výboru to súvisí s tým, že na úrovni EÚ sa uskutočňovalo a uskutočňuje veľa iniciatív, konferencií a stretnutí k tejto problematike, mnohé z nich sú však aj z dôvodu nedostatočného zapojenia miestnych Rómov a ich organizácií neuspokojivé, pokiaľ ide o konkretizovanie odporúčaných opatrení, hoci sú obsahovo vydatné.

3.9 Výbor by chcel v rámci svojich právomocí prispieť k tomu, aby sa odstránil tento nepomer medzi dobrými strategickými návrhmi a nezodpovedajúcimi taktickými vykonávacími opatreniami. Vyvinie preto úsilie na to, aby využil svoju funkciu spojovacieho článku s občanmi a aj s pomocou svojich sietí a organizácií svojich členov na miestnych podujatiach prispel k tomu, že sa zvýši ochota prijať ponúkané služby resp. plniť povinnosti.

4. Úloha rómskych žien

4.1 Z rôznych správ je zjavné, že výchovu detí v predškolskom veku v rómskych rodinách vo všeobecnosti preberajú hlavne matky (14), zatiaľ čo po nástupe do školy sa do výchovy zapájajú aj otcovia. Väčšinou zostáva výchova dievčat aj po ich nástupe do školy doménou matiek. Keďže obdobie formovania detí spadá prevažne do predškolského

(7) 1. konštruktívne, pragmatické a nediskriminačné politiky,
2. výslovné, ale nie výhradné zameranie,
3. medzikultúrny prístup,
4. zameranie na väčšinovú spoločnosť,
5. zohľadňovanie rodového hľadiska,
6. postúpenie politík založených na získaných poznatkoch,
7. využitie nástrojov Spoločenstva,
8. zapojenie regionálnych a miestnych orgánov,
9. zapojenie občianskej spoločnosti,
10. aktívna účasť Rómov.

(8) V zmysle všeobecného kolektívneho pojmu používaného pre Rómov, Sinti, kočovníkov, Kalé atď.

(9) Pozri aj stanovisko Výboru regiónov CdR 178/2010 fin.

(10) Stanovisko HSV o úlohe a prínose organizovanej občianskej spoločnosti k európskemu zjednoteniu, Ú. v. ES C 329, 17.11.1999, bod 5.2.1.

(11) Model „multikultúrnej spoločnosti“ nepozná všeobecne záväznú hodnotu a javí sa v prvom rade ako koncentrácia skupín žijúcich vedľa seba.

(12) Pozri Bassam Tibi, Prof. emeritus (Göttingen): Europa ohne Identität? Die Krise der multikulturellen Gesellschaft, s. 181, Goldmann Verlag.

(13) Pozri prílohu: „Iniciatívy, programy, štúdie“ (http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/SOC337_additional-info.pdf); Oznámenie Komisie „Rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020“, KOM(2011) 173 v konečnom znení a správu o stratégii EÚ v oblasti začleňovania Rómov [2010/2276(INI)], ktorú pripravila Lívia Járóka, poslankyňa Európskeho parlamentu), (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2011-0043+0+DOC+XML+V0//SK&language=SK>).

(14) Konferencia na tému „Som európska rómska matka“, 11. a 12. januára 2010, Atény.

veku, je pre všetky deti dôležité, aby boli už doma pripravované na školu. Preto sú potrebné opatrenia na vzbudenie záujmu matiek o význam výchovy a vzdelávania detí, najmä dievčat, a je treba ich viesť k tomu, aby svoje deti konkrétne pripravovali na školu.

4.2 Tieto opatrenia však budú mať nádej na úspech iba vtedy, keď sa budú ponúkať služby (najmä na miestnej úrovni), ktoré zohľadnia rozdielne tradície. Patrí sem aj povinnosť verejných orgánov ponúknuť vhodné vzdelávacie programy a zabrániť segregácii.

4.3 Okrem toho bude nutné zaviesť programy sprostredkovania zručností a znalostí (vytváranie kapacít), ktoré rómskym ženám umožnia túto dôležitú úlohu aj skutočne plniť.

4.4 V tradičných rómskych rodinách žije pod jednou strechou viac generácií. Tu vplývajú na výchovu detí aj starí rodičia a v mnohých prípadoch majú väčší vplyv, než rodičia. Preto je dôležité zapojiť starých rodičov, keďže slúžia ako vzor pre nasledujúce generácie.

4.5 Keď sa podarí využiť potenciál rómskych žien formovať budúcnosť svojich detí, dosiahne sa tým aj ďalší účinok: takéto konkrétne opatrenia a iniciatívy prispejú k odbúraniu stereotypov o rómskych ženách. Príliš často sú tlačene do úlohy objektov, či už ako obeť diskriminácie, domáceho násillia alebo iného týrania či znevažovania. Samozrejme je veľmi dôležité na to upozorniť a tieto upozornenia sa nesmú prehliadať. Takisto je samozrejmé, že sa musia prijať vhodné opatrenia proti takýmto nešvárom. Výbor okrem toho považuje za dôležité poukázať na to, akú aktívnu úlohu majú rómske ženy vo svojej komunite a aký význam môžu mať mimo svojej komunity ako aktívne subjekty, teda ako účastníčky dialógu medzi kultúrami.

4.6 Výbor bude podporovať iniciatívy, ktoré budú v súlade s týmto ponímaním rómskych žien a v rámci svojich možností bude prispievať k tomu, aby mali rómske ženy prístup k informáciám resp. nástrojom, ktoré im uľahčia plniť úlohu pri integrácii ich rodín.

4.7 Výbor bude preto hľadať možnosti, ako prostredníctvom svojej účasti na miestnych podujatiach propagovať nielen konkrétne informácie, ale aj príslušnú motiváciu k účasti.

5. Výchova a vzdelávanie

5.1 Cieľom je zabezpečiť sociálne začlenenie znevýhodnených skupín rómskej komunity bez toho, aby tým stratili svoju rómsku kultúrnu identitu. Dobré vzdelanie má rozhodujúci význam z dvoch dôvodov. Po prvé, vzdelanie môže a malo by občanom sprostredkovať základné spoločné hodnoty, ktoré umožnia rozličným etnickým skupinám úspešne spolunažívať. Takouto hodnotou je aj otvorenosť voči ostatným kultúram. Po

druhé, vzdelanie ako také môže byť dôležitým nástrojom na integráciu, pretože predstavuje ideálne vzájomné ovplyvňovanie rôznych kultúr. Aj keď nikdy nie je neskoro získať nové znalosti a zručnosti, predsa je dôležité, aby sa s dobrým vzdelávaním v živote začínalo čo najskôr. Intenzívne vnímanie seba samého a uvedomenie si svojej úlohy vo väčšej skupine a napokon aj v spoločnosti sú kľúčom k úspechu dieťaťa v neskoršom živote.

5.2 Zámerom opatrení a politiky by malo byť zabezpečenie a zaručenie rovnoprávneho prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu tak pre Rómov, ako aj pre ostatné skupiny menšín, pretože cieľom je napokon poskytnúť im zručnosti potrebné na trhu práce, vrátane sociálnych spôsobilostí. Ľudia musia mať možnosť riadiť svoj život samostatne a konať ako zodpovední občania, ktorí sú si vedomí svojich práv a povinností a sú schopní ich aj plniť.

5.3 Neúčast na trhu práce nepredstavuje iba sociálny problém, ale má aj značný finančný dosah. Vzhľadom na to výdavky na vzdelávanie a výchovu v zásade znamenajú náklady, ale vo svojej podstate nie sú iba výdavkami, ale sú v prvom rade zmysluplnými investíciami do budúcnosti.

5.4 Rada Európy uskutočňuje v rámci svojho výchovno-vzdelávacieho programu pre rómske deti aj vzdelávací program pre mediátorov a školských asistentov, na ktorom sa podieľa aj Komisia. Výbor je pripravený vystupovať v budúcej inštitucionálnej spolupráci v tejto oblasti ako sprostredkovateľ. Mohol by napríklad prispieť k informovaniu o tomto programe a jeho výsledkoch v rámci svojich komunikačných prostriedkov alebo predstaviť príklady osvedčených postupov z programu v tých krajinách, ktoré v súčasnosti nie sú do projektu Rady Európy zapojené.

5.5 V tejto súvislosti je známe, že miera predčasného ukončenia školskej dochádzky je u Rómov oveľa vyššia než u nerómskych žiakov⁽¹⁵⁾. Bude preto potrebné porozmýšľať spolu s príslušnými orgánmi o opatreniach, ktoré túto situáciu môžu zlepšiť.

6. Vzdelávanie: príklady z jednotlivých štátov

6.1 Väčšina členských štátov EÚ vydala prísne zákony proti diskriminácii a o rovnoprávnosti, aby vyhovelí európskym normám. Žiaľ aj napriek tomu dochádza na miestnej úrovni k diskriminácii, a právnym predpisom členských štátov často chýbajú mechanizmy podávania sťažností a vyhlásenia o neplatnosti diskriminačných praktík, keď sa postihnúť osoba cíti byť vystavená diskriminácii. Je tiež potrebné poukázať na to, že slabá kontrola znamená, že štátu prejdú kozmetické úpravy, ktoré modely segregácie ešte zhoršujú.

⁽¹⁵⁾ Roma Education Fund, Country assessments, <http://www.romaeducationfund.hu/publications/country-assessments> Open Society Institute, No Data—No Progress, Country Findings, August 2010; (<http://www.romadecade.org/portal/downloads/News/Towards%20an%20EU%20Roma%20Policy%20ERPC%20-%20Final.pdf>).

6.2 To však neznamená, že sa *žiadny* členský štát EÚ nezasadzuje pre svojich rómskych občanov za lepšiu dostupnosť určitých základných práv, vrátane práva na vzdelávanie, resp. že *žiadny* národný právny systém nie je schopný hájiť práva Rómov. Niektoré okresné resp. štátne sudy dospeli k rozhodnutiu, že vylučujúce praktiky voči rómskym deťom porušujú antidiskriminačné zákony štátu. Už v roku 2004 – ešte pred vstupom Bulharska do EÚ – okresný súd v Sofii vyniesol rozsudok v procese proti bulharskému ministerstvu školstva, miestnej správe a zástupcom školského úradu, že rómskym deťom nie je priznané právo na rovnoprávne vzdelávanie z dôvodu segregácie⁽¹⁶⁾. Takéto rozsudky sú však iba reakciou na špecifické prípady a nenútia bezpodmienečne miestne a regionálne orgány, aby zmenili diskriminačné praktiky, ktoré – ako sa zdá – prevládajú vo vzdelávacích systémoch mnohých európskych štátov.

6.3 Maďarsko zmobilizovalo značnú politickú angažovanosť a zdroje na podporu opatrení na zlepšenie ekonomickej a sociálnej situácie a účasti svojich rómskych občanov, ktoré sú zamerané na vzdelávanie⁽¹⁷⁾. Maďarské integračné iniciatívy sa vyznačujú najmä tým, že sa realizujú v rámci všeobecnej politiky vzdelávania. Naopak v krajinách ako Rumunsko a Bulharsko prístup k integrácii závisel skôr od situácie a nebol komplexný⁽¹⁸⁾. Maďarský prístup má však aj nevýhody, pretože existujú konflikty v rámci opatrení politiky vzdelávania a medzi politikou vzdelávania a politikou v oblasti zdravotníctva, sociálnych vecí a bývania, ktoré majú vplyv na vzdelávanie. To, že takýto potenciál vzniku konfliktov existuje, by si mali všetky štáty uvedomiť a brať do úvahy.

6.4 Osobitnú pozornosť si v tejto súvislosti zasluhuje nemecký model spoločnej výchovy a učenia viacerých kultúr (spoločné učenie sa od ľudí rôzneho etnického pôvodu)⁽¹⁹⁾.

7. Zhrnutie

7.1 V kontexte snaženia o lepšiu integráciu Rómov je poľutovaniahodné, že prístup Spoločenstva k integrácii sa vzťahuje výlučne na príslušníkov tretích krajín a nie je uplatniteľný na Rómov, ktorí sú vo všeobecnosti občanmi EÚ.

7.2 O to dôležitejšie je opakovane poukazovať na to, že Rómom – teoreticky – prináležia všetky práva a základné práva spojené s občianstvom EÚ. Je samozrejmé, že Rómovia si ako občania EÚ musia plniť svoje povinnosti a neplnenie týchto povinností má právne dôsledky. Na druhej strane však mechanizmus sankcií musí zasiahnuť aj v tých prípadoch, keď sú ich vyššie uvedené práva potláčané.

7.3 Výbor opakovane zdôrazňuje, že považuje za dôležité vstúpiť do medzikultúrneho dialógu s Rómami. Dialóg je svojou podstatou vždy interaktívnym procesom, ktorý sa zakladá na rovnosti medzi partnermi a umožňuje ich účasť. V dialógu medzi kultúrami je možné odbúrať predsudky a vybudovať dôveru. Práve odbúranie predsudkov a stereotypov na oboch stranách považuje výbor za podstatný predpoklad uskutočnenia konkrétnych krokov na zabezpečenie lepšieho spolunažívania a skutočnú rovnosť príležitostí. Lisabonská zmluva otvorila výboru nové možnosti v oblasti vytvárania štruktúr pre občiansky dialóg. Pri plnení týchto úloh sa výbor bude intenzívne snažiť priviesť medzikultúrny dialóg s Rómami na správnu cestu.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Pozri: <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=2411&archiv=1>.

⁽¹⁷⁾ Pozri všeobecne: KEZDI, G. & SURANYI, E., „A Successful School Integration Program“, *Roma Education Fund Working Paper No. 2*, 2009, dostupné na: http://www.romaeducationfund.hu/sites/default/files/publications/a_successful_school_integration_kezdi_suranyi.pdf.

⁽¹⁸⁾ Pozri všeobecne: European Roma Rights Centre „The Impact of Legislation and Policies on School Segregation of Romani Children: A Study of Anti-Discrimination Law and Government Measures to Eliminate Segregation in Education in Bulgaria, Czech Republic, Hungary, Romania and Slovakia“, *ERRC Report*, Februar 2007, dostupný na: http://www.errc.org/en-research-and-advocacy-reports-intro-details.php?article_id=2743.

⁽¹⁹⁾ Pozri: Hanna KIPER „Interkulturelle Pädagogik“ 1992, s. 161; Franz HAMBURGER „Die Vielfalt der Kulturen als Herausforderung für den Bildungsauftrag der Schule“, Frankfurt/Main 1989.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

472. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 15. A 16. JÚNA 2011

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zdaňovanie finančného sektora“

[KOM(2010) 549 v konečnom znení]

(2011/C 248/11)

Spravodajca: **Stasys KROPAS**

Komisia sa 7. októbra 2010 rozhodla podľa článku 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zdaňovanie finančného sektora“

KOM(2010) 549 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 102 hlasmi za, pričom 16 členovia hlasovali proti a 28 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta všetky iniciatívy Komisie, ktorých cieľom je prispieť k obnove rastu, odolnosti a finančnej stability. Stabilita a účinnosť finančného sektora, a tým aj obmedzenie podstupovania nadmerného rizika, ako aj vytváranie správnych stimulov pre inštitúcie finančného sektora, by sa mali zabezpečiť prostredníctvom primeranej regulácie a dohľadu. EHSV v tejto súvislosti nedávno vyjadril podporu možnosti vypracovať systém fondov na riešenie krízovej situácie bánk, ktorý by bol súčasťou rámca pre krízový manažment.

1.2 V dôsledku krízy sa musia vlády usilovať o fiškálnu konsolidáciu, aby boli schopné uniesť náklady spojené s krízou a čeliť jej sociálnym a hospodárskym dôsledkom. EHSV zastáva názor, že finančný sektor by mal spravodlivým a zásadným spôsobom prispieť k týmto snahám.

1.3 Ako sa zdôrazňuje v oznámení Komisie, čoraz viac členských štátov prijíma jednostranné opatrenia týkajúce sa

zdaňovania finančného sektora. Tieto štáty schválili rôzne systémy zdaňovania založené na rôznych základoch dane, rôznych efektívnych sadzbách dane a rôznej oblasti pôsobnosti. EHSV sa domnieva, že základ dane pre takéto fiškálne mechanizmy by sa mal harmonizovať a že opatrenia na zabránenie dvojitému zdaneniu by mali byť koordinované. Pri prijímaní iniciatív v tejto oblasti by Komisia mala brať do úvahy odlišné účinky, ktoré by mohli mať na jednotlivé členské štáty, ako aj dôležitosť a pevnosť vnútroštátnych finančných trhov, existujúci rámec vnútroštátnych daní a novú daň, ktorú mohol príslušný členský štát zaviesť vo vzťahu k finančnému sektoru v dôsledku krízy.

1.4 Nové poplatky, požiadavky a predpisy by mohli mať širokú škálu účinkov na finančný systém a celé hospodárstvo. Ich vplyv na kapitálovú základňu a na schopnosť bánk a finančných inštitúcií plniť svoju úlohu pri financovaní hospodárstva, najmä MSP, by sa mal veľmi starostlivo posúdiť. Celkový podiel finančného sektora EÚ na príjmoch z daní by

sa mal porovnať s inými sektormi. Do úvahy treba vziať aj účinky dodatočných daní na postavenie finančných inštitúcií EÚ v celosvetovej konkurencii.

1.5 Vzhľadom na to, že tlak na likviditu a platobnú schopnosť bol ústredným prvkom pri prepukávaní krízy, EHSV odporúča, aby akákoľvek nová daň pre finančné inštitúcie zohľadňovala schopnosť inštitúcií hradiť svoje záväzky a splniť nové kapitálové požiadavky.

1.6 Vo svojej štúdii vplyvu by Komisia mala venovať osobitnú pozornosť zásade proporcionality. To znamená, že administratívna záťaž, ktorej sú vystavené subjekty pôsobiace na trhu a finančné inštitúcie v dôsledku požiadaviek, ktoré musia spĺňať, by mala byť úmerná hlavnému cieľu tejto novej dane. Ak by Komisia zamýšľala zaviesť novú daň v zmysle modelu dane z finančných transakcií (FTT), potom by sa mala usilovať o konzistentnosť s politickými opatreniami, ktoré vypracovala v uplynulých rokoch s cieľom zjednodušiť daňové postupy, ktoré sú považované za prekážky po uskutočnení obchodu. Keby mala v úmysle zaviesť daň z finančných aktivít (FAT), potom by sa mal základ dane stanoviť takým spôsobom, aby bol zlučiteľný s informáciami, ktoré sú pre finančné inštitúcie ľahko dostupné v existujúcom rámci finančného výkazníctva.

1.7 EHSV trvá na svojich záveroch a odporúčaníach prezentovaných v stanovisku z 15. júla 2010, ktoré hovoria v prospech zavedenia dane z finančných transakcií (FTT) ⁽¹⁾, no zároveň by rád zdôraznil, že vzhľadom na riziko premiestňovania finančných aktivít do finančných centier mimo EÚ by sa malo uprednostniť zavedenie FTT na celosvetovej úrovni pred jej zavedením len na európskej úrovni. Ak sa však ukáže, že prijatie FTT na celosvetovej úrovni nie je možné, potom by EHSV uvažoval o prijatí FTT pre EÚ, pričom by bral do úvahy výsledok hodnotenia vplyvu Európskej komisie.

1.8 Daň z finančných aktivít (FAT) by mohla mať podobné nedostatky ako FTT, vrátane presunov. Predbežná štúdia Komisie o vplyve by sa mala zaoberať aj touto otázkou.

1.9 Zavedenie novej dane založenej na peňažných tokoch a navrhutej mimo rámca DPH, čo by znamenalo, že v nevyhovujúcom režime oslobodenia od DPH nedôjde k žiadnym zmenám, môže viesť k veľmi zložitému daňovému systému pre finančné inštitúcie. Hoci ešte nie sú k dispozícii závery štúdie o vplyve, ktorú má vypracovať Komisia, sa preto EHSV domnieva, že ak by mala byť nová daň vo finančnom sektore založená na peňažných tokoch alebo podobných faktoroch, Komisia by mala posúdiť, aké výhody by malo jej navrhnutie v rámci DPH, aby sa tak sektoru zaistil administratívne jednoduchší prístup a aby sa zmiernil problém s nekompenzovateľnou DPH. Na pamäti treba mať aj neželané dôsledky, s ktorými by mohlo byť zavedenie dane pre finančný sektor spojené, konkrétnejšie rozvoj alternatívnych systémov, ktoré by nepodliehali právnej úprave, dohľadu alebo kontrole a ktoré by postupne mohli spôsobiť veľké problémy.

1.10 Nemal by sa prehliadať vplyv novej dane na konkurencieschopnosť bankového sektora, a to tak v súvislosti

s konkurencieschopnosťou bankového sektora v porovnaní s nebankovým, ako aj vo vzťahu k schopnosti bankového priemyslu naďalej plniť finančné potreby reálneho hospodárstva. Toto je obzvlášť dôležité, keďže sa hospodárstvo snaží dostať z recesie.

2. Kontext

2.1 V dôsledku krízy čelia vlády na celom svete veľkému dvojitému problému: po prvé, musia urýchlene reformovať finančný a bankový systém, a po druhé, potrebujú nové zdroje príjmov.

2.2 Zvažujú sa rôzne ciele, ktoré by sa zavedením dane mohli sledovať, a to vrátane odstránenia negatívnych externalít, konsolidácie verejných financií, príspevku finančného sektora k splateniu nákladov, plnenia záväzkov voči rozvojovému svetu a boja proti klimatickým zmenám. Vzhľadom na nízku mieru zdaňovania finančného sektora by cieľom mohlo byť tiež to, aby tento sektor spravodlivým a zásadným spôsobom prispieval do verejných rozpočtov. Cieľ daní pre finančný sektor zostáva zatiaľ dosť široký, pričom charakter a mechanizmy týchto daní sú stále predmetom skúmania.

2.3 Európska komisia vydala 7. októbra 2010 oznámenie o zdaňovaní finančného sektora ⁽²⁾ v budúcnosti, ktorý bol doplnený ešte dokumentom útvarov Komisie ⁽³⁾ a v ktorom sa uvažuje o dvoch nástrojoch:

— Na úrovni EÚ by sa mala zaviesť daň z finančných aktivít (FAT), ktorá by vytvorila príjmy do rozpočtov členských štátov a zároveň pomohla zabezpečiť väčšiu stabilitu finančných trhov. V dokumentoch bol vyjadrený názor, že keby sa takáto FAT starostlivo navrhla a implementovala, neznamenala by z hľadiska konkurencieschopnosti EÚ žiadne nadmerné riziko.

— Na celosvetovej úrovni Komisia podporuje myšlienku dane z finančných transakcií (FTT), ktorá by podľa nej mohla pomôcť pri financovaní medzinárodných výziev, ako napr. rozvoj alebo klimatické zmeny.

2.4 Vzhľadom na celosvetový a systémový charakter finančnej krízy Komisia takisto pripomína, že banková daň môže mať odstrašujúci účinok, pokiaľ ide o podstupovanie nadmerného rizika. Podľa nej by vhodne dopĺňala reformy týkajúce sa regulácie a dohľadu tým, že by podporila účinnosť, odolnosť a stabilitu finančných trhov a znížila ich volatilitu.

2.5 Komisia navrhla tiež iniciatívy v oblasti krízového manažmentu, vrátane vytvorenia Fondu na riešenie krízovej situácie bánk ⁽⁴⁾, ktorý už bol predmetom stanoviska EHSV ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ KOM(2010) 549, s. 5.

⁽³⁾ SEK(2010) 1166, s. 3.

⁽⁴⁾ KOM(2010) 254 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV o fondoch na riešenie krízovej situácie bánk, Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011, s. 16.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Daň z finančných transakcií“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 81.

3. Spravodlivý a zásadný príspevok finančného sektora do verejných rozpočtov

3.1 Vďaka úlohe, ktorú subjekty finančného sektora zohrávali pri prepukávaní krízy, počas ktorej museli vlády pomáhať finančným inštitúciám z problémov, sa rozšíril názor, že príslušné náklady by nemali znášať občania ani iné sektory. Tento názor je sformulovaný v ciele, že „tento sektor by mal spravodlivým a zásadným spôsobom prispievať do rozpočtov verejných financií“. V tejto súvislosti Komisia zamýšľa začleniť do svojej hospodárskej štúdie podrobné hodnotenie vplyvu, v ktorom by sa zanalyzovali rôzne možnosti zdaňovania v snahe dopracovať sa k vyváženému návrhu.

EHSV odporúča Komisii, aby vykonala prieskum týkajúci sa celkového podielu sektora finančných služieb v EÚ na príjmoch z daní, pričom by posudzovala výšku všetkých rozličných daní, ktoré spoločnosti poskytujúce finančné služby už platia. Táto štúdia môže podať veľmi dobrý obraz o platení dane z príjmu právnických osôb, nekompenzovateľnej DPH a odvodoch za zamestnancov, ktoré platia banky ako zamestnávateľia. Odvody zamestnancov by mali byť oddelené a začlenené ako ukazovateľ širšieho hospodárskeho prínosu. Zámerom by hlavne mohlo byť overiť, či existuje symetria medzi zdaňovaním bankového sektora a jeho prínosom a či je celkový podiel bankového sektora na príjmoch z daní nižší alebo vyšší ako u iných kľúčových sektorov. Napokon by sa mohla odhadnúť súhrnná výška novej bankovej dane a súčasného celkového podielu na príjmoch z daní.

3.2 EHSV sa domnieva, že keby sa mala zaviesť daň pre finančný sektor, takáto štúdia by sa mohla ukázať ako užitočná z hľadiska stanovenia jej rozsahu tak vo vzťahu k oblasti pôsobnosti, ako aj pokiaľ ide o efektívnu sadzbu dane. Mala by pozorne preskúmať schopnosť bánk adaptovať a posilniť svoju kapitálovú základňu a ich schopnosť poskytovať financie domácnostiam a podnikom (najmä malým a stredným) v EÚ.

3.3 Podľa názoru EHSV nemôžu byť návrhy týkajúce sa toho, ako by mohol finančný sektor prispieť k pokrytiu nákladov akejkoľvek krízy, ku ktorej by v budúcnosti mohlo dôjsť, oddelené od prebiehajúcej diskusie o rozsiahlejších zmenách regulačného systému a od veľkého radu opatrení zameraných na zníženie pravdepodobnosti finančného zlyhania a jeho vplyvu.

3.3.1 Zdaňovanie finančného sektora by malo optimálnu formu, keby vyvážené spĺňalo na jednej strane fiškálny cieľ tvorby daňových príjmov a na strane druhej cieľ obmedzenia ochoty podstupovať riziko.

4. Daň z finančných transakcií (FTT)

4.1 Daň z finančných transakcií má plniť rôzne ciele, predovšetkým však utlmiť neproduktívnu činnosť na finančných trhoch prostredníctvom zníženia miery špekulácií a volatility a zároveň vrátiť štátu finančné prostriedky.

4.2 Európsky parlament prijal v marci 2010 uznesenie o daniach z finančných transakcií a v marci 2011 Správu o inovatívnom financovaní na celosvetovej a európskej úrovni⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2010 o daniach z finančných transakcií a ich praktickom fungovaní a návrh Správy o inovatívnom financovaní na celosvetovej a európskej úrovni (2010/2105(INI)).

4.3 Uplatňovaním FTT sa úrady snažia znížiť počet riskantných, špekulatívnych („spoločensky bezúčelných“) (7) finančných transakcií. Môžu ju tiež považovať za pomôcku pri predchádzaní prílišnému rastu bánk alebo uskutočňovaniu príliš veľa riskantných transakcií zo strany bánk v budúcnosti.

4.4 EHSV vyjadril názory na FTT vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy o dani z finančných transakcií, v ktorom uviedol okrem iného aj nasledujúce závery a odporúčania:

— prvoradým cieľom dane z finančných transakcií by mala byť zmena správania finančného sektora, a to pomocou obmedzenia krátkodobých špekulatívnych finančných transakcií. Týmto spôsobom by finančný sektor mohol pri svojej činnosti využívať cenový mechanizmus trhu. Očakávaný účinok by bolo možné dosiahnuť, ak by daň z finančných transakcií najväčšmi zasiahla najčastejšie transakcie.

— Ďalším cieľom dane z finančných transakcií je navýšenie prostriedkov do verejného rozpočtu. Tento nový zdroj príjmov by sa mohol využívať na podporu hospodárskeho rozvoja v rozvojových krajinách, financovanie politik týkajúcich sa klímy v rozvojových krajinách alebo na zníženie zaťaženia verejných financií. Posledná z uvedených možností by tiež znamenala, že finančný sektor splatí dotácie z verejných zdrojov. Z dlhodobého hľadiska by sa tieto výnosy mali stať novým všeobecným zdrojom verejných príjmov.

4.5 Keďže z mnohých strán zaznievajú výhrady v súvislosti s rizikom presunu hroziacim v prípade, že by sa mala daň uplatňovať len lokálne, malo by sa o dani z finančných transakcií uvažovať najprv na celosvetovej úrovni, ako to presadzuje Komisia. Ak sa však ukáže, že to nie je možné, EHSV by bol za zavedenie dane z finančných transakcií na úrovni EÚ, pričom by sa mal brať do úvahy výsledok hodnotenia vplyvu Európskej komisie.

4.6 EHSV zastáva názor, že FTT by mala byť navrhnutá tak, aby bolo jej vyberanie prostredníctvom systémov centrálnych depozitárov ľahko aplikovateľné. Do úvahy by sa mali brať otázky a náklady súvisiace s vymáhaním a dodržiavaním široko stanovenej FTT, ako aj právna neistota u predpokladaných výberov dane v prípade mimoburzových transakcií (*OTC – over the counter*) s cennými papiermi a derivátmi, s ktorými sa neobchoduje na burze.

4.7 EHSV poukazuje na záver aj na skutočnosť, že i naďalej existujú mnohé jurisdikcie, ktoré vytvárajú zahraničné finančné centrá, pre ktoré je charakteristická netransparentnosť spojená s bankovým tajomstvom a nízke, prípadne nulové zdaňovanie. Vzhľadom na jednoduché zakladanie finančných pobočiek a možnosť pôsobiť v týchto miestach prostredníctvom internetu

⁽⁷⁾ *Taxing the Speculators*, <http://www.nytimes.com/2009/11/27/opinion/27krugman.html>.

je nevyhnutné, aby sa spoločne so schválením FTT zaviedla povinnosť zvýšiť transparentnosť a nadviazať efektívnu spoluprácu v oblasti súdnicstva a daní.

5. Daň z finančných aktivít

5.1 Hlavným znakom FAT v porovnaní s FTT je to, že prostredníctvom FAT sa zdaňujú spoločnosti pôsobiace vo finančnom sektore, kým FTT zdaňuje účastníkov finančného trhu. Okrem toho, zatiaľ čo FTT zafažuje obchodovanie, ktoré sa koncentruje v obmedzenom počte finančných centier, FAT je zameraná na zisky a príjmy finančného sektora, ktoré sú rozdielne distribuované rovnomernejším spôsobom.

5.2 Komisia sa na základe správy MMF domnieva, že ďalším možným nástrojom zameraným na lepšie zdaňovanie finančného sektora a zníženie potenciálnych negatívnych externalít by mohla byť daň z finančných aktivít (FAT).

5.3 Pri vypracúvaní FAT môže Komisia určiť základ dane s odkazom na finančný výkaz.

5.4 Použité pojmy by mali byť zrozumiteľné na základe existujúcich rámcov v oblasti účtovníctva, či už by išlo o medzinárodné štandardy finančného výkazníctva (IFRS) alebo o miestne všeobecne uznávané účtovné zásady (miestne GAAP), keďže niektoré finančné inštitúcie nemusia uplatňovať IFRS.

5.5 Ak by bola FAT navrhnutá na základe peňažných tokov, mohlo by mať jej zavedenie vplyv na likviditu a predražiť peňažné toky, pričom tlak na likviditu bol kľúčovým prvkom pri prepukávaní krízy. Dá sa preto odporúčať, aby sa pri určovaní základu dane FAT venovala osobitná pozornosť platobnej schopnosti inštitúcií a ich schopnosti prispôbiť sa novým kapitálovým požiadavkám, ako aj vzájomným väzbám medzi FAT a DPH.

6. DPH

6.1 Podľa názoru Komisie sa zavedenie novej dane opiera okrem iného o oslobodenie finančných služieb od DPH na základe smernice Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty („smernica o DPH“).

6.2 EHSV by rád zdôraznil, že hlavným dôvodom tohto oslobodenia sú koncepčné a praktické ťažkosti pri odhadovaní hodnoty súvisiacej s finančnými službami, ktoré banky poskytujú. Je to tak predovšetkým v prípade tradičných finančných sprostredkovateľských služieb v oblasti vkladov a úverov. Hodnota týchto služieb má formu rozpätia medzi úrokmi účtovanými pri pôžičkách a úrokom vyplácaným pri vkladoch. Toto rozpätie je súhrnným ukazovateľom sprostredkovateľských služieb, ktoré banky poskytujú vkladateľom a dlžníkom a ktoré nemožno pre jednotlivé transakcie okamžite vyhodnotiť s cieľom uplatniť DPH alebo akúkoľvek inú formu dane spojenú s transakciami. Je ťažké vypracovať metodiku na priradenie takéhoto rozpätia jednotlivým transakciám na účely DPH na základe fakturačnej metódy. Rovnaké problémy vznikajú pri zdaňovaní poisťovacích a aj iných druhov finančných služieb, ako sú napr. zmenárenské služby a obchodovanie s cennými papiermi.

6.3 Oslobodenie finančných služieb od DPH nie je v právnych predpisoch o DPH spojené so žiadnym právom na odpočet DPH na vstupe, resp. toto právo je obmedzené. Znamená to, že finančné inštitúcie nemôžu v plnej miere odpočítať DPH vzniknutú pri ich vlastných výdavkoch, ktorá preto predstavuje čisté náklady. Suma týchto „skrytých nákladov DPH“ môže byť dosť vysoká, keďže na externalizované služby a transakcie v rámci skupiny vplyva kaskádový účinok dane.

6.4 V roku 2007 Komisia navrhla smernicu týkajúcu sa reformy posudzovania finančných služieb z hľadiska DPH na základe troch pilierov, vrátane návrhu možnosti zdaňovať finančné služby. EHSV sa domnieva, že diskusia o zdaňovaní finančného sektora by nemala byť oddelená od navrhovanej reformy DPH⁽⁸⁾.

6.5 EHSV je zároveň znepokojený rozsahom FAT a kumulatívnym zaťažením, ktoré táto daň vytvára v spojitosti so sumami nekompenzovateľnej DPH. FAT síce môže byť navrhnutá tak, aby sa osobitne zameriavala na ekonomickú rentu a/alebo riziko, no vo svojej najextenzívnejšej forme (súčtová metóda výpočtu FAT) sa vzťahuje na všetky zisky a mzdy. EHSV sa domnieva, že keby bola nová daň založená na peňažných tokoch alebo podobných faktoroch, Komisia by mala posúdiť, aké výhody by malo jej navrhnutie v rámci DPH, aby sa tak zmiernil dopad nekompenzovateľnej DPH, čím by sa predišlo zvýšeniu hospodárskych nákladov pre všetky hospodárske subjekty v Európe.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ KOM(2007) 746 a 747 v konečnom znení.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Závety z piatej správy o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti: budúcnosť politiky súdržnosti“

[KOM(2010) 642 v konečnom znení]

(2011/C 248/12)

Spravodajca: **Carmelo CEDRONE**

Európska komisia sa 9. novembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Závety z piatej správy o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti: budúcnosť politiky súdržnosti“

KOM(2010) 642 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 133 hlasmi za, pričom 7 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) považuje nasledujúce **hlavné aspekty**, ktoré Európska komisia stanovila pre politiku súdržnosti, celkovo za zmysuplné.

- zvýšiť európsku pridanú hodnotu,
- posilniť riadenie,
- racionalizovať a zjednodušiť postupy riadenia,
- zlepšiť organizáciu.

1.2 EHSV sa nazdáva, že sa **tieto ciele dajú uskutočniť**, ak sa zároveň:

- posilní strategické plánovanie a poskytne členským štátom pomoc, aby zavrhli inštitucionálne reformy v záujme sfunkčnenia verejnej správy,
- skoncentrujú zdroje EÚ na niekoľko prioritných cieľov,
- rozšíri hospodárske a sociálne zaangažovanie a zapojenie sociálno-ekonomických partnerov do uskutočňovania politiky súdržnosti,
- zavedú reformy zásad doplnkovosti a spolufinancovania,

— stane povinným hodnotenie vplyvu.

1.3 Nemožno zabúdať, že politika súdržnosti spolu s rozvojom a zmenšovaním rozdielov medzi regiónmi musí aktívne prispievať k zlepšovaniu hospodárskych a sociálnych služieb a podmienok občanov.

1.4 To sa podporí, ak sa celkovo zlepši hospodárske prostredie a podmienky pre podniky, ich produktivita, konkurencieschopnosť, najmä v prípade MSP, mikropodnikov a remeselníckych podnikov. Preto treba spoločne s odborními a občianskou spoločnosťou priamo zapojiť organizácie zastupujúce podniky, ktoré pôsobia priamo na území, alebo hlavne tie, ktoré spadajú do sektorov, ktoré EÚ pokladá za prioritné.

1.5 Zaujímavým prístupom, ktorý by sa mal uprednostniť so zreteľom na **územnú súdržnosť, ako i súdržnosť v rámci územia, regiónov a sektorov**, môže byť rozvoj cezhraničnej, medziregionálnej spolupráce (v rámci cieľa 3), pričom by sa na podporu územnej súdržnosti regiónov a makroregionálnej stratégie euroregiónov (Pobaltsko, Stredozemné more, Jadranské more, Alpsko-jadransko-podunajská oblasť, atlantická os) mali vyčleniť väčšie zdroje.

1.6 EHSV sa nazdáva, že Komisia a členské štáty by mali vyvinúť maximálne úsilie na podporu výmeny informácií o osvedčených postupoch, pomoci poskytovanej miestnym orgánom verejnej správy pri riadení programov aj pomocou vnútornej reformy, a to nielen v rámci zainteresovaných sektorov.

1.7 Len pomocou väčšieho **poznania** výsledkov investícií, ktoré je v súčasnosti nepostačujúce, a vypracovaním špecifických štúdií dosahu bude možné stanoviť priority, ktoré bude treba vytýčiť s ohľadom na stratégiu Európa 2020, a zabezpečiť dosiahnutie cieľa, ktorým je tematická koncentrácia.

1.8 EHSV súhlasí aj s rozhodnutím zohľadniť rozloženie sektorov s vysokým rastom do všetkých európskych regiónov, rozdelených na regióny spadajúce pod cieľ „konvergencia“, regióny v prechodnej fáze a regióny patriace pod cieľ „konkurencieschopnosť a zamestnanosť“. Ostáva však nevyriešená otázka rozdelenia zdrojov medzi chudobné regióny (80 % fondov) a ostatné regióny (zvyšných 20 %), i keď toto rozhodnutie pomáha vyriešiť problém spolufinancovania.

1.9 EHSV pokladá v každom prípade za nevyhnutné **koordinovať** všetky návrhy a politiky, ktoré stanovuje Komisia, t. j. stratégiu Európa 2020, politiku súdržnosti, SPP, energetickú politiku, dopravu, životné prostredie, výskum atď. Obzvlášť dôležitá je koordinácia opatrení financovaných z prostriedkov ESF a EFRR, aj preto, že ESF by mal presadzovať európsku stratégiu zamestnanosti, realizáciu sociálnej agendy, kvalitnú odbornú prípravu, iniciatívy v prospech mládeže a európsku odbornú prípravu aktérov politiky súdržnosti.

2. Návrhy

2.1 Politické návrhy

2.1.1 **Stratégia 2020:** EHSV sa nazdáva, že politika súdržnosti nesmie byť výlučne v službách stratégie 2020, ktorá by práve naopak na získanie dôveryhodnosti mala nájsť nezávislé formy financovania vydaním eurobondov.

2.1.2 **Politika súdržnosti** si musí zachovať svoje základné ciele, akými sú napr. **solidarita** medzi národmi, územiami a rozvoj.

2.1.3 **Európsky summit:** politika súdržnosti a všetky na ňu zamerané fondy musia byť **každý rok** predmetom diskusií a preskúmania v rámci špecifického summitu EÚ. To je potrebné jednak vzhľadom na strategický význam politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti, jednak vzhľadom na jej prepojenie s makroekonomickou politikou v rámci európskeho hospodárskeho a sociálneho riadenia.

2.1.4 **Pakt stability a sankcie:** EHSV sa nazdáva, že sa treba zamerať na stimuly, a nie na sankcie, aby sa ešte viac neznevýhodnili regióny, ktoré sú zadlženejšie, a teda ohrozenejšie. Naopak uvítal by, aby sa v rámci prebiehajúceho návrhu reformy paktu stability a rastu vylúčili z rozpočtu investície do výskumu, vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré by sa nemali pokladať za bežné výdavky. Tým by sa malo zabrániť znevýhodneniu chudobnejších regiónov, ktoré najviac potrebujú pomoc EÚ.

2.1.5 **Priority** by mali byť stanovené v obmedzenom počte, pričom treba brať ohľad na ciele, ktoré boli stanovené pre jednotlivé fondy v stratégii Európa 2020. Osobitne treba odkázať na politické opatrenia zamerané na vytvorenie **jednotného trhu**, k čomu musí smerovať politika súdržnosti. Priority by mali byť rozhodnuté na európskom summite, ktorému by mala predchádzať diskusia s verejnými aktérmi a sociálno-ekonomickými partnermi na všetkých úrovniach.

2.1.6 **Sociálno-ekonomické partnerstvo** so šírením osvedčených spôsobov, paralelne a/alebo spoločne s dohodami medzi verejnými aktérmi, sa musí stať bežným a povinným postupom, ktorý by mal sprevádzať všetky postupy stanovovania, uskutočňovania a hodnotenia politiky súdržnosti. Ako taký by mal byť priamo naviazaný na podmienenosť. EHSV si želá, aby zásady článku 11 všeobecného nariadenia, v ktorom sú stanovené pravidlá partnerstva, boli rozšírené na všetky štrukturálne fondy.

2.2 Technicko-operatívne návrhy

2.2.1 Pravidlá **spolufinancovania** treba diferencovať na základe podmienok rozvoja a hospodárskej a sociálnej dostupnosti zdrojov v oblastiach a na územiach, ktorých sa týka politika súdržnosti, najmä na základe príjmu, pričom parametre jeho výpočtu by mali byť náležite prehodnotené⁽¹⁾, a na základe rozpočtu regiónov.

2.2.2 Predbežné posúdenie stanovených podmienok (**podmienenosť ex ante**) musí mať za cieľ skvalitnenie výdavkov naviazaných na dosahovanie výsledkov, čo povedie k zefektívneniu zainteresovaných verejných orgánov a maximálnemu využitiu fondov, pričom sa predíde tomu, že znevýhodnené budú napr. zadlženejšie regióny.

2.2.2.1 Členské štáty by teda mali presadzovať inštitucionálne reformy potrebné na dosiahnutie štrukturálnych zmien, podporu rastu a zamestnanosti, s cieľom znížiť sociálne vylúčenie. Tak, ako EHSV pokladá za nevyhnutné, aby podmienkou na udelenie financovania pri uskutočňovaní tejto politiky boli konzultácie so sociálno-ekonomickými partnermi na všetkých úrovniach.

2.2.3 Tradičné **ukazovatele** na výber oblastí pôsobnosti musia byť doplnené o ďalšie parametre, ako napr. podiel zamestnanosti, chudoby, školskej dochádzky, úroveň vzdelania a odbornej prípravy, služieb a environmentálnej udržateľnosti.

2.2.4 **Hodnotenie** vplyvu sa musí stať ústredným prvkom politiky súdržnosti, a to nielen v podobe predbežného posúdenia stanovených podmienok (podmienenosti ex ante), na overenie účinnosti a úrovne dosiahnutých výsledkov. Malo by sa vykonávať pomocou spoločných kritérií stanovených na úrovni EÚ, a povinných na celom území EÚ.

⁽¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá poskytovania základných informácií o parite kúpnej sily, jej výpočtu a zverejňovania“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 45.

2.2.4.1 Analýza založená na výsledkoch: Je oveľa zaujímavejšia než analýza založená na kontrole finančného riadenia, ale jej praktická realizácia si vyžaduje dlhú prípravu a stanovenie presných kritérií. Výsledky opatrení, najmä ak sú nemateriálne, ako napr. odborná príprava, či rozvojové investície, sa dajú merať len po istom čase. Prechod na analýzu výsledkov si vyžiada predbežné vyškolenie realizátorov projektov a orgánov verejnej správy, a EHSV navrhuje vyskúšať tento model počas prechodného obdobia 2011 – 2013 v niekoľkých regiónoch vybraných vzhľadom na existujúce kvalitné partnerské riadenie.

2.2.5 **Zjednodušenie** sa musí stať základným cieľom politiky súdržnosti. Možno ho dosiahnuť zjednotením administratívno-účtovných postupov, zlepšením a posilnením kritérií monitorovania a hodnotenia, ako aj zredukovaním postupov, ktoré sprevádzajú predkladanie plánov a/alebo projektov. Preskúvanie účtovných postupov môžu dosiahnuť spoločne všetci zainteresovaní partneri v spolupráci s Dvorom audítorov.

2.2.5.1 Treba najmä uplatňovať zásadu **jedného kontaktného miesta** (*one stop shop*), a to jednak vo fáze predkladania projektov, zjednotením formulárov v rámci jednotlivých fondov i medzi nimi, jednak vo fáze účtovnej kontroly, zosúladením finančných pravidiel a pravidiel rôznych programov, a vykonaním jednej kontroly, ktorá by platila pre všetky zainteresované inštitúcie.

2.2.5.2 Synergia medzi rôznymi programami: V záujme jasnosti, jednoduchosti a efektívnosti sa treba usilovať o čo najväčšiu komplementárnosť všetkých programov, ktoré sa týkajú tých istých aktérov na tom istom území, a to tak európskych, národných a územných programov ako aj rôznych foriem financovania EÚ. Chýbajúca synergia je jedným z dôvodov, ktorý vysvetľuje nedostatočné čerpanie alebo celkový slabý vplyv štrukturálnych fondov a programov EÚ.

2.3 **Odborná príprava:** je ďalším kľúčovým nástrojom na dosiahnutie cieľov súdržnosti, vrátane lepšieho využívania fondov.

3. Úvod

3.1 Zásady súdržnosti a solidarity sú dva základné piliere zmluvy, v ktorej sa v článku 174 uvádza: „Na podporu celkového harmonického rozvoja Únie rozvíja a uskutočňuje činnosti vedúce k posilneniu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti“.

3.2 Okrem toho obsahuje ďalší obzvlášť dôležitý bod vzhľadom na posledné dve rozšírenia: „Únia sa predovšetkým zameriava na znižovanie rozdielov medzi úrovňami rozvoja v jednotlivých regiónoch a zaostalosti v najviac znevýhodnených regiónoch“.

3.3 Tieto dve zásady, ktoré sú základom integrácie európskych národov a území, treba mať stále na pamäti a nemali by na ne zabúdať najmä tí, ktorí konajú v mene a v záujme EÚ.

3.4 V budúcom roku Európska komisia predloží návrh nového rozpočtu Únie na obdobie po roku 2013 (príslušné oznámenie už bolo zverejnené 19. októbra 2010), ale žiadosť nezvyšiť rozpočet EÚ, s ktorou sa na Radu obrátili vlády niektorých štátov, nesľubuje dobré vyhliadky, hoci by mal byť zároveň predložený aj legislatívny návrh týkajúci sa štrukturálnych fondov.

3.5 Piata správa Európskej komisie o politike súdržnosti a jej závery, formulované novým štýlom, zapadá do tohto kontextu v úzkom prepojení so stratégiou Európa 2020.

4. Oznámenie Komisie – zhrnutie

4.1 V piatej správe o súdržnosti sa Európska komisia inak než zvyčajne zaoberá viacerými témami a snaží sa nájsť odpovede a poskytnúť pokyny, kým sa neuzavrie konzultácia, ktorú začala tým, že formulovala 13 otázok týkajúcich sa tejto správy.

4.2 Hlavné témy, ktorými sa zaoberá:

4.2.1 Zvyšiť európsku pridanú hodnotu politiky súdržnosti

4.2.1.1 Komisia zamýšľa dosiahnuť tento cieľ

- posilnením strategického plánovania,
- zvýšením tematickej koncentrácie prostriedkov,
- zvýšením výkonu pomocou súboru podmienok a stimulov, vrátane spolufinancovania a paktu stability,
- zlepšením hodnotenia, výkonnosti a výsledkov,
- využívaním nových finančných nástrojov.

(pozri prvých 5 otázok EK)

4.2.2 Posilniť riadenie politiky súdržnosti (riadenie)

4.2.2.1 Tento cieľ možno dosiahnuť

- zavedením tretej dimenzie: územnej súdržnosti,
- posilnením partnerstva (medzi verejnými a súkromnými subjektmi).

(pozri otázky 6 a 7)

4.2.3 Racionalizácia a zjednodušenie postupov riadenia

4.2.4 To možno dosiahnuť

- finančným riadením,
- znížením administratívnej záťaže,
- finančnou disciplínou,
- finančnou kontrolou.

(pozri otázky 8, 9, 10 a 11)

4.2.5 Organizácia politiky súdržnosti

(pozri otázky 12 a 13)

4.3 Ďalšie kroky

4.3.1 Komisia si vyhradzuje právo na základe odpovedí na dotazník upresniť návrhy súvisiace s piatou správou o súdržnosti.

5. Oznámenie Európskej komisie: všeobecné pripomienky ⁽²⁾

5.1 V piatej správe Komisia na zvýšenie pridanej hodnoty politiky súdržnosti navrhuje zaviesť rad veľmi ambiciózných reforiem s cieľom zvýšiť schopnosť členských štátov efektívne čerpať prostriedky a zjednodušiť hospodárenie s nimi. EHSV súhlasí so všeobecným prístupom, ktorý Komisia zaujala v návrhoch reformy.

5.2 Toto úsilie treba podchytiť a ďalej rozvíjať, ale hrozí, že nebude postačovať, ak sa niektoré nesmeli prezentované návrhy nepremenia na konkrétne rozhodnutia a kroky, najmä pokiaľ ide o úzke, takmer jediné, prepojenie štrukturálnych fondov s stratégiou Európa 2020.

5.3 Napriek snahe nie je analýza situácie realistická, i keď je krytá konzultáciou (pomerné všeobecného charakteru), ktorá však ponecháva viaceré základné problémy v úzadí.

5.4 Napríklad ponechať len na politiku súdržnosti „poslanie“ byť hlavným motorom rastu sa zdá byť veľmi ambicióznym projektom, s ktorým sa dá súhlasiť pod podmienkou, že sa zavedú radikálne zmeny politiky súdržnosti a sprievodné opatrenia trvalého charakteru, ktoré by uľahčili jej uplatňovanie. Odhliadnuc od potreby Únie mať spoločnú hospodársku politiku.

⁽²⁾ KOM(2010) 642 v konečnom znení.

5.4.1 V opačnom prípade hrozí, že návrh bude iluzórny alebo prinajmenšom obmedzujúci. Preto na podporu tohto cieľa a aby sa neoslabila zásada súdržnosti, je potrebné, aby stratégia Európa 2020 mala k dispozícii vlastné prostriedky, aj prostredníctvom európskych obligácií, a aby sa riadila rovnakou zásadou. Okrem toho by mali byť rovnakou mierou zapojené všetky ostatné oblasti politiky EÚ, vrátane SPP. Len tak štrukturálne fondy neprídu o svoje pôvodné „poslanie“, a stanú sa jedným z nástrojov územného rozvoja. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa v piatej správe nespomína politika na rozvoj vidieka, rovnako ako v SPP nie je reč o politike súdržnosti.

5.5 Komisia v oznámení právom konštatuje, že pridaná hodnota opatrení politiky súdržnosti je opakovane predmetom diskusií medzi akademickými pracovníkmi, a že z ich empirických analýz často vyplýva, že vplyv týchto opatrení býva často ťažko merateľný. To môže byť spôsobené tým, že ukazovatele územnej súdržnosti nie sú vždy vhodne zvolené. Výbor sa nazdáva, že týmto otázkam treba venovať väčšiu pozornosť než doteraz.

6. Konkrétne pripomienky (k 4 cieľom, ktoré stanovila Komisia)

6.1 Pokiaľ ide o cieľ **posilniť strategické plánovanie**, ktorý sa má dosiahnuť v strategickom rámci, novosť návrhu Komisie spočíva v zásade v tom, že sa vytvorí súlad a funkčnejšie prepojenie medzi cieľmi stratégie Európa 2020 a opatreniami stanovenými na vnútroštátnej úrovni v rámci operačných programov.

6.2 EHSV oceňuje tento nový prvok, ale nazdáva sa, že hlavným problémom, ktorý treba vyriešiť, je prepojenie medzi ročnými plánmi, ktoré vypracúvajú členské štáty po dohode s EÚ na konsolidovanie verejných financií (národné plány reforiem), a politikou súdržnosti. Táto otázka je nanajvýš aktuálna vzhľadom na rozdiely medzi súbormi administratívnych predpisov platnými v štátoch EÚ a rozdielne úrovne verejného dlhu jednotlivých krajín.

6.3 Okrem toho treba ďalej rozhodnúť, či má politika súdržnosti ostať v zásade nezávislou pri stanovovaní priorit a opatrení, ktoré treba realizovať, alebo či musí do istej miery podliehať rozhodnutiam hospodárskej politiky prijatým na národnej úrovni na udržanie verejného dlhu v medziach. EHSV sa nazdáva, že tomuto problému by hlavné inštitúcie EÚ (Európsky parlament, Komisia, Rada) ako i národné inštitúcie mali venovať veľkú pozornosť, aby našli riešenia na zachovanie súladu medzi cieľmi stratégie Európa 2020 a novým riadením politiky súdržnosti, ktorá však nemôže byť podradená tejto stratégii.

6.4 Ďalší dôležitý aspekt v súvislosti s strategickým plánovaním sa týka návrhu Komisie zaviesť nový systém **podmienosti ex-ante** s cieľom stanoviť princípy, ktorými sa majú riadiť členské štáty a ktoré majú uplatňovať na zvýšenie účinnosti politiky súdržnosti. Vzhľadom na kritický postoj mnohých krajín je pochopiteľné úsilie Komisie zaviesť podmienky, ktoré by dokázali zaručiť väčšiu efektívnosť investícií. Treba sa však vyhnúť skomplikovaniu postupov a „potrestaniu“ regiónov za vinu, ktorú nenesú (deficit príslušných štátov).

6.5 EHSV kladne hodnotí minimálne podmienky, ktoré stanovila Komisia na získanie prístupu k financovaniu a na zabezpečenie riadenia zdrojov, aj vytvorením stimulov pre členské štáty na realizáciu potrebných reforiem. EHSV sa okrem toho nazdáva, že Komisia a členské štáty by sa mali prednostne usilovať o zavedenie interných procesov reforiem zameraných na inštitúcie a sektory, ktorých sa najviac týka politika súdržnosti (životné prostredie, trh práce, vzdelávanie, odborná príprava, inovácia).

6.6 Len v najzrejmějších prípadoch porušenia zásad a predpisov politiky súdržnosti alebo nesúladu s nimi môže Komisia uvažovať o uvalení sankcií alebo podobných opatrení na členský štát s následným pozastavením vyplácania resp. vrátením finančných príspevkov EÚ.

6.7 Ďalším pozitívnym aspektom je spoločný návrh Komisie a členských štátov nasmerovať prostriedky politiky súdržnosti na **obmedzený počet priorít** (pozri aj stanovisko ECO/230), keďže prostriedky politiky súdržnosti nepostačujú na financovanie mnohorakých potrieb zaostávajúcich regiónov. EHSV sa domnieva, že politika súdržnosti sa môže stať účinnejšou, ak sa nasmeruje na podporu iniciatív materiálnej i nemateriálnej povahy s veľkým hospodárskym, sociálnym a územným vplyvom.

6.8 Stanovenie priorít a vymedzenie iniciatív, ktoré by sa mali financovať, je však najťažšie rozlúštiteľným problémom, vzhľadom na početné požiadavky regionálnych a celoštátnych orgánov postupovať úplne opačným smerom.

6.9 Ako už EHSV viackrát pripomenul⁽³⁾, **partnerstvo** môže v tomto smere predstavovať ozajstnú pridanú hodnotu, a preto hodnotí pozitívne zmienku Komisie o ňom pod podmienkou, že nejde len o verejné partnerstvo ale najmä o hospodárske, sociálne a občianske partnerstvo s konkrétnym zapojením zainteresovaných sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti s hlasovacím právom vo všetkých fázach na všetkých úrovniach. Okrem toho by bolo vhodné poskytnúť partnerom finančnú pomoc na zabezpečenie technickej asistencie.

6.10 EHSV súhlasí, že je potrebné reformovať **zásady doplnkovosti a spolufinancovania**, pre ktoré sa navrhujú reformy schopné prepojiť ich s potrebou diferencovať výšku finančnej spoluúčasti, „aby lepšie odrážala úroveň vývoja, pridanú hodnotu EÚ, druhy opatrení a príjemcov“.

⁽³⁾ Pozri tieto stanoviská EHSV: „Výsledky rokovaní týkajúce sa stratégií a programov kohéznej politiky na programové obdobie 2007 – 2013“, Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 141, „Ako posilniť účinné partnerstvá v oblasti riadenia politiky súdržnosti na roky 2007 – 2013 na základe osvedčených postupov“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 1 a tému „Príspevok regionálnej politiky k inteligentnému rastu v rámci stratégie Európa 2020“.

6.11 Možno súhlasiť aj s návrhom zaviesť tretiu kategóriu regiónov, ktoré sa v súčasnosti nachádzajú v hospodárskej situácii na úrovni presahujúcej 75 % priemeru Únie, ale stále nedosahujúci 100 % (90 %), pretože by sa tým mohla zjednodušiť kontrola a uplatňovanie princípu spolufinancovania so zreteľom na možnosť rozšíriť využívanie zdrojov, hoci v malých podieloch, na všetky regióny.

6.12 V súvislosti s princípom doplnkovosti je potrebné lepšie vymedziť druhy opatrení, pre ktoré sa vyžaduje finančný záväzok štátu, s podrobným určením prínosu v podobe pridanej hodnoty, vplyvu na zamestnanosť, stimulov rastu. Zredukovanie priorít a opatrení, ktoré sa majú financovať v členských štátoch by malo zároveň viesť k pružnejšiemu uplatňovaniu zásady doplnkovosti.

6.13 Pokiaľ ide o druhú zásadu, mohli by sa stanoviť rozličné úrovne spolufinancovania, ktoré by boli nižšie v prípade regiónov s väčším zaostávaním so zrejším cieľom uľahčiť financovanie konkrétnych opatrení zameraných na miestny rozvoj, a vyššie v prípade regiónov, ktoré vykazujú menšie odchýlky od priemeru EÚ.

6.14 Tretí významný cieľ sa týka **zjednodušenia postupov riadenia spoločných programov**. Na tejto téme sa jednomyseľne zhodujú všetky členské štáty a EHSV to vo svojich stanoviskách vždy požadoval v záujme uľahčenia realizácie programov politiky súdržnosti. Tento cieľ by mal zohľadniť rozdiely v pravidlách – administratívnych, účtovných a pod. – v členských štátoch a regiónoch, s vedomím, že aj neustále zmeny, najmä ak sa nahromadia, vytvárajú prekážky a vedú k oneskoreniam.

6.15 EHSV pokladá za úplne nevhodný a ťažko realizovateľný návrh požadovať od orgánov zodpovedných za riadenie programov, aby každoročne predkladali vyhlásenie o hospodárení spolu s ročnou účtovnou závierkou výdavkov spolufinancovaných z prostriedkov EÚ (a priloženým stanoviskom nezávislého audítora), vzhľadom na spôsoby a lehoty v súčasnosti požadované na splnenie podmienok postupov zadávania verejných zákaziek v EÚ.

6.16 Ak však ide o „posilnenie“ zodpovednosti národných a regionálnych orgánov, najmä tých, ktoré sa nachádzajú v najzložitejšej situácii a/alebo majú najväčšie oneskorenia pri realizácii, kontrolou výsledkov by sa mohli poveriť nezávislé štruktúry akreditované na európskej úrovni, najneskôr dva roky od začatia programového obdobia. V prípade administratívnej zodpovednosti alebo výrazným sklzom oproti očakávaným výsledkom by Komisia mohla rozhodnúť v závislosti od závažnosti zistených nezrovnalostí ukončiť program, pozastaviť vyplácanie finančných príspevkov alebo požadovať vrátenie už vyplatených súm.

6.17 Národné a regionálne orgány verejnej správy musia preukázať svoju schopnosť plánovať a efektívne spravovať spolufinancované výdavky. Tento výsledok sa dá dosiahnuť nie tým, že sa zrýchli kontrola lehôt výdavkov (požadovaním výročných účtovných závierok), ale tým, že sa preverí, či je zaručená kvalita plánovaných alebo uskutočnených investícií, či sa dodržiavajú lehoty realizácie opatrení a či sa uplatňujú účinné postupy hodnotenia a kontroly.

6.18 Okrem toho sú tu ďalšie dôležité nové prvky, s ktorými EHSV súhlasí, a pri ktorých ide najmä o:

- rozvoj nových nástrojov finančného inžinierstva, ktoré sa majú rozšíriť a uplatňovať aj na sektory, na ktoré sa v súčasnosti nevzťahujú (mestská doprava, výskum a vývoj, energetika a životné prostredie, telekomunikácie atď.),
- zavedenie nových foriem verejno-súkromného partnerstva,
- preskúmanie stratégií každého štrukturálneho fondu, počnúc ESF a jeho možným prínosom k uplatňovaniu európskej stratégie zamestnanosti,
- väčšiu pozornosť, ktorú treba venovať mestským oblastiam,
- zavedenie stimulov na podporu reforiem, ktoré by pomohli členským štátom a regiónom efektívnejšie využívať prostriedky EÚ,
- vytvorenie rezervy v rozpočte politiky súdržnosti, ktorá by bola k dispozícii regiónom, ktoré dosiahli najlepšie výsledky z hľadiska cieľov stanovených v európskej stratégii.

6.18.1 EHSV sa nazdáva, že pre každú z týchto novíniek treba pozorne stanoviť ciele, posúdiť dostupné zdroje a presne vymedziť spôsoby a lehoty realizácie.

6.18.2 Treba dôkladne preveriť súlad a trvalú udržateľnosť týchto návrhov z hľadiska hlavných cieľov reformy politiky a ich skutočnú uplatniteľnosť v regiónoch a na územiach, ktoré ešte podstatne zaostávajú za priemernými hodnotami EÚ, pokiaľ ide o hospodársky rozvoj, produktivitu, sociálne začlenenie a kvalitu života.

6.19 Na nový finančný výhľad navrhuje Komisia znova aplikovať kritérium 75 % priemernej úrovne HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily (PPP), teda stanoviť spôsobilosť týchto regiónov na základe kritéria konvergencie. EHSV však odporúča zvážiť možnosť zavedenia iných parametrov, ktoré by lepšie vyjadrovali objektívne podmienky jednotlivých regiónov a územných celkov EÚ.

7. Rozpočet EÚ, politika súdržnosti a stratégia Európa 2020

7.1 Rozpočtové vyhladky EÚ na obdobie po roku 2013 určite nie sú povzbudivé. Summit z konca roku 2010 bol v tomto ohľade jednoznačný. Niektoré štáty (len niektoré?) skrývajú sa za striedmosť vyplývajúcu z krízy uvádzajú rôzne dôvody proti zvýšeniu dostupných prostriedkov alebo tieto prostriedky zvyšujú len symbolicky, pričom zabúdajú na to, že politika súdržnosti pohlcuje menej než 1 % HDP, zatiaľ čo niektoré členské štáty investovali okolo 24 % HDP, aby zachránili banky!

7.2 EHSV pokladá za dôležitú stratégiu Európa 2020, do ktorej Únia očividne vkladá všetky svoje nádeje. Hrozí však, že bez primeraného priameho financovania zlyhá. Bolo by žiaduce využiť na to eurobondy. Okrem toho by sa najslabším regiónom, na ktoré sa vŕhaje politika súdržnosti, v závislosti od ich špecifickej situácie mala ponechať istá voľnosť konať, aby sa dosiahlo prepojenie oboch politík.

7.3 Toto prepojenie by sa dalo uľahčiť lepším poznaním potrieb a priorít daného územia, ktoré by sa mohli stanoviť so zreteľom na stratégiu Európa 2020, s cieľom zabezpečiť tematickú koncentráciu.

8. Budúcnosť súdržnosti po roku 2013: strategické aspekty

8.1 Návrhy týkajúce sa budúcnosti politiky súdržnosti, ktoré predložila Komisia na nasledujúce programové obdobie, súvisiace s cieľmi stratégie Európa 2020, naznačujú pozitívny smer, s ktorým EHSV, ako už vyhlásil, z väčšej časti súhlasí, keďže sú zamerané na zefektívnenie jednej z najdôležitejších politík EÚ v oblasti hospodárskeho prerozdelenia. Na dosiahnutie týchto cieľov však musí byť splnených okrem už uvedených aj niekoľko ďalších, základných strategických predpokladov.

8.2 Po prvé: EHSV sa nazdáva, že úsilie, ktoré Komisia požaduje od členských štátov, môže priniesť konkrétne výsledky, ak sa tento projekt zaradi do **všeobecnejšieho preskúmania štruktúry európskeho hospodárskeho riadenia** a cieľov, ktoré EÚ zamýšľa sledovať na európskej i medzinárodnej úrovni. Toto preskúmanie sa stáva čoraz potrebnejším vzhľadom na krízu a útoky na štátne dlhy, ktoré EÚ núti k tomu, aby aktualizovala aj svoju menovú politiku, ktorá sa doteraz orientovala podľa najbohatších oblastí EÚ (stabilita) na úkor tých menej rozvinutých, ktoré sa potrebujú rozvíjať (rast).

8.3 Druhý predpoklad sa týka jedného z ústredných prvkov návrhu reformy politiky súdržnosti, t. j. potreby vytvoriť **funkčnú a strategickú koordináciu medzi jednotlivými štrukturálnymi fondmi**, ktorá v súčasnosti prakticky neexistuje. Preto musí výber a príslušné financovanie opatrení na regionálnej úrovni prebiehať v rámci dialógu a metodológie činnosti vytvorenými nielen s príspevom členských štátov (partnerské zmluvy) a sociálno-ekonomických partnerov, ale aj s technickou pomocou a zdrojmi z piatich štrukturálnych fondov, až po dosiahnutie jednotného orgánu koordinácie a riadenia jednotlivých fondov.

8.4 Tretí predpoklad sa vzťahuje na vytvorenie koordinácie a súladu medzi opatreniami politiky súdržnosti a ďalšími politikami, ktoré s ňou súvisia (sektorové environmentálne a energetické politiky, politiky v prospech výskumu a inovácie, politiky na podporu zamestnanosti atď.), a tým s ďalšími nástrojmi financovania EÚ (EIB, financovanie inovácie, infraštruktúrnych sietí, rozvoja telekomunikačných sietí atď.). Politika súdržnosti sa musí stať nástrojom rozsiahlejšieho plánu na podporu celkového rozvoja regiónov a území, ako aj na zavedenie rozličných opatrení a sektorového financovania aj zo strany súkromných subjektov v závislosti od špecifických požiadaviek území.

8.5 Štvrtý predpoklad sa týka možnosti rozvíjať v rámci tohto nového prístupu k európskemu hospodárskemu riadeniu **formy posilnenej spolupráce** so zreteľom na spoločné ciele, ktoré sa týkajú určitého sektora, makroregiónu alebo rozvoja aktivít, ktoré členské štáty pokladajú za strategické. Tento nástroj, zatiaľ málo využívaný a podceňovaný napriek tomu, že je obsiahnutý v zmluve, by uľahčil rozhodovací proces a umožnil dosiahnuť lepšie výsledky za oveľa kratší čas vďaka súladu a úsporám z objemu, ktoré by sa dosiahli medzi členskými štátmi.

8.6 Piaty predpoklad, stále v oblasti koordinácie, sa vzťahuje na nevyhnutnosť zaviesť čo najskôr, t. j. ešte pred začatím nového programového obdobia politiky súdržnosti, **interinštitucionálnu koordináciu** (Komisia, Európsky parlament, Rada a poradné orgány, EHSV a VR, a sociálno-ekonomickí partneri). Cieľom je uľahčiť diskusiu a výmenu názorov medzi inštitúciami Únie o budúcnosti politiky súdržnosti, ešte pred koncipovaním konečnej verzie návrhov, ktoré majú byť predložené na schválenie príslušným orgánom. Táto koordinácia by mala pokračovať a sprevádzať realizáciu programov a hodnotenie výsledkov.

8.7 EHSV sa zasadzuje za to, aby boli hneď po strednodobom preskúmaní štrukturálnych politík (opät) zavedené programy iniciatívy EÚ. Zrušením týchto programov, ktoré dokázali svoju účinnosť v praxi, ako napríklad URBAN, EQUAL, Interprise a ďalšie, utrpela tematická územná spolupráca, ako aj sociálna inovácia, pretože táto úloha nebola viac zohľadnená ani v rámci rozdeľovania prostriedkov ani nikde inde.

8.8 EHSV by však uvítal, aby Komisia vychádzajúc z krokov, ktoré vyplynuli so záverov priložených k piatej správe o súdržnosti, so zreteľom na nasledujúcu reformu predložila ešte odvážnejšie návrhy, ktoré by predstavovali skutočnú zmenu v porovnaní s minulosťou.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom: Preskúmanie rozpočtu EÚ“

[KOM(2010) 700 v konečnom znení]

(2011/C 248/13)

Spravodajca: **pán MALOSSE**

Pomocný spravodajca: **pán DANTIN**

Európska komisia sa 19. októbra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom: Preskúmanie rozpočtu EÚ“

KOM(2010) 700 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna) prijal 175 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Preskúmanie rozpočtu EÚ nie je otázkou čísel, ale nástrojom v prospech politického projektu. Európska únia v súčasnosti nemá rozpočtové prostriedky ani na to, aby vykonávala svoju politickú stratégiu, ani na svoje záväzky, ktoré vyplývajú z novej Lisabonskej zmluvy.

1.2 Hospodárska a finančná kríza, ktorá začala v Spojených štátoch, vážne postihla Európu a spôsobila sériu narastajúcich deficitov vo väčšine členských štátov. Táto situácia nevyhnutne ovplyvnila prípravu finančného výhľadu na obdobie 2014 – 2020, Európska únia sa však nesmie stať jej obeťou.

1.3 Treba sa preto vyzbrojiť predstavivosťou a vytvoriť „inteligentný európsky rozpočet“, ktorý EÚ poskytne prostriedky na dosiahnutie jej ambícií bez toho, aby sa zvýšila celková daňová záťaž, ktorú znášajú obyvatelia a podniky.

1.4 Treba odstrániť koncept „primeranej návratnosti“, pretože je v rozpore s hodnotami solidarity a vzájomného prospechu európskej integrácie. Naopak, je dôležité uplatňovať zásadu subsidiarity a presunúť na európsku úroveň to, čo stratilo zmysel a účinnosť na vnútroštátnej úrovni. EHSV víta návrh Európskej komisie vrátiť sa k princípu vlastných zdrojov, ktoré je možné vytvoriť *ex nihilo* alebo nimi nahradiť vnútroštátne dane.

1.5 Európsky rozpočet sa musí posilniť a musí mať stimulačný účinok. EHSV odporúča komplementaritu medzi vnútroštátnymi rozpočtami a európskym rozpočtom, čo by umožnilo

dosiahnuť úsporu z rozsahu na realizáciu hlavných politických cieľov EÚ. Efektívnosť činnosti EÚ sa taktiež posilní systematickejšim využívaním pôžičiek EIB, verejno-súkromných partnerstiev, ako aj vytvorením európskych investičných dlhopisov.

1.6 Na druhej strane, aby dokázala, že euro sa bude na európskej úrovni lepšie využívať, musí EÚ začať skutočnú revolúciu v postupochoch, ktoré sú dnes príliš zdĺhavé, a sústrediť svoje zásahy na projekty viditeľné pre občanov.

1.7 Jediným spôsobom ako úspešne dosiahnuť ambiciózny rozpočet je získať podporu verejnosti. EHSV si preto želá, aby sa uskutočnili a zverejnili štúdie týkajúce sa nákladov, ktoré by vznikli, keby sa nekonalo na európskej úrovni, v súvislosti s duplicitou vo vnútroštátnych rozpočtoch. EHSV sa tak pripája k iniciatíve Európskeho parlamentu, ku ktorej prinesie svoj príspevok.

1.8 Ak má byť rozpočet EÚ dôveryhodný pre európskych občanov, musí byť príkladom v oblasti riadenia, účinnosti, transparentnosti a kontroly administratívnych výdavkov.

2. Hľadanie nových ambícií

2.1 Komisia v oznámení neskrýva svoj úmysel definovať ambiciózny postup ako základ finančného výhľadu EÚ po roku 2013. EHSV víta tento úmysel, pretože Lisabonská zmluva otvorila cestu k Európskej únii so silnou politickou identitou.

2.2 EHSV a Komisia sa domnievajú, že koncept „primeranej návratnosti“ je dnes ešte menej vhodný, ako bol na začiatku európskej integrácie. Takýto koncept, ktorý marením diskusií príliš často narušil fungovanie európskej integrácie, je vo veľkej miere pôvodcom nedostatkov, oneskorí a neúspechov. Je v rozpore s duchom únie štátov a národov a akýmkoľvek racionálnym hospodárskym uvažovaním. V hospodárskej a menovej únii musia byť zisky a pridaná hodnota vo svojej podstate prínosom pre všetkých. Pokrok, ktorý Európska únia dosiahla, je založený na multiplikačnom účinku spoločného vkladu, čo je pravým opakom konceptu „primeranej návratnosti“.

2.3 Na základe týchto úvah sa výbor už v roku 2008 domnieval, že „Pri vytváraní rozpočtovej politiky sa nemožno vyhnúť zásadnému rozhodnutiu medzi federalizmom a spoluprácou vlád. Pokrok v európskej integrácii sa pravdaže meria aj tým, ako sa rozpočet EÚ bude financovať ⁽¹⁾.“

2.4 Výbor si v tejto súvislosti tiež praje, aby sa všetky ponaučenia brali z objektívnej analýzy súčasného fungovania rozpočtu. Komisia právom poukazuje na oneskorenia začatia realizácie programov, ťažkosti vyplývajúce z podstaty systému a decentralizáciu vykonávania, ktorá nepriniesla priaznivé účinky. Tieto nedostatky treba dôkladne zanalyzovať v spolupráci so všetkými príslušnými aktérmi, aby sa z nich vyvodili potrebné ponaučenia na ich nápravu.

2.5 EHSV podporuje štyri hlavné priority Komisie: plnenie hlavných politických priorít, posilnenie pridanej hodnoty, záväznosť výsledkov, optimalizáciu vzájomnej užitočnosti plynúcej zo solidarity. EHSV si tiež praje doplniť k nim ďalšiu požiadavku, a to zviditeľnenie.

2.5.1 Súčasnú hodnotenie rozpočtových zásahov EÚ nie je z tohto hľadiska uspokojivé. Tento nedostatok je prekážkou európskej integrácie, pretože sťažuje skutočnú podporu občanov a členským štátom poskytuje argumenty na brzdenie navýšenia európskeho rozpočtu. Túto situáciu by bolo potrebné napraviť tak na úrovni rozpočtového postupu, ktorý je pre občanov veľmi nepriehľadný, ako aj na úrovni operačných výdavkov, ktoré sú príliš často dôverné a rozptýlené na drobné projekty alebo ukryté v rámci zložitého spolufinancovania.

2.6 Podľa EHSV takéto prepracovanie rozpočtovej politiky EÚ musí priamo prispievať k cieľu obnovy metódy Spoločenstva, čo výslovne žiadal vo svojom stanovisku z októbra 2010, ktoré bolo prijaté prevažnou väčšinou hlasov ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV 503/2008 na tému „Reforma rozpočtu EÚ a spôsoby jeho financovania v budúcnosti“, Ú. v. EÚ C 204/23, 2008, s. 113.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV 1363/2010 na tému „Obnova metódy Spoločenstva (usmernenia)“, Ú. v. EÚ C 51/05, 2011, s. 29.

3. Snaha o lepšiu komplementaritu národnej a európskej úrovne

3.1 EHSV nemôže akceptovať, aby sa proces európskej integrácie podmienený rozpočtovými prostriedkami, ktoré sú naň vyčlenené, stal rukojemníkom problému znižovania verejných deficitov. Takáto koncepcia by priamo spochybnila politické ambície Európskej únie vyplývajúce z Lisabonskej zmluvy a zo stratégie Európa 2020.

3.2 EHSV teda navrhuje vytvoriť komplementaritu národných rozpočtov a európskeho rozpočtu na základe spoločných cieľov, najmä prostredníctvom partnerských zmlúv v oblasti rozvoja a investícií podľa stratégie Európa 2020. Išlo by o „inteligentné“ zoskupenie národných a európskych prostriedkov s cieľom dosiahnuť úspory z rozsahu, stimulačný účinok a znížiť deficity národných rozpočtov prostredníctvom pozitívnych účinkov spoločných zdrojov.

3.3 Výbor žiada Komisiu, aby na tento účel vyčlenila potrebné prostriedky a bezodkladne aktualizovala hodnotenie **nákladov, ktoré by vznikli, keby sa nekonalo na európskej úrovni**, ktoré sa naposledy vyčíslili v Cecchiniho správe ⁽³⁾ pred 23 rokmi. Výbor víta úmysel Európskeho parlamentu prebrať iniciatívu v tejto oblasti. Pokiaľ ide o výbor, má v úmysle plne sa zúčastňovať na práci v tejto oblasti a aktívne prispieť k takejto aktualizácii.

3.3.1 Európski občania a daňoví poplatníci totiž musia poznať výšku „faktúry“, ktorú sú v súčasnosti povinní zaplatiť z dôvodu zbytočných duplicitných nákladov v súvislosti s pretrvávajúcimi prekážkami v správnej i hospodárskej oblasti. Mali by byť informovaní o úsporách z rozsahu, z ktorých by mohli mať prospech európske verejné politiky prostredníctvom intenzívnejšej európskej integrácie. Napríklad, za nečinnosť na európskej úrovni v oblasti dopravy, hoci je zakotvená v Rímskej zmluve, platia občania každý deň oneskoreniami a narušeniami a istým nedostatkom produktivity podnikov. To isté platí aj pre nedostatočné otvorenie trhu s verejným obstarávaním, hoci v Cecchiniho správe sa odhadovalo, že otvorením európskeho trhu s verejným obstarávaním by sa mohli vytvoriť 2 milióny nových pracovných miest.

3.4 EHSV osobitne zdôrazňuje reťazovú reakciu, ktorú by sme mohli právom očakávať z revalorizácie európskeho rozpočtu založenej na takýchto úsporách z rozsahu. Vyrovnaním negatívneho vplyvu prísnych nápravných opatrení vo verejných financiách štátov prostredníctvom týchto ziskov z produktivity by sa mohli zladit' požiadavky rozpočtovej disciplíny v súvislosti s deficitmi a potreby hospodárskej a sociálnej obnovy, ktorá by Európe pomohla prekonať krízu a slabý rast.

⁽³⁾ Cecchiniho správa na tému „Náklady spojené s nečinnosťou na európskej úrovni“, Paolo CECCHINI, 1998.

3.5 Takáto podpora hospodárstvu by mala pozitívny vplyv na daňové príjmy, a tým na zlepšenie stavu verejných financií. Inteligentná revalorizácia európskeho rozpočtu by vlastne mala umožniť, aby sa začal a udržiaval hospodársky a rozpočtový priaznivý kolobeh, založený na spoločnom zhodnotení vzájomnej komplementarity. Zhodnotenie tejto komplementarity národnej a európskej úrovne je tiež podmienkou udržateľného upevnenia rastu a zamestnanosti v Európe.

4. Získanie väčšej rozpočtovej nezávislosti

4.1 EHSV sa domnieva, že zvyšovanie európskeho rozpočtu je samo osebe nielen želateľné, ale aj potrebné vzhľadom na nové problémy, ktoré si vyžadujú spoločné riešenie.

4.2 Podporuje preto návrh Európskej komisie, pokiaľ ide o prednosť systému založeného na vlastných zdrojoch, ktorého príjmy by pochádzali priamo z rozpočtu Európskej únie bez toho, aby prechádzali národnou úrovňou. EHSV sa domnieva, že európsky rozpočet nemožno účinne reformovať bez toho, aby sa obnovili nezávislé, riadne zamerané a udržateľné vlastné zdroje v podobe národných príspevkov, ktoré sa zaviedli v roku 1980 s osobitnou zľavou pre Spojené kráľovstvo potvrdenou dohodou z Fontainebleau, ktorá zachováva mylný koncept primeranej návratnosti.

4.3 Výbor oceňuje rozmanitosť návrhov nových zdrojov, ktoré Komisia uviedla v oznámení, najmä návrhy týkajúce sa finančných transakcií a CO₂. Bez toho, aby sa výbor v tomto štádiu vyjadril k povahe nových vlastných zdrojov, zdôrazňuje, že je potrebné, aby všetky návrhy v tejto oblasti sprevádzala analýza vplyvu, čo by umožnilo ich lepšie hodnotenie. Výbor si želá, aby sa tiež preskúmala možnosť presunu existujúcich daní alebo ich časti z národnej úrovne na európsku úroveň podľa vzoru mechanizmu DPH. V tejto súvislosti by bolo možné uvažovať o časti dane z príjmu právnických osôb, ak by existoval taký spoločný základ, ako navrhuje Európska komisia.

4.4 EHSV očakáva, že takáto reforma prípadne odstráni národné korekčné mechanizmy, ktoré nebudú v obnovenom európskom rozpočte odôvodnené, a zabezpečí vyššiu pridanú hodnotu pre všetky členské štáty.

4.5 EHSV tiež zdôrazňuje tri zásady, ktoré považuje za potrebné pre úspech reformy zdrojov európskeho rozpočtu:

4.5.1 Daňová záťaž v Európe by sa nemala v dôsledku reformy vlastných zdrojov zvýšiť.

4.5.2 Prípadné nové európske odvody by nemali mať príliš výrazný diskriminačný dosah na niektoré členské štáty z dôvodu ich národných osobitostí, ani by nemali narušiť

činnosť podnikov so sídlom v Európskej únii. Okrem toho by nemali nadmerne zaťažovať občanov, najmä najviac znevýhodnených, ako je to v prípade DPH.

4.5.3 Reorganizácia by mala prispieť k racionalizácii a lepšej rovnováhe celkového daňového zaťaženia v súlade s cieľmi konkurencieschopnosti a zamestnanosti Únie. Navyše, európske výdavky by sa mali viac sústrediť na priority EÚ a oblasti, v ktorých je možné dosiahnuť úspory z rozsahu. EHSV považuje túto požiadavku za nevyhnutnú podmienku **výrazného zvýšenia európskeho rozpočtu**.

4.6 EHSV sa domnieva, že kým EÚ dosiahne vyššiu úroveň integrácie, mohli by sa zaviesť prostredníctvom špecializovanej agentúry alebo iným spôsobom inovačné systémy, ktoré by zoskupovali národné rozpočty a európsky rozpočet v oblastiach, ako sú výskum a vývoj, inovácie, rozvojová pomoc, financovanie veľkých infraštruktúr. Takéto systémy by umožnili skutočnú integráciu priorít a prostriedkov, pričom každá politická úroveň, či už národná alebo európska, by si zachovala svoju možnosť kontroly.

5. V prospech zásahov lepšie zameraných na európsku pridanú hodnotu

5.1 Komisia zdôrazňuje, že treba riadne zabezpečiť primeranosť európskeho rozpočtu v súvislosti s cieľmi a záväzkami stratégie Európa 2020. Okrem príslušných rozpočtových prostriedkov si to vyžaduje aj viditeľné prepojenie medzi zásahmi plánovanými v rozpočte a rôznymi piliermi stratégie Európa 2020.

5.2 Výbor obzvlášť zdôrazňuje potrebu účinných zásahov rozpočtu v oblastiach, kde Európska únia nesie zodpovednosť, v prvom rade upevnenie hospodárskej a menovej únie, posilnenie solidarity členských štátov EÚ, ako aj zavádzanie nových politík vyplývajúcich z Lisabonskej zmluvy: v oblasti energie a klímy, spravodlivosti a vnútorných vecí, zahraničnej politiky.

5.3 Nedávne krízy v eurozóne zvýraznili potrebu rozvíjať najmä solidaritu v rámci hospodárskej a menovej únie. Dostupné prostriedky z európskeho rozpočtu boli samy osebe v naliehavej situácii užitočnou pomocou v očakávaní vytvorenia stabilizačného fondu. Rozhodnutie zaradiť tento stabilizačný mechanizmus do zmluvy predstavuje novú etapu európskej solidarity, ale jej snahy o politickú a hospodársku integráciu s cieľom trvalo upevniť hospodársku a menovú úniu, ktorá je ústredným prvkom pokroku európskej integrácie a hospodárskej a sociálnej súdržnosti jednotného trhu. Naliehavo treba obnoviť hospodársku úniu, ktorá zaostáva za menovou úniou, čím ju oslabuje. Ak sa tento rozdiel nevyrovná, stratégia Európa 2020 má len slabú príležitosť na úspech. Táto príležitosť sa mala podrobnejšie preskúmať v dokumente Komisie.

5.4 Ako Komisia oprávnené zdôrazňuje, ďalšou dôležitou prioritou európskeho rozpočtu je posilnenie politik magického trojuholníka „výskum, inovácia, vzdelávanie“, ktoré sú hlavným aspektom problému globalizácie.

5.4.1 Avšak s rozpočtom, ktorý predstavuje iba 4 % rozpočtu na verejný výskum v Európe, nebude možné zásadne zmeniť situáciu pri riešení celosvetových problémov. Musíme nájsť prostriedky, najmä finančné, na premenu európskych programov na skutočné nástroje na zlepšenie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu.

5.4.2 Na dosiahnutie úspor z rozsahu a širšieho prístupu je potrebné nejakým spôsobom začleniť národné programy do európskeho rámcového programu pre výskum. Bude tiež potrebné zabezpečiť, aby sa zamerával na kľúčové odvetvia, zohľadniť osobitné východiskové podmienky štátov a napraviť zistené nedostatky a najmä ťažkopádnu a zdĺhavú administratívu.

5.4.3 Európska inovačná politika musí byť pevným základom výskumu v Európe, hoci Komisia k nej doposiaľ pristupovala ako k vedľajšiemu produktu výskumnej činnosti. Európska komisia mala navrhnúť radikálnu zmenu, čo aj urobila vo svojom nedávnom oznámení s názvom „Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020 – Únia inovácií“ (KOM (2010) 546 v konečnom znení).

5.4.4 EHSV najmä pripomína, že žiadal oveľa ambicióznejšiu politiku, ktorá by spájala podporu, podnikanie, odstránenie prekážok medzi národnými sieťami na podporu a šírenie inovácií a európsku politiku klastrov, čo by umožnilo vynáranie sa „európskych šampiónov“ namiesto „národných šampiónov“. Výbor víta rozhodnutie uplatniť posilnenú spoluprácu s cieľom vytvoriť patent Spoločenstva. K jeho realizácii musí dôjsť čo najskôr, aby sa skoncovalo so situáciou, ktorá už desiatky rokov vážne znevýhodňuje konkurencieschopnosť EÚ.

5.4.5 V oblasti vzdelávania EHSV žiadal ambicióznejšie iniciatívy a najmä otvorenie nových „európskych škôl“ otvorených pre všetkých ako záruku silnejšej európskej identity, vznik skutočných európskych univerzít⁽⁴⁾, ako aj európsku politiku nových zručností pre nové pracovné miesta⁽⁵⁾.

5.4.6 Európska komisia by mala venovať intenzívnejšiu pozornosť objektívnym analýzám efektov európskych politik a precíznejmu previazaniu údajov v prílohách s hlavným dokumentom.

5.5 Politika hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti sa tiež priamo podieľa na vyjadrení európskej solidarity. EHSV sa postaví proti akémukoľvek pokusu o zničenie tejto politiky,

ktorá je symbolom únie „medzi národmi“. EHSV žiada, aby sa obnovila a zvýšila tak účinnosť, najmä zjednodušením spôsobov riadenia, zameraním sa na hlavné projekty spojené s európskymi prioritami a zabezpečením aktívnejšej účasti hospodárskych a sociálnych aktérov. V tomto zmysle musí EÚ konať proti vylúčeniu najslabších skupín obyvateľstva a podporovať najvzdialenejšie krajiny a regióny, ktoré sú najviac znevýhodnené z dôvodu špecifických charakteristík, aby im umožnila plnú účasť na hospodárskom a sociálnom pokroku. Z tohto hľadiska a vzhľadom na situáciu v oblasti zamestnanosti je **európsky sociálny fond**, najmä pokiaľ ide o jeho financovania, najlepším nástrojom na realizáciu **európskej stratégie zamestnanosti**. Táto stratégia musí byť ústredným bodom stratégie Európa 2020 pre inkluzívny rast.

5.6 V priamej spojitosti s cieľom účinnejšej, solidárnejšej únie, ktorá je bližšie k občanom, by hlavnou prioritou rozpočtu Spoločenstva mali byť väčšie investície do európskeho verejného majetku. Komisia právom spomína túto prioritu. Bolo by však potrebné ju upresniť a konkretizovať. Pokiaľ ide o EHSV, má v úmysle spolu s hospodárskymi a sociálnymi aktérmi prehlbiť úvahy s cieľom objasniť potreby a ciele. EHSV už však zdôrazňuje viacero požiadaviek v tejto oblasti:

5.6.1 EHSV zdôrazňuje v prvom rade potrebu rozvíjať skutočné služby všeobecného záujmu na európskej úrovni spôsobom komplementárnym s národnými správami a v spolupráci s európskymi užívateľmi, aby sa zabezpečila dobrá organizácia a bezpečnosť Únie v oblastiach, ktoré spadajú do jej kolektívnej zodpovednosti.

5.6.1.1 Týka sa to najmä organizácie vnútorného trhu a colníc, ale aj nových oblastí, v ktorých sa členské štáty rozhodli preniesť právomoci na Úniu: prístahovalecká a azylová politika, spravodlivosť a vnútorné veci, zriadenie európskej diplomatickej služby a služby pre vonkajšiu činnosť, ako aj stráženie vonkajších hraníc.

5.6.2 EHSV taktiež zdôrazňuje potrebu zvýšiť transeurópske investície do infraštruktúr a zároveň podporiť európske služby všeobecného záujmu a umožniť ich správne fungovanie. Od roku 1993, kedy Jacques Delors predložil bielu knihu Komisie, došlo k veľkému omeškaniu a v nej obsiahnuté návrhy a metodika nemali žiadny účinok. Pre tieto nedostatky zostáva veľká časť európskeho územia vylúčená z hlavných obchodných tokov, a to najmä krajiny, ktoré nedávno pristúpili. Medzi prioritami, ktoré sa majú realizovať v oblasti infraštruktúry, EHSV presadzuje štrukturálne projekty ako zadávacie podmienky jednotného európskeho vzdušného priestoru⁽⁶⁾, trate pre vysokorychlostné vlaky alebo siete splavných kanálov. Veľké európske investície sú potrebné aj v oblasti energetickej politiky, aby sa zabezpečila väčšia nezávislosť, pokiaľ ide o zásobovanie a investície do bezpečnosti, účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Univerzity pre Európu“, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 48.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Nové zručnosti pre nové pracovné miesta“, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 74.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Jednotné európske nebo“, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 50.

5.6.3 Uvedieme tiež, že sú potrebné spoločné inovačné investície do riešenia nových problémov konkurencieschopnosti či bezpečnosti v oblasti telekomunikácií, životného prostredia, civilnej ochrany.

5.7 Pokiaľ ide o spoločnú poľnohospodársku politiku (SPP), EHSV pripomína svoje postoje⁽⁷⁾ v prospech jej obnovy. Ide o jej prispôbenie novým okolnostiam bez toho, aby sa vrátila do vnútroštátnej pôsobnosti, či sa vzdala svojich zásad, ktoré sú jej silnou stránkou: vnútorná a vonkajšia solidarita, kvalita potravinových výrobkov, preferencia Spoločenstva, územná súdržnosť v prospech vidieckych oblastí, najmä horských a ostrovných regiónov. Jenou z hlavných úloh SPP je valorizácia úlohy poľnohospodárov. Okrem toho, musí prispievať k udržateľnému riadeniu prírodných zdrojov a umožniť reagovať konkrétnym spôsobom na hlavné problémy boja proti zmene klímy, ochrany životného prostredia a biodiverzity⁽⁸⁾.

5.8 V súvislosti s vonkajšou politikou a politikou rozvojovej pomoci tretím krajinám EHSV pripomína svoje postoje v prospech racionalizácie zastúpenia EÚ a členských štátov, ako aj zvýšenia účinnosti európskej pomoci ako doplnku vnútroštátnej pomoci v užšej spolupráci s priamo zainteresovanými hospodárskymi a sociálnymi aktérmi.

5.9 V oblasti rozvojovej pomoci, kde sa musí zabezpečiť výsledovosť jej použitia, EHSV sa domnieva, že by odteraz bolo vhodné zlúčiť národné a európske programy tak v záujme účinnosti a súladu, ako aj väčšieho zviditeľnenia európskej pomoci. EHSV pripomína v tejto súvislosti, že je pôvodcom doložky dohôd z Cotonou, ktorou sa 15 % pomoci z ERF vyhradzuje na činnosti vykonávané neštátnymi subjektmi. Navrhuje, aby sa táto zásada uplatňovala a rozšírila na všetky rozvojové programy.

6. Hľadanie účinnosti

6.1 V ťažkom období, ktorým prechádzajú európske verejné financie, musí byť európsky rozpočet príkladom dobrej správy. Bez toho, aby sme sklzli k ľahkej demagógii o administratívnych nákladoch európskych inštitúcií, ktoré sú oveľa nižšie v porovnaní so štátnymi správami (napríklad Európska komisia má menej zamestnancov ako mesto Paríž!), EHSV odporúča, aby sa prijali opatrenia, ktoré zviditeľnia účasť európskych inštitúcií na úsporných administratívnych opatreniach členských štátov. Inštitúcie vrátane EHSV zároveň musia pri výberových konaniach a služobných postupoch starostlivo dodržiavať zásadu rovnosti príležitostí a zásadu nediskriminácie, ktoré sú zakotvené v zmluve. EHSV však zdôrazňuje, že súčasťou tejto dobrej správy je tiež poskytovanie prostriedkov európskej občianskej spoločnosti, aby sa plne zúčastňovala na európskych diskusiách.

(7) Stanovisko EHSV na tému „Posilnenie európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho modelu“, Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 1.

(8) Stanovisko EHSV na tému „SPP do roku 2020“, Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 63.

6.2 Na pomoc z európskeho rozpočtu poskytovanú členským štátom by sa tiež mala vzťahovať väčšia podmienenosť, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie predpisov Spoločenstva a rozhodnutí ESD príjemcami, ako aj overenie súladu pomoci Spoločenstva s pravidlami hospodárskej súťaže.

6.3 Vzhľadom na otázky konvergencie hospodárskych politík v rámci HMÚ ide tiež o to, aby sa pomoc viac zamerala na podmienky na zabezpečenie súladu s požiadavkami paktu Euro plus.

6.4 Pomoc poskytnutá tretím krajinám by mala byť podmienená výsledovosťou jej finančného využitia, dodržiavaním záväzkov, najmä pokiaľ ide o hospodársku a sociálnu reformu s cieľom prispôbiť sa otvorenosti, vzájomnému partnerstvu a účasť sociálno-profesijných aktérov občianskej spoločnosti.

6.5 Rozvoj eura a potreba upevniť súdržnosť eurozóny vzhľadom na trhy tiež ponúkajú možnosti, zatiaľ nedostatočne využívané, pre inovačné politiky pôžičiek a úverov na európskej úrovni znásobujúce dosah pomoci z európskeho rozpočtu. EHSV odporúča v prvom rade posilniť spoluprácu medzi ECB, eurosкупinou a EIB. Tešia ho povzbudzujúce výsledky získané z prvých európskych dlhopisov a žela si, aby sa rozšírili v oblasti odbornej prípravy, výskumu, priemyslu a európskych infraštruktúr. Zároveň by sa zriadenie tejto „európskej pokladnice“ mohlo za prísnych podmienok a prísnej disciplíny použiť na prerozdelenie značnej časti dlhov členských štátov. Tieto nástroje potvrdia vnútornú solidaritu Európskej únie a zároveň budú dôkazom jej politickej angažovanosti v prospech nezvratnosti eura.

6.6 EHSV sa zasadzuje za lepšiu identifikáciu projektov podporovaných Európskou úniou tak, aby sa pozornosť venovala tým projektom, ktoré majú najväčšiu európsku pridanú hodnotu. EHSV preto žiada, aby sa zmiernilo pravidlo doplnkovosti, ktoré by sa už nemalo posudzovať jednotlivo pri každom projekte, ale celkovo v rámci strategických partnerstiev členských štátov.

6.7 Zrýchlenie postupov určovania priorít a pridelenia prostriedkov môže tiež umožniť reagovať na niektoré potreby. EHSV už odporúča preskúmať všeobecnejšie využívanie buď špecializovaných agentúr, alebo „globálnych grantov“, ktoré sú pridelené subjektom blízkym miestnej úrovni, ako sú regióny alebo organizácie občianskej spoločnosti. EHSV uprednostňuje naposledy uvedený postup, ktorý sa už osvedčil v oblasti regionálnej politiky a mohol by sa rozšíriť na všetky finančné činnosti EÚ.

6.8 Pokiaľ ide o veľké investičné projekty, malo by sa tiež podporovať využívanie pôžičiek EIB, ako aj súkromné financovanie s právnym rámcom, ako je sformulovaný v poslednom stanovisku EHSV ⁽⁹⁾. Ak by sa rozvinul na novú úroveň, umožnil by odstrániť omeškania v oblasti európskej infraštruktúry a financovať veľké technologické projekty, ktoré sú podmienkou našej konkurencieschopnosti v kontexte globalizácie.

6.8.1 Okrem toho EHSV sa domnieva, že naliehavé situácie si môžu vyžadovať väčšiu pružnosť a lepšie prispôsobené mechanizmy, ako napríklad fond na prispôsobenie sa globalizácii ⁽¹⁰⁾.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Súkromné a verejné investície“, Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 59.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Reforma rozpočtu EÚ a spôsoby jeho financovania v budúcnosti“, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 113.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť“

[KOM(2010) 715 v konečnom znení]

(2011/C 248/14)

Pomocný spravodajca: **Etele BARÁTH**

Pomocný spravodajca: **Mihai MANOLIU**

Komisia sa 8. decembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť“

KOM(2010) 715 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 472. plenárnom zasadnutí z 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) 150 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 20 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV jednoznačne a rozhodne podporuje nový prístup Európskej únie v oblasti makroregionálnej politiky a v tejto súvislosti aj vytvorenie stratégie EÚ pre podunajskú oblasť. EHSV ako inštitucionálny zástupca európskej organizovanej občianskej spoločnosti by chcel hrať určujúcu úlohu pri vypracovaní a realizácii tejto stratégie, najmä prostredníctvom fóra občianskej spoločnosti, tak ako sa uvádza v akčnom pláne pre túto stratégiu.

1.2 Záujem EHSV o otázky podunajskej oblasti a jeho angažovanosť v tejto oblasti nie je ničím novým. Výbor prijal v posledných rokoch mnoho dokumentov na rôzne témy, ako napríklad doprava alebo ochrana životného prostredia. Okrem iného môžeme uviesť stanovisko ECO/277, ktoré jasným spôsobom poukazuje na dôvody, prečo sa EHSV domnieva, že je dôležité vymedziť stratégiu pre podunajskú oblasť.

1.3 EHSV sa domnieva, že pri vypracovaní stratégie pre podunajskú oblasť je potrebné zohľadniť úlohu, ktorú zohráva táto rieka pri vytváraní spoločného „podunajského“ povedomia a identity, v rámci čoho zaujímajú ústredné postavenie dialóg medzi kultúrami a solidarita. Ide o regionálny príspevok k vytváraniu spoločného európskeho povedomia.

1.4 EHSV dúfa, že jeho odporúčania náležite vyjadria angažovanosť a silnú podporu výboru a organizovanej občianskej spoločnosti tejto stratégii. EHSV očakáva, že táto stratégia, jej realizácia, ako aj realizácia akčného plánu pomocou aplikovaných systémov riadenia skutočne prispejú k zlepšeniu životných a pracovných podmienok všetkých občanov v podunajskom regióne, ktorý považuje za zrkadlo Európy, ako aj

k zmenšeniu súčasných rozdielov medzi týmto regiónom a najrozvinutejšími regiónmi v Únii. Výbor tiež očakáva, že sa pri uskutočňovaní stratégie zohľadnia environmentálne požiadavky, zabezpečí zachovanie vodných zdrojov a posilní ochrana kultúrnych hodnôt regiónu.

1.5 Je potrebné pripomenúť, že po poslednom rozšírení Európskej únie sa jej zemepisný stred posunul smerom na východ, kým jej hospodárske ťažisko zostalo v západnej Európe. Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť ako hlavná zložka akčného plánu a stratégie pre podunajskú oblasť spolu s praktickými predstavami o ich uplatňovaní predstavuje vhodný príspevok na odstránenie tejto nerovnováhy. EHSV sa domnieva, že nový makroregionálny prístup sa môže stať modelom pre viaceré ďalšie regióny v EÚ.

1.6 EHSV zastáva názor, že stratégia a akčný plán sú otvorené a prístupné pre všetkých, zohľadňujú sociálne, hospodárske a environmentálne aspekty a dobre odzrkadľujú odporúčania občianskych organizácií. Stratégia bude účinná, ak bude systematicky uprednostňovať integrovaný a trvalo udržateľný prístup pred odvetvovým prístupom. EHSV odporúča, aby sa stratégia prednostne zaoberala najznevýhodnenejšími sociálnymi skupinami a aby sa do nej zahrnuli nástroje na boj proti chudobe.

1.7 EHSV sa domnieva, že stratégia predstavuje novú politiku EÚ na makroregionálnej úrovni, ktorá sa v súčasnosti vypracúva, a preto prispieva k harmonizácii činnosti nástrojov spolupráce, ktoré už existujú v regióne na rôznych úrovniach a v rôznych oblastiach, ako aj k zlepšeniu ich účinnosti a zabraňuje tomu, aby sa prekrývali. Je však potrebné posilniť súčinnosť s novými smerovaniami politik súdržnosti.

1.8 EHSV sa domnieva, že systém riadenia pri realizácii stratégie musí byť jasný, jednoduchý a transparentný a musí umožniť úspešne napredovať v plnení cieľov. EHSV má v úmysle podporiť maximálne využitie možností, ktoré ponúka Lisabonská zmluva, a systematicky uplatňovať zásadu participatívnej demokracie a účinným spôsobom prispievať k realizácii akčného plánu. Zásadnou podmienkou úspechu je zapojiť všetky subjekty a podporiť ich aktívnu účasť prostredníctvom uplatňovania zásady partnerstva, dohliadať na pružnosť a uskutočňovať pravidelné revízie. V tomto rámci EHSV víta skutočnosť, že bolo vytvorené Fórum občianskej spoločnosti pre podunajskú oblasť, ktorému sa v akčnom pláne pripisuje kľúčová úloha vo vzťahu k výboru a jeho partnerom na vnútroštátnej úrovni.

1.9 EHSV sa domnieva, že stratégia ako makroregionálna politika rozvoja zásadným spôsobom prispieje k prehlbovaniu procesu európskej integrácie, najmä v rámci stratégie Európa 2020 (za inteligentný, trvalo udržateľný a inkluzívny rast), a takisto prispieje k tomu, aby sa šesť tretích krajín v regióne mohlo priblížiť k Európskej únii a aby sa im poskytla pomoc v ich integračnom úsilí.

1.10 Komisia vypracováva túto stratégiu, pričom nezaujíma zvláštny prístup k tejto oblasti, aj keď to môže pomôcť v napredovaní makroregionálnej politiky EÚ. Táto stratégia by preto nemala byť stratégiou „troch nie“, ani napriek týmto pripomienkam:

- 1) stratégia nepočíta so žiadnou novou európskou pomocou. Pre jednotlivé regióny by sa mohli poskytnúť dodatočné finančné prostriedky na medzinárodnej, národnej a regionálnej úrovni alebo zo súkromného sektora, je však potrebné uprednostniť lepšie využitie tých finančných prostriedkov, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii;
- 2) EHSV sa domnieva, že stanovené ciele sa môžu dosiahnuť zlepšenou koordináciou finančných zdrojov, ktorá vďaka stálej revízii umožní aplikovať nové možnosti financovania. EHSV odporúča vytvoriť osobitný fond;
- 3) stratégia si nevyžaduje žiadne úpravy právnych predpisov Únie, pretože Únia ich vypracúva pre 27 členských štátov, a nie iba pre jeden makroregión. EHSV však odporúča, tak ako to už zdôraznil vo svojom stanovisku o stratégii pre región Baltického mora ⁽¹⁾, aby sa posilnili zdroje útvarov Komisie s cieľom zabezpečiť riadnu podporu tejto stratégie;
- 4) EHSV sa domnieva, že strany, ktoré sa zúčastňujú na posilnenej územnej spolupráci na regionálnej a celoštátnej úrovni alebo na iných úrovniach, by mohli vykonať prípadné úpravy v záujme toho, aby sa zohľadnili niektoré osobitné ciele;

5) stratégia nevytvára doplňujúce štruktúry, ktoré by boli v podstatnej miere odlišné od štruktúr, ktoré sú známe zo súčasnej praxe EÚ. Stratégiu realizujú nové štruktúry koordinácie pre región a existujúce orgány, v prípade ktorých je potrebné optimalizovať ich doplňujúci charakter;

6) EHSV zastáva názor, že je potrebné v čo najväčšej miere zredukovať administratívnu záťaž a vytvoriť skupinu výskumných pracovníkov s cieľom analyzovať a vedecky preskúmať otázky týkajúce sa stratégie pre podunajskú oblasť. V záujme toho, aby sa podporila práca tejto skupiny, bude potrebné zaviesť systém štipendií.

2. Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť: všeobecné pripomienky

2.1 EHSV konštatuje, že podunajská oblasť sa zásadne zmenila vzhľadom na to, že povodie rieky sa dnes z veľkej časti nachádza na území Európskej únie. Objavili sa nové perspektívy s cieľom reagovať na výzvy a využiť potenciál oblasti. Mohol by sa posilniť sociálno-hospodársky rozvoj, konkurencieschopnosť, riadenie životného prostredia, ako aj hospodársky rast v oblasti energetiky a takisto by sa mohli modernizovať dopravné koridory a oblasť bezpečnosti.

2.2 Cieľom stratégie ⁽²⁾ je, aby sa vytvorením rámca pre dlhodobú spoluprácu týkajúcu sa širokej škály aspektov rozvíjala spoločenská kultúra a mimoriadne veľký hospodársky potenciál oblasti a aby sa v nej zlepšil stav životného prostredia.

2.3 EHSV sa domnieva, že stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť musí hrať určujúcu úlohu pri zlepšovaní trvalo udržateľnej dopravy, prepojenia energetických systémov, ochrane životného prostredia, zachovaní vodných zdrojov a vytváraní dynamickejšieho prostredia v oblasti obchodu. Podľa EHSV je takisto potrebné, aby táto stratégia priniesla novú pridanú hodnotu, pokiaľ ide o súčinnosť medzi jednotlivými politickými oblasťami, lepšiu koordináciu medzi zúčastnenými štátmi a vymedzenie integrovaného prístupu k trvalo udržateľnému rozvoju.

2.4 Podunajská oblasť je historický, spoločenský, hospodársky a funkčný priestor, ktorý je vymedzený povodím tejto rieky. Stratégia rozširuje tento prístup v záujme komplexného preskúmania priorit. V tejto súvislosti je potrebné vytvoriť prepojenie medzi obyvateľmi regiónu, ich názormi a potrebami. Do roku 2020 by všetci obyvatelia tejto oblasti mali mať lepšie vyhliadky na vysokoškolské vzdelanie, zamestnanie a prosperitu v rámci svojej domovskej oblasti. Stratégia pre podunajskú oblasť bude môcť prispieť v rozsiahlom meradle k plneniu cieľov stratégie Európa 2020, ak bude medzi jej hlavné priority patriť trvalo udržateľný rast.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov na tému: „Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť“, SEC(2010) 1489 v konečnom znení, SEC(2010) 1490 v konečnom znení, SEC(2010) 1491 v konečnom znení.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 339/07 zo 14.12.2010, s. 29.

2.5 Keďže neexistujú nové možnosti financovania určené na realizáciu tejto stratégie, EHSV dúfa, že v rámci bežného rozpočtového roku väčšia harmonizácia programov, ktoré prijali štáty v podunajskej oblasti, prispeje k zvýšeniu účinku 100 000 miliárd eur poskytnutých pre túto oblasť. Na tento účel je potrebné stanoviť synergie a vzájomné ústupky, napr. vyvíjať najmodernejšie ekologické technológie, spolupracovať s cieľom lepšie zosúladiť opatrenia a ich financovanie v záujme toho, aby sa zabezpečil väčší účinok v mieste pôsobenia a prekonala sa roztrieštenosť.

2.6 EHSV upriamuje pozornosť na to, že vzhľadom na súčasné ekonomické možnosti je potrebné vybrať obmedzený počet projektov v záujme racionalizácie a je potrebné vykonať analýzu účinnosti. Je potrebné, aby príslušné strany prijali konkrétne opatrenia a vytvorili primerané záruky s cieľom posilniť hospodársku a finančnú spoluprácu.

2.7 EHSV nevyklučuje možnosť, že plánovaná stratégia pre podunajskú oblasť musí byť na politickej úrovni realizovaná formou procesu, ktorý počas uplatňovania predpokladá pružnosť, ako aj pravidelnú kontrolu, prípadne pridelovanie finančných prostriedkov a ďalšie doplňujúce prostriedky.

2.8 Kľúčovým prvkom stratégie je podľa názoru EHSV súlad, pokiaľ ide o právne predpisy a činnosti Únie. Je potrebné vyvíjať stále úsilie na odstraňovanie rozdielov v oblasti realizácie a praktické a organizačné ťažkosti riešiť pri zdroji tam, kde vznikajú nedostatočné výsledky. „Posilnenie územného rozmeru“ prispeje ku koordinácii spolupráce, zavedeniu organizačných princípov koordinácie v právnych predpisoch Únie a uplatňovaniu právnych záväzkov Únie v praxi, najmä pokiaľ ide o jednotný trh a životné prostredie. Tento rozmer by mohol predchádzať realizácii „posilnenej spolupráce“.

2.9 EHSV podporuje myšlienku, aby sa stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť stala jedným z aspektov stratégie Európa 2020, ktorá predstavuje hlavný záväzok Únie podporovať inovačný, trvalo udržateľný a inkluzívny rast. Mohlo by to slúžiť ako precedens pre ostatné regionálne stratégie.

2.10 Podľa EHSV je potrebné, aby regionálna spolupráca v podunajskej oblasti prispievala k plneniu piatich hlavných cieľov stratégie Európa 2020, ktorými sú: podpora zamestnanosti, zlepšovanie podmienok priaznivých pre inováciu, výskum, rozvoj a najmä pre šírenie nových technológií, plnenie cieľov týkajúcich sa zmeny klímy a energetiky, zvyšovanie úrovne vzdelávania a podpora sociálneho začlenenia, najmä prostredníctvom znižovania chudoby a riešenia výziev spojených so starnutím obyvateľstva.

3. Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť: poslania, výzvy a problémy

3.1 Prevratné zmeny v strednej Európe v roku 1989 naštartovali proces zásadnej transformácie spoločnosti. Podunajskej oblasti je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť, pretože zahŕňa členské štáty, ktoré pristúpili k EÚ v rôznom čase, ako aj krajiny, ktoré sa o členstvo v EÚ uchádzajú, a iné tretie krajiny. EHSV konštatuje, že väčšina z nich čelí podobným

problémom, no k dispozícii má rôzne zdroje. Dôležitá je výmena osvedčených administratívnych postupov v záujme toho, aby sa zaručila väčšia bezpečnosť v tejto oblasti a posilnilo sa jej začlenenie do EÚ.

3.2 Vzhľadom na to, že ide o podunajskú oblasť, EHSV venuje veľkú pozornosť extrémnym rozdielom, ktoré charakterizujú túto oblasť v hospodárskej, sociálnej a územnej oblasti. Rozdiely sú mimoriadne výrazné medzi najkonkurencieschopnejšími a najchudobnejšími oblasťami, najkvalifikovanejšími obyvateľmi a obyvateľmi s najnižšou kvalifikáciou a medzi najvyššími a najnižšími životnými úrovňami.

3.3 Prospech z týchto opatrení, ktoré ponúka stratégia Európa 2020, by mali mať hlavne marginalizované spoločnosti (osobitne Rómovia, z ktorých väčšina žije v tejto oblasti). Rozdiely vo vzdelávaní a zamestnanosti možno prekonať. Podunajská oblasť sa môže stať bezpečnou oblasťou, v ktorej sa budú náležite riešiť konflikty, marginalizácia a trestná činnosť. V rámci podunajskej oblasti je potrebné spojiť ľudí, ich predstavy a potreby. EHSV už vo svojom stanovisku na tému „Stratégia Európskej únie pre Podunajsko“⁽³⁾ odporučil vytvoriť „Podunajské podnikateľské fórum“, v ktorom by boli sústredené sociálne a hospodárske subjekty a ktoré by sa mohlo stať dôležitým nástrojom spolupráce podporujúcim hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť v podunajskej oblasti.

3.4 Hlavné poslania uvedené v návrhu stratégie Európskej únie pre podunajskú oblasť sú tieto:

- 1) stratégia je užitočnou iniciatívou, ktorá má za cieľ posilniť integráciu tejto oblasti do EÚ;
- 2) členské štáty a tretie krajiny (vrátane kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajín) sa angažujú na najvyššej politickej úrovni;
- 3) Komisia hrá kľúčovú úlohu pri uľahčovaní realizácie tohto procesu;
- 4) je možné vo výraznej miere zlepšiť vyžívanie súčasných nástrojov financovania s cieľom dosiahnuť ciele stratégie;
- 5) stratégia musí priniesť viditeľné a konkrétne zlepšenie pre túto oblasť a jej obyvateľov.

3.5 Podľa EHSV je potrebné, aby sa stratégia pre podunajskú oblasť prioritne zaoberala týmito hlavnými výzvami:

— **Mobilita:** Dunaj je sám osebe významným koridorom TEN-T. Využíva sa však hlboko pod svoje kapacitné možnosti. Je preto potrebné ďalej skúmať, ako by sa mohli odstrániť známe fyzické a organizačné prekážky v spojitosti s Dunajom (Belehradský dohovor), pričom je potrebné

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 48 z 15.2.2011, s. 2.

zohľadniť rozhodnutia na vnútroštátnej úrovni a predpisy týkajúce sa životného prostredia a ochrany prírody. Takisto je potrebná väčšia intermodalita a modernizácia a rozšírenie infraštruktúry v dopravných uzloch, ako sú vnútrozemské prístavy. Podľa EHSV je mimoriadne dôležité zlepšiť podmienky mobility pracovníkov a zaručiť voľný pohyb služieb.

- **Energetika:** ceny sú v tejto oblasti relatívne vysoké a roztrieštenosť trhov vedie k vyšším nákladom a menšej hospodárskej súťaži. Úroveň energetickej bezpečnosti je v tejto oblasti nízka. Nevyhnutné je zlepšiť energetickú účinnosť, čo zahŕňa najmä úsporu energie a lepšie využívanie energie získanej z obnoviteľných zdrojov. Členské štáty, ktoré sa zúčastňujú na realizácii stratégie, musia hrať aktívnu úlohu pri vypracovaní európskej susedskej politiky zaručujúcej energetickú bezpečnosť.
- **Životné prostredie:** podunajská oblasť je významným medzinárodným hydrologickým povodím a dôležitým ekologickým koridorom. To si vyžaduje regionálny a komplexný prístup k ochrane prírody, územnému plánovaniu a vodnému hospodárstvu. Je potrebné venovať pozornosť sociálnym požiadavkám a takisto preskúmať vplyv dopravných spojení, zariadení cestovného ruchu alebo nových zariadení na výrobu energie na životné prostredie. Je potrebné zohľadniť program Natura 2000. Vodné športy a trvalo udržateľný cestovný ruch pri vodných plochách, ako aj výchova zameraná na ochranu vody a prírody sú dôležité prvky, ktoré je potrebné zohľadniť pri koncipovaní zelených koridorov. **Riziká** sú veľké: vzhľadom na to, že tu často dochádza k záplavám, suchám a prípadom priemyselného znečistenia v malom aj veľkom rozsahu, prevencia, príprava a reálna schopnosť reagovať si nevyhnutne vyžadujú vysoký stupeň spolupráce a výmenu informácií.
- **Spoločensko-hospodárske pripomienky:** podunajská oblasť sa vyznačuje veľkou kultúrnou a jazykovou rozmanitosťou, ale aj veľmi výraznými spoločensko-hospodárskymi rozdielmi. Nachádza sa tu niekoľko najvýkonnejších oblastí Únie, ale zároveň aj najchudobnejších. Z finančného, ako aj inštitucionálneho hľadiska často absentujú vzťahy a účinná spolupráca. Pomer vysokokvalifikovaných osôb je pod priemerom 27 členských krajín EÚ. Mobilita je vysoká a špičkoví odborníci často opúšťajú túto oblasť a hľadajú si priaznivejšie spoločensko-hospodárske podmienky.
- **Bezpečnosť, závažná a organizovaná trestná činnosť:** pretrvávajú závažné problémy. Vo viacerých krajinách je mimoriadnym problémom obchod s ľuďmi a pašovanie tovaru. Korupcia znižuje dôveru verejnosti a bráni hospodárskemu a spoločenskému rozvoju.

3.6 EHSV sa takisto domnieva, že podunajská oblasť má mimoriadne dobré vyhliadky, pokiaľ ide o obchodné vzťahy, schopnosť rozvíjať systém vzdelávania, ktorý sa bude opierať o stabilnú miestnu infraštruktúru a reagovať na budúce potreby trhu práce, alebo o využitie tohto nesmierne veľkého potenciálu vychádzajúceho z kultúrneho, etnického a spoločenského

bohatstva tejto oblasti. Ani jedna rieka nemá na svojom pobreží toľko krásnych hlavných miest. Oblasť má výnimočný potenciál v oblasti cestovného ruchu. To isté platí aj pre využívanie energie získanej z obnoviteľných zdrojov. Bohaté environmentálne dedičstvo podunajskej oblasti si vyžaduje, aby sa vo všetkých rozvojových projektoch vymedzilo osobitné miesto pre kritérium trvalej udržateľnosti.

3.7 Prínosy vyplývajú zo spoločnej práce v oblasti inovácií, cestovného ruchu, informačnej spoločnosti, inštitucionálnej kapacity a marginalizovaných spoločenských skupín. EHSV je presvedčený, že účinné zlepšenie je podmienené komunikáciou a transparentnosťou, ako aj plánovaním a koordinovaným financovaním a realizáciou.

3.8 Zlyhanie trhov v dôsledku vonkajších vplyvov sa výrazne prejavujú v nedostatku cezhraničných investícií. Je potrebné vypracovať veľké projekty, udržateľne a efektívne ich realizovať a pritom sa spoločne podieľať na ich nákladoch a využívať ich prínosy.

3.9 Dobré spojenia sú pre podunajskú oblasť kľúčové, či už ide o spojenia v rámci oblasti alebo s inými regiónmi v Európe či vo svete. Žiadna oblasť nesmie zostať na periférii. Zlepšenie prepojenia medzi severom a juhom EÚ (severo-južných osí) a prístup vnútrozemských krajín k Stredozemnému moru posilní spoluprácu medzi členskými štátmi EÚ a štátmi mimo Únie. EHSV opätovne pripomína v tejto súvislosti výzvy, ktoré boli v minulosti adresované spoločnými poradnými výbormi s Rumunskom (v roku 2002, 2005) a s Bývalou juhoslovenskou republikou Macedónsko (v roku 2010). V dôsledku nedostatočnej kapacity, kvality alebo slabej údržby má dopravná a energetická infraštruktúra ešte mnoho medzier a nedostatkov. EHSV žiada Komisiu a národné orgány, aby s účasťou občianskej spoločnosti vypracovali návrhy, ako možno tieto medzery zaplniť, resp. nedostatky odstrániť. Potrebné sú aj lepšie prepojenia medzi ľuďmi, najmä prostredníctvom kultúry a cestovného ruchu.

3.10 Prírodné zdroje sú spoločným vlastníctvom, ktoré presahujú hranice a vnútroštátne záujmy krajín v oblasti. Tieto zdroje sú však pod rastúcim tlakom ľudskej činnosti. Spolupráca je nevyhnutná, inak budú dobré výsledky na jednom mieste rýchlo zmarené nedbanlivosťou inde. Je teda potrebné posilniť existujúce štruktúry spolupráce.

3.11 V stratégii⁽⁴⁾ sa navrhuje **akčný plán**⁽⁵⁾, pričom jednotlivé krajiny a zainteresované strany sa musia pevne zaviazat', že ho budú plniť. V stratégii sa kladie dôraz na integrovaný postup založený na priestore a vhodných spojeniach

(4) Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť je prezentovaná v dvoch dokumentoch: 1) oznámenie Európskej komisie ostatným inštitúciám EÚ a 2) akčný plán, ktorý sprevádza a dopĺňa toto oznámenie.

(5) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov na tému: „Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť“, KOM(2010) 715 v konečnom znení, SEC(2010) 1489 v konečnom znení, SEC(2010) 1490 v konečnom znení, SEC(2010) 1491 v konečnom znení.

medzi mestskými a vidieckymi oblasťami. Spravodlivý prístup k infraštruktúre a službám a porovnateľné životné podmienky podporia územnú súdržnosť, ktorá je výslovným cieľom EÚ.

3.12 V rámci akčného plánu Komisia v partnerstve s členskými štátmi, oblasťami a ostatnými zúčastnenými stranami vybrala projekty ⁽⁶⁾, ktoré prinášajú okamžité a viditeľné prínosy pre obyvateľov tejto oblasti a majú účinky na makroregión (alebo jeho významnú časť).

3.13 EHSV sa domnieva, že projekty by preto mali podporovať trvalo udržateľný rozvoj a pokrývať viacero regiónov a krajín, mali by byť koherentné a vytvárať synergie, v dôsledku čoho budú prínosné pre všetky strany, a mali by byť realistické (technicky uskutočniteľné a disponovať dôveryhodnými finančnými prostriedkami).

3.14 EHSV súhlasí s rozdelením hlavných oblastí stratégie na štyri piliere, pričom každý z nich zahŕňa prioritné oblasti a jednotlivé oblasti opatrení. Ide o tieto piliere:

- 1) *Vytvárať spojenia v podunajskej oblasti* a zlepšiť modalitu a multimodalitu, vnútrozemské vodné cesty, cestné, železničné a letecké spojenia, podporovať udržateľnejšie zdroje energií, podporovať kultúru a cestovný ruch a kontakty medzi ľuďmi;
- 2) *Chrániť životné prostredie v oblasti* a obnoviť a udržať kvalitu vôd, riadiť riziká v oblasti životného prostredia, chrániť biodiverzitu, krajinu a kvalitu ovzdušia a pôd;
- 3) *Rozvíjať prosperitu v oblasti*, ako aj znalostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií, podporovať konkurencieschopnosť podnikov vrátane rozvoja zoskupení, investovať do ľudí a zručností;
- 4) *Posilňovať podunajskú oblasť* a zvýšiť inštitucionálnu kapacitu a spoluprácu, spolupracovať s cieľom podporiť bezpečnosť a riešiť problémy spojené s organizovanou a závažnou trestnou činnosťou.

3.15 Podľa názoru EHSV sa podunajská oblasť, ktorá sa rozvíja a bohatne, musí najmä zamerať na koordinovaný rozvoj dopravných osí v smere sever – juh, na rozvoj nedostatočnej infraštruktúry v oblasti energetiky, ako aj na rozvoj prepojenia sietí, vzhľadom na to, že si to vyžadujú makroregionálne záujmy. EHSV však navrhuje vypracovať plán na zachovanie povodia Dunaja a jeho prítokov aj v prípade jeho rozvoja ako dopravnej osi. Stratégia takisto navrhuje, aby sa vytvorila sieť malých a stredných podnikov v zainteresovaných krajinách v podunajskej oblasti a ako cieľ stanovuje odstránenie prekážok brániacich spolupráci, podporovaním ekologické hospodárstva, sietí výskumných pracovníkov a vzdelávania vrátane odbornej prípravy.

⁽⁶⁾ Podpora myšlienky občianskeho fóra pre podunajskú oblasť, ktoré by bolo pilierom pre účasť občianskej spoločnosti na stratégii.

4. Otázky týkajúce sa financovania, právnych predpisov EÚ a inštitucionálnych štruktúr Únie

4.1 V rámci stratégie existuje snaha čo najlepšie využiť dostupné prostriedky prostredníctvom harmonizácie úsilia, konkrétne oblastí činnosti a financovania. Jednotlivé opatrenia sa vzájomne dopĺňajú. Všetky zainteresované strany musia prevziať zodpovednosť. Posilnenie územného rozmeru umožní prijať komplexný postup, viac podporí koordináciu odvetvových politík a prispieje k vytvoreniu a rozvoju európskych zoskupení územnej spolupráce (EZÚS) na makroregionálnej úrovni.

4.2 EHSV sa domnieva, že pracovná skupina na vysokej úrovni, ktorá bude vytvorená s cieľom vymedziť predpisy a určiť hlavné témy, môže predstavovať, spolu s koordinátormi zodpovednými za jednotlivé témy, túto novú formu inštitucionalizovanej spolupráce na makroregionálnej úrovni, ktorú je možné podporiť aj úpravou právnych predpisov, ktoré sa prípadne budú uplatňovať v danej oblasti.

4.3 Táto stratégia sa vykonáva s využitím existujúcich finančných prostriedkov a ich prípadným zosúladením s cieľmi stratégie a v súlade s celkovými rámcami. Prostredníctvom mnohých programov EÚ je už k dispozícii veľké množstvo finančných prostriedkov (napr. 100 miliárd EUR zo štrukturálnych fondov na roky 2007 – 2013, ako aj značné finančné prostriedky poskytnuté v rámci nástroja predvstupovej pomoci (IPA) a nástroja európskeho susedstva a partnerstva (ENPI).

4.4 EHSV upriamuje pozornosť na skutočnosť, že zdroje sa môžu prerozdeliť len na základe analýzy účinnosti, ktorá potvrdí, že zdroje, ktoré boli presunuté z iných oblastí, sú skutočne prínosom pre celú spoločnosť.

4.5 EHSV sa domnieva, že veľká pozornosť by sa mala venovať financovaniu prostredníctvom kombinovania grantov a pôžičiek. Okrem toho existujú aj zdroje na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Skutočne nevyhnutný je prístup k financovaniu a kombinácia možností financovania, najmä z verejných a súkromných zdrojov na úrovni nižšej, ako je úroveň EÚ. Okrem účinnejšieho využívania zdrojov je potrebné v súvislosti s financovaním venovať pozornosť aj rozloženiu rizika.

4.6 EHSV sa domnieva, že Komisia má vykonávať koordináciu jednotlivých opatrení a že členské štáty musia byť po konzultácii s Komisiou, ako aj príslušnými agentúrami a regionálnymi orgánmi zodpovedné za koordináciu každej prioritnej oblasti.

4.7 EHSV je pevne presvedčený, že za vykonávanie opatrení sú zodpovední všetci na celoštátnej, regionálnej, mestskej aj miestnej úrovni. Opatrenia (pri ktorých je stanovený cieľ, ktorý sa má dosiahnuť) musia byť pretransformované do podoby konkrétnych projektov (ktoré sú podrobne opísané a musia mať vedúceho projektu, časový harmonogram a financovanie).

4.8 EHSV dúfa, že stratégia poskytne trvalý rámec pre stratégiu integrácie a koherentného rozvoja podunajskej oblasti a stanoví prioritné opatrenia zamerané na to, aby sa z podunajskej oblasti mohla stať oblasť Únie pre 21. storočie. Stratégiu musí sprevádzať značné úsilie a musí sa zabezpečiť dostatočné množstvo informácií a publicita v záujme toho, aby bola široká verejnosť dobre informovaná o cieľoch stratégie a ich uplatňovaní.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

k Stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Na plenárnom zasadnutí bol tento pozmeňujúci návrh zamietnutý, získal však najmenej jednu štvrtinu hlasov.

Odsek 3.8 — pozmeňujúci návrh 4 predložený pánom Ribbem

Odsek 3.8 sa zmení takto:

~~„Zlyhanie trhov v dôsledku vonkajších vplyvov sa výrazne prejavujú v nedostatku cezhraničných investícií. Je potrebné vypracovať veľké projekty, udržateľne a efektívne ich realizovať a pritom sa spoločne podieľať na ich nákladoch a využívať ich prínosy.“~~

Zdôvodnenie

1. V podunajskej oblasti sú určite potrebné aj „veľké projekty“, pričom ale zostáva nejasné, čo sa rozumie pod veľkými projektmi. Vzhľadom na to, že v odseku 3.9 sa uvádza takýto veľký projekt, alebo skôr mamutí projekt, EHSV by mal byť opatrný a nemal by budiť dojem, že sa domnieva, že vývoj napreduje práve vďaka veľkým projektom, tak ako sa uvádza v odseku 3.9. Malé a stredne veľké projekty sú často oveľa vhodnejšie na vytváranie pracovných miest, pričom zároveň plnia ciele týkajúce sa trvalej udržateľnosti a životného prostredia. Napríklad v Bulharsku sa v súčasnosti zaviedli obmedzenia pre výstavbu zariadení na získavanie energie z obnoviteľných zdrojov, pretože energetické siete nie sú postačujúce. Investície na realizáciu nových koncepcií v oblasti energetiky môžu byť nápomocné, tu ich ale pravdepodobne nemali na mysli.
2. Nie je jasné, čo chcú pomocní spravodajcovia povedať, keď píšú, že je potrebné sa „spoločne podieľať na ich nákladoch a využívať ich prínosy.“ Kto má hradiť náklady na veľké projekty? Kto sa bude podieľať na ziskoch a ako?

Výsledok hlasovania:

za: 68
proti: 71
zdržali sa: 26

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Inteligentná regulácia v Európskej únii“

[KOM(2010) 543 v konečnom znení]

(2011/C 248/15)

Spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Európska komisia sa 8. októbra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Inteligentná regulácia v Európskej únii“

KOM(2010) 543 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 128 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta záujem, ktorý prejavila Komisia v tomto oznámení, ale aj v dokumentoch týkajúcich sa stratégie Európa 2020 a Aktu o jednotnom trhu, o prehlbovanie politických, legislatívnych a administratívnych postupov, ktoré povedú k racionálnejšiemu a vhodnejšiemu vytváraniu a uplatňovaniu práva Spoločenstva, a to v priebehu celého procesu jeho vytvárania, t. j. od navrhnutia až po uplatňovanie právnych predpisov príslušnými orgánmi členských štátov a následné hodnotenie ich dodržiavania a plnenia tými, ktorým sú v konečnom dôsledku určené.

1.2 EHSV však nechápe potrebu nového názvu použitého namiesto zavedeného pojmu „lepšia právna regulácia“, iba ak by to bolo z toho dôvodu, že ide o dokument čisto politického charakteru.

1.3 EHSV pozitívne hodnotí, že boli zohľadnené viaceré návrhy, ktoré k tejto téme predložil vo svojich stanoviskách. Preto víta ohlásený zámer posilniť monitorovanie subsidiarity a proporcionality, dôkladnejšie hodnotiť vplyv, vykonávať strategickjšie a integrovanejšie hodnotenie *ex post*, aktívnejšie zapájať členské štáty a jednotlivé parlamenty a dávať im väčšiu zodpovednosť, pričom im bude poskytnutá pomoc pri vykonávaní ich vlastných úloh v legislatívnej oblasti. Obzvlášť víta návrh zaistiť lepšie zapojenie občanov a iných zainteresovaných strán do vypracovania, transpozície a uplatňovania právnych predpisov Spoločenstva, a to prostredníctvom predĺženia všeobecnej doby trvania verejných konzultácií a zrýchlenia a zefektívnenia konaní v prípade porušenia.

1.4 EHSV sa však nazdáva, že oznámenie nespĺňa predpoklady potrebné na to, aby sa stalo vhodným prostriedkom na konkretizáciu legislatívnych aspektov implementácie stratégie Európa 2020 alebo jednoducho na uplatnenie prioritných opatrení Aktu o jednotnom trhu.

1.5 EHSV považuje za nevyhnutné, aby bol následne po oznámení vypracovaný skutočný akčný plán, v ktorom budú stanovené ciele, navrhnuté opatrenia, určené nástroje a zhodnotený vplyv a ktorý bude definovať jednotlivé alternatívy a pomer medzi prínosmi a nákladmi, čo si bude vyžadovať rozsiahlu predchádzajúcu diskusiu s občianskou spoločnosťou na úrovni Spoločenstva a na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

1.6 EHSV preto vyzýva Komisiu, aby pri ďalších krokoch týkajúcich sa oznámenia osobitne zohľadnila všeobecné pripomienky uvedené v tomto stanovisku, ktoré sú v súlade s postojmi, ktoré výbor prezentoval k tejto otázke už pred rokmi.

1.7 EHSV sa nazdáva, že by mali byť lepšie vymedzené aspekty súvisiace so spôsobom, akým sa realizujú hodnotenia vplyvu *ex ante* vo všetkých inštitúciách Spoločenstva, ktoré zodpovedajú za ich vykonávanie, ďalej s charakterom a zložením orgánu povereného kontrolou hodnotení vplyvu, s použitými parametrami, najmä pokiaľ ide o vplyv na základné práva, a so spôsobom a prostriedkami na zaručenie lepšej transparentnosti. K finančnému sektoru, zdravotníctvu a sociálnemu zabezpečeniu by sa mal zaujať podrobnejší sektorový prístup a zároveň by mali byť lepšie vysvetlené kritériá priorit, mechanizmy hodnotenia a posudzovania sťažností, vhodné nástroje na neoficiálne odhaľovanie porušení, prostriedky na zlepšenie činnosti vnútroštátnych súdov a iné doplnujúce nástroje.

1.8 EHSV sa domnieva, že Komisia opomenula viaceré relevantné aspekty, a žiada, aby boli riadne zohľadnené a výslovné uvedené. Ide najmä o ukazovatele a parametre na posúdenie kvality právnych textov, konkrétne opatrenia na zjednodušenie legislatívy, ako aj o to, že z nepochopiteľných dôvodov nebola zvolená forma nariadenia, najmä na dosiahnutie úplnej harmonizácie v oblastiach týkajúcich sa dokončenia vnútorného trhu.

Ďalším príkladom je neospravedliteľné opomenutie možnosti voliteľných režimov či úlohy samoregulácie a koregulácie a prekvapujúce vynechanie akéhokoľvek odkazu na veľmi dôležitú prácu vykonanú v rámci spoločného referenčného rámca a na návrhy na väčšiu harmonizáciu európskeho zmluvného práva, o ktorých sa práve diskutuje.

1.9 Avšak najslabším miestom oznámenia je podľa EHSV účinné uplatňovanie práva Spoločenstva, a preto vyzýva Komisiu, aby podrobne preskúmala pôvod a hlavné príčiny všeobecného nedostatočného uplatňovania právnych predpisov Spoločenstva, na ktoré každý rok opätovne poukazujú správy o ich uplatňovaní. EHSV ďalej žiada, aby Komisia riadne zohľadnila mnohé príspevky a odporúčania, ktoré výbor predložil v jednotlivých stanoviskách, a aby vypracovala systematickú štúdiu o opatreniach, ktoré sú nevyhnutné na radikálnu zmenu súčasnej situácie.

2. Úvod: vymedzenie pojmu a súvislosti

2.1 V súlade s predkladaným oznámením sa pod pojmom „inteligentná regulácia“ má chápať regulácia:

- ktorá obsiahne celý cyklus tvorby politiky – od navrhnutia právneho predpisu až po jeho transpozíciu, uplatňovanie, hodnotenie a revíziu,
- ktorá bude aj naďalej spoločnou zodpovednosťou členských štátov a európskych inštitúcií,
- v ktorej kľúčovú úlohu zohráva názor strán, ktorých sa daný právny predpis týka najviac, pričom sa posilní zapojenie občanov a zainteresovaných strán.

2.2 Podľa opakovaných a dôrazných vyjadrení zástupcu Komisie na prípravných schôdzach k predkladanému stanovisku EHSV ide o čisto politický a nie technický dokument, a preto je zbytočné hľadať v ňom skutočnú definíciu „inteligentnej regulácie“.

2.3 Súčasná iniciatíva „inteligentná regulácia“ teda nastupuje na miesto programu „lepšia právna regulácia“, na ktorý všetky európske inštitúcie, a najmä Komisia, vynaložili v posledných 10 rokoch značné úsilie a ktorý bol veľmi úspešný, čo EHSV, ktorý ho vždy podporoval a stimuloval, jasne uznal vo viacerých stanoviskách⁽¹⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Súčasná situácia v oblasti práva Spoločenstva si vyžaduje hĺbkovú reflexiu o jeho koncipovaní, vypracovaní, transpozícií a uplatňovaní a zároveň treba zväziť jeho revíziu a zjednodušenie.

3.2 EHSV sa preto nazdáva, že táto téma by mala byť predmetom rozsiahlej diskusie, do ktorej by bola zapojená občianska

spoločnosť, a to nielen preto, že práve na ňu vplývajú dôsledky legislatívy Spoločenstva, ale aj preto, že jej účasť môže rozhodujúcim spôsobom prispieť k potrebnému zlepšeniu súčasného regulačného rámca.

3.3 Práve v tejto súvislosti oznámenie nezodpovedá potrebám aj napriek tomu, že ide len o čisto politický dokument. To, čo prevyšuje pri dobrých návrhoch a ušľachtilých zámeroch, chýba pri konkrétnych opatreniach a účinných nástrojoch.

3.4 Všeobecne by sa mohlo povedať, že vzhľadom na čisto politický charakter tohto dokumentu ho bude potrebné doplniť o skutočný program, v ktorom budú stanovené ciele, predložené konkrétne opatrenia, určené nástroje a zhodnotený vplyv a ktorý určí jednotlivé alternatívy a pomer medzi nákladmi a prínosmi.

3.5 EHSV veľmi pozitívne hodnotí analýzu, z ktorej oznámenie vychádza, ako aj navrhované ciele. Ak to nie je z dôvodu čisto politického charakteru dokumentu, výbor nechápe, prečo sa názov „Lepšia právna regulácia“ zmenil na „Inteligentná regulácia“.

3.6 V tejto súvislosti považuje EHSV za vhodné opätovne pripomenúť svoj postoj k tejto problematike:

- a) dôslednejšie uplatňovanie zásad „lepšej právnej regulácie“;
- b) transparentnosť na všetkých úrovniach tvorby právnych predpisov;
- c) lepší výber právnych nástrojov, vrátane mechanizmov samoregulácie a koregulácie;
- d) vytvorenie systematickejšieho monitorovacieho systému v súvislosti s transpozíciou smerníc na národnej úrovni;
- e) nemožno zabudnúť na novú úlohu a posilnené právomoci národných parlamentov vyplývajúce z Lisabonskej zmluvy;
- f) Komisia by tiež mala častejšie využívať svoje výkladové oznámenia;
- g) bude potrebné vyvinúť väčšie úsilie, pokiaľ ide o zjednodušenie legislatívy a kodifikáciu.

4. Konkrétne pripomienky

A. Pozitívne aspekty

4.1 V rámci konkrétnych pripomienok výbor vyzdvihuje viaceré pozitívne aspekty oznámenia, ktoré víta a podporuje.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 107 a Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26.

4.2 Ide predovšetkým o návrh posilniť monitorovanie subsidiarity a proporcionality a tiež zlepšiť kvalitu právnych textov, a to hlavne dôkladnejším hodnotením vplyvu.

4.3 Ďalej je to tiež zámer pokračovať v programoch na zjednodušenie legislatívy a zníženie zbytočnej administratívnej záťaže aspoň o 25 %.

4.4 Vítaný je aj návrh na strategickejšie a integrovanejšie hodnotenie *ex post*, ktoré by zohľadnilo nielen súčasný regulačný rámec, ale aj relevantné hospodárske, sociálne a environmentálne vplyvy, a ktoré by sa nezameriavalo len na jednotlivé izolované prípady konkrétnej legislatívnej iniciatívy.

4.5 Pozitívne hodnotí najmä všetky iniciatívy zamerané na to, aby členské štáty prevzali zodpovednosť v rámci legislatívneho procesu a zapojili do neho národné parlamenty, a to v zmysle nových právomocí v rámci prípravy právnych textov, ktoré im vyplývajú zo Zmluvy o fungovaní EÚ, najmä pokiaľ ide o ustanovenia článku 8 a článku 13 tejto zmluvy.

4.6 Výbor preto víta, že Komisia je pripravená nielen poskytnúť pomoc rôznym orgánom a subjektom členských štátov zapojeným do transpozície a uplatňovania právnych predpisov Spoločenstva, ale aj zabezpečiť účasť občanov a iných zainteresovaných strán na diskusiách, ktoré by mali prebehnúť v každom členskom štáte v rámci prípravy týchto predpisov, ako aj pri ich transpozícii a začlenení do vnútroštátneho práva.

4.7 Víta najmä odhodlanie Komisie urýchliť postupy súvisiace s porušeniami a stanoví priority, pričom nezabúda na úlohu nástroja SOLVIT, ktorý potrebuje nový impulz, lepšiu propagáciu a väčšiu dôveru zainteresovaných strán.

4.8 EHSV pozitívne prijíma najmä predĺženie všeobecnej lehoty na verejné konzultácie z 8 na 12 týždňov s cieľom ešte viac posilniť zapojenie všetkých občanov a zúčastnených strán. Nazdáva sa, že toto opatrenie nemožno oddeliť od súčasného obsahu článku 11 Lisabonskej zmluvy, ktorý prispieva k participatívnej demokracii v EÚ.

B. Čo možno zlepšiť

4.9 EHSV chápe dôvody, ktoré vedú Komisiu k názoru, že kontrolu hodnotení vplyvu by mal aj naďalej vykonávať interný výbor, ktorý sa touto činnosťou zaoberá. Nemôže však tiež prehliadnuť argumenty mnohých zainteresovaných strán, ktoré v rámci verejnej konzultácie vyjadrili záujem o to, aby túto kontrolu vykonával nezávislý externý subjekt. Prípadne by mohol byť vytvorený interný orgán, v ktorom by boli zástupcovia všetkých členských štátov. V každom prípade treba posilniť mandát výboru pre posudzovanie vplyvu (CAI) tým, že vypracovanie hodnotení vplyvu bude povinné. Pripomína, že CAI nemá právomoc na zablokovanie správy o hodnotení vplyvu, a tým ani na zablokovanie príslušného legislatívneho

návrhu v prípade, že analýza preukáže zásadné nedostatky vo vykonanej prieskumnej práci. Tieto témy by sa mali dôkladnejšie prediskutovať, keďže, ako uznáva Komisia, ide o „kľúčový prvok tohto systému“.

4.10 Európsky dvor audítorov okrem toho v nedávnej správe dospel k záveru, že Európska komisia nepovažuje za potrebné viesť konzultácie o návrhoch hodnotenia vplyvu, a to aj napriek častým žiadostiam zainteresovaných strán v tomto zmysle. Konzultácia o návrhoch hodnotenia vplyvu by z pohľadu zainteresovaných strán prispela k zlepšeniu procesu, čím by sa zabezpečilo, že by bol Rade ministrov a Európskemu parlamentu v rámci spoločného legislatívneho procesu predložený „najlepší produkt“.

4.11 Dvor audítorov vo svojej správe tiež jasne uviedol, že jedným z nedostatkov systému hodnotenia vplyvu EÚ je skutočnosť, že ani Európsky parlament ani Rada systematicky neanalyzujú vplyv vlastných pozmeňovacích návrhov. EHSV vyzýva Radu a Európsky parlament, aby vypracovávali a uverejňovali jednoduché zhrnutia svojich hodnotení vplyvu a aby dodržiavali medziinštitucionálnu dohodu ⁽²⁾.

4.12 Oznámenie neobjasňuje, ktoré parametre by sa mohli použiť pri hodnotení vplyvu, ktoré chce vykonať ⁽³⁾.

4.13 Pokiaľ ide o väčšiu transparentnosť systému, Komisia by mala uviesť, akým spôsobom a akými novými prostriedkami chce transparentnosť zvýšiť.

4.14 Pokiaľ ide o hodnotenie vplyvu na základné práva, bolo by vhodné, aby Komisia konkrétne uviedla, akým spôsobom a akými prostriedkami chce toto hodnotenie vykonať.

4.15 Je síce pravda, že súčasná finančná a hospodárska kríza ukázala, že je potrebné prehodnotiť úlohu regulácie a právnych predpisov týkajúcich sa subjektov pôsobiacich na trhoch, výbor sa však nazdáva, že k novej iniciatíve „inteligentná regulácia“ by sa malo pristupovať sektorovo i medzisektorovo, pričom osobitná pozornosť by sa v oznámení mala venovať finančnému sektoru, zdravotníctvu a sociálnemu zabezpečeniu.

4.16 Pokiaľ ide o vykonávanie právomocí Komisie v oblasti porušovania predpisov, najmä „opatrení vnútornej organizácie potrebných na efektívny a nestranný výkon jej funkcie v súlade so Zmluvou“ ⁽⁴⁾, navrhuje, aby Komisia podrobne stanovila kritériá priorit, mechanizmy hodnotenia a posudzovania sťažností, vhodné nástroje na neoficiálne odhaľovanie porušení, prostriedky na zlepšenie činnosti vnútroštátnych súdov a iné doplnujúce nástroje (SOLVIT, FIN-NET, ECC-NET, alternatívne a mimosúdne prostriedky).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003, s. 1.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 23.

⁽⁴⁾ KOM(2002) 725 v konečnom znení

C. Chýbajúce aspekty

4.17 Pokiaľ ide o zlepšenie kvality právnych textov, chýbajú ukazovatele a parametre, podľa ktorých sa má posudzovať.

4.18 V prípade zjednodušenia legislatívy chýbajú odkazy na konkrétne opatrenia, ktoré sa zdajú byť zjavné, ako napríklad:

— snaha o skutočnú a riadnu kodifikáciu, ktorá nebude len kompiláciou jednotlivých textov,

— uverejňovanie úplných textov po ich revízii, zmene a doplnení namiesto „zlepovania“ a uvádzania odkazov na články rôznych právnych predpisov.

4.19 Chýba jasné vyjadrenie o tom, že sa uprednostní forma „nariadenia“ pred využívaním smerníc, a to napriek tomu, že tento prístup je uvedený aj v stratégii Európa 2020.

4.20 Neuvádza sa žiadny odkaz na veľmi dôležitú prácu vykonanú v rámci spoločného referenčného rámca a na nedávne návrhy Komisie na väčšiu harmonizáciu európskeho zmluvného práva, o ktorých sa diskutovalo ⁽⁵⁾.

4.21 Chýba tiež zmienka o potrebe systematicky zväziť možnosť „28. režimu“ v rámci iniciatív „lepšej právnej regulácie“ ⁽⁶⁾.

4.22 Zároveň vyjadruje počudovanie nad tým, že sa v oznámení vôbec nespomína úloha samoregulácie a koregulácie a ani potrebné predchádzajúce posúdenie toho, čo možno lepšie vyriešiť prostredníctvom *soft law* než uplatnením právnych predpisov.

4.23 Najslabším bodom oznámenia sú však práve aspekty týkajúce sa uplatňovania práva Spoločenstva. V tejto súvislosti by chcel EHSV upozorniť na svoje stanoviská k tejto problematike ⁽⁷⁾ a na závery nedávnej konferencie belgického predsedníctva Rady EÚ venovanej tejto téme ⁽⁸⁾.

4.24 V tomto kontexte má obzvlášť veľký význam správa Komisie o uplatňovaní práva Spoločenstva z 1. októbra 2010 ⁽⁹⁾, v ktorej sa napriek miernemu zlepšeniu v porovnaní s minulým rokom ešte uvádza, že v priemere 51 % transpozíčných opatrení bolo oneskorených a že priemerná dĺžka spracovania prípadu porušenia je 24 mesiacov.

⁽⁵⁾ Zelená kniha o možnostiach politik s cieľom dosiahnuť pokrok v oblasti európskeho zmluvného práva pre spotrebiteľov a podniky (KOM(2010) 348 v konečnom znení).

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy o 28. režime (Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 26), ako aj odkazy na túto metódu v dôležitých nedávnych správach, ako je Montiho správa „Nová stratégia pre jednotný trh“ z 9.5.2010, správa Felípeho Gonzáleza „Projekt Európa 2030“ z 8.5.2010 alebo Lamassourova správa „Občan a uplatňovanie práva Spoločenstva“ z 8.6.2008.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 52 a Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 100.

⁽⁸⁾ Konferencia na vysokej úrovni na tému „European consumer protection enforcement day“ (Brusel, 22.9.2010).

⁽⁹⁾ KOM (2010) 538 v konečnom znení, 27. výročná správa o kontrole uplatňovania práva EÚ (2009).

4.25 Komisia v tejto súvislosti neuvádza niektoré z hlavných príčin celkového nedostatočného uplatňovania právnych predpisov Spoločenstva v členských štátoch, k čomu sa už EHSV vyjadril pri mnohých príležitostiach. Zdôvodnením môže byť len skutočnosť, že ide o dokument čisto politického charakteru. Vzhľadom na význam v rámci inteligentnejšej regulácie však treba pripomenúť:

a) nesprávne alebo neúplné začlenenie noriem Spoločenstva do národných právnych systémov, v ktorých sú často prijímané negatívne a chápané ako protiklad zvyklostí a záujmov jednotlivých štátov;

b) chýbajúcu politickú vôľu národných orgánov plniť a presadzovať plnenie noriem, ktoré sú považované za „cudzie“ ich právnemu systému a národným tradíciám;

c) pretrvávajúcu tendenciu dopĺňať normy Spoločenstva o nové nepotrebné regulačné ustanovenia alebo vyberať z noriem Spoločenstva iba niektoré časti a iné nie (fenomény „gold-plating“ a „cherry-picking“) a dokonca odporúčať, že okrem „korelačných tabuliek“, o ktorých sa hovorí v medziinstitucionálnej dohode ⁽¹⁰⁾ a v rámcovej dohode medzi Komisiou a Európskym parlamentom a ktoré musia členské štáty vypracovávať, by mali byť členské štáty povinné výslovne uvádzať, ktoré ustanovenia transponovaných právnych predpisov sú príkladom nadmernej regulácie;

d) nedostatočnú špecifickú odbornú pripravenosť národných orgánov na to, aby pochopili a umožnili presadzovanie právnych predpisov Spoločenstva;

e) občas nedostatočnú špecifickú odbornú pripravenosť niektorých sudcov a iných aktérov súdneho systému (advokátov, súdnych úradníkov atď.) v otázkach práva Spoločenstva, čo niekedy vedie k chybnému uplatňovaniu alebo neuplatňovaniu transponovaných noriem a mnohokrát k uplatňovaniu „paralelných“ noriem národných právnych systémov;

f) potrebu rozšíriť opatrenia administratívnej spolupráce, ktorá by sa rozšírila aj na organizácie občianskej spoločnosti, najmä združenia na ochranu spotrebiteľa;

g) nespomína sa vytvorenie ani harmonizácia sankčného práva, ktoré bolo ponechané v právomoci členských štátov.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003, s. 1.

4.26 Činnosť Komisie by sa mala zároveň prednostne zamerať na informovanosť a odbornú prípravu verejných orgánov v jednotlivých štátoch, a to najmä tých, ktoré majú priamu zodpovednosť za presadzovanie právnych predpisov Spoločenstva v členských štátoch. V tejto oblasti by sa mala posilniť informovanosť a odborná príprava sudcov a iných súdnych úradníkov vo všeobecnosti, pretože oni v konečnom dôsledku vykladajú a presadzujú právo v konkrétnych prípadoch, ktoré sú predmetom sporu.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Audítorská politika: Poučenie z krízy“

[KOM(2010) 561 v konečnom znení]

(2011/C 248/16)

Spravodajca: **Peter MORGAN**

Komisia sa 13. októbra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument s názvom

„Zelená kniha – Audítorská politika: Poučenie z krízy“

KOM(2010) 561 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna (schôdza zo 16. júna) prijal 153 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Celkový prehľad

1.1.1 Zelená kniha má názov „Audítorská politika: Poučenie z krízy“. EHSV sa domnieva, že rozsah krízy bol dôsledkom skutočnosti, že ani jedna zo zainteresovaných strán, a už vôbec nie predstavenstvá mnohých bánk, nekonali tak, ako mali. Keďže predstavenstvá bánk zlyhali, problémy, ktoré vyústili do krízy, mali odhaliť regulátory, orgány dohľadu a štatutárni audítori. Zlyhali však aj oni. EÚ sa už zaoberala otázkami regulácie a dohľadu. Preskúmanie úlohy štatutárnych audítorov je jednoznačne nevyhnutné. EHSV požadoval takéto preskúmanie vo svojom stanovisku k správe de Larosièrovej skupiny z roku 2009 ⁽¹⁾. Zelená kniha sa však neobmedzuje iba na úlohu auditu, ale zaoberá sa aj otázkami riadenia, dohľadu a koncentrácie. EHSV súhlasí s tým, že tieto otázky ovplyvňujú činnosť audítorov počas krízy.

1.1.2 V zelenej knihe sa kladie 38 otázok. Tri otázky sa venujú veľmi sporným oblastiam: otázka 18 povinnej verejnej súťaži, otázka 28 spoločnému auditu a otázka 32 návratu k stavu pred konsolidáciou firiem tzv. Veľkej štvorky. Bez ohľadu na to, akú politiku plánuje Komisia v jednotlivých prípadoch prijať, EHSV požaduje, aby sa pred prijatím akéhokoľvek rozhodnutia vykonalo dôsledné posúdenie vplyvu.

1.2 Úloha audítora

1.2.1 Súčasná definícia úlohy štatutárnych audítorov a jej vykonávanie nezodpovedá svojmu účelu. Výbor pre audit alebo dozorný výbor je kľúčovým partnerom štatutárneho audítora. Posilnenie nezávislosti externého audítora a reforma výboru pre audit alebo dozorného výboru sú ústredným prvkom návrhov tohto stanoviska.

1.2.2 EHSV navrhuje zmeniť a doplniť smernicu o audite z roku 2006 tak, aby sa rozšírila úloha výboru pre audit alebo dozorného výboru:

- väčšina členov výboru a jeho predseda musia byť nezávislí,
- kvalifikácia niektorých členov výboru musí zodpovedať charakteru odvetvia, v ktorom príslušná spoločnosť pôsobí, najmä v odvetví bankovníctva,
- výbor pre audit alebo dozorný výbor by nemal iba monitorovať, ale mal by byť zodpovedný za integritu audítorského postupu.

1.2.3 EHSV sa pri systémoch dohľadu v rámci duálneho systému (dozorná rada a predstavenstvo) vyslovuje za zintenzívnenie vzťahu medzi štatutárnym audítorom a dozornou radou.

1.2.4 Všeobecne sú podľa EHSV potrebné tieto zlepšenia:

- spresnenie profilu úloh a s tým spojenej zodpovednosti štatutárneho audítora,
- zlepšenie jasnosti a zrozumiteľnosti správ štatutárnych audítorov, predovšetkým pokiaľ ide o jestvujúce riziká,
- ďalší vývoj audítorskej činnosti smerom k preverovaniu podnikov v podobe komentárov k analýze, ktorú vypracovalo predstavenstvo alebo dozorná rada (únosnosť podnikateľského modelu, finančná solídnosť, rozpoznávanie a zvládanie podnikateľských rizík),

⁽¹⁾ Ú. v. C 318, 23.12.2009, s. 57.

— zlepšenie komunikácie medzi štatutárnym audítorom a kontrolnými orgánmi podniku počas obchodného roka a v priebehu audítorského overovania.

1.3 Riadenie a nezávislosť

EHSV nepodporuje povinnú rotáciu pri využívaní audítorských služieb, je však zajedno s názorom, že obdobie, počas ktorého vykonáva audit tá istá audítorská firma, by malo byť obmedzené povinným opakovaním verejnej súťaže na získanie audítorského kontraktu každých 6 až 8 rokov. Poskytovanie neaudítorských služieb štatutárnymi audítormi ich klientom by malo byť prísne kontrolované prostredníctvom výslovného súhlasu výboru pre audit alebo dozorného výboru, pričom v prípade väčších podnikov by sa vzhľadom na možný konflikt záujmov malo zakázať poskytovanie poradenstva v oblasti daní a rizika a interného auditu zo strany štatutárných audítorov. Poskytovanie daňového poradenstva by malo byť obmedzené vždy, keď by hrozil závažný konflikt záujmov štatutárneho audítora.

1.4 Dohľad

Pre štatutárných audítorov a orgány dohľadu by sa mala ustanoviť štatutárna povinnosť pravidelných schôdzí. Je to osobitne nutné v prípade systémovo dôležitých bánk.

1.5 Koncentrácia

Koncentrácia značnej časti trhu s auditmi veľkých spoločností v rukách Veľkej štvorky je oligopolom. Do krachu spoločnosti Arthur Anderson bolo týchto audítorských firiem päť. Ďalší krach je nemysliteľný. EHSV odporúča krátkodobé opatrenia v podobe plánov riešenia krízy (tzv. závetov), ktoré majú zmierniť dosah prípadného bankrotu niektorej firmy. Výbor považuje reštrukturalizáciu trhu z dlhodobého hľadiska za potrebnú. Preto odporúča odkázať otázku oligopolu národným orgánom pre hospodársku súťaž počínajúc Nemeckom, Holandskom a Spojeným kráľovstvom.

1.6 Európsky trh

Želaným cieľom je vytvoriť účinný Európsky trh štatutárných auditov, avšak daňové, právne a jazykové rozdiely sú aj naďalej ťažko prekonateľnou prekážkou. Určitá racionalizácia je možná.

1.7 Zjednodušenie pre malé a stredné podniky

Malé a stredné podniky existujú v najrôznejších formách a podobách. Ak ide o externé investície a/alebo dôležité banky či významných zákazníkov a dodávateľov, ktorí sa obávajú o integritu svojho hodnotového reťazca, je ťažké uvažovať o skrátených postupoch.

1.8 Medzinárodná spolupráca

EHSV ju považuje za povinnú. Vyžaduje si to iniciatívy s Radou pre finančnú stabilitu a krajinami G20, avšak v prvom rade by sa mali podniknúť kroky v spolupráci s USA prostredníctvom skupiny G8.

1.9 Správa a riadenie spoločností

EHSV vyslovuje poľutovanie nad skutočnosťou, že zelená kniha o audítorskej politike neobsahuje kapitolu o správe a riadení spoločností. Nová zelená kniha o rámci správy a riadenia spoločností EÚ [KOM(2011) 164 v konečnom znení] bola nedávno zverejnená. Je nevyhnutné, aby Komisia zladila svoje návrhy týkajúce sa správy a riadenia spoločností so svojimi návrhmi o audítorskej politike. Pokiaľ ide o dôveryhodnosť účtovných výkazov podniku, tieto otázky sú neoddeliteľne prepojené.

2. Úvod

2.1 Podľa platných právnych predpisov je predstavenstvo zodpovedné za účtovníctvo spoločnosti, ktoré má podávať pravdivý a verný obraz o podnikaní spoločnosti. Veľké spoločnosti sú povinné dodržiavať medzinárodné štandardy finančného výkazníctva (IFRS). Štatutárny audítor je zodpovedný za vypracovanie posudku o tom, či predstavenstvo predložilo pravdivý a verný obraz a či bol dodržaný dohovor IFRS. Správa vedenia podniku a posudok štatutárneho audítora sú zverejnené vo výročnej správe a ročnej účtovnej závierke spoločnosti. Výročné správy, ktoré vypracovávali vedenia bánk pred krízou, vôbec neupozorňovali na nadchádzajúcu krízu a štatutárni audítori k nim naďalej vydávali priaznivé posudky. Hlavným poučením z krízy je, že tento stav je potrebné zmeniť. EHSV zastáva názor, táto zmena by sa mala zamerať na výbor pre audit alebo dozorný výbor a zachovanie nezávislosti štatutárných audítorov.

2.2 Vyhlásenia vedenia a štatutárných audítorov zverejňované vo výročných správach odrážajú status quo. Výbor preskúmal aj štatutárne audítorské správy z Francúzska, Nemecka, Španielska a Spojeného kráľovstva. Vo všetkých členských štátoch sa štatutárni audítori zameriavajú na postupy a procesy. V rámci celej EÚ opakovane hovoria o súlade so zásadami IFRS. Vynárajú sa však pochybnosti, či zaškrtnutie správnych políčok o súlade so zásadami IFRS nevytláča z niektorých aspektov účtovníctva a auditu zdravý úsudok.

2.3 Preskúmanie anglických prekladov audítorských správ, ktoré v Nemecku vypracovala jedna z firiem Veľkej štvorky k účtovným závierkam okrem iných Deutsche Bank, Munich Re a BMW za rok 2009, odhalilo, že formulácie v ich znení sú takmer identické, hoci sa tieto tri podniky značne líšia. Tento trend používať štylizované texty zahmlieva užívateľovi podstatu auditu. Štatutárny audítor potvrdzuje, že boli dodržané správne postupy, avšak dôkazy o hĺbke tohto auditu nejstávajú. EHSV sa domnieva, že je nutné uskutočniť zmeny a zabezpečiť, aby sa v audítorských správach kládol väčší dôraz na obsah a nie na formu.

2.4 Externí audítori sa do značnej miery spoliehajú na interné systémy kontroly svojich klientov, pričom podstatná časť auditu sa zameriava na integritu týchto mechanizmov. Väčšie spoločnosti majú pracovníkov, ktorí sa oficiálne venujú internému auditu, sú nezávislí na finančnom oddelení a spadajú priamo pod výbor pre audit. Úlohou interného auditu je overovať integritu vnútorných kontrolných systémov. Niektoré

spoločnosti zverujú vykonávanie interného auditu tretej strane. V takýchto prípadoch by sa poskytovanie týchto služieb nemalo nikdy zverovať ustanovenej štatutárnej auditorskej firme. Je úlohou výboru pre audit alebo dozorného výboru zabezpečiť nezávislosť interných auditorov, a tým aj integritu systému vnútornej kontroly.

2.5 Audit ponúka istotu, pokiaľ ide o finančné údaje uvedené vo výročnej správe, avšak v súčasnosti sa neposkytuje žiadny konkrétny posudok podnikateľských rozhodnutí, ktoré podnik prijal. Jedným z poučení z krízy je, že vedenia podniku by vo svojich správach mali opísať východiskovú situáciu v podniku, vrátane posúdenia „rizík“, a že štatutárni audítori by mali poskytnúť veľmi vysokú mieru uistenia, pokiaľ ide o tieto vyhlásenia. Štatutárni audítori by preto svojim klientom nemali poskytovať poradenstvo v oblasti posudzovania a riadenia rizika ⁽²⁾.

2.6 Vzhľadom na nedostatky a zlyhania súčasného systému podávania správ akcionárom a zainteresovaným stranám, a najmä vzhľadom na osud, ktorý niektoré banky postihol počas krízy, značne vzrástla podpora rozšírenia úlohy výboru pre audit a dozorného výboru. Napríklad Rada Spojeného kráľovstva pre finančné výkazníctvo navrhla ako východisko reformy výkazníctva tieto zásady:

- kvalitnejšie výkazníctvo s vyššou výpovednou hodnotou, najmä v oblasti podnikateľskej stratégie a riadenia rizika,
- rozsiahlejšie uznanie významu výborov pre audit a teda aj väčší dôraz na ich prínos pre integritu finančného výkazníctva,
- transparentnejší spôsob, akým sa výbory pre audit chopia svojej zodpovednosti za integritu výročnej správy, vrátane dohľadu nad externými audítormi,
- viac informácií o auditorskom postupe, a to tak pre výbory pre audit, ako aj pre investorov, a rozšírenie rozsahu zodpovedností audítora,
- zlepšenie dostupnosti výročných správ využitím technológií.

2.7 EHSV tieto zásady podporuje. Ich dôsledky budú takéto:

1. Vedenie bude musieť podrobnejšie opísať kroky, ktoré prijíma na zaistenie spoľahlivosti informácií, pretože na nich je založené riadenie spoločnosti a spôsob, akým manažment vedie spoločnosť, a zabezpečiť väčšiu transparentnosť činnosti podniku a s ňou spojených rizík.

⁽²⁾ Cieľom riadenia rizika je zistiť a posúdiť riziká a určiť ich priority (podľa normy ISO 31000 sa riziko definuje ako negatívny alebo pozitívny vplyv neistoty na ciele), na čo nadväzuje koordinované a hospodárne uplatňovanie zdrojov na minimalizáciu, monitorovanie a kontrolu pravdepodobnosti a/alebo dosahu nepriaznivých udalostí, alebo na maximalizáciu využitia príležitostí. Medzi stratégie riadenia rizika patrí presun rizika na tretiu stranu, vyhýbanie sa riziku, obmedzovanie negatívnych dosahov rizika a prijatie niektorých alebo všetkých dôsledkov určitého rizika (zdroj: Wikipedia.org).

2. Štatutárni audítori budú musieť vypracovávať správy, v ktorých bude časť venovaná úplnosti a súdnosti správy výboru pre audit a ktoré budú uvádzať všetky body výročnej správy, o ktorých sa domnievajú, že nie sú správne, alebo nie sú v súlade s informáciami uvedenými vo finančných výkazoch alebo získanými počas auditu.

3. Výbory pre audit a dozorné výbory by mali posilniť svoju rastúcu právomoc požadovať vysvetlenie od manažmentu a štatutárneho audítora prostredníctvom väčšej transparentnosti, a to vypracovávaním podrobnejších správ objasňujúcich akým spôsobom zabezpečili integritu výročnej správy a ďalšie záležitosti, ktoré sú v ich právomoci, ako je dohľad nad priebehom externého auditu a vymenovanie štatutárneho audítora.

2.8 Smernica EÚ o štatutárnom audite z roku 2006 obsahuje takéto inštrukcie, pokiaľ ide o výbory pre audit:

Každý subjekt verejného záujmu musí mať výbor pre audit. Členský štát určí, či sa výbory pre audit majú skladať z iných ako výkonných členov správneho orgánu a/alebo členov dozorného orgánu auditovaného subjektu a/alebo z členov menovaných valným zhromaždením akcionárov auditovaného subjektu. Aspoň jeden člen výboru pre audit je nezávislý a má kvalifikáciu účtovníka a/alebo audítora.

Bez toho, aby bola dotknutá zodpovednosť členov správnych, riadiacich alebo dozorných orgánov, alebo iných členov menovaných valným zhromaždením akcionárov auditovaného subjektu, výbor pre audit musí okrem iného sledovať:

1. postup prípravy finančných výkazov;
2. účinnosť internej kontroly spoločnosti, prípadne interného auditu a systémov riadenia rizík;
3. štatutárny audit ročnej účtovnej závierky a konsolidovanej účtovnej závierky.

2.8.1 EHSV sa domnieva, že v záujme zabezpečenia účinnosti zásad a pravidiel uvedených v bodoch 2.6 a 2.7 je potrebné zmeniť tieto inštrukcie, pričom sa však zachovávajú jestvujúce pravidlá o spolurozhodovaní, a pridať požiadavku, aby väčšina členov výboru a jeho predseda boli nezávislí.

2.8.2 Požiadavka kvalifikácie účtovníka alebo audítora sama o sebe nepostačuje. Kvalifikácia niektorých členov výboru musí zodpovedať charakteru odvetvia, v ktorom príslušná spoločnosť pôsobí, najmä v odvetví bankovníctva.

2.8.3 EHSV sa domnieva, že výbor pre audit a dozorný výbor by tieto procesy nemali iba sledovať, ale mali by byť skutočne zodpovedné za ich integritu v súlade so zásadami a pravidlami rozpracovanými v bodoch 2.6 a 2.7.

2.9 Ak je stanovené, že vedenie podniku je zodpovedné za účtovníctvo podniku, je potrebné posúdiť jeho úlohu a zodpovednosť vzhľadom na vierohodnosť týchto výkazov. Vedenie napríklad potvrdzuje, že podniklo všetky nevyhnutné kroky a s čistým svedomím zodpovedá za finančné výkazy. Môžeme predstavenstvám bánk dôverovať, že v období pred krízou urobili všetko, čo bolo potrebné? Uvedomovali si vôbec ohrozenie svojej likvidity, nízku kvalitu svojich aktív spojených s hypotékami a riziká vyplývajúce z pôžičiek, ktoré poskytovali? V budúcnosti budú banky a iné spoločnosti musieť zabezpečiť, aby nezávislí členovia menovaní do ich predstavenstiev mali adekvátnu kvalifikáciu a lepšie chápali svoju úlohu a zodpovednosť.

2.10 V záujme úspešného uplatňovania zásad uvedených v bode 2.6 bude potrebné globálnejšie preskúmať správu a riadenie spoločnosti. Je dôležité prepojiť závery zo zelených kníh o správe a riadení spoločnosti a o auditorskej politike tak, aby v nich neexistovali žiadne medzery.

2.11 Skrátka, vedenie podniku je zodpovedné za predloženie pravdivého a verného obrazu o podnikaní, pričom štatutárni audítori si musia byť istí, že im o podnikaní bol predložený pravdivý a verný obraz. Obmedzenie ručenia je mimoriadnou výsadou, ktorá prináleží akciovým spoločnostiam. Štatutárny audit má zaručiť, že sa táto výsada nezneužíva. Akcionári a vlastníci obligácií, bankári a iní veritelia znášajú priame finančné riziko. Priamo závisia od vierohodnosti finančných výkazov. Živobytie ostatných zainteresovaných strán, či už zamestnancov, zákazníkov alebo dodávateľov, závisí na tom, či podnik bude pokračovať vo svojej činnosti. Počas bankovej krízy zlyhali štatutárni audítori, rovnako ako aj ostatné zodpovedné subjekty. Audit sa nemôže vyhnúť reforme a dohľadu, ktoré sa zavádzajú v iných oblastiach finančného systému. Zachovanie súčasného stavu nie je možné.

3. Otázky

3.1 Úvod

1) **Máte všeobecné pripomienky k prístupu a cieľom tejto zelenej knihy?**

Pozri časť 1 tohto stanoviska.

2) **Myslíte si, že treba lepšie vymedziť spoločenskú úlohu auditu vzhľadom na vierohodnosť finančných výkazov?**

Vierohodnosť finančných výkazov je pre spoločnosť, ktorá do značnej miery závisí od výsledkov akciových spoločností v trhovej ekonomike, nevyhnutnou podmienkou. Je vo verejnom záujme, aby tieto spoločnosti prežili a prosperovali. Ide o zložitú vzájomnú prepojenosť rozmanitých záujmov: akcionári a vlastníci obligácií, banky a ostatní veritelia sa na

tieto posudky spoliehajú pri hodnotení bezpečnosti svojich investícií a pôžičiek, zamestnanci z nich vychádzajú pri posudzovaní bezpečnosti svojho pracovného miesta a mzdy, ostatné zainteresované strany sa o ne opierajú pri posudzovaní stability spoločnosti ako zamestnávateľa, dodávateľa alebo zákazníka, pričom miestne spoločenstvá a miestne a národné orgány správy sa na závierku spoliehajú ako na ukazovateľ prínosu podniku pre spoločnosť, ako aj jeho príspevku do daňovej pokladnice.

Popri týchto aspektoch, banky a iné úverové inštitúcie zohrávajú zásadnú úlohu vo fungovaní trhového hospodárstva. Počas finančnej krízy banky nedokázali plniť svoju úlohu, ktorou je zabezpečiť obeh peňazí v hospodárstve. Oprávnené preto vyvstali pochybnosti o dôveryhodnosti ich finančných výkazov z obdobia pred krízou. Pravdivé a verné finančné výkazy sú základným kameňom politického, sociálneho a ekonomického zriadenia EÚ. Firmy, ktoré vykonávajú štatutárne audity, sú zodpovedné za ochranu verejného záujmu.

3) **Domnievate sa, že by sa mohla ďalej zvyšovať všeobecná úroveň „kvality auditu“?**

Áno, auditorským správam chýba výpovedná hodnota. Neodrážajú prácu štatutárnych audítorov. S nástupom medzinárodných štandardov finančného výkazníctva môžu aj auditované účtovné závierky stratiť výpovednú hodnotu, najmä v prípade bánk.

3.2 Úloha audítora

4) **Domnievate sa, že audity by mali poskytnúť záruky v oblasti finančného zdravia spoločností? Sú audity pripravené na tento účel?**

Vo svojej súčasnej podobe audity nie sú schopné slúžiť na tento účel. Momentálne finančné zdravie podniku závisí od odolnosti jeho podnikateľského modelu, ktorý by mali testovať predovšetkým inštitúcie a analytici, a nie štatutárny audítor. Zmeny sú však potrebné. Predstavenstvá by vo svojich správach mali poskytovať transparentnejší obraz o skutočnej situácii v spoločnosti. Úlohou štatutárnych audítorov by zase malo byť poskytnúť externé potvrdenie týchto vyhlásení. Na to však musia mať odborné znalosti o danom odvetví, ktoré, ako sa zdá, s narastajúcou zložitou bankových aktív čoraz viac chýbali. Vzhľadom na to by súčasťou auditu malo byť aj odôvodnenie posudku, ktorý potvrdzuje, že podnik prosperuje.

5) **Mala by sa na preklopenie rozdielu medzi očakávaniami a skutočnosťou a na vysvetlenie úlohy auditu použiť lepšie vysvetliť použitá metodika auditu?**

Áno. Vo výročnej správe a ročnej účtovej závierke štatutárni audítori uvádzajú stručné vyhlásenia, ktoré sú však zamerané na postup a neodhaľujú nič o ich zisteniach, pochybnostiach alebo názoroch. Nejde iba o objasnenie metodiky. Predstavenstvá musia objasniť svoje názory a rozhodnutia a štatutárni audítori

by potom mali vysvetliť postup, na základe ktorého dospeli k záveru, že účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz. Pritom bude dôležité zabezpečiť, aby sa štatutárni audítori znova neuchýlili k omieľaniu fráz.

6) Mal by sa posilniť „profesionálny skepticizmus“? Ako by sa to dalo dosiahnuť?

Profesionálny skepticizmus možno posilniť odbornou prípravou, skúsenosťami mimo audítorského odvetvia, partnerským preskúmaním zistení auditu a správnym vedením zo strany partnerov v audítorskej spoločnosti. Aj väčšia transparentnosť, ktorá sa od audítorov požaduje v návrhoch uvedených v časti 2, pomôže zabezpečiť, že štatutárni audítori budú uplatňovať dôslednejšie profesionálny skepticizmus. Jeho posilneniu by napomohlo aj vytvorenie profesijného disciplinárneho orgánu vo všetkých členských štátoch.

Je pravdepodobné, že profesionálnemu skepticizmu by ďalej prospelo aj zvýšenie ekonomickej nezávislosti. Výbor pre audit alebo dozorný výbor by mal preskúmať a kriticky posúdiť rozsah neaudítorských služieb, ktoré audítori svojim klientom poskytujú, aby sa zabránilo konfliktu záujmov medzi uplatňovaním profesionálneho skepticizmu a udržaním si významných príjmov od klientov. Je tiež možné, že väčšiemu skepticizmu pomôže, ak povinná verejná súťaž (otázka č. 18) obmedzí pravdepodobnosť predĺženia zmluvy so súčasnou audítorskou firmou.

7) Malo by sa prehodnotiť záporné vnímanie podmienosti v audítorských správach? Ak áno, ako?

Nie. Akcionári a zainteresované subjekty by mali byť znepokojení, ak štatutárni audítori podmienia správu vedenia podniku. Avšak väčšia transparentnosť v správach dozornej rady a/alebo audítorov, resp. dozorného výboru by akcionárom mohla pomôcť objasniť dôvody, prečo štatutárny audítor podmienil audítorskú správu.

V prípade bánk môže podmienenie ohroziť dôveru, čo môže mať systémové dôsledky. Preto by sa všetky pochybnosti štatutárnych audítorov mali čo najskôr hlásiť regulátorom a orgánom dohľadu, aby sa možné problémy mohli urýchlene riešiť.

8) Aké ďalšie informácie by sa mali poskytovať externým zainteresovaným stranám a ako?

Štatutárni audítori majú zodpovednosť voči akcionárom, ako aj zamestnancom a iným zainteresovaným subjektom, ale nezodpovedajú sa osobitne zainteresovaným subjektom. Za informácie, ktoré sú im poskytované, je zodpovedná spoločnosť. Kontrolné orgány podniku, akcionári, zamestnanci a iné zainteresované subjekty by však mali dostávať viac transparentnejších informácií jednak od predstavenstva, ako aj od štatutárnych audítorov tak, ako sa to navrhuje v časti 2.

EHSV okrem toho navrhuje, aby sa štatutárny audítor aspoň v neverejnej audítorskej správe jasnejšie vyjadril k zisteným rizikám. Štatutárny audítor by mal byť zdrojom takých informácií, ktoré zviditeľnia podstatné riziká ohrozujúce ďalšiu existenciu podniku. Mohli by sem patriť posúdenia možných rizikových scenárov, údaje výšky novej škody a pravdepodobnosti, že nastane určitý jav. Pokiaľ ide o bilančné a hodnotiace postupy, mali by sa transparentnejšie uviesť ich účinky na majetok, financie a výnosy podniku.

9) Existuje primeraný a pravidelný dialóg medzi externými audítormi, internými audítormi a výborom pre audit? Ak nie, ako sa táto komunikácia môže zlepšiť?

Kríza bankového sektoru by mohla naznačovať, že primeraný a pravidelný dialóg sa neuskutočnil vo všetkých prípadoch, hoci v mnohých prípadoch to tak bolo. Rozšírenie úlohy výboru pre audit by sa prejavilo zlepšením spolupráce.

10) Myslíte si, že audítori by mali zohrávať úlohu pri zaisťovaní spoľahlivosti informácií, ktoré spoločnosti vykazujú v oblasti sociálnej a environmentálnej zodpovednosti spoločností?

Pravdepodobne áno, avšak najprv by v EÚ muselo dôjsť k dohode o tom, aké by mali byť štandardy výkazníctva.

11) Mal by audítor pravidelnejšie komunikovať so zainteresovanými stranami? Mal by sa takisto skrátiť časový interval medzi koncom roka a dátumom audítorského stanoviska?

Zainteresovaným stranám sa venuje otázka č. 8. Časové hľadisko nie je problémom.

12) Aké ďalšie opatrenia by sa mohli predpokladať na zvýšenie hodnoty auditov?

Komisia by mala preskúmať dosah zavedenia IFRS, najmä pokiaľ ide o ich uplatňovanie v bankách. Existujú určité obavy, že zásadné koncepcie ako obozretnosť a konzervatívne účtovníctvo boli v IFRS nahradené procesom a súladom s normami. Ukázalo sa, že IFRS obmedzením možností audítora vykonať prezieravé posúdenia ponúka menšie záruky. IFRS má aj určité špecifické nedostatky, ako napr. to, že neumožňuje zaúčtovať očakávané straty.

Ústne výpovede adresované Snemovni lordov Spojeného kráľovstva v súvislosti s ich otázkou týkajúcou sa koncentrácie na trhu audítorských služieb odhalili, že najmä v oblasti bankových auditov má dohovor IFRS vážne slabiny ⁽³⁾.

⁽³⁾ Správa Snemovne lordov z 15. marca 2011, „Auditors: Market concentration and their role“, zväzok 1, s. 32, <http://www.parliament.uk/hleconomicaffairs>.

Medzinárodné audítorské štandardy (ISA)

13) Aké sú vaše názory na zavedenie štandardov ISA v EÚ?

Podporujeme ich. Je však potrebné zachovať jednoznačnú neutralitu voči príslušným národným právnym systémom.

14) Mali by byť normy ISA právne záväzné v celej EÚ? Ak áno, mal by sa zvoliť podobný schvaľovací postup ako v prípade schvaľovania medzinárodných štandardov finančného výkazníctva (IFRS)? Alebo by sa vzhľadom na súčasné rozšírené používanie štandardov ISA v EÚ malo ich používanie ďalej podporovať prostredníctvom nezáväzných právnych nástrojov (odporúčania, kódexu správania)?

Áno, podľa možností prostredníctvom nariadenia.

15) Mali by štandardy ISA ďalej prispôbovať potrebám malých a stredných podnikov a malých a stredných audítorských podnikov?

Nie je to nevyhnutné.

3.3 Riadenie a nezávislosť audítorských firiem

16) Dochádza ku konfliktu, ak audítora menuje a odmeňuje auditovaný subjekt? Aké alternatívne opatrenia by ste odporúčali v tomto kontexte?

Jestvuje tu možnosť vzniku konfliktu, je však regulovateľná. Je potrebná väčšia transparentnosť vo vzťahu k vymenovaniu a opätovnému menovaniu štatutárneho audítora, čo je aj súčasťou návrhu predstaveného v časti 2 tohto stanoviska. Vymenovanie audítora spoločnosťou (výborom pre audit alebo dozorným výborom a akcionármi) umožňuje menovať takého audítora, ktorý najlepšie vyhovuje osobitným požiadavkám spoločnosti, napr. pozná toto odvetvie podnikania a má nevyhnutný medzinárodný dosah.

17) Bolo by v určitých prípadoch odôvodnené, keby audítora menovala tretia strana?

Za normálnych okolností nie. Táto otázka však môže vyvstať v súvislosti so systémovo významnými inštitúciami, ako sú veľké banky. Ak je orgán dohľadu v pravidelnom styku so štatutárnym audítorom alebo systémovo významnou inštitúciou a nie je spokojný s ich výsledkami, resp. ich nezávislosťou, mal by mať právomoc požadovať, aby inštitúcia uskutočnila zmenu. Táto právomoc by bola iba rezervnou právomocou, pretože je pravdepodobné, že spoločnosť, ktorá si je vedomá dohľadu, by uskutočnila zmenu sama od seba.

18) Malo by sa obmedziť obdobie, počas ktorého vykonáva audit tá istá audítorská firma? Ak áno, aké by malo byť maximálne obdobie, počas ktorého by mohla vykonávať audit tá istá audítorská firma?

EHSV chce vo svojej odpovedi na túto otázku predovšetkým upozorniť, že pre akékoľvek navrhované zmeny súčasného stavu by sa malo vykonať dôsledné posúdenie vplyvu.

Rotácie audítorských tímov a ich vedúcich a zvyčajná dĺžka funkčného obdobia predsedu dozornej rady, generálneho riaditeľa resp. finančného riaditeľa zabezpečujú na úrovni

jednotlivcov viac ako dostatočnú obmenu vzťahov. Otázkou sú medzi podnikové vzťahy. Štatutárny audítor si potrebuje udržať klientov, pričom klient chce ostať pri audítore, ktorý mu vyhovuje. Tieto dlhodobé vzťahy môžu ohrozovať nezávislosť a profesionálny skepticizmus.

EHSV nepodporuje obmedzenie vykonávania auditu prostredníctvom povinnej rotácie. Odporúča však, aby veľké spoločnosti vyhlasovali povinné verejné súťaže na zmluvy o vykonanie štatutárneho auditu každých šesť až osem rokov. Výzva na predloženie ponuky by sa mala poslať prinajmenšom jednej spoločnosti, ktorá nepatrí do Veľkej štvorky. Takéto opatrenie však nemusí viesť k zmene štatutárneho audítora, a preto je nevyhnutné, aby bol tento postup transparentný. Výbor pre audit by mal objasniť podstatu svojej verejnej súťaže i rozhodnutia. Zároveň by mal usporiadať stretnutie so zainteresovanými stranami, ktoré sú v tejto súvislosti najdôležitejšie.

19) Malo by sa audítorským firmám zakázať poskytovanie neaudítorských služieb? Mal by takýto zákaz platiť pre všetky firmy a ich klientov alebo len pre určité druhy inštitúcií, ako sú napríklad systémové finančné inštitúcie?

Pre štatutárnych audítorov by nemalo existovať obmedzenie poskytovania neaudítorských služieb spoločnostiam, ktoré nie sú ich klientmi v súvislosti s auditom, avšak pokiaľ ide o ich klientov v oblasti štatutárneho auditu, tieto služby by sa mali poskytovať s výslovným súhlasom výboru pre audit alebo dozorného výboru. V záujme zvýšenia nezávislosti štatutárneho auditu veľkých spoločností by štatutárny audítor nemal klientovi poskytovať poradenstvo v oblasti rizika, a nemal by byť ani interným audítorom. Poskytovanie daňového poradenstva by malo byť obmedzené vždy, keď by hrozil závažný konflikt záujmov. Pri neaudítorských službách ide vo všeobecnosti buď o poradenstvo, alebo o účtovníctvo. V prípade poradenstva je pravdepodobnosť, že dôjde ku konfliktu záujmov v spojitosti so štatutárnym auditom, menšia. Výbory pre audit by mali schváliť všetky neaudítorské služby, ktoré štatutárny audítor poskytuje a zabrániť vzniku konfliktu záujmov. Výbory by mali tiež monitorovať celkovú hodnotu neaudítorských služieb a táto suma by sa mala zverejniť vo výročnej správe.

V prípade malých a stredných podnikov možno uvažovať o voľnejšom režime. Malé a stredné podniky existujú v najrôznejších formách a podobách. V mnohých prípadoch je rozumné, aby poradenstvo v oblasti daní a rizík poskytoval štatutárny audítor.

20) Mala by sa regulovať maximálna výška honorára, ktorú môže audítorská firma dostať od jedného klienta?

Na túto otázku možno odpovedať iba v kontexte celkových príjmov jednotlivých audítorských spoločností na národnej úrovni. Súčasný prah vo výške 15 % honorárov spoločnosti na národnej úrovni od jedného klienta, ktorý stanovuje etický kódex Medzinárodnej rady pre etické účtovnícke normy, je rozumný, pretože zohľadňuje skutočnosť, že honoráre audítorskej firmy sú podmienené veľkosťou a zložitou auditovanej spoločnosti. Klienti sa neústupčivo snažia o zníženie týchto honorárov. Honoráre vyplatené audítorskej firme za neaudítorské služby by sa mali vykazovať osobitne.

21) Mali by sa zaviesť nové pravidlá, pokiaľ ide o transparentnosť finančných výkazov audítorských firiem?

Áno, avšak tieto pravidlá by mali vziať do úvahy fakt, že spoločnosti Veľkej štvorky nie sú jednou veľkou jednotkou, ale tvoria ich osobitné firmy na národnej úrovni. Audítorské firmy by mali zverejňovať svoje finančné výkazy rovnako ako spoločnosti, ktoré auditujú.

22) Aké ďalšie opatrenia by sa mohli prijať v súvislosti so správou a riadením audítorských firiem na posilnenie nezávislosti audítorov?

Audítori v niektorých jurisdikciách oficiálne predkladajú každoročné potvrdenie nezávislosti. V jednom členskom štáte dodržiavajú kódex správy a riadenia audítorských firiem. Ak dôjde ku konfliktu záujmov, musia odstúpiť od jedného z príslušných záväzkov. Audítorské firmy by navyše mali zamestnávať nezávislých členov vedenia a poradcov.

23) Mali by sa preskúmať alternatívne štruktúry, ktoré by umožnili audítorským firmám získavať kapitál z externých zdrojov?

Spoločnosť s ručením obmedzeným je pre audítorské firmy prítlačivou právnou formou. Na porovnanie ratingové agentúry využívajú formu akciovej spoločnosti, čo bezpochyby malo svoj vplyv na katastrofálne rozhodnutia pri udeľovaní ratingov, ktoré viedli k finančnej kríze. Spoločnosť s ručením obmedzeným by ako právna forma mohla byť dostatočne silnou, ak jej nebude hroziť, že súd niektorého z členských štátov rozhodne o jej neobmedzenom ručení. Iné právne formy podnikania, ktoré pomôžu rozšíriť trh, by však mali byť podporované. Obmedzenie ručenia môže mať dvojaký prínos. Podporí vstup nového kapitálu a zároveň bude stredne veľké audítorské firmy stimulovať k tomu, aby sa agresívnejšie uchádzali o zmluvy s veľkými podnikmi.

24) Podporujete návrhy týkajúce sa audítorov skupiny spoločností? Máte v súvislosti s týmto problémom nejaké ďalšie návrhy?

Audítori skupiny by rozhodne mali mať nevyhnutnú autoritu a možnosť plne vykonávať svoju zodpovednosť voči akcionárom skupiny.

3.4 Dohľad

25) Ktoré opatrenia by sa mali prijať na ďalšie zlepšenie integrácie a spolupráce pri dohľade nad audítorskou firmou na úrovni EÚ?

V otázkach týkajúcich sa noriem, pasov a medzinárodných sietí audítorských firiem jestvuje medzinárodný rozmer. Audítorské firmy však pôsobia prostredníctvom národných jednotiek pod dohľadom členského štátu. EHSV by podporoval zriadenie zhromaždenia národných orgánov dohľadu, ktoré by bolo prepojené s novým rámcom EÚ pre finančný dohľad.

26) Ako by sa mohlo dosiahnuť rozšírenie konzultácií a komunikácie medzi audítormi veľkých kótovaných spoločností a regulačnými orgánmi?

Existujú už určité štatutárne požiadavky, hoci sa ukázalo, že v rokoch, ktoré predchádzali kríze, sa dialóg medzi štatutárnymi audítormi a orgánmi dohľadu v niektorých členských štátoch prerušil. EHSV odporúča, aby nový Európsky orgán pre bankovníctvo stanovil pre toto odvetvie špecifické požiadavky. Predseda predstavenstva by sa okrem toho mal zodpovedať regulačným orgánom za komunikáciu s nimi, pričom neoznámene klúčových záležitostí by sa postihovalo sankciami.

3.5 Koncentrácia a štruktúra trhu

27) Mohlo by súčasné rozloženie síl na trhu audítorských služieb predstavovať systémové riziko?

Domnievame sa, že existuje reálne riziko narušenia fungovania trhu. Nemyslíme si, že úpadok niektorej z audítorských firiem predstavuje priame systémové riziko pre trh. Avšak z hľadiska nezávislosti a trhu by dominancia iba troch firiem bola neprijateľná. Nedávna finančná a hospodárska kríza zdôraznila skutočnosť, že pri riadení rizika by mala byť pokrytá každá alternatíva.

28) Domnievate sa, že by povinné vytváranie konzorcií audítorských firiem so začlenením aspoň jednej menšej nesystémovej audítorskej firmy mohlo pôsobiť ako katalyzátor na zvýšenie dynamiky trhu audítorských služieb a umožniť malým a stredným firmám výraznejšie sa zapojiť do fungovania segmentu väčších auditov?

Vo Francúzsku existuje právna požiadavka, že podnik by mal byť auditovaný konzorciom prinajmenšom dvoch firiem. Podobný predpis platil aj v Dánsku, avšak ukázalo sa, že už nie je potrebný. Tento zákon sa vo Francúzsku uplatňuje od roku 1966 na kótované spoločnosti. V roku 1984 bol rozšírený na spoločnosti, na ktoré sa vzťahuje povinnosť zverejňovať konsolidované účtovné závierky, keďže v tom čase prudko rástol trhový podiel anglo-amerických firiem. Táto politika bola do určitej miery úspešná. V štúdiu z roku 2006⁽⁴⁾ vychádzajúcej z údajov 468 francúzskych podnikov z roku 2003, bolo 54 z nich auditovaných dvoma firmami z Veľkej štvorky, 241 (51,5 %) jednou firmou z Veľkej štvorky a jednou francúzskou firmou, pričom ostatných 173 podnikov auditovali rôzne skombinované veľké a malé francúzske audítorské firmy.

Podoba audítorského trhu vo Francúzsku nie je iba výsledkom legislatívnych intervencií. Vlastníctvo podnikov je vo Francúzsku oveľa koncentrovanejšie ako v anglosaských krajinách a to sa odráža aj na požiadavkách kladených na audit. V tej istej vzorke francúzskych podnikov v 73 % z nich vlastní jeden veľký investor 25 % alebo väčší podiel. Najväčšie skupiny vlastníkov tvoria iné spoločnosti (34 %), rodinní vlastníci (25 %) a verejnosť (21 %), pričom medzinárodní investori vlastní iba 8,5 %.

⁽⁴⁾ Jere R. Francis, University of Missouri-Columbia, Chrystelle Richard, Université Paris Dauphine a Ann Vanstraelen, Universiteit Antwerpen a Universiteit Maastricht: *Assessing France's Joint Audit Requirement: Are Two Heads Better than One? (Hodnotenie francúzskych požiadaviek na spoločný audit: Sú dve hlavy lepšie ako jedna?)*.

Štúdia ukázala, že „využívanie služieb audítorov firiem Veľkej štvorky sa zvyšuje, ak je vlastnícka štruktúra podniku menej koncentrovaná v rukách jedného vlastníka veľkej časti podielov a má viac vlastníkov zo strany medzinárodných a verejných investorov. Využívanie služieb Veľkej štvorky je menej pravdepodobné u podnikov, ktoré sú z väčšej časti v rodinných rukách. Pravdepodobnosť vymenovania jednej firmy z Veľkej štvorky ako audítora je okrem toho tým vyššia, čím je väčší podiel inštitucionálnych vlastníkov (bánk a penzijných fondov). Dôležitým zistením je, že niektoré z týchto črt vlastníctva sa tiež spájajú s využívaním služieb dvoch audítorov tzv. Veľkej štvorky, namiesto jedného.“

Vzhľadom na uvedenú súvislosť medzi vlastníctvom a auditom tieto zistenia naznačujú, že nemožno dospieť k záveru, že právne prostredie vo Francúzsku je jediným určujúcim faktorom štruktúry audítorského trhu v krajine. V súvislosti s touto otázkou však treba poznamenať, že právna úprava vo Francúzsku na rozdiel od návrhu Komisie neukladá povinnosť spájať „malú“ firmu s „veľkou“ v rámci spoločného auditu. Ako Komisia skonštatovala, reakcie na konzultáciu k zelenej knihe boli v tejto otázke zmiešané, najmä pokiaľ ide o to, či by spoločné audity priniesli lepšie účtovné závierky, alebo či by vzrástla administratívna a finančná záťaž.

K tejto otázke však možno povedať, že spoločný audit by zvýšil účasť menších firiem na trhu veľkých spoločností. V súvislosti s tým, či by to však skutočne znížilo koncentráciu, a v akom časovom horizonte, EHSV žiada Komisiu vykonať dôsledné posúdenie vplyvu skôr, ako v tomto smere dôjde k akémukoľvek záveru. EHSV sa domnieva, že právne predpisy týkajúce sa hospodárskej súťaže sú doplnkovým spôsobom ako vyriešiť otázku oligopolu.

29) Vzhľadom na posilňovanie štruktúry trhu audítorských služieb súhlasíte s povinnou rotáciou a vypísaním verejnej súťaže po určitom pevne stanovenom období? Aké dlhé by malo byť toto obdobie?

EHSV nepodporuje povinnú rotáciu. Pokiaľ ide o povinné vypisovanie verejnej súťaže, pozri našu odpoveď na otázku č. 18.

30) Ako by sa mal riešiť názor, že „Veľká štvorka je najlepšia“?

EHSV podporuje odbúranie všetkých umelých predsudkov voči firmám Veľkej štvorky, ako sú bankové dohovory. Povinné udeľovanie úloh výhradne Veľkej štvorke by sa malo zakázať. Komisia by mohla zvážiť zavedenie mechanizmu na certifikáciu schopnosti menších audítorských firiem auditovať veľké podniky.

31) Súhlasíte s tým, že pohotovostné plány vrátane závetov by mohli byť kľúčom k riešeniu systémových rizík a rizík zlyhania firmy?

Krízové plány by mali existovať tak pre audítorské firmy, ako aj pre národných regulátorov. Audítorské firmy sú medzinárodnými sieťami. Najlepšou stratégiou by bolo zamerať sa na obmedzenie zlyhaní v členských štátoch, a zároveň na zachovanie integrity zvyšku siete. Kľúčom k akejkolvek stratégii obmedzenia by boli plány riešenia krízy. Systém včasného varovania v prípade možných problémov by uľahčil uplatňovanie krízových plánov.

32) Platia stále širšie dôvody na konsolidáciu veľkých audítorských firiem za posledné dve desaťročia (t. j. celosvetová ponuka, synergie)? Za akých okolností by bol lepší návrat k stavu pred konsolidáciou?

Ako uvádzame v našej odpovedi na otázku č. 18, EHSV trvá na tom, že akékoľvek zvažované opatrenia v tejto oblasti by mali byť podrobené dôslednému posúdeniu vplyvu. Budúce ázijské supervelmoci rozširujú svoje pôsobenie na celý svet a je preto pravdepodobné, že aj ich audítorské firmy budú svojich klientov nasledovať. Akékoľvek opatrenia zo strany štátu, ktorých cieľom je presadiť zmenu na audítorskom trhu, by sa mali posudzovať v časovom rámci 20 rokov. Okrem toho by sa mali dôsledne posúdiť neželané dôsledky právneho predpisu.

Je ťažké uvažovať o úplnom návrate k stavu pred konsolidáciou, ale dôležité je presadiť na audítorskom trhu právne predpisy v oblasti hospodárskej súťaže. EHSV by uvítal odkazy na orgány pre hospodársku súťaž v členských štátoch, počínajúc Nemeckom, Holandskom a Spojeným kráľovstvom. Tieto orgány by mali tiež starostlivo preskúmať všetky navrhované akvizície Veľkej štvorky.

3.6 Vytvorenie európskeho trhu

33) Aký by bol podľa vášho názoru najlepší spôsob zvýšenia cezhraničnej mobility odborníkov na audit?

Východiskom by bola harmonizácia nariadení a príslušných právnych predpisov. Užitočné by bolo zavedenie štandardov ISA. Rôznorodosť daní, právnych predpisov a jazykov v 27 členských štátoch je nepochybne prekážkou úplnej cezhraničnej mobility.

34) Súhlasíte s „maximálnou harmonizáciou“ pravidiel v spojení s jednotným európskym pasom pre audítorov a audítorské firmy? Domnievate sa, že by sa tento postup mal vzťahovať aj na menšie firmy?

Áno, avšak nemali by sme podceňiť ťažkosti, ktoré sú s tým spojené. Európsky pas pre audítorov v oblasti štatutárneho finančného výkazníctva IFRS je teoreticky možný. Rozhodnutie, ktorý audítor alebo audítorská firma takýto pas dostane, musí byť preto založené na tom, či audítorská prax môže alebo bude vykonávať audity finančných výkazov podľa IFRS.

3.7 Zjednodušenie: Malé a stredné podniky a malé a stredné audítorské podniky

35) **Uprednostnili by ste namiesto štatutárneho auditu nižšiu úroveň služby, než má audit, takzvaný „obmedzený audit“ alebo „štatutárnu previerku“ finančných výkazov MSP? Mala by byť takáto služba podmienená tým, či finančné výkazy vypracoval účtovník (interný alebo externý) s náležitou kvalifikáciou?**

Malé a stredné podniky existujú v najrôznejších formách a podobách. Ak ide o externé investície a/alebo dôležité banky či významných zákazníkov a dodávateľov, ktorý sa obávajú o integritu svojho hodnotového reťazca, je ťažké uvažovať o skrátených postupoch. Práca certifikovaného audítora by mohla byť vhodná pre mikropodniky so samofinancovaním.

36) **Mal by sa v súvislosti s potenciálnym budúcim zákazom poskytovania neauditorských služieb klientom spomedzi MSP vytvoriť „bezpečný prístav“?**

Áno, avšak na takýto zákaz nie je dôvod.

37) **Mali by „obmedzený audit“ alebo „štatutárna previerka“ sprevádzať menej zaťažujúce pravidlá internej kontroly kvality a dohľadu zo strany orgánov dohľadu? Mohli by ste uviesť príklady, ako by sa to mohlo uskutočňovať v praxi?**

Pozri otázku č. 35. Malé podniky majú aj tak krátke a jednoduché audity.

3.8 Medzinárodná spolupráca

38) **Akými opatreniami by sa podľa vášho názoru mohla zvýšiť kvalita dohľadu nad audítorskými sieťami s celosvetovou pôsobnosťou v rámci medzinárodnej spolupráce?**

Zapojením skupiny G20 a Rady pre finančnú stabilitu, avšak na začiatok by najdôležitejším opatrením bola spolupráca na úrovni G8 s osobitným zameraním na úzke väzby s regulačnými orgánmi v USA.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej centrálnej banke – Rámec EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore“

[KOM(2010) 579 v konečnom znení]

(2011/C 248/17)

Spravodajkyňa: **pani ROUSSENOVA**

Európska komisia sa 20. októbra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej centrálnej banke – Rámec EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore“

KOM(2010) 579 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko z 26. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna) prijal 132 hlasmi za, pričom 13 členovia hlasovali proti a 20 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV sa spolu s Komisiou obáva, že v budúcnosti bude neakceptovateľné podporovať zlyhávajúce finančné inštitúcie na úkor verejných financií a rovnakých podmienok v rámci vnútorného trhu a v podstate podporuje navrhovaný komplexný rámec EÚ. Realizácia tohto rámca si od vnútroštátnych orgánov, ako aj bánk bude vyžadovať dodatočné náklady, odborné zručnosti a ľudské zdroje spojené s reformami legislatívnych rámcov a systémov členských štátov. EHSV dúfa, že Komisia uskutoční dôsledné **posúdenie vplyvu, pokiaľ ide o náklady, ľudské zdroje a potrebné reformy v legislatíve**, pričom zohľadní aj výsledky verejnej konzultácie. Súčasťou realistického návrhu by mal byť **časový rámec nábory ľudských zdrojov**, pričom je potrebné zohľadniť, že tieto zdroje možno nebudú na trhu ihneď k dispozícii.

1.2 Výbor odporúča holistický prístup a povzbudzuje Komisiu, aby posúdila kumulatívne účinky rámca krízového riadenia spolu s účinkami všetkých nových regulačných požiadaviek, nových daní vo finančnom sektore a bankových odvodov na schopnosť bánk poskytovať úvery domácnostiam a obchodnému sektoru za rozumné úverové sadzby bez toho, aby bol ohrozený hospodársky rast a vytváranie pracovných miest ⁽¹⁾.

1.3 EHSV odporúča Komisii, aby predtým, ako začne realizovať opatrenia na riešenie tohto stavu, zvažila prijatie vhodných opatrení s cieľom dosiahnuť koordináciu medzi vybraným

orgánom na riešenie problémov, centrálnou bankou a ministerstvom financií (ak ani jeden z dvoch posledne uvedených nebol určený ako orgán na riešenie problémov v členskom štáte). Táto koordinácia by mala zásadný význam v prípade, ak by išlo o riešenie problémov veľkých a systémovo dôležitých inštitúcií, ako aj v prípade súbežného riešenia problémov viacerých inštitúcií v záujme toho, aby sa odvetviu poskytla ochrana pred možnou reťazovou reakciou a krízou dôvery.

1.4 Okrem navrhovaného stresového testovania, ktoré musia orgány dohľadu vykonať v rámci prípravných a preventívnych opatrení, EHSV navrhuje Komisii, aby pre **všetky členské štáty** zaviedla povinné uplatňovanie programov Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky na hodnotenie finančného sektora (FSAP), tak ako sa to navrhuje v správe de Larosièreovej skupiny ⁽²⁾. Analýza a stresové testovanie realizované v rámci FSAP spája makroekonomický rozvoj a nerovnováhu v členských štátoch s ich makrofinančnou stabilitou a rizikami obozretného podnikania na mikroúrovni, v dôsledku čoho ide o užitočné analytické nástroje, ktoré sú mimoriadne vhodné pre orgány dohľadu.

1.5 EHSV víta návrh Komisie týkajúci sa prevoditeľnosti aktív ako preventívne opatrenie, varuje však predtým, aby orgány dohľadu zaviedli povinnosť poskytovať finančnú podporu ostatným skupinovým subjektom, vzhľadom na to, že poskytnutie takejto pomoci by malo zostať dobrovoľné. Rovnaké zaobchádzanie s materským a hostiteľským členským štátom má kľúčový význam pre zachovanie finančnej stability.

⁽¹⁾ Pozri takisto Ú. v. EÚ C 107 zo 6.4.2011, s. 16, kde sme podrobne analyzovali náklady spojené s rámcom krízového riadenia a osobitne s rámcom na riešenie krízovej situácie bánk, ako aj ich vplyv na finančný sektor a na väčší hospodársky priestor.

⁽²⁾ Skupina na vysokej úrovni pre finančný dohľad v EÚ, ktorej predsedá Jacques de Larosière, správa z 25. februára 2009, Brusel, s. 64.

Skupinová finančná podpora by sa mala poskytnúť len na základe skupinovej finančnej dohody a ak boli splnené určité podmienky.

- V rámci hlavnej podmienky by sa malo vyžadovať, aby sa finančná podpora mohla poskytnúť len vtedy, ak subjekt, ktorý ju poskytuje, plní a bude vždy a za každých okolností naďalej plniť prudenciálne požiadavky uvedené v smernici 2006/48/ES alebo akékoľvek iné prísne vnútroštátne kapitálové požiadavky platné v krajine, v ktorej má prevodca svoje sídlo. EHSV odporúča, aby tieto požiadavky dodržiavali všetky orgány dohľadu a sprostredkovatelia, vrátane Európskeho orgánu pre bankovníctvo (EBA) v prípade nejednotnosti medzi členmi kolégia.
- EHSV sa domnieva, že v záujme ochrany makrofinančnej stability v krajine prevodcu by jeho orgán dohľadu mal mať právomoc zakázať alebo obmedziť prevod aktív v rámci skupinovej finančnej dohody, ak to ohrozuje likviditu, solventnosť a finančnú stabilitu prevodcu a finančný sektor v jeho krajine.

1.6 Ak bol určený osobitný manažér, znamená to, že banka zápasí s problémami, ktoré môžu narušiť dôveru vkladateľov a spôsobiť hromadné vyberanie vkladov. Vážne následky môže mať situácia, ak boli určení osobitní manažéri pre niekoľko inštitúcií v rovnakom období. V takomto prípade by sa mali prijať dodatočné preventívne opatrenia s cieľom poskytnúť ochranu príslušným bankám a celému odvetviu pred možnou reťazovou reakciou a vývojom spôsobeným krízou dôvery.

1.7 EHSV odporúča Komisii, aby preskúmala vplyv nástrojov z vlastných zdrojov (bail-in) na bankový sektor a finančné trhy a aby vypracovala analýzu realizovateľnosti a analýzu nákladov a prínosov jednotlivých nástrojov záchran z vlastných zdrojov so zreteľom na ich cezhraničné dôsledky, obchodovateľnosť a transparentnosť.

1.8 Ako reakcia na regulačné obmedzenia a zavedenie dodatočných opatrení pre krízové riadenie a nástroje by sa mohol naďalej v značnej miere rozvíjať tieňový bankový systém. Komisia by mala zabezpečiť, aby regulačné orgány a orgány dohľadu boli v prípade bánk schopné obmedziť riziko reťazovej reakcie, ktoré neprichádza z bankového sektoru. Tieňové bankové subjekty by takisto mali podliehať prísnejším regulačným normám a mali by byť schopné znášať straty.

2. Úvod

2.1 Vlády počas finančnej krízy zabránili úpadku bánk a iných systémových finančných inštitúcií. Prijalo sa množstvo rôznych opatrení. V niektorých prípadoch banky potrebovali kapitálové injekcie, ktoré predstavovali vysoké náklady pre verejné financie (možno len dúfať, že sa v budúcnosti vrátia), alebo potrebovali podporiť likviditu a/alebo poskytnúť záruky

za svoje záväzky. Vo všetkých prípadoch to spôsobilo stres na finančných trhoch a výrazne sa narušili rovnaké podmienky v rámci vnútorného trhu a na celom svete.

2.2 Komisia prijala niekoľko oznámení týkajúcich sa krízového riadenia a riešenia krízy ako reakciu na konsenzus, na ktorom sa medzičasom dohodli zúčastnené strany, a síce, že takáto situácia sa už nikdy nesmie zopakovať. V prvom oznámení uverejnenom v októbri 2009⁽³⁾ sa skúmalo, aké zmeny by umožnili účinné krízové riadenie a riešenie krízy alebo riadenú likvidáciu cezhraničnej banky, ktorá zlyhala. V druhom oznámení uverejnenom v máji 2010⁽⁴⁾ sa skúmalo financovanie riešenia spôsobom, ktorý minimalizuje morálne nebezpečenstvo a chráni verejný zdroj⁽⁵⁾. Oznámenie KOM(2010) 579 v konečnom znení stanovuje komplexný rámec EÚ pre banky, ktoré majú ťažkosti alebo zlyhali, a politické usmernenia, ktoré má Komisia v úmysle ďalej realizovať. Verejná konzultácia o technických podrobnostiach skúmaného legislatívneho rámca sa začala v decembri 2010.

2.3 Komisia má v úmysle postupne zavádzať európsky systém krízového riadenia. **Ako prvý krok** plánuje prijať do leta 2011 legislatívny návrh na zavedenie harmonizovaného systému EÚ na predchádzanie krízam a na oživenie bánk a riešenie problémov, ktorý by zahŕňal spoločný súbor nástrojov na riešenie problémov a posilnenie spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi v prípade cezhraničného zlyhania bánk. **Ako druhý krok** chce Komisia preskúmať, či je potrebná ďalšia harmonizácia režimov platobnej neschopnosti bánk. A nakoniec **tretí krok by mal zahŕňať** vytvorenie integrovaného systému riešenia problémov do roku 2014, ktorý by bol mohol byť založený na jedinom európskom orgáne na riešenie problémov.

3. Pripomienky

3.1 Rozsah pôsobnosti a ciele

3.1.1 V oznámení Komisie sa navrhuje vytvoriť rámec pre krízové riadenie, ktorý by sa vzťahoval na „**všetky cezhraničné a domáce úverové inštitúcie a na niektoré investičné firmy (...)** bez ohľadu na ich druh a veľkosť, a najmä na **systémovo významné inštitúcie**“. V poznámke pod čiarou Komisia vysvetľuje, že jej **politickým cieľom je „pokryvať tie investičné firmy, ktorých zlyhanie môže spôsobiť systémovú nestabilitu, pričom zvažuje možnosti, ako by sa mohli vymedziť táto kategória.“** V oznámení sa skutočne na viacerých miestach odkazuje nielen na úverové inštitúcie, ale aj na investičné firmy, pričom táto kategória nie je jasne vymedzená. EHSV očakáva, že Komisia jasne vymedzí kategórie **investičných firiem a investičných fondov** s prípadnými systémovými dôsledkami, pričom budú zohľadnené výsledky verejnej konzultácie iniciovanej v decembri 2010. Výbor povzbudzuje Komisiu, aby takisto preskúmala, či nástroje na riešenie problémov a právomoci navrhované v dokumente KOM(2010) 579 v konečnom znení budú postačujúce na to, aby primeraným spôsobom riešili všetky osobitné problémy spojené so zlyhaním investičnej firmy a investičného fondu.

⁽³⁾ KOM(2009) 561.

⁽⁴⁾ KOM(2010) 254.

⁽⁵⁾ Pozri: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm.

3.1.2 Rámec na predchádzanie krízam, krízové riadenie a riešenie problémov je založený na siedmich zásadách a cieľoch, od ktorých sa očakáva, že zabezpečia, aby banky, ktoré majú problémy, opustili trh bez toho, aby bola ohrozená finančná stabilita. EHSV podporuje väčšinu týchto zásad, avšak v súvislosti so štvrtou a poslednou zásadou by chcel uviesť niekoľko pripomienok a objasnení.

— Podporujeme názor Komisie, že je dôležité znížiť morálne nebezpečenstvo a zabezpečiť, aby sa akcionári a veritelia spravodlivo a primerane podieľali na objeme strát pri riešení problémov bánk, ale len vtedy, ak sa s nimi zaobchádza spôsobom, ktorý odzrkadľuje **bežné určenie poradia a je podobné tomu spôsobu, akým by sa s nimi zaobchádzalo aj v prípade likvidácie banky.** V tomto procese sa s veriteľmi zvyčajne zaobchádza inak ako s akcionármi. Návrh rozdeliť straty medzi akcionárov a veriteľov môže vzbudzovať určité právne obavy a je potrebné poskytnúť ďalšie vysvetlenia v súvislosti s tým, že kedy a v akom rozsahu je možné proporčne rozdeliť straty a aké sú kritériá na zahrnutie veriteľov medzi prispievateľov. Alokácia strát na akcionárov je určite správna zásada, existujú však isté obavy v súvislosti so situáciou, keď sa od veriteľov očakáva, že sa budú (spolu)podieľať na stratách, pričom táto koncepcia nie je objasnená. Kedy a v akom rozsahu je možné vyzvať veriteľa, aby sa podieľal na stratách? Mali by sme odlišovať „vinných“ alebo „neopatrných“ veriteľov od ostatných? A navyše, na akom základe a za akých okolností by celé odvetvie bankovníctva pokrývalo straty? A prečo nie „finančné“ odvetvie?

— Pokiaľ ide o poslednú zarážku, súhlasíme s tým, že je potrebné zabrániť najhorším katastrofám, ale tvrdiť, že jedným z cieľov navrhovaného rámca je obmedziť narušenie hospodárskej súťaže by znamenalo, že v prípade tejto zásady zostane len pri slovách, pretože už samotná skutočnosť, že inštitúcií, ktorá má ťažkosti, alebo dokonca takmer zlyhala, je potrebné poskytnúť pomoc na náklady tretích strán, je samo osebe narušením hospodárskej súťaže.

3.1.3 Ako reakcia na regulačné obmedzenia a zavedenie dodatočných opatrení pre krízové riadenie a nástroje by sa mohol ďalej rozvíjať tieňový bankový systém. EHSV odporúča, aby sa regulačné orgány a orgány dohľadu pokúsili obmedziť riziko reťazovej reakcie na banky, ktoré neprichádza z bankového sektoru, a aby umožnili, aby sa tieňové bankové subjekty mohli podieľať na stratách a aby sa museli riadiť príslušnými regulačnými normami.

3.2 Hlavné prvky rámca

3.2.1 Rámec predstavený Komisiou je koncepčne správny a EHSV súhlasí s tromi druhmi opatrení:

- i. prípravné a preventívne opatrenia
- ii. včasné intervencie orgánov dohľadu a
- iii. riešenie problémov.

Realizácia tohto rámca určite nebude jednoduchá a EHSV víta zámer zabezpečiť postupný a bezproblémový prechod od platných vnútroštátnych opatrení k navrhovanému rámcu. Mnohé iniciatívy, ktoré navrhli niektoré vnútroštátne orgány, ako aj jednotlivé vnútroštátne právne predpisy o vlastníckych právach, bankrote, administratívnej a trestnej zodpovednosti administrátorov, vytvárajú množstvo prekážok, ktoré bránia rýchlemu prechodu k predstavenému rámcu. Výbor dúfa, že „široká škála možností“ sa nebude zneužívať v politických, hospodárskych a spoločenských núdzových situáciách, ale že sa bude využívať s cieľom zabezpečiť pružnosť pri prispôbení vnútroštátnych pravidiel európskym právnym predpisom a v snahe podporiť účinnú koordináciu a spoluprácu cezhraničného krízového riadenia a riešenia problémov pre všetky typy úverových inštitúcií, bez ohľadu na ich veľkosť a vzájomnú prepojenosť.

3.2.2 Orgány zodpovedné za krízové riadenie

V oznámení Komisie sa výslovne stanovuje, že právomoci v oblasti včasnej intervencie budú naďalej vykonávať prudenčné orgány dohľadu v súlade so smernicou o kapitálových požiadavkách. Pokiaľ ide o právomoci na riešenie problémov, každý členský štát bude musieť určiť orgán na riešenie problémov, ktorý bude vykonávať tieto právomoci. EHSV súhlasí s odporúčaním Komisie, aby orgán na riešenie problémov bol skôr administratívnym ako súdnym orgánom, uvedomuje si však, že pri jeho zavedení bude potrebné počítať s prekážkami a ťažkosťami. Výbor takisto očakáva, že fondy ex ante na riešenie krízovej situácie bánk navrhnuté v dokumente KOM(2010) 254 v konečnom znení a KOM(2010) 579 v konečnom znení sa budú (spolu)podieľať na výkone právomocí na riešenie problémov, ak budú vytvorené v súlade s odporúčaniami uvedenými v týchto oznámeniach. Aj keď je výber orgánov na riešenie problémov v právomoci členských štátov, tieto orgány by mali konať v súlade so spoločnými pravidlami a zásadami špecifikovanými v rámci EÚ.

3.2.2.1 EHSV sa takisto domnieva, že v záujme úspešného riešenia problémov bude potrebná dobrá koordinácia medzi vybraným orgánom na riešenie problému, centrálnou bankou a ministerstvom financií, ak posledné dva neboli v členskom štáte určené ako orgány na riešenie problémov. Toto má zásadný význam pri riešení problémov veľkých a systémovo dôležitých inštitúcií, ako aj v prípadoch, ak sa viaceré finančné inštitúcie súčasne podieľajú na riešení problému.

3.2.3 Prípravné a preventívne opatrenia

Všetky opatrenia a iniciatívy navrhnuté v tejto časti sú koncepčne správne a sú nepochybne nevyhnutné na zabezpečenie účinnej realizácie rámca Komisie. Sú tu však niektoré otázky, ktoré sa nemôžu zamiesť pod koberec:

- Koľko budú tieto opatrenia stáť a kto bude nakoniec hradiť náklady?
- Budú orgány a finančné inštitúcie schopné nájsť odborné zdroje potrebné na realizáciu navrhovaných opatrení?

— Aký dlhý čas bude potrebný na zavedenie európskeho systému, ktorý bude v plnej miere funkčný?

3.2.3.1 Konkrétne(jšie) **od orgánov dohľadu sa vyžaduje**, aby zaviedli posilnený dohľad, hodnotili oživenie a plánovanie riešenia problému a dohliadali na ne, prijímali preventívne opatrenia (odsek 3.2 v dokumente Komisie KOM(2010) 579 v konečnom znení) a zasahovali do riešenia problému firmy v spolupráci s orgánmi na riešenie problému, atď. V praxi to znamená, že orgány dohľadu sa stanú supermanažermi inštitúcií.

Od **finančných inštitúcií** sa okrem štandardného vypracovávanie správ vyžaduje, aby orgánom predkladali plány na oživenie a riešenie problémov, ktoré sa musia neustále aktualizovať. Okrem toho sa od členských štátov vyžaduje, aby **vytvárali orgány na riešenie problémov** alebo aby rozšírili úlohu existujúcich orgánov a zahŕňali aj riešenie problémov finančných inštitúcií.

3.2.3.1.1 Všetky tieto kroky sú nepochybne dôležité vzhľadom na vytváranie spoľahlivých a bezpečných finančných trhov. Problém je však určiť **koľko budú stáť** ⁽⁶⁾ **a zabezpečiť, aby orgány a finančné inštitúcie boli schopné nájsť dostatočný počet vysokokvalifikovaných pracovníkov**, ktorí sú pripravení riešiť nové úlohy. Vysoké náklady na plán je možné odôvodniť významom konečného cieľa, nedostatok ľudských zdrojov však môže predstavovať veľkú prekážku. Komisia si uvedomuje túto skutočnosť a vo svojom konzultačnom dokumente vyzvala členské štáty, aby uviedli približné náklady (vrátane nákladov na ľudské zdroje), ktoré si pravdepodobne bude vyžadovať realizácia týchto opatrení spojených s rozšíreným dohľadom, plánovaním oživenia a plánmi na riešenie problémov. **Súčasťou realistického návrhu Komisie by malo byť posúdenie vplyvu, pokiaľ ide o náklady a časový rámec náboru ľudských zdrojov**, pričom je potrebné zohľadniť, že tieto zdroje možno nebudú na trhu ihneď k dispozícii.

3.2.3.2 Okrem navrhovaného stresového testovania, ktoré musia vykonávať orgány dohľadu, EHSV odporúča Komisii, aby pre **všetky členské štáty** zaviedla povinné uplatňovanie programov Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky na hodnotenie finančného sektora ⁽⁷⁾, tak ako sa to navrhuje v správe de Larosièreovej skupiny ⁽⁸⁾. V súčasnosti je uplatňovanie FSAP povinné pre 25 členských krajín MMF, z ktorých je len 11 členských krajín EÚ. Analýza a stresové testovanie realizované v rámci FSAP spája makroekonomický rozvoj a nerovnováhu v členských štátoch s ich makrofinančnou stabilitou a rizikami obozretného podnikania na mikroúrovni, v dôsledku čoho ide o užitočné analytické nástroje, ktoré sú mimoriadne vhodné pre orgány dohľadu.

3.2.3.3 EHSV víta návrh Komisie týkajúci sa **prevoditeľnosti aktív ako preventívne opatrenie v situáciách, keď členovia skupiny pociťujú nedostatok likvidity na trhu**.

⁽⁶⁾ Pokiaľ ide o financovanie nákladov pozri odsek 3.4 dokumentu Komisie (KOM(2010) 579 v konečnom znení) a stanovisko Ú. v. EÚ C 107 zo 6.4.2011, s. 16.

⁽⁷⁾ Pozri programy MMF na hodnotenie finančného sektora, 2011, www.imf.org.

⁽⁸⁾ Skupina na vysokej úrovni pre finančný dohľad v EÚ, ktorej predsedá Jacques de Larosière, správa z 25. februára 2009, Brusel, s. 64.

Výbor je presvedčený, že ak sa má zachovať subsidiárny obchodný model, poskytovanie akejkoľvek finančnej podpory ostatnými členom skupiny by malo byť naďalej dobrovoľné a nemali by ju nariaďovať orgány dohľadu. V záujme toho, aby sa zabránilo šíreniu problémov s likviditou, Výbor navrhuje Komisii starostlivo špecifikovať okolnosti a podmienky, v rámci ktorých by bolo možné previesť aktíva, a zdôrazňuje, že rovnaké zaobchádzanie s materským a hosťateľským členským štátom má kľúčový význam pre zachovanie finančnej stability.

3.2.3.3.1 Skupinová finančná podpora by sa mala poskytnúť len na základe **skupinovej finančnej dohody** a ak boli splnené určité podmienky týkajúce sa kapitálu a likvidity. V rámci hlavnej podmienky by sa malo vyžadovať, aby sa finančná podpora mohla poskytnúť len vtedy, ak subjekt, ktorý ju poskytuje, **plní a bude vždy a za každých okolností naďalej plniť prudenciálne požiadavky uvedené v smernici 2006/48/ES alebo akékoľvek iné prísnejšie vnútroštátne kapitálové požiadavky platné v krajine, v ktorej má prevodca svoje sídlo**. EHSV odporúča, aby tieto požiadavky **dodržovali všetky orgány dohľadu a sprostredkovatelia, vrátane Európskeho orgánu pre bankovníctvo** v prípade nejednotnosti medzi členmi kolégia, alebo, ak sa nedosiahne dohoda. Takisto sa domnievame, že orgány dohľadu by mali súhlasiť s poskytnutím skupinovej finančnej podpory len v prípade, ak sa vykonalo **hodnotenie rizika a stresové testovanie** a že **trh by mal byť informovaný o poskytnutí akejkoľvek skupinovej finančnej pomoci**.

3.2.3.3.2 V záujme ochrany makroekonomickej stability v krajine prevodcu by **jeho orgán dohľadu** mal mať právomoc **zakázať alebo obmedziť prevod aktív** v rámci skupinovej finančnej dohody, ak to ohrozuje likviditu, solventnosť a finančnú stabilitu prevodcu a jeho krajiny.

3.2.4 *Spúšťacie mechanizmy pre včasnú intervenciu a riešenie problémov*

3.2.4.1 Zdá sa, že celá táto kapitola je správna a vo všeobecnosti prijateľná. Orgány dohľady majú ťažkú a citlivú úlohu, vzhľadom na to, že musia nielen zisťovať okolnosti, v rámci ktorých neboli splnené požiadavky smernice o kapitálových požiadavkách (CRD), ale musia zisťovať aj signály možného zlyhania, pokiaľ ide o plnenie týchto požiadaviek. Toto si vyžaduje **sofistikované nástroje, odbornú spôsobilosť a pozorné sledovanie trhu**.

3.2.4.2 Úlohy týkajúce sa **rozhodovania o intervencii**, ako aj opatrenia uvedené v odseku 3.4 si vyžadujú vyšší stupeň **subjektívneho úsudku**, ktorý napriek tomu, že vychádza z dobrých znalostí a z odborného hľadiska je odôvodnený, môže byť spochybnený na súde alebo iným spôsobom treťou stranou alebo dokonca samotnou inštitúciou. Pre orgány dohľadu to znamená povinnosti a zodpovednosť, na ktoré by mali byť pripravené. Možno by orgánom dohľadu pri rozhodovaní o včasnej intervencii pomohlo, keby sa jasne vymedzili kvantitatívne spúšťacie mechanizmy, v dôsledku čoho by sa obmedzilo spoliehanie sa na subjektívny úsudok a znížilo by sa riziko právnej neistoty. V súvislosti so spúšťacími

mechanizmami na riešenie problémov výbor víta návrhy Komisie a súhlasí s tým, že je potrebné kombinovať vhodne vyvážené kvantitatívne a kvalitatívne spúšťacie mechanizmy. Takisto odporúčame, aby Komisia venovala osobitnú pozornosť tým spúšťacím mechanizmom na riešenie problémov, od ktorých sa očakáva, že budú signalizovať presný okamih, kedy sa majú uplatniť nástroje záchrany z vlastných zdrojov.

3.2.5 Včasná intervencia

Plánované opatrenia Komisie sú zrejme správne a prijateľné, je však potrebné venovať pozornosť určeniu **osobitného manažéra**. Dávnejšie právne štúdie dospeli k zisteniu, že v jednotlivých členských štátoch sa odlišne vníma koncepcia „včasnej intervencie“ a že takisto sa môžu odlišovať právomoci orgánov dohľadu, pokiaľ ide o určenie osobitného manažéra. V niektorých členských štátoch vnútroštátne právne predpisy **povoľujú** určiť osobitných manažérov, a preto bude možno postačujúce vykonať len **menšie úpravy**. Právny základ na určenie osobitného manažéra existuje v niektorých členských štátoch vďaka ustanoveniam o spúšťacích mechanizmoch včasnej intervencie, ak banka neplní kapitálové požiadavky. V iných členských štátoch môžu **vnútroštátne právne predpisy o obchodných spoločnostiach zakazovať**, aby osobitného manažéra určil iný subjekt ako správna rada spoločnosti alebo valné zhromaždenie, a túto platnú legislatívu je preto možné zmeniť alebo upraviť len vtedy, ak sa prijme **nový právny predpis**.

3.2.5.1 V súvislosti so **zodpovednosťou** Komisia uvádza, že určenie osobitného manažéra by sa nemalo spájať so štátnou zárukou a **orgány dohľadu by nemali preberať zodpovednosť**. Z čisto právneho hľadiska sa dá toto len ťažko akceptovať, pretože vo všeobecnosti platí zásada, že ten, ktoré prijíma rozhodnutie alebo opatrenie, je zodpovedný za jeho následky. Akákoľvek výnimka z tejto zásady, ktorá právne nie je podložená, by bola pravdepodobne predmetom súdneho konania.

3.2.5.2 EHSV odporúča, aby bolo možné osobitného manažéra určiť na základe jasne vymedzeného spúšťacieho mechanizmu, ak je orgán dohľadu vykonávajúci svoje právomoci **podľa článku 136 smernice o kapitálových požiadavkách (CRD)** presvedčený, že manažment úverovej inštitúcie **nie je ochotný alebo schopný** prijať požadované opatrenia. Výbor je presvedčený, že ak má byť v prípade skupiny rozhodnutie o určení osobitného manažéra právne záväzná, mal by o tom rozhodovať orgán konsolidovaného dohľadu, **ale na základe konzultácie a v úzkej spolupráci s hostiteľskými orgánmi dohľadu**.

3.2.5.3 Ak bol určený osobitný manažér, znamená to, že banka zápasí s problémami, ktoré môžu narušiť dôveru vkladateľov a spôsobiť hromadné vyberanie vkladov. EHSV sa obáva, že vážne následky môže mať situácia, ak boli určené osobitní manažéri pre niekoľko inštitúcií v rovnakom období. V takomto prípade by sa mali prijať dodatočné preventívne opatrenia s cieľom poskytnúť ochranu príslušným bankám a celému odvetviu pred možnou reťazovou reakciou a vývojom spôsobným krízou dôvery.

3.2.6 Riešenie problémov

3.2.6.1 Opatrenia uvedené v tejto kapitole sú dobre koncipované, ale samotná Komisia uznáva, že bude možno potrebná **revízia právnych predpisov platobnej neschopnosti bánk** a že sa počíta s ďalším skúmaním tejto otázky (s. 8 – 9 oznámenia). Všetky opatrenia možno vcelku považovať za **takmer konkurzné konanie, ktoré prebieha paralelne, ale oddelene od normálnych postupov**. Vo väčšine členských štátov nebude postačujúce uskutočniť reformy, ale sa budú musieť prijať nové právne predpisy.

3.2.6.2 Hlavný rozdiel medzi riešením problému a bankrotom spočíva v tom, že po riešení problému inštitúcia alebo jej časť bude naďalej fungovať, v dôsledku čoho je opodstatnená metodika a zapojenie orgánov dohľadu a orgánov na riešenie problému do celého procesu. **Tieto orgány však nemajú súdnu právomoc**, čo komplikuje udeľovanie právomoci a plnenie povinnosti, nehovoriac už o zodpovednosti. Zdá sa, že Komisia si dobre uvedomuje tento problém: v súvislosti so zárukami pre zmluvné strany a trhovými opatreniami sa uvádza **súdne preskúmanie** „na zaistenie toho, aby postihnuté strany mali primerané práva napadnúť opatrenia zo strany orgánov a požiadať o finančné zadostučinenie“.

3.2.6.3 Orgány by tu mohli čeliť chúlостivej a riskantnej situácii: ak by „postihnutá“ strana chcela napadnúť rozhodnutie orgánov, mohla by požiadať o súdnu nápravu a súd by mohol **rozhodnúť o zablokovaní celého postupu**. Podľa platných právnych predpisov existuje takéto riziko a je viac ako pravdepodobné, že by sa prejavilo. Je preto potrebné vyvinúť všetko úsilie na to, aby sa zabránilo prípadnému **oddialeniu alebo zablokovaniu postupov riešenia problémov**. Takéto postupy sa musia realizovať včas a rýchlo, pretože akékoľvek oddialenie alebo zablokovanie by mohlo anulovať iniciatívy orgánov a vyvolať negatívne reakcie trhov. **Zmeny v právnych predpisoch a súdnych postupoch** sú nepochybne potrebné vo väčšine členských štátov, ale vzhľadom na to, že rámce platobnej neschopnosti a súdne postupy sú v niektorých členských štátoch veľmi odlišné, požadované zmeny budú zásadné.

3.2.7 Odpísanie dlhu

EHSV víta úsilie Komisie analyzovať výzvy týkajúce sa riešenia problémov veľkých komplexných finančných inštitúcií a osobitné otázky spojené s nástrojmi na odpísanie dlhu. Výbor povzbudzuje Komisiu, aby vypracovala rámec, v ktorom bude tento nástroj účinne prispievať k riešeniu problémov všetkých inštitúcií v režime, vrátane veľkých komplexných finančných inštitúcií, a zdôrazňuje význam spoločného medzinárodného rámca. Dúfame preto, že Komisia preskúma dohodu Bazilejského výboru, podľa ktorého by dôležité finančné inštitúcie mali mať vyššiu kapacitu na absorpciu strát, ako sú minimálne normy. Výbor zdôrazňuje, že nástroje na záchranu z vlastných zdrojov by sa mohli uznať ako prostriedky na zvyšovanie kapacity finančných inštitúcií absorbovať straty vrátane systémovo dôležitých finančných inštitúcií a víta ich uplatňovanie ako alternatívu k záchranným opatreniam financovaným z verejných prostriedkov. EHSV

však vyjadruje obavy nad formou a uplatňovaním nástrojov na záchranu z vlastných zdrojov a povzbudzuje Komisiu, aby bola mimoriadne opatrná pri ich skúmaní a použití.

3.2.7.1 EHSV sa domnieva, že pri vytváraní a uplatňovaní právomoci na odpísanie dlhu by sa podľa možnosti malo v čo najväčšej miere rešpektovať obvyklé poradie pohľadávok, ktoré stanovujú právne predpisy v oblasti platobnej neschopnosti. Akákoľvek odchýlka od tohto poradia za mimoriadnych okolností by sa mala určiť a ohlásiť vopred.

3.2.7.2 Komisia by mala zabezpečiť, aby bol režim dôveryhodný a aby sa zabránilo negatívnym vedľajším účinkom v prípadoch, ak sú hlavnými investormi do nástrojov na záchranu banky z vlastných zdrojov iné banky, ktoré sú obchodne prepojené. Mala by sa dôkladne preskúmať účinnosť nástrojov na záchranu z vlastných zdrojov v čase systémových kríz, ako aj účinky ich simultánneho použitia mnohými finančnými inštitúciami a mali by sa navrhnúť dodatočné opatrenia v snahe zabrániť prípadným závažným problémom.

3.2.7.3 Komisia by mala dôkladne preskúmať potenciál procyklického správania a nestálosť nástrojov na záchranu z vlastných zdrojov v čase krízy a mala by zvážiť, že kedy a v akom rozsahu je možné sa na ne spoľahnúť za takýchto okolností.

3.2.7.4 EHSV očakáva, že Komisia so zreteľom na celkovú odolnosť bankového sektora a finančných trhov vykoná posúdenie vplyvu jednotlivých nástrojov, ktoré je možné použiť na záchranu z vlastných zdrojov.

3.3 Koordinácia cezhraničného krízového manažmentu

3.3.1 Koordinované riešenie problémov bankových skupín EÚ

3.3.1.1 EHSV víta snahu Komisie doceliť primeranú cezhraničnú koordináciu krízového manažmentu a zdôrazňuje, že opatrenia by mali zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie s veriteľmi a akcionármi v domovských a hostiteľských členských štátoch, chrániť pred reťazovou reakciou v čase krízy a zachovať finančnú stabilitu vo všetkých členských štátoch.

3.3.1.2 Komisia v oddiele 4 správne uvádza, že v prípade zlyhania je potrebná koordinovaná akcia a že „opatreniami uvedenými v oddiele 2 sa zabezpečí, aby **orgány na riešenie problémov mali k dispozícii rovnaké nástroje a právomoci**.“ Toto konštatovanie však zrejme odporuje inému konštatovaniu na začiatku oddielu 3, v ktorom sa píše o tom, že „**rámec by nemal byť normatívny, pokiaľ ide o to, ktoré opatrenia sa použijú v každom konkrétnom prípade**“.

3.3.1.3 Koordinované opatrenia si teda vyžadujú spoločnú ochotu prijať rovnaké opatrenia, čo je podmienka, ktorú sa vzhľadom na skúsenosti z minulosti, veľmi pravdepodobne nepodarí splniť. Je pravda, že pri vypracovaní oddielu 3 Komisia pravdepodobne odkazovala len na prípady na vnútroštátnej úrovni, zatiaľ čo oddiel 4 odkazuje na cezhraničnú krízu, v prípade ktorej je právomoc delegovaná na európsky orgán dohľadu (ESA). Poznámka však nie je nesprávna, ak **si každý vnútroštátny orgán môže slobodne zvoliť** svoje vlastné postupy, vzhľadom na to, že postupy stanovené **európskym orgánom dohľadu môžu byť odlišné** alebo v protiklade s vnútroštátnymi postupmi. V takomto prípade by sa postupy týkajúce sa veriteľov vnútroštátnych pobočiek zahraničnej

banky mohli odlišovať od postupov týkajúcich sa veriteľov vnútroštátnej banky. Toto môže spôsobiť určité obavy, pokiaľ ide o **paritu práv** veriteľov, a prípadne **rozpor v predpisoch** na medzinárodnom trhu. Niektorými týmito otázkami sa podrobne zaoberá konzultačný dokument a dúfame, že konzultácia pomôže vyriešiť väčšinu z nich.

3.3.1.4 Dobré si uvedomujeme, že členské štáty sa budú brániť myšlienke zavedenia normatívnych pravidiel a že opačné stanovisko možno nie je realistické, ale ponechať príliš veľkú slobodu voľby v rukách vnútroštátnych orgánov by spôsobilo ťažkosti v prípade medzinárodnej krízy týkajúcej sa skupín. Predtým, ako sa prijímú vnútroštátne predpisy, by pravdepodobne bolo potrebné **koordinovať niektoré hlavné aspekty** postupov (prípadne pod záštitou európskeho orgánu dohľadu).

3.3.1.5 V súvislosti s **koordináčnym rámcom** zvažuje Komisia dve reformy: reformu založenú na **kolégiách na riešenie problémov** a reformu založenú na **orgánoch na riešenie problémov skupín**. Zdá sa, že druhá reforma je racionálnejšia, pružnejšia a účinnejšia vzhľadom na to, že **vedúcu úlohu by plnili orgány na riešenie problémov**, pričom by ako pozorovateľ bol zapojený aj európsky bankový orgán. V prípade druhej reformy spočívajúcej v rozšírení súčasných kolégií dohľadu a ich doplnení o orgány na riešenie problémov by mohli vzniknúť ťažkosti pri prijímaní rýchlych rozhodnutí v dôsledku obáv vzhľadom na aspekty dohľadu a riešenia problémov.

3.3.1.6 **Jedna z najväčších obáv: skupinový systém na riešenie problémov by nebol záväzný.** Vnútroštátne orgány, ktoré nesúhlasia so systémom, by mohli prijímať „nezávislé opatrenia“, hoci „by sa od nich požadovalo“, aby zvážili vplyv svojho rozhodnutia na ostatné členské štáty, aby „uviedli dôvody svojho rozhodnutia“ na koléziu na riešenie problémov a aby „prerokovali“ tieto dôvody s ostatnými členmi kolégia. Skúsenosti z minulosti sú tu opäť dôvodom **na negatívne pripomienky**: ak sú ohrozené vnútroštátne záujmy, je veľmi pravdepodobné, že každý vnútroštátny orgán bude v prvom rade brániť tieto záujmy. Navrhovaný postup je ťažkopádny, časovo náročný a neuplatniteľný v prípadoch, ak vnútroštátne orgány chcú okamžite konať. Je nerealistické očakávať od vnútroštátnych orgánov, že budú čakať a že neprijmú žiadne vnútroštátne opatrenia, kým orgány na riešenie problémov na úrovni skupiny neprijmú rozhodnutie, a to najmä v prípadoch, keď sú dcérske spoločnosti príliš veľké pre miestny trh.

3.3.1.7 EHSV odporúča Komisii, aby zjednodušila postup, na základe ktorého môže členský štát, ktorý nesúhlasí s navrhovaným plánom, vyjadriť svoje stanovisko.

3.4 Financovanie riešenia problémov

EHSV sa už vyjadril k tejto otázke vo svojom stanovisku o Fonde na riešenie krízovej situácie bánk⁽⁹⁾. Výbor by chcel opakovane zdôrazniť, že všetky návrhy legislatívnych

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011, s. 16.

ustanovení, ktoré sa týkajú tejto oblasti, by mali byť doplnené o hĺbkovú analýzu a posúdenie vplyvu, pričom je potrebné v plnej miere zohľadniť uplatňovanie bankových odvodov alebo daní v niektorých členských štátoch.

3.4.1 Fondy na riešenie problémov a systémy ochrany vkladov

EHSV sa už vyjadril k fondom na riešenie problémov a systémom ochrany vkladov vo svojom nedávnom stanovisku (¹⁰).

3.4.2 Koncepcia fondov na riešenie problémov

3.4.2.1 Existujú určité obavy v súvislosti so zdanlivo neškodnou poslednou vetou: „...že **náklady presahujúce kapacitu fondu sa následne získajú z bankového sektora.**“ Vyzvať celý sektor, aby uhradil straty spôsobené jedným z jeho členov nie je nezvyčajným postupom, ale v takom prípade by sa mali prísne vymedziť podmienky a ešte predtým by bolo potrebné vypracovať hĺbkovú analýzu dôsledkov. Je potrebný primeraný **právny základ**. Je akceptovaným postupom, ak sa na základe **nariadenia** uloží platenie príspevkov do fondu, je však potrebné, aby existovali právne predpisy, ak straty majú priamo uhradiť tretie strany.

3.4.2.2 Pokiaľ ide o **základ na výpočet príspevkov**, prijateľný harmonizovaný prístup by sa mal zakladať na celkovej sume záväzkov po ich kvalitatívnom ohodnotení alebo na sume záväzkov okrem zaručených vkladov. Slabým článkom je tu opäť pružnosť: každý členský štát by mohol rozhodovať rozdielne, „za predpokladu, že by to nevedlo k narušeniu vnútorného trhu“. Rozdielne kritériá vedú k rozdielnym systémom príspevkov a rozdielnym úrovňam nákladov na každé vnútroštátne priemyselné odvetvie. Takže **nevyhnutným dôsledkom pružnosti je narušenie fungovania trhu.**

3.4.2.3 Mnohé členské štáty už zaviedli dane a odvody, ktorých parametre (základ, výška a cieľ) sa v zásadnej miere odlišujú. Vzhľadom na tieto rozdiely by výbor chcel zdôrazniť, že je potrebné **zabezpečiť primeranú koordináciu v krátkodobom horizonte prostredníctvom zavedenia praktických riešení vrátane uzavretia prípadných bilaterálnych dohôd. Okrem toho by sme chceli opätovne zdôrazniť význam zabudovanej flexibility v rámci vnútroštátnych systémov odvodov v krátkodobom horizonte v záujme prebiehajúcich zmien v oblasti regulácie a pokroku smerom k dosiahnutiu vhodného riešenia na úrovni EÚ v strednodobom horizonte.**

3.4.3 Výška fondov

EHSV sa k tejto otázke už vyjadril vo svojom nedávnom stanovisku (¹¹). Výbor opakovane zdôrazňuje, že sa vyžaduje **kvantitatívne posúdenie vplyvu**, ako aj hodnotenie vplyvu v súvislosti s ďalším odčerpávaním finančných prostriedkov zo zdrojov finančného sektoru, ktoré by mohli slúžiť na poskytovanie úverov, spolu s účinkami smernice o kapitálových požiadavkách.

3.5 Ďalšie kroky a budúca práca

3.5.1 Ďalšie kroky: Rámec koordinácie

Bude nevyhnutné upraviť vnútroštátne právne predpisy o platobnej neschopnosti a prispôsobiť ich novým pravidlám týkajúcim sa riešenia problémov. **Je však otázne akým spôsobom a v akom časovom horizonte.** Úprava právnych predpisov si vyžaduje zapojiť vlády a parlamenty, čo je zvyčajne zdĺhavý postup, najmä vtedy, ak ide o citlivé otázky. Predtým, ako sa prijme nariadenie, Komisia by sa mala snažiť zabrániť tomu, aby dochádzalo k sporom z dôvodu **zaužívaných zásad** v niektorých členských štátoch.

3.5.2 Rámec platobnej neschopnosti (strednodobý)

Administratívna likvidácia nie je neznámym postupom, ale vo väčšine členských krajín ju zvyčajne vykonáva **likvidátor, ktorého vymenuje súd a ktorý vykonáva svoju činnosť pod jeho dohľadom.** Ak by sa likvidáciou bánk poverili administratívne bankové subjekty, ktoré by ju riadili, znamenalo by **to presun právomocí od súdnych orgánov k administratívnym orgánom**, čo by mohlo byť v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi, alebo dokonca v rozpore s ústavami.

3.5.3 Rámec EÚ pre krízové riadenie, ktorý pre finančný sektor navrhla Komisia, sa odlišuje od prístupu ku krízovému riadeniu, ktorý uplatňujú niektoré členské štáty v rámci programov podporovaných EÚ a MMF (¹²). Tieto programy plánujú rekapitalizáciu z verejných zdrojov vrátane financovania zo strany EÚ a MMF, čo môže v budúcnosti niekoľko rokov pokračovať, a to presne v čase, keď sa má v EÚ realizovať európsky rámec pre krízové riadenie a rámec pre riešenie krízovej situácie bánk. EHSV očakáva, že Komisia navrhne vhodné prechodné opatrenia a realistický časový rámec, ktorý umožní členskému štátu, aby zorganizoval rýchly, bezproblémový a komplexný prechod k navrhovanému rámcu EÚ pre krízové riadenie a rámcu pre riešenie krízovej situácie bánk, ktorý bude v súlade s potrebou zabrániť oslabeniu ich bankových sektorov.

Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(¹⁰) Pozri poznámku pod čiarou 9.

(¹¹) Pozri poznámku pod čiarou 9.

(¹²) Pozri správy MMF o Grécku (č. 1168) a Írsku (č. 10366 a č. 1147).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Posilňovanie sankčných režimov v odvetví finančných služieb“

[KOM(2010) 716 v konečnom znení]

(2011/C 248/18)

Spravodajca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Komisia sa 8. decembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Posilňovanie sankčných režimov v odvetví finančných služieb“

KOM(2010) 716 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 105 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta zavedenie nadnárodného systému sankcií, ktoré budú skutočne účinné, odrádzajúce a primerané, a podporuje prístup, ktorý si Komisia v oznámení zvolila s cieľom zabezpečiť minimálne spoločné normy, ktoré budú musieť členské štáty dodržiavať pri vypracovávaní administratívnych sankcií za konania, ktoré sú v rozpore s pravidlami o finančných službách.

1.2 Plánovaný normatívny rámec by mal uľahčiť zavádzanie právnych zásad, ktoré už EÚ úspešne uplatňuje, ako napríklad princíp „znečisťovateľ platí“, na základe ktorého sa má v tomto prípade určiť primeraný postih za spôsobenú škodu, a to exemplárnou formou v prípade protiprávneho konania v oblasti financií alebo politiky „zhovievavosti“, typickej pre postupy vyšetrovania a postihovania porušovania pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré majú mimoriadny význam z dôvodu výnimočnej úlohy, ktorú môžu zohrávať zamestnanci finančných inštitúcií pri nahlasovaní protiprávneho konania.

1.3 EHSV súhlasí s postojom Komisie, že pojem „sankcie“ by sa mal chápať v širokom slova zmysle, ktorý zahŕňa administratívne opatrenia v oblasti daňového zaťaženia, ako aj obnovenie zákonnosti, zhabanie, vyhlásenie právnej nespôsobilosti vedenia, zrušujúce sankcie (akými sú odňatie povolení), peňažné sankcie, pokuty a iné podobné kroky.

1.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby analyzovala možné spôsoby, ako zabrániť podvodným finančným operáciám, ktoré majú pôvod alebo cieľ v daňových a finančných rajoch a zahŕňajú presun kapitálu, ktorý ovplyvňuje fungovanie vnútorného trhu.

1.5 Zhabanie nezákonných ziskov a náhrada škody musia byť zavedené ako opatrenia doplnujúce sankcie, pričom takto

získané sumy, ako už EHSV uviedol⁽¹⁾, musia byť určené pre „podporný fond pre kolektívne žaloby“, aby sa podporili kolektívne žaloby o náhradu škody zo strany združení spotrebiteľov. EHSV⁽²⁾ v tejto súvislosti pripomína Komisii, že sa pri rozličných príležitostiach zmienil o nutnosti prijať harmonizované nadnárodné predpisy v oblasti kolektívnych žalôb.

1.6 EHSV vyzýva Komisiu, aby zohľadnila skutočnosť, že je potrebné, aby Európska únia uzatvorila medzinárodné dohody s tretími štátmi s cieľom upevniť extrateritoriálny účinok platných právnych predpisov v oblasti finančných sankcií a zabezpečiť ich účinok a odrádzajúci charakter v prípade porušenia ustanovení o finančných službách.

2. Úvod

2.1 V dôsledku finančnej krízy sa na finančnom trhu vynorila pochybnosť, či sa v celej Únii pravidlá finančného trhu vždy dodržiavajú a uplatňujú tak, ako by sa mali. Okrem toho, nedodržiavanie pravidiel EÚ v jednom členskom štáte môže mať značné následky pre stabilitu a fungovanie finančného systému v inom členskom štáte.

2.2 Rada ECOFIN v tejto súvislosti požiadala Komisiu a tri výbory orgánov dohľadu (Európsky výbor orgánov bankového dohľadu – CEBS, Európsky výbor orgánov dohľadu nad poisťovníctvom a dôchodkovým poistením zamestnancov – CEIOPS a Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere – CESR) o medziodvetvové vyhodnotenie stavu koherencie, rovnocennosti a skutočného využívania sankčných právomocí v členských štátoch.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1 – 19, a Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 20 – 25.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 1.

2.3 Posilnenie sankčných režimov predstavuje na medzinárodnej úrovni jeden z prvkov reformy finančného sektora, ako to vyplynulo zo summitu G-20, ktorý sa uskutočnil 15. novembra 2008 vo Washingtone. Na druhej strane Dodd-Frankov zákon o reforme finančných trhov a ochrane spotrebiteľa (prijatý v júli 2010) komplexne zreformoval americký finančný systém.

3. Oznámenie

3.1 Na základe štúdií a diskusií s členskými štátmi Komisia vydáva toto oznámenie, v ktorom uvádza aspekty, v ktorých by bolo potrebné zaviesť zlepšenia, a navrhuje možné kroky EÚ na dosiahnutie väčšej konvergencie a účinnosti sankčných režimov. Účinné sankčné režimy sú vo finančnom odvetví rozhodujúcim prvkom pre vytvorenie systémov dohľadu, ktoré zabezpečia zdravé a stabilné finančné trhy, ako aj ochranu spotrebiteľov a investorov.

3.2 Na to, aby mohli sankcie zaistiť dôsledné uplatňovanie právnych predpisov EÚ, musia byť účinné, primerané a odrádzajúce. Sankcie je možné pokladať za účinné, keď sú schopné zaručiť dodržiavanie právnych predpisov EÚ, za primerané, keď zodpovedajúcim spôsobom zohľadňujú závažnosť protiprávneho konania a nepresahujú rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaných cieľov, a za odrádzajúce, keď sú dostatočne prísne, aby odradili pôvodcov protiprávneho konania od opakovania rovnakého deliktu a ďalších možných páchatel'ov od dopúšťania sa takýchto protiprávnych konaní.

3.3 Členské štáty majú podľa existujúceho právneho rámca značnú samostatnosť z hľadiska výberu a uplatňovania vnútroštátnych sankcií. Táto samostatnosť by však mala byť v rovnováhe s potrebou účinne a koherentne uplatňovať európske právo.

3.4 Európske smernice a nariadenia, ktoré sú v súčasnosti platné vo finančnom odvetví, obsahujú štyri skupiny ustanovení o sankciách:

- koordinácia právomoci medzi niekoľkými členskými štátmi ukladať sankcie,
- povinnosť členských štátov podniknúť kroky na uplatňovanie vhodných administratívnych sankcií a opatrení a zaistiť, aby tieto sankcie a opatrenia boli účinné, primerané a odrádzajúce. Nerozlišuje sa medzi vyšetrovacími, preventívnymi a represívnymi opatreniami,
- ďalšia skupina sa týka sankcií za konkrétne porušenia pravidiel,
- do štvrtej skupiny patria ustanovenia, ktoré ukladajú orgánom, aby opatrenia a sankcie za určitých okolností zverejňovali.

3.5 Z preskúmania sankčných režimov vyplýva, že medzi jednotlivými členskými štátmi sú rozdiely. Tieto rozdiely môžu prameniť z mnohých faktorov vrátane rozdielov vo

vnútroštátnych právnych systémoch členských štátov, v ústavnoprávnych požiadavkách, vo fungovaní štátnych správ a v úlohe súdov (správnych alebo trestných).

3.6 V rámci skúmania rozdielov a slabých stránok Komisia skonštatovala:

- Niektoré príslušné orgány nemajú k dispozícii dôležité druhy právomocí ukladať sankcie za určité protiprávne konania.
- Výška administratívnych peňažných sankcií (pokút) sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši a v niektorých členských štátoch je príliš nízka.
- Sankcie ustanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch majú rozdielnu povahu (administratívnu alebo trestnú).
- Úroveň uplatňovania sankcií sa v jednotlivých členských štátoch líši.

3.7 Komisia sa domnieva, že rozdiely v základných aspektoch sankčných režimov môžu viesť k porušeniu pravidiel EÚ o finančných službách a môžu vážne narušiť ochranu spotrebiteľa a integritu trhu, narušiť hospodársku súťaž na vnútornom trhu, môžu mať takisto nepriaznivý vplyv na finančný dohľad a nakoniec táto situácia podkopáva dôveru vo finančnom odvetví.

3.8 Komisia sa nazdáva, že je potrebná ďalšia konvergencia a posilňovanie sankčných režimov s cieľom predchádzať riziku vyplývajúcemu z nenáležitého fungovania finančných trhov. Z tohto dôvodu navrhuje stanoviť minimálny súbor spoločných noriem pre minimálnu aproximáciu sankčných režimov jednotlivých členských štátov, ktorý by obsahoval:

- vhodné druhy administratívnych sankcií za porušenie najdôležitejších ustanovení,
- zverejňovanie sankcií,
- dostatočne vysoké administratívne pokuty,
- sankcie ustanovené pre jednotlivcov i finančné inštitúcie,
- kritériá, ktoré treba pri ukladaní sankcií zohľadňovať,
- možnosť zaviesť trestné sankcie za najzávažnejšie protiprávne konania,
- vhodné mechanizmy na podporu účinného uplatňovania sankcií.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Hodnotenie EHSV

4.1.1 Výbor priaznivo hodnotí oznámenie Komisie, ktoré sa zaoberá o vypracovanie účinnejšieho nadnárodného normatívneho rámca na postihovanie protiprávneho konania zo strany finančných inštitúcií a subjektov, v kontexte prehodnotenia medzinárodných pravidiel pre kapitálový trh.

4.1.2 Komisia sa opiera o politické postoje vyslovené na stretnutiach G-20, najmä na summitoch vo Washingtone (2008), Londýne (2009) a v Soule (2010) a o postoje samotnej EÚ, schválené na najvyššej inštitucionálnej úrovni (vytvorenie orgánov finančného dohľadu, reforma smernice o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID), dohoda o vysoko rizikových fondoch tzv. hedžových fondoch atď.).

4.2 Zásada subsidiarity

4.2.1 Oznamenie je v plnom súlade so zásadou subsidiarity a zdôrazňuje hlavnú zodpovednosť národných orgánov, aby koordinovane a ucelene bdeli nad dôsledným uplatňovaním platného rámca a budúceho sankčného rámca v odvetví finančných služieb. Oznamenie sa preto obmedzuje na sankcie, ktoré sú v právomociach uvedených orgánov.

4.2.2 Možné je však aj „vnútroeurópske protiprávne konanie“, ktorého páchatelia konajú v rozličných štátoch EÚ a svojim konaním ovplyvňujú celý jednotný trh. V takom prípade je nutné:

- jasne stanoviť právomoci na začatie sankčného postupu, aby sme sa vyhli možným „forum shoppings“, to znamená hľadaniu národných orgánov, ktoré sú pri uplatňovaní sankčnej legislatívy benevolentnejšie,
- za určitých podmienok preniesť úlohy a zodpovednosť na iné kompetentné orgány,
- príležitostne a vo výnimočných prípadoch zveriť právomoci v uvedených prípadoch európskym orgánom pre dohľad podľa príslušnej oblasti.

4.2.3 Nadnárodná činnosť je odôvodnená potrebou konvergencie národných sankčných rámcov, administratívnej alebo trestnej povahy, ktoré majú v súčasnosti slabé miesta alebo vážne nedostatky, ktoré neumožňujú ich porovnateľnosť, alebo sa tieto rámce uplatňujú podľa úplne rozdielnych kritérií. Každý členský štát si zvolí trestný alebo administratívny spôsob, ale v súlade so zásadou rovnosti a efektívnosti, v zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ.

4.2.4 V súlade s rešpektovaním rozdelenia právomocí medzi orgány verejnej správy a jurisdikcie by mal navrhovaný normatívny rámec uľahčiť vykonávanie právnych zásad, ktoré už EÚ úspešne uplatňuje, ako napríklad princíp „znečisťovateľ platí“, na základe ktorého sa má v tomto prípade určiť primeraný postih za spôsobenú škodu, a to exemplárnou formou v prípade protiprávneho konania v oblasti financií alebo politiky „zhovievavosti“, typickej pre postupy vyšetrovania a postihovania porušovania pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré majú mimoriadny význam z dôvodu výnimočnej úlohy, ktorú môžu zohrávať zamestnanci finančných inštitúcií pri nahlasovaní protiprávneho konania.

4.2.5 Prísnosť sankcií a trestov, ktoré musia byť odstrašujúce pre páchatel'ov, aby zabránili páchaniu činov, ktoré sa

v demokratickej spoločnosti netolerujú, musí však ísť ruka v ruke so zvýhodneným zaobchádzaním a podstatným znížením sankcií či trestov, prípadne ich odpustením, ak páchatelia spolupracujú pri odhaľovaní prípadov, ktoré môžu byť trestné.

4.2.6 EHSV sa domnieva, že odhaľovanie alebo oznamovanie takýchto činov v zmysle Dodd-Frankovho zákona prijatého v USA môže pomôcť ozdraviť vnútorný trh finančných služieb a zlepšiť jeho fungovanie vytvorením systému ekonomických stimulov so stimulačnými programami pre tých, ktorí orgánom finančného dohľadu oznámia porušovanie legislatívy upravujúcej tieto finančné služby.

4.2.7 Musia sa preto odstrániť niektoré legislatívne prekážky, ktoré naďalej pretrvávajú v niektorých členských štátoch a znemožňujú tieto opatrenia z dôvodu zachovania obchodného tajomstva a zachovania dôvernosti, ktoré môžu brániť ohláseniu takýchto činov. V každom prípade by sa mala zabezpečiť ochrana pracovníkov prostredníctvom programov ochrany ich záujmov.

4.2.8 V tomto zmysle platná smernica o praní špinavých peňazí už ustanovuje zvýhodnené zaobchádzanie s pracovníkmi finančných inštitúcií, ktorí oznamujú podozrivé operácie, a zabezpečuje ochranu pred možným pracovným postihom alebo inými krokmi.

4.3 Slabé miesta v oznámení

4.3.1 Pri skúmaní oznámenia možno konštatovať, že protiprávne konanie, o ktorom sa zmieňuje Komisia, sa vo všeobecnosti týka jednotlivých subjektov, fyzických alebo právnických osôb, ktoré možno administratívne alebo trestne postihovať. Nezaobera sa teda podvodným konaním alebo nedbalosťou verejných orgánov, najmä tých, ktoré majú regulačné a kontrolné právomoci nad finančnými trhami. Ich nedostatočné fungovanie môže poškodiť vnútorný trh a záujmy spotrebiteľov.

4.3.2 Ide napríklad o potrebné odstránenie tzv. neviditeľných bariér, ktoré predstavujú neprekonateľné prekážky pre uplatňovanie základných ekonomických slobôd (t. j. zneužívanie diskrečnej právomoci pri posudzovaní spôsobilosti vedúcich pracovníkov úverovej⁽³⁾ alebo poisťovacej inštitúcie; alebo rozhodnutie o nekompatibilite „kvalifikovaných akcionárov“ kapitálu finančnej inštitúcie⁽⁴⁾ atď.).

4.3.3 Podobne by sa mali zaviesť interné opatrenia v tých členských štátoch, kde v súčasnosti neexistujú, aby sa určila zodpovednosť vedúcich predstaviteľov tých finančných inštitúcií, ktoré môžu z dôvodu svojej systémovej povahy spôsobiť ťažko vyčísliteľné škody na stabilite finančných trhov a môžu poškodiť spotrebiteľov neopatrným alebo podvodným riadením.

⁽³⁾ Článok 11 smernice 2006/48/ES EP a Rady zo 14.6.2006, Ú. v. EÚ L 177, 30.6.2006, s. 1.

⁽⁴⁾ Článok 12 smernice 2007/44/ES EP a Rady z 5.9.2007, Ú. v. EÚ L 247, 21.9.2007, s. 1.

4.3.4 Je neospravedliteľné, že v súčasnosti môže byť akýkoľvek zamestnanec finančnej inštitúcie bez ohľadu na jej skutočný význam pre trh vážne postihnutý za spáchanie korupcie, podvodu alebo prania špinavých peňazí, hoci je možné, ako sa to deje v niektorých členských štátoch, že vedúci predstavitelia uvedených inštitúcií zodpovední za škody prameniace z protiprávneho finančného konania, sa príslušným trestným alebo administratívnym sankciám vyhnu. Môžeme to uzavrieť konštatovaním, že podnikové riadenie funguje veľmi slab.

4.4 Reciprocita

4.4.1 V tomto kontexte sa v oznámení uplatňuje perspektívu, ktorá je príliš upriamená na EÚ. Komisia sa zameriava na situáciu v Európe bez toho, aby analyzovala konanie finančných inštitúcií tretích krajín, ktoré môžu rovnako ovplyvňovať fungovanie vnútorného trhu vzhľadom na otvorenie kapitálových trhov a relatívnu ľahkosť, s akou funguje systém slobodného zakladania takýchto inštitúcií tolerovanými spôsobmi, akými sú „joint ventures“ alebo „leap-frogging“.

4.4.2 Okrem toho keďže chýba spoločný systém, ktorý by podporil politiku reciprocity voči tretím krajinám v oblasti finančných služieb, je potrebné, aby národné orgány uplatňovali mechanizmy sankcií a dohľadu, ktoré nebudú voči finančným inštitúciám tretích krajín menej účinné a dôrazné.

4.4.3 EHSV vyzýva Komisiu, aby analyzovala možné spôsoby, ako zabrániť podvodnej činnosti oblasti financií, ktorá má pôvod alebo cieľ v daňových a finančných rajoch a zahŕňa presun kapitálu, ktorý ovplyvňuje fungovanie vnútorného trhu.

4.4.4 EHSV vyjadruje v tejto súvislosti obavy z toho, že Komisia sa nesústreďuje v dostatočnej miere na aspekty týkajúce sa postihov za porušovanie finančných právnych predpisov, ak tieto predpisy boli porušené na území niektorého tretieho štátu alebo vyplývajú z priamej alebo nepriamej zodpovednosti niektorých fyzických alebo právnických osôb so sídlom resp. bydliskom v príslušnom štáte.

4.5 V súvislosti s niektorými aspektmi odborného charakteru je potrebné uviesť:

4.5.1 EHSV súhlasí s postojom Komisie, že pojem „sankcie“ by sa mal chápať v širokom slova zmysle, ktorý zahŕňa aj administratívne opatrenia v oblasti daňového zaťaženia, ako aj obnovenie zákonnosti, zhabanie, vyhlásenie právnej nespôsobilosti vedenia, zrušujúce sankcie (akými sú odňatie povolení), peňažné sankcie, pokuty a iné podobné kroky.

4.5.2 Sankčné postupy musia vychádzať z princípov zákonitosti, trestnosti, viny, neretroaktivity, „reformatio in peius“,

prezumpcie nevinu, primeranosti, uplatňovania zásady „non bis in idem“, premlčania, neplatnosti konania, dočasného odkladu a možnosti odvolania, čo umožní zabezpečiť riadne konanie.

4.5.3 Bolo by tiež vhodné venovať väčšiu pozornosť publikovaniu a šíreniu informácií o sankciách pre páchatel'ov, aby sa okrem samozrejmeho uverejnenia v domácich úradných vestníkoch podľa závažnosti skutkov, mohli uverejňovať aj v úradnom vestníku EÚ alebo v tlači, či prostredníctvom iných masovokomunikačných prostriedkov akým sú internetové portály, pričom náklady by znášal páchatel'.

4.6 Prvky nástroja

4.6.1 EHSV sa domnieva, že keby sa objasnilo, aký legislatívny nástroj navrhne Komisia v príhodnom čase prijať, mohlo by to prispieť k ľahšiemu splneniu cieľa dosiahnuť sankčný systém založený na princípoch účinnosti, primeranosti a odstrašujúcim účinku.

4.6.2 Hoci ideálne by bolo prijať nariadenie, nemal by existovať žiadny priestor na jeho selektívne uplatňovanie. Vzhľadom na súčasný vývoj právnych predpisov EÚ by nariadenie nemuselo byť vhodným nástrojom.

4.6.3 EHSV považuje za vhodnejšiu smernicu, hoci Komisia sa domnieva, že musí dôjsť k minimálnej harmonizácii. Ustanovenia by v tom prípade mali byť dostatočne jasné, s presnými a bezvýhradnými právomocami, aby sa dosiahol priamy vplyv v súlade s judikatúrou Súdneho dvora. Uvedená smernica by mala obsahovať veľmi podrobné ustanovenia, aby sa zabezpečilo dosiahnutie cieľov všeobecného záujmu.

4.6.4 V každom prípade by sa pri zavedení ekonomických sankcií vždy mal zohľadniť princíp, že páchatel' nemôže dosiahnuť protiprávnym konaním žiadny zisk. Mali by sa zaviesť spoločné metódy na výpočet nezákonného zisku, ktorý treba vrátiť, ako dodatočné opatrenie k stanovenej finančnej pokute.

4.6.5 Zhabanie nezákonných ziskov a represívne náhrady škody musia byť doplňujúcimi opatreniami k pokutám, ktoré udeľujú správne orgány a – ako sa EHSV opakovane vyjadril⁽⁵⁾ – získané sumy musia smerovať do „podporného fondu pre kolektívne žaloby“, na základe priorit každého členského štátu, ktorý by združeniam spotrebiteľov a iným organizáciám s oprávneným záujmom uľahčoval podávanie tohto druhu kolektívnych žalôb o náhradu škody. V tejto súvislosti EHSV⁽⁶⁾ pripomína Komisii, že je nevyhnutné prijať harmonizované právne predpisy nadnárodného charakteru vzťahujúce sa na kolektívne žaloby, aby bolo možné zabezpečiť vysoký stupeň ochrany hospodárskych záujmov spotrebiteľov.

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou 2.

4.6.6 Ďalšie okolnosti, ktoré je potrebné zohľadniť pri stanovení sankcií, by mali byť osobné okolnosti páchatel'ov, závažnosť protiprávneho konania, solventnosť páchatel'a protiprávneho konania, ochota páchatel'a spolupracovať, trvanie protiprávneho konania, vplyv protiprávneho konania na práva a legitímne záujmy spotrebiteľ'ov a užívateľ'ov alebo iných hospodárskych subjektov.

4.7 Lisabonská zmluva a spotrebiteľia

4.7.1 V oznámení sa veľmi dôsledne zohľadňuje situáciu užívateľ'ov finančných služieb a spomína, okrem iných možností, možnosť zaviesť kolektívne žaloby o náhradu škody vo všetkých inštitúciách. EHSV sa za ne vyslovil v rozličných stanoviskách, oznámenie sa však obmedzuje na pasívne zhodnotenie situácie spotrebiteľ'ov z hľadiska ochrany a postihovania nekalého alebo protiprávneho konania.

4.7.2 V zmysle vykonávania Lisabonskej zmluvy, ktorá stanovuje zásadu participatívnej demokracie, ako jeden zo základných pilierov demokratického života EÚ, by sa malo počítať s účasťou najreprezentatívnejších združení spotrebiteľ'ov.

4.7.3 Budúci sankčný rámec, ktorý má byť prijatý, by mal obsahovať ustanovenia, ktoré zabezpečia silnejšie postavenie združení spotrebiteľ'ov v tejto oblasti. Okrem iných mechanizmov je potrebné vytvoriť trvalé komunikačné kanály medzi

Európskym parlamentom, Komisiou, EHSV a týmito organizáciami, ako aj zabezpečiť ich verejné financovanie, aby sa zabezpečilo efektívnejšie fungovanie „ex ante“, ktoré by umožnilo upozorniť na situácie ohrozujúce stabilitu finančných trhov a podporilo vypracovanie pravidiel reagujúcich na rýchly vývoj produktov a praktík trhov, pričom by sa zohľadnil vplyv, ktorý má na klientov uvalenie sankcií voči finančným inštitúciám.

4.7.4 Okrem ochrany spotrebiteľ'ov a postihov za škody spôsobené porušením predpisov v odvetví, by tieto kroky zabezpečili preventívny prístup, ktorý môže byť oveľa účinnejší.

4.7.5 EHSV považuje za dôležité vytvoriť Európsku agentúru na ochranu užívateľ'ov finančných služieb a opätovne zdôrazňuje (?), že je potrebné preskúmať možnosť vytvoriť, v rámci európskeho práva, orgán, ktorý by bol podobný orgánu vytvorenému v USA na základe Dodd-Frankovho zákona (Bureau of Consumer Financial Protection).

4.7.6 EHSV preto navrhuje Komisii, aby využila obdobie prípravy budúceho návrhu a vypracovala alebo vykonala revíziu štúdií týkajúcich sa európskych osvedčených postupov na ochranu užívateľ'ov finančných služieb, na základe ktorých sa stanovujú právne nástroje, ktoré zaručia všetkým užívateľom finančných služieb vysokú úroveň ochrany. Táto vysoká úroveň ochrany užívateľ'ov finančných služieb predstavuje mandát uvedený v Charte základných práv, ktorý sa obracia na všetky inštitúcie Európskej únie.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(?) Ú. v. EÚ C 107, 6.4 2011, s. 21.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Menej byrokracie pre občanov: Podpora voľného pohybu verejných listín a uznávanie účinkov dokladov o osobnom stave“

[KOM(2010) 747 v konečnom znení]

(2011/C 248/19)

Spravodajca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Európska komisia sa 14. decembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument

„Zelená kniha – Menej byrokracie pre občanov: Podpora voľného pohybu verejných listín a uznávanie účinkov dokladov o osobnom stave“

KOM(2010) 747 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 127 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV víta zelenú knihu Komisie a uznáva, že je potrebné podporiť pohyb verejných listín v celej Európskej únii, pretože odstránením pretrvávajúcich prekážok sa uľahčí život európskym občanom a pomôže sa im účinnejšie vykonávať svoje práva.

1.2 EHSV podporuje iniciatívy Komisie zamerané na uľahčenie voľného pohybu verejných listín, čím sa dopĺňa európske občianstvo a posilňujú ekonomické a sociálne práva občanov.

1.3 EHSV sa domnieva, že v súvislosti s dokladmi o osobnom stave by Komisia mala:

- zaviesť nepovinný nadnárodný systém európskeho osvedčenia o osobnom stave,
- začať potrebné práce vedúce k harmonizácii kolíznych noriem a
- po splnení uvedených dvoch predpokladov zaviesť vzájomné uznávanie stanovením minimálnych požiadaviek, ktoré musia spĺňať doklady o osobnom stave, a dosiahnuť dohodu na všeobecnom predpoklade ich platnosti v rámci EÚ, ak príslušný zodpovedný orgán potvrdí, že boli právoplatne vydané.

1.4 EHSV z tohto dôvodu vyzýva ostatné príslušné inštitúcie a orgány EÚ, aby bezodkladne podporili návrhy Komisie v tejto oblasti, aby sa tak v rámci možností mohli prijať nadnárodné predpisy v priebehu tohto legislatívneho obdobia.

1.5 V dôsledku toho sa zdá byť oprávnené zasadzovať sa za všeobecné zavedenie správnych listín v podobe štandardných a viacjazyčných formulárov, ktoré by mohli vychádzať z modelov používaných Medzinárodnou komisiou pre občianskoprávny status (CIEC), čo by okrem iných výhod viedlo k tomu, že by nebolo potrebné prekladať dokument v členskom štáte určenia.

2. Úvod

2.1 Administratívne formality, ktoré sú požadované na to, aby bolo možné používať verejné listiny mimo územia členského štátu, ktorý ich vydal, si môžu od danej osoby vyžadovať veľa času a môžu pre ňu predstavovať značné finančné náklady v súvislosti s predložením dôkazu o pravosti týchto listín alebo predložením ich overeného prekladu.

2.1.1 Jedna z príčin týchto problémov spočíva v tom, že občania sú povinní predkladať inému členskému štátu verejné listiny ako dôkaz pre určitú výhodu alebo na splnenie určitej povinnosti. Môže ísť o dokumenty rôzneho druhu. Môžu to byť správne listiny, notárske listiny, osvedčenia o osobnom stave, rôzne zmluvy a súdne rozhodnutia.

2.1.2 V tejto súvislosti sa tradičný postup overovania verejných listín určených na použitie v zahraničí označuje ako legalizácia a spočíva zvyčajne v legalizácii listiny príslušnými orgánmi členského štátu, ktoré ho vydali, a potom ambasádou alebo konzulátom členského štátu, kde sa bude používať. Zjednodušenou formou tohto procesu je apostila. V tomto prípade štát, ktorý vydal listinu, vydá tiež osvedčenie o overení.

2.1.3 Európska rada v rámci Štokholmského programu ⁽¹⁾ vyzvala Komisiu na pokračovanie v prácach, aby sa zabezpečilo úplné vykonávanie práva na voľný pohyb. S týmto cieľom sa v Akčnom pláne na vykonávanie Štokholmského programu počíta s dvomi legislatívnymi návrhmi, ktoré sa týkajú:

- voľného pohybu listín umožneného zrušením legalizácie listín medzi členskými štátmi a
- uznávania účinkov určitých dokladov o osobnom stave (týkajúcich sa napríklad príbuzenstva, adopcie, mena a priezviska), aby právny status priznaný v jednom členskom štáte mohol byť uznaný s rovnakými právnymi dôsledkami v inom členskom štáte.

3. Zelená kniha Komisie

3.1 Komisia začína konzultáciu o otázkach týkajúcich sa voľného pohybu verejných listín a uznávania právnych účinkov dokladov o osobnom stave.

3.2 Verejné listiny

3.2.1 Komisia by chcela otvoriť diskusiu o všetkých verejných listinách, ktoré si vyžadujú splnenie administratívnych formalít, aby mohli byť používané mimo členského štátu, v ktorom boli vydané. K týmto formalitám patrí aj dôkaz o pravosti alebo overený preklad. Spoločnou funkciou všetkých týchto listín je potvrdiť skutočnosti zaznamenané verejným orgánom.

3.2.2 V súčasnosti sú administratívne formality ako legalizácia či apostila verejných listín v členských štátoch EÚ upravené právnym rámcem, ktorý sa čerpá z viacerých zdrojov:

- z vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia,
- z množstva mnohostranných a dvojstranných medzinárodných dohovorov, ktoré boli ratifikované rôznym a vždy obmedzeným počtom krajín a ktoré neposkytujú riešenia potrebné pre voľný pohyb európskych občanov,
- z neuceleného práva Únie, ktoré sa týka len niektorých aspektov otázok z tejto oblasti.

3.3 Možné riešenia na uľahčenie voľného pohybu verejných listín medzi členskými štátmi:

3.3.1 Zrušenie administratívnych formalít:

Navrhuje sa zrušenie legalizácie a apostily pre všetky verejné listiny s cieľom zabezpečiť ich voľný pohyb.

3.3.2 Spolupráca medzi príslušnými vnútroštátnymi orgánmi:

3.3.2.1 V prípade vážnych pochybností o pravosti listiny alebo ak listina v danom členskom štáte neexistuje, by si príslušné vnútroštátne orgány mohli vymieňať potrebné informácie a nájsť vhodné riešenie.

3.3.2.2 Portál e-Justice by mohol občanov informovať o existencii dokladov o osobnom stave a ich právnych dôsledkoch alebo takisto možno uvažovať o tom, že by sa občanom ponúkla možnosť požiadať o doklad o osobnom stave a aj ho získať elektronicky prostredníctvom zabezpečeného systému.

3.3.3 Obmedziť preklady verejných listín:

V mnohých správnych odboroch by sa mohlo uvažovať o zavedení nepovinných štandardných formulárov, minimálne pokiaľ ide o najpoužívanejšie verejné listiny, čím by preklad nebol potrebný a znížili by sa náklady.

3.3.4 Európske osvedčenie o osobnom stave:

Toto európske osvedčenie by existovalo popri vnútroštátnych dokladoch o osobnom stave, ktoré vydávajú členské štáty, keďže by nebolo povinné, ale voliteľné. Jednotný vzor európskeho osvedčenia by formát osvedčenia a v ňom uvedené údaje zjednotil.

3.4 Vzájomné uznávanie účinkov dokladov o osobnom stave:

3.4.1 Doklady o osobnom stave sú písomnosti, ktoré vystavuje verejný orgán s cieľom zaznamenať také životné udalosti každého občana, ako sú napríklad narodenie alebo vznik vzťahu príbuzenstva.

3.4.2 Pre všetkých európskych občanov, ktorí vykonávajú svoje právo na voľný pohyb, je potrebné zabezpečiť kontinuitu a stálosť ich situácie, pokiaľ ide o osobný stav a to, aby právna situácia určená dokladom o osobnom stave mohla mať účinky v občianskej rovine, ktoré z tejto situácie vyplývajú.

3.4.3 Vzniká otázka, či je potrebné, aby Únia podnikla kroky s cieľom ponúknuť európskym občanom v oblasti osobného stavu väčšiu právnu istotu a odstrániť prekážky, na ktoré narádzajú pri žiadostiach o to, aby bola právna situácia vzniknutá v jednom členskom štáte uznaná v inom členskom štáte.

3.4.4 Zásahy Únie do sekundárneho práva ⁽²⁾ zatiaľ zostávajú skôr dosť úzko zamerané a doteraz neexistujú pravidlá o uznávaní situácií spojených s osobným stavom, ktoré vznikli v jednom členskom štáte, iným členským štátom. Okrem toho Únia nemá právomoc zasahovať do rodinného hmotného práva v jednotlivých členských štátoch, pretože Zmluva o fungovaní Európskej únie neposkytuje na zavedenie takýchto riešení základ.

⁽¹⁾ KOM(2004) 401 v konečnom znení.

⁽²⁾ Nariadenie (ES) č. 2201/2003, článok 21 ods. 2.

3.4.5 Na vyriešenie týchto ťažkostí Komisia navrhuje tieto tri rôzne možnosti:

3.4.5.1 Pomoc vnútroštátnym orgánom pri hľadaní praktických riešení:

Hlavnou úlohou Európskej únie by bolo poskytovať pomoc vnútroštátnym orgánom, aby účinnejšie spolupracovali.

3.4.5.2 Automatické uznávanie:

Toto uznávanie by sa uskutočňovalo bez harmonizácie súčasných pravidiel a ponechalo by právne systémy členských štátov bez zmeny, čo by znamenalo, že každý členský štát s ohľadom na vzájomnú dôveru prijme a uzná účinky právnej situácie, ktorá vznikla v inom členskom štáte.

3.4.5.3 Uznávanie založené na harmonizácii kolíznych noriem:

Islo by o vytvorenie súboru spoločných pravidiel vypracovaných na úrovni EÚ, čím by sa stanovilo právo, ktoré by sa použilo v cezhraničných situáciách, v ktorých by išlo o udalosť týkajúcu sa osobného stavu.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Zelená kniha Európskej komisie je právne odôvodniteľná vzhľadom na potrebu zlepšenia a prehlbenia fungovania európskeho priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a upevnenia jeho vzťahu s výkonom práv, ktoré sú priznané občanom v štatúte občianstva EÚ a prostredníctvom základných ekonomických slobôd.

4.2 Z tohto dôvodu výbor víta iniciatívu Komisie, ktorá v súlade s ustanovujúcimi zásadami a hodnotami, ako aj cieľmi Európskej únie, tak ako sú uvedené v Zmluve o Európskej únii a v Zmluve o fungovaní Európskej únie v znení Lisabonskej zmluvy, stavia do popredia právne hľadisko, ktoré posilňuje úlohu osôb v procese európskej integrácie.

4.3 V dôsledku toho prináleží inštitúciám a orgánom Únie, aby občanom svojich členských štátov a vo všeobecnosti všetkým jednotlivcom uľahčili výkon práv a slobôd, ktoré sa na nich vzťahujú, a to v maximálnom rozsahu a miere, tak ako sú stanovené zmluvami a platnými právnymi predpismi.

4.3.1 Povedie to k rovnejšiemu zaobchádzaniu v súlade so zásadou stanovenou v článku 9 Zmluvy o Európskej únii a prispieje k odstráneniu prekážok pri výkone týchto práv a slobôd, ktoré nie sú odôvodnené verejným poriadkom a ktoré často chránia záujmy podnikov (čo znamená možné zásahy zo strany úradníkov, notárov, osôb vedúcich evidenciu atď.) alebo zakrývajú neoprávnené obavy súvisiace so suverénou členských štátov EÚ.

4.4 Prijatie budúcich opatrení na odstránenie prekážok spôsobených administratívnymi alebo jazykovými formalitami si však vyžaduje dôkladné posúdenie materiálneho dosahu, keďže spolu so želanými výsledkami v prospech občanov z hľadiska odstránenia administratívnych prekážok

a postupov, ako aj vzhľadom na finančné náklady a skrátenie časových lehôt pri používaní verejných listín jednotlivcami mimo členského štátu, ktorý ich vydal, môže dôjsť k vážnym kolíziám právnych predpisov týkajúcich sa dôsledkov týchto opatrení vo veľmi citlivých otázkach, ako je napríklad osobný stav.

4.5 Súčasne s týmto posúdením je vhodné osobitne zanalyzovať uskutočniteľnosť uvedených opatrení a venovať sa pritom na jednej strane aspektom, ktoré ovplyvňujú len procedurálne a jazykové otázky, a na druhej strane aspektom, ktoré sa venujú podstatnejším otázkam súvisiacim s právnou situáciou zainteresovaných strán.

4.6 Plné uplatňovanie napríklad práva na voľný pohyb a pobyt, ako aj slobody usadiť sa, voľne poskytovať služby a slobody voľného pohybu pracovníkov v rámci vnútorného trhu si vyžaduje prijatie nadnárodných mechanizmov a právnych aktov, ktoré odstránia administratívne formality pri overovaní verejných listín alebo ich obmedzia na veľmi špecifické situácie.

4.6.1 Zásahy zo strany úradov iných členských štátov, než tých, kde bola verejná listina pôvodne vydaná, často zakrývajú záujmy, ktoré nie sú v súlade s právnymi predpismi EÚ a predstavujú diskriminačné zaobchádzanie a neodôvodnené náklady pre jednotlivcov.

4.6.2 Záujmy verejného poriadku a ochranu finančných záujmov členských štátov možno zaistiť prostredníctvom postupov, ktoré sú pre jednotlivca menej nákladné a v žiadnom prípade nepoškodzujú jeho práva uznané právnym poriadkom Únie. V prípade existencie oprávnených pochybností o pravosti listiny alebo ak táto listina neexistuje v druhom členskom štáte, vymenia si príslušné národné orgány informácie a hľadajú spoločne riešenie.

4.6.2.1 Výbor však v tejto súvislosti zdôrazňuje, že verejné orgány sú podľa neho povinné uľahčiť občanom všetkými možnými prostriedkami nadnárodnú legalizáciu všetkých verejných listín osvedčujúcich ich stav alebo situáciu, ktoré sú podmienkou alebo požiadavkou pre výkon práv a slobôd, ktoré uznáva EÚ.

4.6.3 Dokazujú to rôzne postupy, ktoré sa uplatňujú v rámci EÚ, ako napríklad:

— administratívna spolupráca medzi pracovníkmi matričných úradov, ktorú uplatňuje 11 členských štátov v rámci dohovoru čl. 3 CIEC⁽³⁾, a ktorej uspokojivé výsledky sú dobrým argumentom na to, aby výbor vyzval všetky členské štáty EÚ, aby sa pripojili k tomuto dohovoru v rámci prípravy na predpokladané prijatie nadnárodných pravidiel v tejto oblasti,

— výmena informácií o odborných kvalifikáciách prostredníctvom elektronického informačného systému o vnútornom trhu (IMI),

⁽³⁾ Podľa tohto dohovoru matričný úrad, ktorý vydáva sobášny list, musí o tom informovať matričný úrad v mieste narodenia každého z budúcich manželov, a to prostredníctvom štandardného formulára.

— postupná automatizácia a zrušenie doložky vykonateľnosti v rámci všeobecného používanie elektronických postupov, elektronickej justície atď.

4.6.3.1 Vzhľadom na tieto skúsenosti sa zdá byť logické, aby Európska komisia prepojila svoj legislatívny návrh zelenej knihy o voľnom pohybe verejných listín s inými iniciatívami, ako napríklad digitálna Európa a e-2020. EHSV sa domnieva, že by to bola vhodná príležitosť ako podnietiť vytvorenie siete matričných úradov, ktorá by uľahčila uplatňovanie zásady predkladania listín len raz, čím by sa zjednodušili všetky administratívne postupy.

4.6.3.2 EHSV sa nazdáva, že z krátkodobého hľadiska možno zvážiť aj vytvorenie elektronickej databázy modelov verejných listín najčastejšie vydávaných členskými štátmi a ich príslušných verzíí v oficiálnych jazykoch EÚ, ktorú by spravovala Európska komisia, s cieľom uľahčiť vzájomné uznávanie a ich automatickú validáciu na území EÚ.

4.6.4 Skúsenosti z iných oblastí činnosti EÚ podobne dokazujú, že je možné používať dokumenty, ktoré majú jednotný alebo podobný formát, technické náležitosti alebo materiál, čo je prípad európskeho pasu⁽⁴⁾ a dokumentov týkajúcich sa poskytnutia pomoci podľa článku 20 ods. 2 písm. c) ZFEÚ, rôznych kategórií vodičských preukazov pre motorové vozidlá a motocykle atď.

4.6.5 V dôsledku toho sa zdá byť oprávnené zasadzovať sa za všeobecné zavedenie správnych listín v podobe štandardných a viacjazyčných formulárov, ktoré by mohli vychádzať z modelov používaných Medzinárodnou komisiou pre občianskoprávny status (CIEC), čo by okrem iných výhod viedlo k tomu, že by nebolo potrebné prekladať dokument v členskom štáte určenia.

4.7 Užšia administratívna spolupráca a vydávanie listín platných vo všetkých členských štátoch EÚ sú určite reálnymi cieľmi v prostredí vzájomnej dôvery a vzájomného uznávania, a sú jasne želateľné pre uľahčenie výkonu uvedených občianskych práv a základných hospodárskych práv EÚ. Prijatie európskych noriem, ktoré by boli plne uplatniteľné vo všetkých členských štátoch, je inštitucionálnou úlohou, ktorá spadá do rámca právomocí EÚ, a je potrebné na prehĺbenie procesu integrácie.

4.8 Otázka uznávania listín o osobnom stave má však určité zložitejšie stránky, ktoré si vyžadujú preskúmanie rozličných alternatív legislatívnej politiky.

4.8.1 Ide o nájdenie spoločného riešenia – napríklad prijatie európskeho osvedčenia o osobnom stave – pre problematickú situáciu, keď osvedčenia o osobnom stave vydané príslušnými

národnými orgánmi členských štátov v súčasnosti neuznávajú rôzne situácie týkajúce sa osobného života rovnako, a ani tieto situácie nemajú v členských štátoch plne želané účinky.

4.8.2 Odlišné právne, kultúrne a náboženské tradície členských štátov Európskej únie spôsobujú, že jednotlivci nemajú rovnaké právne postavenie. To vedie k rozdielom, ktoré siahajú od požiadaviek niektorých štátov predkladať osvedčenie umožňujúce uzavretie manželstva, cez uznávanie zväzkov medzi osobami rovnakého pohlavia, určovanie poradia priezvisk až po určenie pohlavia po jeho zmene.

4.9 Vzhľadom na skutočnosť, že v súčasnosti disponujú právomocami v tejto oblasti členské štáty, že Lisabonská zmluva nestanovuje osobitný základ pre zväzovanie nadnárodnej harmonizácie právnych predpisov pre túto otázku a že na rozdiel od ustanovenia v článku 77 ods. 3 ZFEÚ týkajúceho sa víz a iných krátkodobých povolení na pobyt ani neobsahuje ustanovenie pre prípad chýbajúcej právomoci, sa vyžaduje dôkladné dodržiavanie zásady subsidiarity.

4.10 Hypotetické uplatňovanie zásady vzájomného uznávania prostredníctvom niektorého druhu nadnárodného predpisu založeného na všeobecnom ustanovení v článku 81 ods. 1 ZFEÚ by sa v dôsledku toho malo zvážiť na základe osobitného právneho postupu, ktorý je stanovený v článku 81 ods. 3 ZFEÚ, pričom je nevyhnutné zapojiť národné parlamenty členských štátov.

4.10.1 Z tohto dôvodu by nebolo vhodné podrobne preskúmať alebo selektívne zvažovať právne možnosti, pre ktoré by sa mala Únia rozhodnúť podľa druhu situácie v súvislosti s osobným stavom, ktorý treba uznať, pretože by pravdepodobne bolo reálnejšie uplatňovať tento stav na príbuzenský vzťah danej osoby, prijatie priezviska alebo jeho poradie, než na uznanie manželstva.

4.10.2 Bez ohľadu na to, pre akú právnu možnosť by sa Európska únia rozhodla, a aké dlhé obdobie by bolo potrebné na jej prijatie, je vhodné uprednostniť čo najskôr jednotlivcov, ktorí žiadajú o uznanie právnej situácie alebo účinkov vyplývajúcich z osvedčenia o osobnom stave, a to prostredníctvom vypracovania záväzných európskych noriem alebo usmernení, ktoré by príslušným orgánom členských štátov pomohli nájsť logické, flexibilné riešenia, ktoré by neboli diskriminačné na základe štátnej príslušnosti.

4.11 Vzhľadom na neodkladnú potrebu uľahčiť voľný pohyb verejných listín by členské štáty a inštitúcie EÚ mali podporiť iniciatívy Komisie zamerané na uľahčenie voľného pohybu verejných listín a zavedenie nepovinného nadnárodného systému európskeho osvedčenia o osobnom stave, a mali by začať potrebné práce vedúce k harmonizácii kolíznych noriem a medzitým zaviesť vzájomné uznávanie stanovením minimálnych požiadaviek, ktoré musia spĺňať doklady o osobnom stave, a dosiahnuť dohodu na všeobecnom predpoklade ich platnosti v rámci EÚ, ak príslušný zodpovedný orgán potvrdí, že boli právoplatne vydané.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 241, 19.9.1981 a Ú. v. ES C 179, 26.7.1982.

4.12 S cieľom zaručiť maximálnu možnú účinnosť budúcich opatrení, ktoré prijme EÚ v súvislosti s voľným pohybom verejných listín, výbor vyzýva Komisiu, aby zvážila možnosť rozšíriť oblasť uplatňovania svojich budúcich legislatívnych návrhov na občanov Európskeho hospodárskeho priestoru, občanov tretích krajín, s ktorými EÚ uzavrela dohody o pridružení, ktoré sú v platnosti (za predpokladu, že sa bude uplatňovať recipročný režim pre občanov členských štátov), a na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom legálne usadenými alebo sídlacimi na území jedného z členských štátov Únie.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 89/666/EHS, 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokiaľ ide o prepojenie centrálnych registrov, obchodných registrov a registrov spoločností“

[KOM(2011) 79 v konečnom znení – 2011/0038 (COD)]

(2011/C 248/20)

Spravodajca: **Miklós PÁSZTOR**

Európsky parlament (8. marca 2011) a Rada (16. marca 2011) sa rozhodli podľa článku 50 ods. 2 písm. g) Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 89/666/EHS, 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokiaľ ide o prepojenie centrálnych registrov, obchodných registrov a registrov spoločností“

KOM(2011) 79 v konečnom znení – 2011/0038 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko...

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472 plenárnom zasadnutí z 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna) prijal 144 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta zverejnenie smernice, ktorú považuje za dôležitý pokrok vo vývoji jednotného trhu. Smernica skutočne umožňuje plniť širšie ciele obchodných podnikov, pracovníkov, spotrebiteľov a občanov EÚ, tak ako sa uvádza v stratégii Európa 2020 a v iniciatíve týkajúcej sa malých a stredných podnikov („Small Business Act“). Návrh však vo svojej súčasnej podobe, v rámci ktorej plánuje zjednotiť údaje a najdôležitejšie opatrenia a dobrovoľnú spoluprácu chce nahradiť právnou povinnosťou na celom území EÚ, splňa len niektoré z uvedených základných požiadaviek.

1.2 Návrh zároveň obsahuje mnohé nejasnosti v súvislosti s realizáciou. Riešenie mnohých otázok deleguje na Komisiu s tým, že budú v budúcnosti vypracované príslušné právne predpisy. EHSV dúfa, že bude zapojený aj do plánovaných legislatívnych etáp a že bude naďalej partnerom Komisie pri príprave týchto budúcich právnych predpisov.

1.3 EHSV by bol uprednostnil, keby návrh konsolidoval tri upravené smernice a keby skutočne autonómny spôsobom formuloval požiadavky Únie v tejto oblasti⁽¹⁾. V dôsledku úpravy a delegovaných aktov, ktoré budú prijaté neskôr, sa realizácia stane menej prehľadnou. Z toho dôvodu EHSV v tejto veci naďalej trvá na svojich stanoviskách, ktoré vyjadril vo vzťahu k zelenej knihe, a želá si, aby sa zapracovali do plánovaných legislatívnych ustanovení.

1.4 Výbor považuje za veľký nedostatok, že v právnych predpisoch sa nespomína otázka presunu sídla, ktoré zohráva

čoraz dôležitejšiu úlohu na zjednocujúcom sa trhu, tak ako sa uvádza aj v zelenej knihe. EHSV hodnotí ako premeškanú príležitosť tú skutočnosť, že zákonodarca sa nesnažil presadiť ako model smernicu o transparentnosti cenných papierov, na ktorú sa ale odvoláva.

1.5 EHSV podporuje úpravy uvedené v návrhu týkajúce sa smerníc 89/666/EHS a 2005/56/ES.

1.6 Pokiaľ ide o úpravu smernice 2009/101/ES, Výbor sa domnieva, že je dôležité, aby:

— údaje boli čo najskôr zverejnené, pričom v súvislosti s najkratším termínom sa zohľadňujú technické a právne obmedzenia;

— žiadosť o poskytnutie základných informácií bola bezplatná v rámci jednotného európskeho systému, tak ako to EHSV už raz odporúčal;

— bola na rozdiel od súčasného stavu objasnená otázka nákladov na výstavbu a využívanie systémov. Výbor v tomto bode vyjadruje poľutovanie nad tým, že v návrhu neexistujú štúdie vplyvu. Trvá však na tom, že je potrebné, aby Únia počítala s vyčlenením finančných prostriedkov určených na pokrytie týchto nákladov;

— využitie systému umožňovalo čo najpriamejší prístup k informáciám a aby sa čo najviac obmedzilo zverejňovanie informácií v papierovej podobe.

⁽¹⁾ Prvá a jedenástu smernicu je skutočne ľahké skombinovať vzhľadom na ich analogický obsah (právo obchodných spoločností zverejňovať informácie), zatiaľ čo v prípade smernice týkajúcej sa cezhraničného zlúčenia je to len jeden osobitný aspekt, ktorým je prehľadnosť obchodných registrov v prípade cezhraničných operácií.

1.7 EHSV súhlasí s konečným termínom k 1. januáru 2014, dokedy Únia a členské štáty musia vykonať potrebné právne akty. Domnieva sa však, že je nevyhnutné, aby EÚ stanovila interný konečný termín na uplatnenie opatrení, ktoré boli prijaté v delegovaných aktoch.

2. Zhrnutie návrhu smernice

2.1 Cieľom smernice je zlepšiť transparentnosť právneho a daňového prostredia podnikov, ktoré stále lepšie využívajú možnosti, ktoré ponúka jednotný trh, a týmto spôsobom posilniť dôveru v tento trh, tak aby sa podporilo využívanie konkurenčných výhod vyplývajúcich zo vzťahov medzi obchodnými partnermi.

2.2 Členské štáty musia na základe smernice prijať opatrenia v záujme toho, aby spoločníci a tretie strany malý na území Únie ľahký prístup k dokumentom a údajom týkajúcim sa obchodných spoločností a toho, v akom sú vzájomnom vzťahu. Doteraz na to nebola žiadna účinná možnosť a v tejto súvislosti neexistovala ani žiadna povinnosť. Problém týkajúci sa transparentnosti je mimoriadne závažný a naliehavý v prípade zlúčenía a rozdelenia podnikov, ktoré sa nachádzajú na jednej alebo druhej strane hraníc, alebo v prípade miestnych pobočiek spoločnosti, ktorá sa riadi právnym poriadkom druhého členského štátu.

2.3 Ako riešenie Komisia navrhuje upraviť predchádzajúce smernice:

- smernicu 89/666/EHS o požiadavkách na prístupenie údajov týkajúcich sa pobočiek zriadených v členskom štáte (jedenásta smernica);
- smernicu 2005/56/ES o cezhraničných zlúčeníach spoločností;
- smernica 2009/101/ES o zárukách, ktoré sa môžu poskytnúť spoločníkom a tretím osobám (nová smernica o zverejňovaní obchodných údajov spoločností, ktorá nahrádza prvú smernicu).

Tieto smernice len čiastočne splňajú zvyšujúce sa požiadavky na poskytovanie informácií.

2.4 Úpravy uvedené v novej smernici rozširujú, spresňujú a rozvíjajú súčasné požiadavky a platné postupy a poskytujú Komisii právomoc uplatniť ďalšie spresnenia a rozšírenia počas realizácie smernice. Tento krok je zameraný najmä na to, aby sa všetky spoločnosti, pobočky alebo zoskupenia hospodárskych subjektov mohli jasne a čo najrýchlejšie identifikovať a aby všetky zmeny boli bezodkladne zaregistrované a prístupné. Na tento účel je najlepším nástrojom elektronický zber a zverejňovanie dokumentov a údajov a členské štáty musia zabezpečiť elektronické spracovanie a prístupnosť údajov prostredníctvom plánovanej jednotnej európskej platformy.

2.5 Európska komisia navrhla vykonať najviac úprav v smernici 2009/101/ES:

- lehota na zverejnenie údajov je stanovená na maximálne 15 kalendárnych dní;

— všetky spoločnosti musia mať jedinečný identifikačný znak, ktorý umožňuje ich jednoznačnú identifikáciu v Európskom hospodárskom priestore;

— formality predpísané členskými štátmi musia byť v súlade s prístupnosťou cez jednotnú európsku elektronickú platformu;

— členské štáty musia zaručiť spoľahlivosť dokumentov a údajov;

— náklady na zverejnenie nesmú presiahnuť výšku potrebných administratívnych nákladov;

— v záujme realizácie týchto ustanovení môže Európska komisia na základe delegovaných právomocí prijať technické postupy týkajúce sa riadenia, bezpečnosti, spôsobu vytvárania jedinečného identifikačného znaku, používania jazykov, metód a technických noriem vzťahujúcich sa na zverejňovanie a možnosti sankcionovania v prípade nedodržania ustanovení.

2.6 Pokiaľ ide o smernice z roku 1989 a z roku 2005, úprava sa týka jedinečnej identifikácie pobočiek alebo kapitálových spoločností, ktoré sú predmetom cezhraničného zlúčenía, a požiadavky na elektronickú kompatibilitu ostatných činností spojených s registráciou.

2.7 Smernica následne stanovuje 1. január 2014 ako konečný termín, dokedy ju členské štáty musia realizovať, pričom samotná smernica nadobúda účinnosť v dvadsiaty deň od jej zverejnenia.

3. Právny kontext stanoviska

3.1 Transparentnosť obchodných registrov je nielen dôležitý cieľ sám osebe, ale zároveň aj predpokladom pre podporu harmonizácie práva obchodných spoločností. Interoperabilita vnútroštátnych registrov je predovšetkým informatická a ekonomická otázka, návrh sa však musí zverejniť v právnej podobe, a preto nemožno odhliadnuť ani od právnych požiadaviek. Okrem toho, že je potrebné nájsť vhodnú formu z právneho hľadiska, musí sa podrobne preskúmať aj právny kontext a harmonizácia.

3.1.1 V tejto súvislosti si predovšetkým môžeme položiť otázku, ako zosúladiť záujmy krajín, ktoré sú typickými vývozcami a dovozcami kapitálu. Uvedená tabuľka v hrubých rysoch znázorňuje hlavné hľadiská. Na základe týchto hľadísk je možné zohľadniť záujmy krajín, ktoré v dlhodobjšom horizonte v zásadnej miere určujú úspech dôkladnej harmonizácie, napriek tomu, že sa nezadajú byť dôležité pri diskusiách o takých technických otázkach, ako je interoperabilita obchodných registrov.

	Členský štát vyvážajúci kapitál	Členský štát dovážajúci kapitál
1. Legitímácia podnikov (právna osoba)	Zásada fikcie (univerzalizmus)	Zásada reality (partikularizmus)
2. Identifikovateľnosť právnickej osoby	Miesto registrácie	Skutočné administratívne sídlo
3. Súd	Zásada individuality	Zásada teritoriality
4. Zásada hospodárskeho práva	Právna istota	Predchádzanie zneužívaniu práva
5. Zásada práva Únie (politika vnútorného trhu)	Zákaz obmedzovania základných slobôd	Zákaz diskriminačného prístupu

3.2 V niektorých krajinách, ktoré sa riadia zásadou fikcie, existuje oveľa menej prekážok pri registrácii podnikov na celoštátnej úrovni (alebo podniky sa na celoštátnej úrovni v podstate uznávajú automaticky, ak zodpovedajú určitým formálnym požiadavkám), ako v iných krajinách (v ktorých, sa venuje pozornosť aj ochrane miestnych spoločenstiev pôsobiach v sfére vplyvu podniku), pretože zodpovednosť podniku žiadajúceho o registráciu je dôležitejšia ako zodpovednosť štátu. Inými slovami, pokiaľ ide o registráciu podnikov, väčší význam majú právne predpisy súkromného práva ako právne predpisy verejného práva.

3.3 V niektorých krajinách vôbec nie je možné uskutočniť úpravu štatútu podnikov, zatiaľ čo v iných krajinách je potrebné v prípade zmeny skutočného administratívneho sídla upraviť totožnosť, ktorú je možné uznať na základe práva obchodných spoločností, to jest register. Toto spôsobilo viaceré problémy na vnútornom trhu (pozri napr. prípad *Überseering*), pričom sa nevyhľadila ani dvojité totožnosti ani katastrofická možnosť dvojitej „netotožnosti“ (napr. v prípade nemecko-írskej kombinácie).

3.4 Niektoré krajiny vnímajú svet celistvo a podnikateľské činnosti vnímajú komplexne a nezávisle od toho, či sa vykonávajú na ich území alebo v zahraničí (zásada individuality). V niektorých iných krajinách je jurisdikcia určená na základe územia, alebo sa na územie aspoň kladie dôraz² a z toho dôvodu existuje zásadný rozdiel medzi tuzemskom a zahraničím. Harmonizácia je teda skutočne dôležitá. V prvom prípade (zásada individuality) interoperabilita obchodných registrov vychádza v zásadnej miere zo súkromného práva a právo obchodných spoločností odkazuje na vlastné záujmy podnikov. V druhom prípade sú potrebné verejné opatrenia. Preto je možné si v prvom prípade predstaviť, že pre krajiny vyvážajúce kapitál je napr. projekt BRITE výhodnejším riešením ako harmonizácia.

3.5 Krajiny vyvážajúce kapitál sa charakteristickým spôsobom zdráhajú pristúpiť k úprave identifikačného znaku získaného pri registrácii na základe práva obchodných spoločností, pretože právnú istotu považujú za prvoradú. Na druhej strane, iné krajiny sa domnievajú, že ochrana záujmov miestnych spoločenstiev pôsobiach v sfére vplyvu podniku má prvoradý význam a prípadne neváhajú spochybniť právny štatút podniku. Preto je možné, že článok 11 prvej smernice (článok

12 v novej smernici), ktorý podrobne spresňuje motívy likvidácie podniku, sa môže v jednotlivých krajinách realizovať veľmi odlišne v závislosti od koncepcie, ktorú majú tieto krajiny pre založenie podniku (pozri napr. prípady *Ubbink* alebo *Marleasing*).

3.6 Krajiny, ktoré v zásade nerozlišujú medzi vnútornými a vonkajšími činnosťami, vo všeobecnosti lepšie využívajú možnosti, ktoré ponúka vnútorný trh, a podniky, ktoré sú zaregistrované v týchto krajinách, sa preto môžu ľahko domnievať, že opatrenia prijaté prijímajúcim štátom sú pre ne škodlivé, pretože obmedzujú slobody Únie. Štáty, ktoré uznávajú zásadu reality, to jest zásadu teritoriality, však v praxi môžu kladť väčší dôraz na problematiku týkajúcu sa diskriminačného prístupu k zahraničným podnikom. Záujem zjednotiť obchodné registre majú zjavne najmä krajiny vyvážajúce kapitál, pričom krajiny dovážajúce kapitál považujú za dôležitejšie prijať právne predpisy v tejto oblasti.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV víta zverejnenie smernice, ktorú považuje za dôležitý pokrok vo vývoji jednotného trhu. Realizácia cieľov skutočne umožňuje plniť širšie ciele obchodných podnikov, pracovníkov, spotrebiteľov a občanov EÚ, tak ako to Výbor uviedol v súvislosti so zelenou knihou: „Prepojenie obchodných registrov by malo odrážať ciele dvoch strategických dokumentov: stratégie Európa 2020 a iniciatívy Small Business Act, a malo by zvýšiť transparentnosť a uľahčiť spoluprácu medzi podnikmi, ako aj zredukovať prekážky brániace cezhraničným obchodným aktivitám a znížiť administratívnu záťaž, najmä pre malé a stredné podniky. Všetky tieto aspekty majú kľúčový význam pre upevnenie jednotného trhu a podporu vyrovnaného a udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ako sa zdôrazňuje aj v oznámení Európskej komisie ‚Najskôr myslieť v malom‘ – Iniciatíva ‚Small Business Act‘ pre Európu – KOM(2008) 394 v končnom znení (2).“

4.2 Výbor okrem toho konštatuje, že návrh vo svojej súčasnej podobe, ktorý plánuje zjednotiť údaje a najdôležitejšie opatrenia a dobrovoľnú spoluprácu plánuje nahradiť právnou povinnosťou na celom území EÚ, spĺňa len niektoré z uvedených základných požiadaviek. Výbor rovnako považuje za prijateľné smerovanie právnych predpisov týkajúcich sa administratívnych nákladov a ochrany údajov, domnieva sa však, že mnohé body bude ešte potrebné spresniť.

4.3 Ja však potrebné konštatovať, že návrh ešte stále obsahuje nejasnosti v súvislosti s jeho realizáciou. Jednotlivé podrobnosti v podstate presúva na obdobie, keď sa budú prijímať budúce právne predpisy, hoci by bolo vhodné, aby sme o nich mali informácie už teraz. Návrh na preskúmanie by napr. takisto mohol obsahovať viac informácií o niektorých normách a obsahoch, vzhľadom na to, že sa niektoré z nich uvádzajú v zelenej knihe a očakávala sa na ne odpoveď. Bolo

(2) Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 120.

teda potrebné vyjadriť sa k ich praktickému charakteru. Z toho dôvodu EHSV v tejto veci naďalej trvá na svojich stanoviskách, ktoré vyjadril vo vzťahu k zelenej knihe, a žela si, aby sa zapracovali do plánovaných legislatívnych ustanovení.

4.4 EHSV má pocit, že Európska únia tým premeškala príležitosť urobiť väčší krok smerom k rozsiahlejšej harmonizácii práva obchodných spoločností, tak ako sa uvádza v bode 3. Výbor si uvedomuje skutočnosť, že v dôsledku výrazných právnych a inštitucionálnych rozdielov je ťažké pokročiť v tomto širšom okruhu problémov a že harmonizácia obchodného práva spoločností je prácou na jedno desaťročie. Registrácia je však jedným z jej aspektov, a keďže sa podrobne nezaobráame touto otázkou, premeškali sme príležitosť hľadať spoločné formulácie a začať o nich diskutovať. Program BRITE je okrem toho dobrým príkladom na to, že príslušné subjekty sa vedia k všeobecnej spokojnosti dohodnúť na mnohých detailných otázkach prostredníctvom sebaregulácie.

4.5 Výbor považuje za veľký nedostatok, že v právnych predpisoch sa nespomína otázka presunu sídla, ktoré zohráva čoraz dôležitejšiu úlohu na zjednocujúcom sa trhu, tak ako sa uvádza aj v zelenej knihe. EHSV hodnotí ako premeškanú príležitosť tú skutočnosť, že zákonodarca sa nesnažil presadiť ako model smernicu o transparentnosti cenných papierov, na ktorú sa ale odvoláva.

4.6 V rámci tohto postupu by možno bolo potrebné, keby návrh konsolidoval tri upravené smernice a keby skutočne autonómym spôsobom formuloval požiadavky Únie v tejto oblasti⁽³⁾. V dôsledku úprav a delegovaných aktov, ktoré budú prijaté neskôr, bude realizácia menej jasná, najmä vzhľadom na skutočnosť, že skúmaný návrh bližšie nevymedzuje úlohy týkajúce sa riadenia registra a spolupráce obchodných registrov členských štátov.

4.7 Výbor zastáva názor, že pri plnení stanovených cieľov sa objavia nové ťažkosti, keďže podľa znenia návrhu, a dúfajme, že nie podľa pôvodne skúmaných cieľov, fóra spolupráce v oblasti registrácie, ktoré boli doteraz aktívne na európskej úrovni, či už boli oficiálne, pôsobili na základe dobrovoľnosti alebo vyšli z trhu, nebudú mať svoje miesto v rámci novej spolupráce. EHSV súhlasí s tým, že jednotný európsky portál elektronickej justície e-Justice musí byť ústredným miestom prístupu k informáciám právneho charakteru, domnieva sa však, že je dôležité dbať na to, aby sa zachoval dostatočný priestor pre iniciatívy sledujúce rôzne a prípadne aj širšie ciele. Výbor takisto zdôrazňuje, že „spolupráca v tejto oblasti medzi inštitúciami EÚ a jednotlivými štátmi, sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou je mimoriadne dôležitá“⁽⁴⁾. EHSV dúfa, že bude zapojený aj do plánovaných legislatívnych etáp a že bude naďalej partnerom Komisie pri príprave týchto budúcich právnych predpisov.

⁽³⁾ Prvá a jedenásta smernicu je skutočne ľahké skombinovať vzhľadom na ich analogický obsah (právo obchodných spoločností zverejňovať informácie), zatiaľ čo v prípade smernice týkajúcej sa cezhraničného zlúčenia je to len jeden osobitný aspekt, ktorým je prehľadnosť obchodných registrov v prípade cezhraničných operácií.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 120, ods. 6.7.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV podporuje úpravy uvedené v návrhu týkajúce sa smerníc 89/666EHS a 2005/56/ES.

5.2 Pokiaľ ide o úpravu smernice 2009/101/ES, výbor sa domnieva, že je dôležité, aby údaje boli zverejnené čo najskôr, teda v čo najkratšej možnej lehote vzhľadom na technické a právne obmedzenia. EHSV zastáva názor, že v krátkodobom horizonte je možné radikálne skrátiť navrhovanú lehotu. Upriamuje však pozornosť na skutočnosť, že aj táto lehota môže byť v niektorých prípadoch príliš dlhá, a preto bude možno potrebné oveľa rýchlejšie zverejniť vyhlásenie o úpravách, a to pomocou jednotnej európskej platformy na základe „zverejnenia“⁽⁵⁾, ktoré bude nasledovať bezprostredne po oznámení na miestnej úrovni, a ktoré sa potvrdí neskôr. Súčasný počítačový systém to umožňujú.

5.3 Pokiaľ ide o náklady spojené s touto informačnou službou, je potrebné jasne stanoviť, či celkové náklady budú hradené z príspevkov oznamovateľa, alebo či bude musieť platiť aj ten, kto žiada o poskytnutie informácie. V tejto otázke sú systémy členských krajín odlišné. Podľa súčasnej platnej praxe sa za službu platí len prípade, ak požadované informácie majú prísť z obchodného registra druhej krajiny. Výbor naďalej dúfa, že žiadosť o poskytnutie základnej informácie bude v rámci jednotného európskeho systému bezplatná⁽⁶⁾.

5.3.1 Výbor sa domnieva, že je potrebné, aby sa za základné informácie pre obchodné spoločnosti, obchodných partnerov, spoločníkov, veriteľov a pracovníkov považovali informácie o mieste podnikania, vedení podniku, hospodárskej a právnej situácii spoločnosti a jej odolnosti, ako aj presné účtovné údaje a bilancie.

5.3.2 Výbor v tejto súvislosti zdôrazňuje, že nebola objasnená otázka nákladov na výstavbu a využívanie systému. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že neexistuje návrh na vypracovanie štúdie vplyvu, ktorá by umožnila toto hodnotenie. Trvá však na tom, že je potrebné, aby Únia počítala s vyčlenením finančných prostriedkov na pokrytie týchto nákladov.

5.4 Výbor víta skutočnosť, že údaje budú prístupne elektronicky. Dúfa však, že využitého systému umožní čo najpriamejší prístup k informáciám. Zároveň uznáva, že v tejto otázke je potrebné, aby existovala vyváženosť medzi požiadavkami verejnosti a rýchlym a bezpečným fungovaním. Výbor je presvedčený, že je možné dosiahnuť uspokojivý kompromis, ktorý v konečnom dôsledku prispeje k posilneniu verejnosti. Ďalším

⁽⁵⁾ Išlo by o správy alebo informácie zverejnené v európskej elektronickej sieti, ku ktorým by mali zainteresované strany priamy prístup.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 120, ods. 1.5.

základným očakávaním Výboru v súvislosti s jednotným systémom je to, aby umožnil maximálne znížiť zverejňovanie informácií v papierovej podobe a tým aj náklady na zverejnenie.

5.4.1 EHSV upriamuje pozornosť na skutočnosť, že môžu vzniknúť rozpory medzi povinnosťami EÚ v oblasti oznamovania informácií a právnymi normami, ktoré zostávajú v právomoci členských štátov (napr. otázka týkajúca sa zásady prezumpcie správnosti aktov). Táto situácia je z dlhodobého hľadiska neudržateľná.

5.5 Výbor sa domnieva, že existujú jednoduché technické riešenia aj pre jazykové problémy, za predpokladu, že budú uskutočnené rozsiahle prípravné práce. Súčasný softvér pre prekladacie programy umožňuje bezproblémové zverejňovanie normatívnych textov v ktoromkoľvek jazyku, ak sú tieto texty

k dispozícii a boli schválené na základe príslušných konzultácií. Takáto normalizácia je možná najmä v prípade základných informácií a účtovných dokumentov.

5.6 V súvislosti s ochranou údajov EHSV považuje za vhodné, aby sa v prípade registrov podnikov uplatňovali ustanovenia smernice 95/46/ES o ochrane osobných údajov.

5.7 EHSV súhlasí s 1. januárom 2014 ako termínom, do ktorého členské štáty musia vykonať potrebné právne akty. Domnieva sa však, že je nevyhnutné, aby EÚ stanovila interný konečný termín na uplatnenie opatrení, ktoré boli prijaté v delegovaných aktoch. Týmto spôsobom sa na celom území Európskej únie zabezpečí dobré fungovanie štruktúry umožňujúcej rýchly a jednotný prístup k informáciám o obchodných spoločnostiach.

Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho a hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Komplexný prístup k ochrane osobných údajov v Európskej únii“

[KOM(2010) 609 v konečnom znení]

(2011/C 248/21)

Spravodajca: **Peter MORGAN**

Európska komisia sa 4. novembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Komplexný prístup k ochrane osobných údajov v Európskej únii“

KOM(2010) 609 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza zo 16. júna 2011) prijal 155 hlasmi za, pričom 9 členovia hlasovali proti a 12 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Právne predpisy EÚ o ochrane údajov vychádzajú zo smernice z roku 1995 (95/46/ES). Tá mala dva ciele formulované takto:

- (1) Členské štáty chránia základné práva a slobody fyzických osôb, a najmä ich právo na súkromie v súvislosti so spracovaním osobných údajov.
- (2) Členské štáty neobmedzujú, ani nebránia voľnému toku osobných údajov medzi členskými štátmi z dôvodov spojených s ochranou poskytnutou podľa odseku 1.

Zásadný význam má dosiahnutie vyváženosti medzi týmito cieľmi, aby neboli vo vzájomnom rozpore. Hlavnou úlohou novej legislatívy musí byť zavedenie právneho rámca, ktorý má prispieť k dosiahnutiu oboch týchto cieľov.

1.2 EHSV víta predkladané oznámenie, ktoré opisuje prístup Komisie k aktualizácii smernice 95/46/ES o ochrane údajov. Prudký rozvoj nových technológií spôsobil rapidný nárast objemu údajov spracovávaných on-line. Táto skutočnosť si vyžaduje súbežné zvýšenie ochrany osobných údajov, ak chceme zabrániť rozsiahlemu narušeniu súkromia občanov. Získavanie, zlučovanie a správu údajov z viacerých zdrojov je potrebné dôsledne vymedziť. Verejný sektor spravuje množstvo rôznych spisov o aspektoch vzťahu medzi občanmi a štátom. Údaje by sa mali zbierať v minimálnom rozsahu a musí platiť zákaz zhromažďovania týchto rozličných údajov do jednej zastrešujúcej databázy.

1.3 EHSV zároveň nabáda k obozretnosti. Právne predpisy vzťahujúce sa na podnikateľskú činnosť musia zostať stabilné a predvídateľné. EHSV preto podporuje primeranú revíziu smernice o ochrane údajov.

1.4 V oznámení sa uznáva, že napriek existencii spoločného právneho rámca EÚ v oblasti ochrany údajov je jednou z hlavných pretrvávajúcich obáv zainteresovaných strán, najmä nadnárodných spoločností, nedostatočná harmonizácia právnych predpisov členských štátov. EHSV navrhuje, aby nové právne predpisy poskytovali dôslednejšiu ochranu osobných údajov pracovníkov v EÚ, vrátane európskeho rámca na posilnenie právnej jednoznačnosti a istoty. V tejto súvislosti EHSV víta najmä zámer zaviesť povinné vymenovanie nezávislého úradníka pre ochranu údajov a harmonizovať predpisy týkajúce sa jeho úloh a právomocí.

1.5 Vzhľadom na možný rozpor medzi súkromím jednotlivca a obchodným využitím údajov o tomto jednotlivcovi, ako aj na závažnosť súvisiacich otázok, by si mali ľudia čoraz viac uvedomovať zámer získavania ich osobných údajov a svoje právo na kontrolu týchto údajov po ich zbere. EHSV je preto presvedčený, že nevyhnutnou podmienkou skutočnej „komplexnosti“ tohto projektu je účinné presadzovanie a náprava. Okrem toho sa pozornosť musí venovať aj cezhraničnému rozmeru.

1.6 Pokiaľ ide o občanov EÚ, malo by sa na území Európskej únie uplatňovať právo členského štátu kontrolóra údajov, bez ohľadu na to, kde sú údaje uložené. Pri osobách hodných ochrany, predovšetkým pri zamestnancoch a spotrebiteľoch, majú platiť právne predpisy o ochrane údajov podľa miesta obvyklého pobytu.

1.7 Zmienka o deťoch je povrchná. Osobitne sa treba zamerať na otázky súkromia týkajúce sa detí. Právo byť zabudnutý by mohlo upraviť záznam o detskej nerozvážnosti a mládežníckych priestupkoch, toto právo však nie je v skutočnosti realizovateľné.

1.8 Je potrebné objasniť súčasnú definíciu citlivých údajov, pretože kategórií elektronických údajov o jednotlivcoch je čoraz viac. EHSV je znepokojený rozšíreným a nerozvážnym používaním bezpečnostných kamier. Je nevyhnutné zaviesť právny predpis, ktorý by zabránil zneužívaniu týchto snímkov. Ďalšou kontroverznou otázkou sú údaje získané pomocou služby GPRS týkajúce sa zistenia miesta pobytu jednotlivca. Čoraz častejšie sa získavajú biometrické údaje. Definícia by mala brať do úvahy takéto nové technológie a metodiky a mala by umožňovať začlenenie ďalších technologických noviniek. Možno bude potrebné stanoviť zásady týkajúce sa kontextov. EHSV je priaznivo naklonený adekvátnemu využívaniu týchto nových technológií.

1.9 EHSV uznáva, že medzištátna policajná spolupráca je citlivá otázka, domnieva sa však, že je nevyhnutné, aby sa vždy venovala maximálna pozornosť základným právam, vrátane ochrany osobných údajov.

1.10 EHSV podporuje všeobecné zameranie Komisie na zaisťovanie konzistentnejšieho uplatňovania predpisov EÚ o ochrane údajov vo všetkých členských štátoch. EHSV sa obáva, že všetkých 12 nových členských štátov ešte pravdepodobne neukončilo úplnú a účinnú implementáciu smernice 95/46/ES.

1.11 EHSV zastáva názor, že orgány jednotlivých krajín na ochranu údajov sú vo všeobecnosti bezmocné a preťažené a že je potrebné zvýšiť ich nezávislosť. Akákoľvek nová smernica by mala požadovať, aby mali národné orgány postavenie, právomoc a zdroje na plnenie svojej úlohy.

1.12 Na základe svojho doterajšieho príspevku k ochrane jednotlivcov pri spracovávaní osobných údajov sa EHSV domnieva, že pracovná skupina zriadená podľa článku 29 zohráva aj naďalej dôležitú úlohu.

1.13 V súvislosti s Digitálnou agendou EÚ výbor požaduje, aby Komisia zvážila zriadenie orgánu EÚ, ktorý by sa zaoberal širšími spoločenskými dôsledkami využívania internetu v časovom horizonte 10 až 20 rokov. Súčasná ustanovenia o bezpečnosti osobných údajov a celkovej kybernetickej bezpečnosti postačujú čoraz menej. Spoločnosť sa snaží dohnať vývoj. Pokiaľ ide o ochranu údajov, EHSV odporúča vymenovať dozorného úradníka pre ochranu údajov s pôsobnosťou v celej EÚ. Súčasný európsky dozorný úradník pre ochranu údajov má na starosti iba inštitúcie EÚ. Potrebný je však dozorný úradník zodpovedný za koordináciu členských štátov a ich prevádzkových normy. Jeho vymenovanie by však bolo len jednou zo súčastí zastrešujúceho orgánu, ktorý navrhuje výbor.

2. Úvod

2.1 EHSV aj naďalej podporuje zásady, z ktorých vychádza smernica z roku 1995. Nasledujúce body sú zjednodušené výňatky z textu smernice, uvedené bez kontextu. Jasne vyjadrujú obsiahnuté zásady:

— Článok 6

Členské štáty zabezpečia, aby osobné údaje boli:

- a) spracovávané spravodlivo a zákonne;
- b) zhromažďované na konkrétne, jasne stanovené a legitímne účely;
- c) primerané, podstatné a nie nadbytočné vo vzťahu k účelom, na ktoré sú zhromažďované a/alebo ďalej spracovávané;
- d) presné a v prípade potreby aktualizované;
- e) udržiavané vo forme, ktorá umožňuje identifikáciu subjektov údajov najviac po dobu, ktorá je potrebná na účely, na ktoré boli údaje zhromaždené.

— Článok 7

Členské štáty zabezpečia, aby bolo možné osobné údaje spracovať, iba ak:

- a) subjekt údajov poskytol svoj súhlas jednoznačne;
- b) je spracovanie nevyhnutné na plnenie zmluvy, ktorej zmluvnou stranou je subjekt údajov;
- c) je spracovanie nevyhnutné, aby sa splnili právne záväzky kontrolóra;
- d) je spracovanie nevyhnutné na ochranu dôležitých záujmov subjektu údajov;
- e) je spracovanie nevyhnutné na výkon úlohy realizovanej vo verejnom záujme;
- f) je spracovanie nevyhnutné na legitímne účely záujmu kontrolóra.

— Článok 8

Členské štáty zamedzia spracovaniu osobných údajov prezrádzajúcich rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženské alebo filozofické presvedčenie, členstvo v odborových zväzoch a spracovaniu údajov týkajúcich sa zdravia alebo sexuálneho života.

2.2 Za posledných desať rokov sa vplyvom nových ustanovení v článku 16 Lisabonskej zmluvy a článku 8 Charty základných práv výrazne zmenili okolnosti.

2.3 Cieľom predkladaného oznámenia je stanoviť postup Komisie pri modernizácii právnych predpisov EÚ o ochrane osobných údajov vo všetkých oblastiach činnosti EÚ a zohľadniť pri tom najmä výzvy, ktoré sú dôsledkom globalizácie a nových technológií, aby bola vo všetkých oblastiach činnosti EÚ aj naďalej zaručená vysoká úroveň ochrany jednotlivcov so zreteľom na spracovávanie osobných údajov.

2.4 V súčasnosti je výmena informácií po celom svete jednoduchšia a rýchlejšia. Osobné údaje jednotlivca – e-mail, fotografie a elektronické diáre – môžu byť vytvorené v Spojenom kráľovstve využitím softvéru umiestneného v Nemecku, spracované v Indii, uložené v Poľsku a použité v Španielsku talianskym občanom. Toto výrazné zrýchlenie informačných tokov po celom svete je veľkou výzvou, pokiaľ ide o práva jednotlivcov na ochranu osobných údajov. Otázky týkajúce sa ochrany údajov, vrátane ich cezhraničného rozmeru, ovplyvňujú ľudí každý deň – v práci, pri styku s verejnými orgánmi, pri nákupe tovarov alebo služieb, či cestovaní alebo prehliadaní internetu.

2.5 V roku 2011 predloží Komisia právne predpisy zamerané na revíziu právneho rámca ochrany údajov s cieľom posilniť pozíciu EÚ pri ochrane osobných údajov jednotlivca v kontexte všetkých politík EÚ, vrátane presadzovania práva a predchádzania trestnej činnosti, pričom zohľadní osobitosti týchto oblastí. Súčasne sa budú presadzovať nelegislatívne opatrenia, ako je stimulovanie samoregulácie a skúmanie uskutočniteľnosti osvedčení EÚ o zachovaní dôverného charakteru informácií.

2.6 Presadzovaním aktívnej politiky týkajúcej sa porušovania práva v prípadoch nesprávneho vykonávania a uplatňovania predpisov EÚ o ochrane údajov bude Komisia aj naďalej zaisťovať riadne monitorovanie správneho vykonávania právnych predpisov EÚ v tejto oblasti.

2.7 Komplexný prístup pri ochrane údajov má tieto hlavné ciele:

- posilnenie práv jednotlivcov,
- rozšírenie rozmeru vnútorného trhu,
- revízia predpisov o ochrane údajov v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach,
- globálny rozmer ochrany údajov,
- silnejší inštitucionálny rámec na efektívnejšie presadzovanie predpisov o ochrane údajov.

Časti 3 až 7 uvedené nižšie sumarizujú tieto ciele a odrážajú postoj EHSV k predkladaným návrhom. Nadpisy zvýraznené **tučným písmom** odrážajú štruktúru oznámenia. Odseky uvedené *kurzívou* sú zhrnutím textu.

3. Posilnenie práv jednotlivcov

3.1 Zabezpečenie primeranej ochrany jednotlivcov za každých okolností

Charta základných práv Európskej únie obsahuje právo na ochranu osobných údajov. Cieľom vymedzenia pojmu „osobné údaje“ je obsiahnuť všetky informácie o identifikovanej alebo identifikovateľnej osobe. Zvážia sa prostriedky, akými zaistiť koherentné uplatňovanie pravidiel ochrany údajov, pričom sa zohľadní vplyv nových technológií na práva a slobody jednotlivcov, ako aj cieľ zaistiť voľnú výmenu osobných údajov na vnútorného trhu.

3.1.1 Voľná výmena osobných údajov na vnútornom trhu je potrebná na riadne fungovanie trhu, predstavuje však aj potenciálnu hrozbu pre ochranu osobných údajov, ktoré majú podniky o zamestnancoch. Potrebné sú špecifické záruky, ako je zodpovednosť kontrolórov údajov za nadnárodnú výmenu údajov a používanie kódovania pri citlivejších údajoch.

3.1.2 EHSV by chcel zdôrazniť, že zamestnanecký sektor je viac-menej vynechaný nielen z predkladaného oznámenia, ale aj z celej diskusie o ochrane údajov v Európe. Ako východisko by sa mala využiť práca, ktorá už bola vykonaná na európskej úrovni, a to najmä návrhy pracovnej skupiny zriadenej podľa článku 29.

3.2 Zvýšenie transparentnosti pre dotknuté osoby

Transparentnosť je základnou podmienkou toho, aby jednotlivci mohli svoje vlastné údaje kontrolovať a zabezpečiť efektívnu ochranu osobných údajov. Zvážia sa zavedenie všeobecnej zásady transparentného spracovávania, konkrétnych záväzkov pre kontrolórov údajov, najmä vo vzťahu k deťom, vypracovanie normalizovaných oznámení o ochrane osobných údajov a povinné oznamovanie porušenia ochrany osobných údajov.

3.2.1 Normalizované oznámenia sú vhodnejšie, pretože zabráňujú konfliktu záujmov. Ich používanie by malo byť dobrovoľné.

3.2.2 Transparentnosť nie vždy rieši otázku jednostranných zmluvných podmienok. Dôležité je vytvoriť prísnejšie pravidlá na poskytnutie väčšej ochrany pred nespravodlivými podmienkami.

3.2.3 Zmienka o deťoch je povrchná. Osobitne sa treba zamerať na otázky súkromia týkajúce sa detí. Právo byť zabudnutý by mohlo upraviť záznam o detskej nerozvážnosti a mládežníckych priestupkoch, toto právo však nie je v skutočnosti realizovateľné (pozri bod 3.3.2 nižšie).

3.2.4 Nové právne predpisy musia objasniť úlohu osoby zodpovednej za spracovanie údajov a osoby zodpovednej za zaznamenávanie údajov, aby nedošlo k nejasnostiam ohľadom ich identity a povinností a práv pri oboch týchto funkciách.

3.2.5 EHSV podporuje návrh povinného oznamovania porušenia, ale nazdáva sa, že sa nebude dať uplatniť na všetky prípady vo všetkých sektoroch a za každých okolností.

3.3 Zvýšenie kontroly nad vlastnými údajmi

Dôležitými predpokladmi sú obmedzenia spracovania údajov v súvislosti s jeho účelom (zásada minimalizácie údajov) a efektívna kontrola vlastných údajov dotknutými osobami. Preskúmajú sa otázky upevnenia zásady minimalizácie údajov, zlepšenia spôsobov uplatňovania práv na prístup k údajom, ich opravu, výmaz alebo blokovanie, objasnenia práva byť zabudnutý a zabezpečenia výslovného práva prenosnosti údajov.

3.3.1 EHSV vo všeobecnosti podporuje každý krok na posilnenie osobného súkromia. Jednotlivci by mali mať právo na voľný prístup ku všetkým údajom, ktoré boli o nich zhromaždené. Príkladom je voľný prístup k údajom o úverovom ratingu. Veľmi dôležitá je možnosť stiahnutia súhlasu bez udania dôvodu a účinné právo byť zabudnutý, ale ochrana súkromia by sa zabezpečila viac, ak by sa zbieralo menej údajov. EHSV preto nalieha na Komisiu, aby účinne presadila návrh na posilnenie zásady minimalizácie údajov.

3.3.2 Hoci právo byť zabudnutý je zaujímavou koncepciou, bude ťažké dosiahnuť ho vzhľadom na virtuálny charakter údajov na internete a technológie, ktoré zmažávajú, ale nezabúdajú.

3.4 Zvyšovanie informovanosti

Mali by sa podporovať činnosti na zvyšovanie informovanosti, vrátane poskytovania informácií na internetových stránkach, ktoré by jasne formulovali práva dotknutých osôb a zodpovednosť kontrolórov údajov. Závažným problémom je najmä nízka informovanosť mladých ľudí.

3.4.1 Bude ťažké dosiahnuť potrebnú zmenu správania, najmä vzhľadom na skutočnosť, že rýchly vývoj sociálnych sietí nie je zároveň sprevádzaný zvyšovaním informovanosti užívateľov o dôsledkoch množstva údajov, ktoré poskytujú. Bolo by síce veľmi pozitívne uvádzať povinné informačné upozornenia pri každej službe poskytovanej na internete, mohlo by to však spôsobiť problémy pre podniky. Zvážiť by sa mali informačné protokoly podľa kategórie služby: internetový obchod, prevádzkovatelia internetových služieb, vyhľadávače, sociálne siete atď.

3.4.2 EHSV víta zámer Komisie poskytnúť finančné prostriedky EÚ na podporu činnosti zameranej na zvyšovanie informovanosti. EHSV by bol rád, keby sa táto iniciatíva rozšírila aj na spolufinancovanie činnosti zameranej na zvyšovanie informovanosti organizovanej sociálnymi partnermi a organizáciami občianskej spoločnosti na európskej a národnej úrovni.

3.5 Zaistenie vedomého a slobodného súhlasu

Komisia preskúma spôsoby, ako objasniť a posilniť predpisy týkajúce sa poskytovania súhlasu.

3.5.1 Druh požadovaného súhlasu by mal aj naďalej závisieť od typu spracovávaných údajov a nie od typu použitej technológie. EHSV je však znepokojený tým, že vo väčšine prípadov, keď sa súhlas poskytuje v internetovom prostredí, aplikácia nevydá žiadne potvrdenie o súhlase a neexistujú ani účinné mechanizmy na zaznamenanie stiahnutia súhlasu. Súhlas možno tiež vyjadriť kliknutím na tlačidlo, ktorým sa prijíma obrovské množstvo obchodných podmienok, pričom tento súhlas môže predstavovať len zanedbateľný prvok týchto podmienok. Malo by zmysel, aby bol súhlas súvisiaci s kontrolou údajov jednoduchým samostatným dokumentom, ktorý by bol zrozumiteľný, obsahovo presný a konkrétny.

3.5.2 Pre organizácie a podniky, ktoré vykonávajú svoju činnosť na internete, je spracovanie osobných informácií veľmi dôležité. Predvolené nastavenie je pre prevádzkovateľov zjavne veľmi výhodné, ale ak sa nepoužíva správne, môže znevýhodniť zákazníka. Využívanie takýchto nastavení by malo byť vymedzené, aby boli všetci prevádzkovatelia povinní poskytovať ochranu svojim zákazníkom, ktorí si to žiadajú.

3.5.3 Aby mohol byť súhlas poskytnutý slobodne, musí byť aj zmluva spravodlivá. Treba stanoviť zásady, vďaka ktorým sa predíde nekalým obchodným praktikám.

3.6 Ochrana citlivých údajov

Zväzi sa rozšírenie definície citlivých údajov, aby zahŕňala napríklad aj genetické údaje, a ďalšia harmonizácia podmienok, ktoré umožnia spracovanie citlivých údajov.

3.6.1 Treba objasniť súčasnú definíciu citlivých údajov, pretože kategórií elektronických údajov o jednotlivcoch je čoraz viac. EHSV je znepokojený rozšíreným a nerozvážnym používaním bezpečnostných kamier. Nevyhnutne treba zaviesť právny predpis, ktorý by zabránil zneužívaniu týchto snímkov. Ďalšou kontroverznou otázkou sú údaje získané pomocou služby GPRS týkajúcej sa zistenia miesta pobytu jednotlivca. Čoraz častejšie sa získavajú biometrické údaje. Definícia by mala brať do úvahy takéto nové technológie a metodiky a mala by umožňovať začlenenie ďalších technologických novinek. Možno bude potrebné stanoviť zásady týkajúce sa kontextu. EHSV je priaznivo naklonený adekvátnemu využitiu týchto nových technológií.

3.6.2 Mala by sa poskytovať aj zvýšená ochrana citlivých údajov. Pri určitých citlivých údajoch by malo byť povinné kódovanie. Mali by sa použiť najlepšie dostupné technológie. Kontrolóri údajov by mali byť zodpovední za narušenie bezpečnosti.

3.7 Zefektívnenie opravných prostriedkov a postihov

Zváža sa rozšírenie právomoci podávať žalobu na súdoch členských štátov a prípadné zahrnutie trestných postihov pri vážnom porušení.

3.7.1 Vzhľadom na možný rozpor medzi súkromím jednotlivca a obchodným využitím údajov o tomto jednotlivcovi, ako aj na závažnosť súvisiacich otázok, by si mali ľudia čoraz viac uvedomovať zámer získavania ich osobných údajov a svoje právo na kontrolu týchto údajov po ich zbere. EHSV je preto presvedčený, že nevyhnutnou podmienkou skutočnej „komplexnosti“ tohto projektu je účinné presadzovanie a náprava. Okrem toho sa pozornosť musí venovať aj cezhraničnému rozmeru.

3.7.2 Mala by sa preskúmať možnosť kolektívnej nápravy, ako riešenia pri mimoriadne závažnom narušení ochrany. Zvážať by sa mala aj možnosť, aby zamestnávateľské a stavovské organizácie a odborové zväzy mohli zastupovať jednotlivcov a podávať žaloby na súd.

4. Rozšírenie rozmeru vnútorného trhu

4.1 Zvýšenie právnej istoty a zabezpečenie rovnakých podmienok pre kontrolórov údajov

Ochrana údajov v EÚ má výrazný rozmer vnútornému trhu. Preskúmajú sa prostriedky na dosiahnutie lepšej harmonizácie predpisov o ochrane údajov na úrovni EÚ.

4.1.1 EHSV je znepokojený tým, že priestor na rozhodovanie, ktorý členským štátom poskytuje smernica 95/46, spôsobuje problémy s implementáciou. Prijatie nariadenia mohlo v tomto kontexte priniesť viac istoty. Harmonizovať by sa mal súbor noriem, ktoré budú dostatočné na to, aby vyhověli požiadavkám smernice.

4.1.2 V oznámení nie je žiaden odkaz na zamestnancov a prístup ich k osobným údajom, ktoré má zamestnávateľ. Pre zamestnancov nadnárodných podnikov, ktoré môžu centrálné uschovávať záznamy v EÚ alebo dokonca aj mimo nej, je veľmi dôležité, aby bolo do novej legislatívy začlenené jasne definované právo na prístup.

4.2 Zníženie administratívneho zaťaženia pre kontrolórov

Preskúmajú sa rôzne možnosti zjednodušenia a harmonizácie súčasného systému oznamovania vrátane možného vypracovania jednotného registračného formulára pre celú EÚ. Oznámenia by sa mohli uverejňovať na internete.

4.2.1 EHSV dôrazne podporí tieto iniciatívy.

4.3 Ozrejmienie pravidiel týkajúcich sa uplatniteľných právnych predpisov a zodpovednosti členských štátov

Pre kontrolórov údajov a dozorné orgány na ochranu údajov nie je vždy jasné, ktorý členský štát je zodpovedný a ktoré

právne predpisy sa uplatňujú pri zapojení viacerých členských štátov. Globalizácia a technologický vývoj tento problém zhoršujú. Preskúma sa revízia a ozrejmienie existujúcich ustanovení týkajúcich sa uplatniteľných právnych predpisov s cieľom zvýšiť právnu istotu a vyjasniť zodpovednosť členských štátov.

4.3.1 Pokiaľ ide o občanov EÚ, malo by sa na území Európskej únie uplatňovať právo členského štátu kontrolóra údajov, bez ohľadu na to, kde sú údaje uložené. Pri účastníkoch dátovej výmeny, ktorí sú hodní ochrany, teda predovšetkým pri zamestnancoch a spotrebiteľoch v EÚ, majú platiť právne predpisy o ochrane údajov, ktoré obsahovo a z hľadiska konania zodpovedajú miestu obvyklého pobytu zamestnanca resp. spotrebiteľa.

4.4 Zvýšenie zodpovednosti kontrolórov údajov

Komisia preskúma možnosti, ako zabezpečiť, aby kontrolóri údajov zaviedli efektívne politiky a mechanizmy na zaistenie dodržiavania predpisov o ochrane údajov. Preskúma sa zavedenie povinného vymenovania nezávislého úradníka pre ochranu údajov a harmonizácia pravidiel ich vymenovania s cieľom zaviesť povinnosť vykonávať posudzovanie vplyvu na osobné údaje. Komisia bude ďalej podporovať využívanie technológií na zvyšovanie súkromia a možnosti konkrétneho vykonávania koncepcie „ochrany súkromia už v štádiu návrhu príslušných technológií“.

4.4.1 Technológie na zvyšovanie súkromia a ochrana súkromia už v štádiu návrhu príslušných technológií môžu odňať právomoci kontrolórom údajov, ktorí by sa v opačnom prípade mohli dostať do konfliktu s obchodnými prioritami svojej organizácie. EHSV vyzýva Komisiu, aby začala ďalej skúmať a vyvíjať tieto nástroje, pretože môžu zvýšiť ochranu údajov a odstrániť konflikt záujmov. V ideálnom prípade by mohli byť tieto nástroje povinné.

4.4.2 Aby sa zabránilo pochybnostiam, kontrolóri údajov by mali byť zodpovední za všetky aspekty spracovania údajov, ktoré spadajú do ich pôsobnosti. Povinnosti týkajúce sa ochrany súkromia by mali byť v plnom rozsahu uvedené v zmluvách, pokiaľ sú do spracovania zapojení subdodávateľia a/alebo prevádzky v iných krajinách.

4.4.3 EHSV sa nazdáva, že každý členský štát by mal vytvoriť profesionálny orgán, ktorý by bol zodpovedný za odbornú kvalifikáciu a certifikáciu úradníkov pre ochranu údajov.

4.4.4 Implementácia ustanovení z tejto kapitoly by mala byť v súlade s cieľom znižovania administratívnej záťaže kontrolórov údajov, ktorý je uvedený v bode 4.2.

4.5 Podporovanie samoregulačných iniciatív a preskúmanie certifikačných schém EÚ

Komisia preskúma prostriedky, ako ďalej podporovať samoregulačné iniciatívy, ako je kódex správania, a preskúma uskutočniteľnosť certifikačných systémov EÚ.

4.5.1 Pozri bod 3.7.1 vyššie: presadzovanie a náprava sú hlavným záujmom EHSV. Tieto návrhy sú lákavé, pretože môžu pomôcť odstrániť obrovskú záťaž, ktorá podnikom vyplýva z právnej úpravy. Každý členský štát by mal finančne prispievať na vytvorenie prehľadu alebo príručky osvedčených postupov.

5. Revízia predpisov o ochrane údajov v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach

Nástrojom EÚ na ochranu osobných údajov v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach je rámcové rozhodnutie 2008/977/SVV. Má mnoho nedostatkov, ktoré môžu ovplyvniť možnosti jednotlivcov uplatňovať svoje práva na ochranu údajov v oblastiach, ako je zistenie, ktoré z osobných údajov sa spracovávajú a vymieňajú, kým a na aké účely, a ako si uplatňovať svoje práva, napríklad právo na prístup k svojim údajom.

Zváži sa rozsah uplatňovania všeobecných predpisov o ochrane údajov na oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach, zavedenie nových ustanovení v oblastiach, ako je spracovávanie genetických údajov, začatie konzultácie o revízii dozorných systémov v tejto oblasti a posúdi sa potreba zosúladiť v dlhodobom časovom horizonte nový všeobecný právny rámec ochrany údajov.

5.1 EHSV uznáva, že medzištátna policajná spolupráca je citlivá otázka, domnieva sa však, že je nevyhnutné, aby sa základným právam, vrátane ochrany osobných údajov, vždy venovala maximálna pozornosť. EHSV vyjadruje znepokojenie nad tým, že záujem bezpečnosti, aj keď neopodstatnený, často spôsobuje potlačanie základných práv. Jednotlivci musia byť lepšie informovaní o metódach, ktorými orgány zbierajú osobné údaje z faktúr za telefón, bankových účtov, kontrol na letiskách atď., a na aké účely ich použijú.

6. Globálny rozmer ochrany údajov

6.1 Ozrejenie a zjednodušenie predpisov pri medzinárodnom prenose údajov

Komisia má v úmysle preskúmať, ako:

— zlepšiť a zjednotiť súčasné postupy pri medzinárodnom prenose údajov vrátane právne záväzných nástrojov a „Záväzných firemných pravidiel“, aby sa zaistil jednotnejší a koherentnejší vzťah EÚ voči tretím krajinám a medzinárodným organizáciám,

— viac konkretizovať kritériá a požiadavky hodnotenia úrovne ochrany údajov v tretích krajinách alebo medzinárodných organizáciách,

— vymedziť ústredné prvky EÚ pri ochrane údajov, ktorý by sa mohli uplatňovať pri všetkých druhoch medzinárodných dohôd.

6.1.1 EHSV podporuje tieto hodnotné iniciatívy a dúfa, že Komisii sa podarí dosiahnuť širokú medzinárodnú dohodu, bez ktorej by boli tieto návrhy neúčinné.

6.2 Podpora univerzálnych zásad

Európska únia musí zostať hybnou silou rozvoja a podpory medzinárodných právnych a technických noriem ochrany osobných údajov. S týmto cieľom bude Komisia vyvíjať činnosť v oblasti medzinárodných noriem a spoluprácu s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami, ako je OECD.

6.2.1 Aj v tomto prípade vyjadruje EHSV svoju podporu. Vzhľadom na globálny charakter internetu je dôležité, aby boli pravidlá a usmernenia vzájomne kompatibilné na všetkých kontinentoch. Ochrana osobných údajov musí byť cezhraničná. Výbor poukazuje na to, že už existujú usmernenia OECD, ako aj dohovor Rady Európy č. 108. Tento dohovor práve prechádza revíziou. Komisia by mala zabezpečiť, aby bol dohovor kompatibilný s novou smernicou.

7. Silnejší inštitucionálny rámec na efektívnejšie presadzovanie predpisov o ochrane údajov

Komisia preskúma:

— ako posilniť, ozrejmiť a zosúladiť postavenie a právomoci štátnych orgánov na ochranu údajov,

— spôsoby, ako zlepšiť spoluprácu a koordináciu orgánov na ochranu údajov,

— ako zaistiť konzistentnejšie uplatňovanie predpisov EÚ o ochrane údajov na celom vnútornom trhu. Opatrenia by mohli zahŕňať:

— posilnenie úlohy štátnych dozorných úradníkov pre ochranu údajov,

— lepšiu koordináciu ich práce prostredníctvom pracovnej skupiny zriadenej podľa článku 29,

— vytvorenie mechanizmu na zaistenie konzistentnosti pod záštitou Európskej komisie.

7.1 Vzhľadom na obavy EHSV týkajúce sa presadzovania a nápravy sú tieto návrhy pre výbor veľmi dôležité. EHSV schvaľuje vyjadrenia „posilniť, ozrejmiť a zosúladiť“ a „spolupráca a koordinácia“ a podporuje všeobecné zameranie Komisie na zaistenie konzistentnejšieho uplatňovania predpisov EÚ o ochrane údajov vo všetkých členských štátoch. Obáva sa, že všetkých 12 nových členských štátov ešte pravdepodobne neukončilo úplnú a účinnú implementáciu smernice 95/46/ES.

7.2 EHSV zastáva názor, že orgány jednotlivých krajín na ochranu údajov sú vo všeobecnosti bezmocné a preťažené

a že je potrebné posilniť ich nezávislosť. Akákoľvek nová smernica by mala požadovať, aby mali národné orgány postavenie, právomoc a zdroje na plnenie svojej úlohy. Ich úlohy a zdroje by mali byť vymedzené v rámci celej EÚ. Zvážiť by sa malo vymenovanie dozorného úradníka pre ochranu údajov s pôsobnosťou pre celú EÚ.

7.3 Na základe svojho doterajšieho príspevku k ochrane jednotlivcov z hľadiska spracovávania osobných údajov sa EHSV domnieva, že pracovná skupina zriadená podľa článku 29 zohráva aj naďalej dôležitú úlohu.

V Bruseli 16. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce časti znenia stanoviska odbornej sekcie boli zamietnuté v dôsledku pozmeňovacích návrhov prijatých v pléne, aj keď najmenej štvrtina odovzdaných hlasov bola za zachovanie znenia navrhnutého sekciou.

Bod 1.6

Pokiaľ ide o občanov a zamestnancov EÚ, malo by sa na území Európskej únie uplatňovať právo členského štátu kontrolóra údajov, bez ohľadu na to, kde sú údaje uložené.

Bod 4.3.1

Pokiaľ ide o občanov a zamestnancov EÚ, malo by sa na území Európskej únie uplatňovať právo členského štátu kontrolóra údajov, bez ohľadu na to, kde sú údaje uložené.

Výsledok hlasovania:

86 hlasov za zmenu a doplnenie týchto bodov

72 hlasov proti

19 sa zdržali hlasovania

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov ‚Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť““

[KOM(2010) 758 v konečnom znení]

(2011/C 248/22)

Spravodajkyňa: **Maureen O'NEILL**

Európska komisia sa 16. decembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov ‚Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť“

KOM(2010) 758 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. mája 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 147 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Stanovisko EHSV na tému „Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu“ súvisí so stratégiou Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. V stanovisku sa zdôrazňuje nový holistický prístup, ktorý ho úzko spája s inými hlavnými iniciatívami a piatimi prvoradými cieľmi EÚ. Zdôrazňuje aj potrebu konzistentnosti medzi opatreniami na úrovni EÚ a jednotlivých štátov a tiež zapojenie mimovládnych subjektov a ich kľúčovú úlohu⁽¹⁾.

1. Odporúčania

EHSV vyslovuje nasledujúce odporúčania:

- Keďže chudoba predstavuje porušovanie ľudských práv, za jej odstránenie musia niesť spoločnú zodpovednosť vlády, sociálni partneri a občianska spoločnosť;
- V stratégii Európa 2020 musí byť politická súdržnosť medzi hospodárskymi, finančnými a sociálnymi opatreniami a opatreniami týkajúcimi sa zamestnanosti a všetky z nich by mali prispievať k sociálnej súdržnosti;
- Úsporné opatrenia by nemali zvyšovať riziko chudoby. Je potrebné uskutočniť efektívne hodnotenie sociálnych vplyvov a diskutovať o ňom;
- Stratégia aktívneho začleňovania by sa mala uplatňovať ako integrovaný prístup, aby sa zabezpečila primeraná podpora príjmov, inkluzívny trh práce a dostupnosť kvalitnej práce a služieb;
- Väčší dôraz by sa mal klásť na odstraňovanie nerovností a presadzovanie základných ľudských práv, vrátane spravodlivejšieho rozdelenia príjmov a uplatňovania horizontálnych sociálnych doložiek stanovených v Lisabonskej zmluve;
- Viac by sa malo zdôrazňovať investovanie do ľudského kapitálu prostredníctvom celoživotného učenia v rámci vzdelávania a odbornej prípravy, vrátane zvyšovania kvalifikačných predpokladov, ktoré zodpovedajú potrebám trhu práce i mimo neho;
- Zapojenie subjektov občianskej spoločnosti do platformy, vrátane ľudí žijúcich v chudobe, mimovládnych organizácií a sociálnych partnerov, by sa malo zvýšiť prostredníctvom štruktúrovaného dialógu na úrovni EÚ a na štátnej úrovni a podporovať zodpovedajúcim financovaním EÚ; EHSV by mal v tomto dialógu a na výročnej konferencii zohrávať aktívnu a kooperatívnu úlohu;
- Je potrebné zvýšiť finančné prostriedky EÚ, najmä štruktúrnych fondov, určené na znižovanie chudoby a klásť dôraz na zjednodušenie postupov, zvyšovanie transparentnosti a sledovanie efektívnej realizácie;
- Otvorená metóda koordinácie v sociálnej oblasti sa musí posilniť, čo zahŕňa rozvoj národných stratégií sociálnej ochrany a sociálneho začlenenía a akčných plánov na národnej a miestnej úrovni. Je potrebné objasniť jej väzbu na hlavnú iniciatívu proti chudobe.

⁽¹⁾ Veta bola pridaná na základe odporúčania Riadiaceho výboru pre stratégiu Európa 2020 v EHSV.

2. Súvislosti

„Ľudia žijú v chudobe vtedy, ak ich príjem a prostriedky sú natoľko nedostačujúce, že im znemožňujú mať takú životnú úroveň, ktorá je v spoločnosti, v ktorej žijú, považovaná za prijateľnú. Kvôli svojej chudobe môžu byť vystavení viacnásobnému znevýhodneniu – nezamestnanosti, nízkemu príjmu, bývaniu v zlých podmienkach, nedostatočnej zdravotnej starostlivosti a prekážkam v oblasti celoživotného vzdelávania, kultúry, športu a rekreácie. Často sú odsunutí na okraj spoločnosti a vylúčení z účasti na činnostiach (ekonomických, sociálnych a kultúrnych), ktoré sú pre ostatných ľudí bežné, a ich prístup k základným právam môže byť obmedzený.“⁽²⁾

2.1 Viac ako 80 miliónov ľudí v Európskej únii žije pod hranicou chudoby⁽³⁾, z nich viac než 50 % tvoria ženy a 20 miliónov z nich sú deti. Štatistické údaje o materiálnej chudobe sú síce dôležité, avšak existencia nemateriálnej chudoby, ako napr. negramotnosť, musí byť tiež uznaná. Súčasná hospodárska kríza najtvrdšie zasiahla najzraniteľnejších a najviac znevýhodnených členov našej spoločnosti.

2.2 Európska komisia zaradila zníženie chudoby do centra svojho programu týkajúceho sa hospodárstva, zamestnanosti a sociálnych vecí – do stratégie Európa 2020⁽⁴⁾. Najvyšší predstavitelia štátov a vlád dosiahli politickú dohodu so spoločným cieľom ochrániť v nasledujúcom desaťročí najmenej 20 miliónov ľudí pred chudobou a sociálnym vylúčením. Hlavná iniciatíva platformy na boj proti sociálnemu vylúčeniu tvorí pevnú súčasť stratégie, spolu s usmernením č. 10, ktoré podporí prínos členských štátov k boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu v rámci ich národných reformných programov.

2.3 Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu poukázal na zložitú a mnohorozmernú aspekty boja proti chudobe a na naliehavú potrebu pôsobiť proti nej bez ohľadu na hospodársku krízu a úsporné opatrenia.

2.4 Mladí ľudia, migranti a osoby s nízkou kvalifikáciou čelia zvyšujúcej sa nezamestnanosti. Tzv. „chudobní pracujúci“, ktorí si nedokážu zarobiť dostatok peňazí na pokrytie svojich každodenných životných potrieb, ako aj starší ľudia a rodiny s obmedzeným príjmom čelia materiálnej deprivácii, ktorá postihuje 8 % Európanov a v niektorých členských štátoch až 30 % obyvateľov⁽⁵⁾.

(2) Spoločná správa Európskej komisie a Európskej rady o sociálnom začlenení, marec 2004.

(3) Medzná hodnota ohrozenia chudoby je nastavená na 60 % celoštátnej strednej hodnoty pravidelného disponibilného príjmu po sociálnych transferoch stanovených každým členským štátom.

(4) Aktualizácia (z roku 2010) spoločného posúdenia Výboru pre sociálnu ochranu a Európskej komisie týkajúce sa sociálneho vplyvu hospodárskej krízy a politických reakcií (november 2010). KOM(2010) 2020 v konečnom znení - „EURÓPA 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“.

(5) O materiálnej deprivácii sa hovorí vtedy, keď sa ľudia nachádzajú v aspoň štyroch z deviatich situácií deprivácie. Vtedy si nemôžu dovoliť zaplatiť nájom alebo účty za služby spojené s bývaním, mať v dome primerané teplo, čeliť nečakaným výdavkom, jesť každý druhý deň rybu, mäso alebo rovnocennú proteínovú stravu, mať raz do roka týždeň dovolenky mimo domova, auto, práčku, farebný televízor alebo telefón.

2.5 Európska rada sa dohodla, že prvoradý cieľ znižovania chudoby v zmysle stratégie Európa 2020 by sa mal zakladať na **troch** ukazovateľoch: miere rizika chudoby, vážnej materiálnej deprivácii a percente ľudí žijúcich v domácnostiach, ktorých členovia sú bez práce. Ciele znižovania chudoby by sa mali spájať s miestnymi a regionálnymi prioritami.

3. Platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

3.1 Navrhovaná platforma je jednou zo siedmich hlavných iniciatív stratégie Európa 2020, ktorá má tri priority zamerané na zabezpečenie vysokej miery zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti:

— inteligentný rast,

— udržateľný rast,

— inkluzívny rast.

3.2 Cieľom platformy je dosiahnuť, aby sa členské štáty, inštitúcie EÚ a kľúčové zainteresované strany spoločne zaviazali bojovať proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu tým, že si stanovia „dynamický rámec činností“ zameraných na sociálnu a územnú súdržnosť, aby sa zabezpečilo, že zamestnanosť, rast a sociálne začlenenie budú v Európskej únii rovnomernejšie rozložené.

3.3 V snahe dosiahnuť tento cieľ Komisia identifikovala tieto oblasti činností:

— plnenie činností v rámci celého spektra politík,

— výraznejšie a efektívnejšie využívanie fondov EÚ na podporu sociálneho začlenenia,

— podpora sociálnych inovácií podložených dôkazmi,

— práca vo forme partnerstiev a využívanie potenciálu sociálneho hospodárstva,

— zlepšenie koordinácie politík jednotlivých členských štátov.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Chudoba je v Európe 21. storočia neprípustná a predstavuje porušovanie ľudských práv. EHSV víta záväzok znížiť chudobu a cieľ vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z chudoby⁽⁶⁾, takisto víta vytvorenie platformy a opatrenia na znižovanie chudoby, z ktorých mnohé sú vyjadrené v predchádzajúcich stanoviskách EHSV. Požaduje však konkrétne opatrenia na riešenie príčin a dôsledkov chudoby a na uplatňovanie ľudských práv.

(6) Pozri vyhlásenie EHSV adresované Európskej rade zo 17. júna 2010.

4.2 Medzi hospodárskou, finančnou a sociálnou politikou na úrovni EÚ a reálnou situáciou v členských štátoch je nedostatková súvislosť. EHSV zdôrazňuje dôležitosť koherentného a integrovaného prístupu a obáva sa, aby opatrenia EÚ zamerané na riadenia hospodárstva, rast a zamestnanosť nezvyšovali riziko vzniku chudoby. EHSV žiada účinné posúdenie sociálneho dosahu týchto opatrení, ktoré musia byť predmetom širokej diskusie.

4.3 EHSV sa pri príprave stanoviska zaoberal aj ďalšími dôsledkami chudoby: chudoba podporuje ekonomickú a sociálnu migráciu, pričom na úrovni jednotlivých členských štátov znižuje mieru návratnosti investícií do ľudských zdrojov. Chudobní, ktorí nemajú možnosť brániť svoje záujmy, sa môžu ocitnúť v ešte nevýhodnejšej situácii, ak sa pri príprave štátnych reforiem v oblasti hospodárstva, daní, sociálnej sféry, zdravotnej starostlivosti a vzdelávania zameraných na znižovanie verejných výdavkov nebude brať ohľad na ich ochranu. Zvyšovanie počtu osôb, ktoré sa ocitli pod prahom chudoby, by mohlo ešte umocniť požiadavku znovu prerozdeliť verejné financie.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Sociálna ochrana

5.1.1 EHSV oceňuje význam opatrení na zvyšovanie zamestnanosti a vytváranie pracovných miest, zdôrazňuje však, že je veľmi dôležité, aby sa zvýšila sociálna ochrana, neznižovalo sociálne zabezpečenie a nevytváral tlak na znižovanie miezd, čo neúmerne postihuje najchudobnejších.

5.1.2 Systémy sociálnej ochrany znižujú riziko chudoby o tretinu⁽⁷⁾ a sú životne dôležité pre zaručovanie ľudských práv. Fungujú ako automatické ekonomické stabilizátory, ktoré zmierňujú chudobu a podporujú hospodársku a sociálnu súdržnosť. Sú nevyhnutné na to, aby sa verejná mienka priklonila na stranu európskeho projektu⁽⁸⁾.

5.1.3 EHSV podporuje Komisiu v jej zámere zabezpečiť udržateľnosť systémov sociálneho zabezpečenia a dôchodkových systémov členských štátov s cieľom zaručiť primeraný príjem počas celého života, a to aj v starobe⁽⁹⁾.

5.2 Stratégie aktívneho začleňovania

5.2.1 Na integrovanú **stratégiu aktívneho začleňovania**, ktorá zahŕňa tri piliere – **inkluzívny trh práce, prístup ku kvalitným službám a primeranú podporu príjmov**⁽¹⁰⁾, sa musí klásť trvalý a koordinovaný dôraz, aby sa odstránili prekážky, s ktorými sa stretávajú ľudia žijúci v chudobe.

(7) Správa Výboru pre sociálnu ochranu o sociálnom posúdení stratégie Európa 2020 (február 2011).

(8) Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 26.

(9) Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 38.

(10) Odporúčanie Komisie o aktívnom začleňovaní ľudí vylúčených z trhu práce (2008.867/EC).

5.2.2 EHSV schvaľuje, že v boji proti chudobe sa kladie veľký dôraz na predchádzanie chudobe a jej odstránenie prostredníctvom udržateľného rastu. Kvalitné pracovné miesta a moderné, efektívne systémy sociálnej ochrany v spojení s odstraňovaním rozdielov v odmeňovaní, blahobyte a prístupe k službám sú nevyhnutné. Komisia vo svojej výročnej správe o pokroku za rok 2011 zdôraznila skutočnosť, že „udržateľný rast nemôže byť dosiahnuteľný, pokiaľ sa prospech z neho nebude šíriť do celej spoločnosti“ a že cieľom je „zaisťovanie zlučiteľnosti rastu a sociálnej súdržnosti“⁽¹¹⁾.

5.2.3 I keď je mimoriadne dôležité stanoviť politiku na úrovni EÚ, úloha členských štátov a najmä regionálnych a miestnych orgánov musí byť posilnená, aby sa zabezpečilo, že dôjde k zmene. EHSV by chcel v tejto oblasti spolupracovať s Výborom regiónov.

5.2.4 EHSV zdôrazňuje dôležitú úlohu, ktorú by tak sociálni partneri, ako aj organizácie sociálneho hospodárstva, vrátane družstiev, mali zohrávať v rozvoji inkluzívneho trhu práce a pri podpore spravodlivejšieho rozdeľovania príjmov, ako zásadných príspevkov k uplatňovaniu stratégie Európa 2020.

5.2.5 EHSV žiada, aby sa väčší dôraz kládol na vytváranie kvalitných trvalých pracovných miest a na opatrenia na boj proti chudobe pracujúcich, ktoré sa týkajú miezd umožňujúcich dôstojný život, dobrých pracovných podmienok a minimalizácie rizika chudoby pri prechode od sociálnej podpory k práci.

5.2.6 Ako súčasť stratégie aktívneho začleňovania EÚ je na vytvorenie inkluzívneho trhu práce⁽¹²⁾ potrebné prijať konkrétne opatrenia, aby sa prekonalí prekážky v prístupe na trh pre určité skupiny, napr. pre mladých a starších ľudí, etnické menšiny vrátane Rómov, migrantov, žien, osamelých rodičov a osôb so zdravotným postihnutím⁽¹³⁾.

5.2.7 EHSV zdôrazňuje význam legálnej práce pre všetkých a je znepokojený dosahom, aký má nelegálna práca, daňové úniky a vyhýbanie sa daňovej povinnosti na udržateľné financovanie systémov sociálnej ochrany a na zamestnanosť a sociálne práva. Na úrovni EÚ sú potrebné tak integrované opatrenia, ako aj zmes sankcií, účinných kontrol a poskytovania podnetov na legálnu prácu.

5.2.8 EHSV požaduje podrobný plán uskutočňovania stratégie aktívneho začleňovania na miestnej úrovni. Podporuje výzvu Európskeho parlamentu adresovanú Komisii, aby preskúmala dosah legislatívneho návrhu na zavedenie primeraného minimálneho príjmu vo výške aspoň 60 % priemerného príjmu v každom členskom štáte.

(11) Pozri: „Správa o pokroku stratégie Európa 2020“ (Príloha 1 „Ročný prieskum rastu“, KOM(2011) 11 – A1/2, bod 2.5.

(12) ETUC/Business Europe et al: Rámcová dohoda o inkluzívnych trhoch práce (marec 2010).

(13) Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 66.

5.2.9 EHSV vyzýva na zber porovnateľných údajov a zdokonalených ukazovateľov, ktoré by odrážali sociálne a hospodárske výhody odstránenia chudoby, ako aj náklady vyplývajúce z nečinnosti.

5.3 Zapojenie zainteresovaných strán

5.3.1 EHSV považuje zapojenie príslušných zainteresovaných strán do pravidelného štruktúrovaného dialógu na úrovni EÚ a jednotlivých štátov za nevyhnutné pri hľadaní účinných riešení a monitorovaní uskutočňovania programu platformy.

5.3.2 EHSV víta návrh Komisie spolupracovať s inštitúciami EÚ, ľuďmi žijúcimi v chudobe, mimovládnyimi organizáciami, organizáciami sociálneho hospodárstva, sociálnymi partnermi a ďalšími aktérmi občianskej spoločnosti na výročnej konferencii s cieľom posúdiť dosiahnutý pokrok v rámci spomenutého štruktúrovaného dialógu na úrovni EÚ a jednotlivých štátov. Musí sem patriť aj posúdenie sociálneho vplyvu ročného prieskumu rastu a dosiahnutého pokroku.

5.3.3 EHSV by uvítal posilnenie úlohy, ktorú by Európsky parlament mohol hrať pri zabezpečovaní uskutočňovania programu platformy v členských štátoch. Je to v súlade s návrhmi občianskeho fóra AGORA Európskeho parlamentu.

5.3.4 EHSV jednoznačne podporuje návrh nezáväzných usmernení k zapojeniu zainteresovaných strán na úrovni EÚ a do národných programov reforiem prednesený v hlavnej platforme.

5.3.5 EHSV by mal byť aktívnym partnerom pri plnení cieľov platformy a hrať kľúčovú úlohu pri zlučovaní záujmov sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti. Môže sem patriť:

- organizovanie ročnej verejnej diskusie o pokroku v dosahovaní cieľa týkajúceho sa chudoby,
- príspevok k priebežnému hodnoteniu naplánovanému na rok 2014 v rámci stratégie Európa 2020,
- príspevok k výročnej konferencii,
- účasť na pravidelnom dialógu s ostatnými zainteresovanými stranami, vrátane Výboru regiónov a národných hospodárskych a sociálnych rád, a vypracovanie stanovísk ku kľúčovým prioritám.

5.4 Riešenie nerovností

5.4.1 EHSV víta, že pri práci v platforme sa kladie dôraz na nediskrimináciu, rovnosť a integráciu s cieľom zabezpečiť začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím alebo problémami s duševným zdravím, mladých a starších ľudí, migrantov

a príslušníkov etnických menšín, vrátane Rómov, a na dosiahnutie rovnosti žien a mužov⁽¹⁴⁾. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné do článkov 5, 8, 9 a 10 Zmluvy o fungovaní Európskej únie zaradiť krížový odkaz na základné ľudské práva a konkrétne návrhy na uplatňovanie horizontálnych sociálnych doložiek.

5.4.2 EHSV podporuje skutočnosť, že boju proti problému bezdomovstva a vylúčenia v oblasti bývania, ako aj energetickej chudoby a finančného vylúčenia bola priznaná priorita. EHSV zdôrazňuje význam podpory cenovej dostupnosti kvalitných služieb, vrátane informačných technológií. Tieto aspekty je potrebné rozvíjať prostredníctvom národných stratégií sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia ako súčasť posilnenej otvorenej metódy koordinácie v sociálnej oblasti.

5.4.3 EHSV prízvukuje, že je potrebné investovať do ľudského kapitálu a zdôrazňuje význam vzdelávania a odbornej prípravy na získanie kvalifikácie pre zamestnanie, na osobný rozvoj a sociálne začlenenie. To by malo zahŕňať prvé roky života, školu, ďalšie vzdelávanie, odbornú prípravu a školenia ako súčasť záväzku celoživotného vzdelávania pre všetkých.

5.4.4 Správy OECD a Komisie upozorňujú na rastúce nerovnosti v rozdelení príjmov a bohatstva, ako aj na rozdiely v dostupnosti služieb, vrátane zdravotnej starostlivosti, v rámci členských štátov a medzi nimi. Okrem toho je chudoba jedným z kľúčových sociálnych determinantov zlého zdravotného stavu, a politika EÚ by mala preukázať morálnu zodpovednosť za záchranu životov. Presvedčivé dôkazy potvrdzujú, že spoločnosti založené na rovnosti takmer vždy lepšie prosperujú. Platforma si musí stanoviť ako prioritu rozvoj integrovaných stratégií a konkrétnych opatrení na odstránenie rozdielov s cieľom vytvoriť spravodlivejšiu spoločnosť⁽¹⁵⁾.

5.4.5 EHSV podporuje návrh Komisie vypracovať rozsiahle odporúčanie k téme chudoby detí, ktoré by malo prispieť k predchádzaniu a zmierňovaniu chudoby detí zabezpečením primeraného príjmu rodiny, investovaním do starostlivosti a vzdelávania najmä v prvých rokoch života a posilnením postavenia detí v súlade so základnými právami a Dohovorom OSN o právach dieťaťa. Je potrebné ho vypracovať spolu s koherentným prístupom k rodinnej politike. Sem treba zahrnúť sústavné monitorovanie, výmenu poznatkov, výskum a partnerské hodnotenie, ktoré pomôže dosiahnuť do roku 2020 ciele EÚ v oblasti chudoby⁽¹⁶⁾.

5.5 Využitie prostriedkov EÚ na napĺňanie cieľov týkajúcich sa sociálneho začlenenia a súdržnosti

5.5.1 EHSV jednoznačne víta návrhy na účinnejšie využívanie štrukturálnych fondov na znižovanie chudoby a podporu sociálnej súdržnosti, zdôrazňuje však, že je potrebné

⁽¹⁴⁾ Pozri odkaz EHSV určený zasadnutiu Európskej rady v júni 2010, v ktorom zdôrazňuje dôležitosť boja proti nerovnosti a diskriminácii.

⁽¹⁵⁾ OECD (2008): Rastúca nerovnosť: Rozdelenie príjmov a chudoba v krajinách OECD. Európska komisia, GR pre výskum 2010: Prečo sa sociálno-ekonomické nerovnosti zväčšujú: fakty a politické dokumenty v Európe EUR 24 471.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 34.

zvýšiť objem dostupných finančných prostriedkov predovšetkým pre znevýhodnené komunity. Je mimoriadne dôležité investovať do vytvárania kvalitných pracovných miest a do účinných postupov, ako zlepšiť dostupnosť týchto miest pre vylúčené skupiny, a to aj prostredníctvom sociálneho hospodárstva. Tieto prostriedky by mali tiež zlepšiť dostupnosť kvalitných služieb, vrátane bývania.

5.5.2 EHSV víta návrhy na zjednodušenie prístupu miestnych organizácií k štrukturálnym fondom, najmä prostredníctvom globálnych grantov, technickej pomoci a budovania kapacít, zdôrazňuje však, že je potrebné:

- znížiť byrokraciu, a to vďaka flexibilnejším postupom pri získavaní financovania,
- stanoviť minimálne európske normy na zlepšenie transparentnosti a účinnosti postupov, vrátane zjednodušeného informovania ⁽¹⁷⁾.

Komisia by mala poskytovať usmernenia, podporovať vzájomné učenie, sledovať realizáciu a najmä vyvodiť ponaučenie z využívania štrukturálnych fondov počas krízy.

5.5.3 EHSV navrhuje, aby sa programy EÚ, napr. PROGRESS, využívali na financovanie rozvoja národných platforiem, čím sa umožní účinné zapojenie zainteresovaných strán do európskej platformy a zlepší realizácia jej priorít.

5.6 Sociálne inovácie a reformy

5.6.1 EHSV víta uznanie úlohy sociálneho hospodárstva a mimovládnych organizácií pri uskutočňovaní stratégií boja proti chudobe, podpore vytvárania pracovných miest a rozvoji služieb, ktoré tvorivým spôsobom reagujú na potreby komunít.

Zdôrazňuje tiež spoločnú zodpovednosť všetkých aktérov, vrátane malých a stredných podnikov a podnikateľov, za spoluprácu pri hľadaní účinných riešení.

5.6.2 Dobrovoľná činnosť hrá dôležitú úlohu v rozvoji komunít, získavaní zručností, poskytovaní informálneho a neformálneho vzdelávania a posilňovaní postavenia jednotlivcov. EHSV veľmi podporuje prínosy dobrovoľnej činnosti, pokiaľ neohrozuje platené pracovné miesta alebo verejné služby.

5.6.3 EHSV víta zvýšenú podporu preukázaným sociálnym inováciám, zdôrazňuje však, že je dôležité zachovať existujúce osvedčené postupy a budovať na nich a žiada, aby sa pokračovalo vo financovaní.

5.7 Zlepšenej koordinácie politík

5.7.1 Národné reformné plány a stanovenie národných cieľov sú kľúčovými zložkami pri spustení stratégie Európa 2020 a uskutočňovaní opatrení na znižovanie chudoby. Je však nevyhnutné podoprieť tento proces otvorenou metódou koordinácie v sociálnej oblasti na základe integrovaných národných stratégií s cieľom vytvoriť pevnejší základ splnenia požadovaných sociálnych cieľov a ozrejmiť jeho spojitosť s Európskou platformou proti chudobe.

5.7.2 EHSV vo svojom stanovisku k otvorenej metóde koordinácie a sociálnej doložke uvítal horizontálnu sociálnu doložku, hodnotenie sociálneho vplyvu a posilnenie otvorenej metódy koordinácie v sociálnej oblasti ako nástroja na zabezpečenie integrovaného prístupu a uplatňovania hľadiska sociálnych cieľov. EHSV žiada, aby bol tento proces viac zviditeľnený a spriehľadnený a aby sa do neho zapojili kľúčové inštitúcie EÚ a zainteresované strany, a zdôrazňuje, že je dôležité vytvoriť stratégiu sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia na úrovni EÚ, ako aj na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 8.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o migrácii“

[KOM(2011) 248 v konečnom znení]

(2011/C 248/23)

Hlavný spravodajca: **pán PARIZA CASTAÑOS**

Európska komisia sa 4. mája 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o migrácii“

KOM(2011) 248 v konečnom znení.

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 14. júna 2011 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán PARIZA CASTAÑOS rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 109 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Európska rada plánuje na svojom júnovom zasadnutí prediskutovať niektoré aspekty spoločnej prisťahovaleckej politiky. Predseda Van Rompuy navrhol, aby sa pozornosť sústredila na:

- voľný pohyb osôb v rámci EÚ,
- pravidlá týkajúce sa azylu,
- rozvoj partnerstva s krajinami na juhu Stredozemia a kontrolu na vonkajších hraniciach.

1.2 Európska komisia zverejnila 4. mája Oznámenie o migrácii⁽¹⁾, ktoré je príspevkom určeným na spomínané zasadnutie Rady.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Prostredníctvom viacerých stanovísk (pozri prílohu) EHSV spolupracoval s ostatnými inštitúciami v záujme toho, aby EÚ disponovala spoločnou politikou a legislatívou v oblasti azylu a prisťahovalectva. Napriek dosiahnutému pokroku nie je situácia uspokojivá. Spoločná legislatíva týkajúca sa prijímania prisťahovalcov, ako aj osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, sa v Rade i Európskom parlamente prijíma veľmi ťažko.

2.2 Spoločnej prisťahovaleckej politike musí byť vlastný komplexný prístup zohľadňujúci rôzne aspekty, ako je napríklad demografická situácia a situácia na trhoch práce, rešpektovanie ľudských práv, rovnaké zaobchádzanie a nediskriminácia, právne predpisy týkajúce sa prijímania nových prisťahovalcov,

prijímanie a ochrana žiadateľov o azyl, boj proti zločineckým sieťam prevádzачov, spolupráca s tretími krajinami, európska solidarita, sociálna politika a integrácia.

2.3 Výbor s veľkým znepokojením sleduje udalosti, vyhlásenia a politické rozhodnutia z uplynulých mesiacov, pretože sa medzi nami šíri stará známa európska choroba – xenofóbia a vylučujúci nacionalizmus. Príslušníci menšín a prisťahovalci sú znevažovaní, urážaní a stávajú sa obeťami agresívnej a diskriminačnej politiky.

2.4 Xenofóbiu a populizmus začali už dávnejšie šíriť extrémistické politické skupiny, ktoré však boli v menšine. Avšak v súčasnosti sú tieto politiky súčasťou agendy a programov niekoľkých európskych vlád, ktoré využívajú politiky proti prisťahovalcom a menšinám ako volebnú zbraň. EHSV dúfa, že Európska rada na svojom júnovom zasadnutí zabráni tomu, aby bola európska agenda nainfikovaná xenofóbiou a populizmom.

2.5 Počas uplynulých týždňov sme zažili neprijateľné situácie; v Európe vznikla hlboká politická kríza vyvolaná miernym zvýšením prílivu prisťahovalcov v oblasti Stredozemného mora. Dávnejšie, keď k nám prichádzalo oveľa viac ľudí utekajúcich pred vojnou a biedou, sa Európa zachovala solidárne, zabezpečovala ochranu ľudských práv a posilňovala hodnoty európskej integrácie.

2.6 Vytvorenie schengenského priestoru je podľa výboru aj podľa väčšiny Európanov jedným z najväčších dosiahnutých úspechov európskej integrácie. Niektoré členské štáty však začínajú uplatňovať hraničné kontroly na vnútorných hraniciach EÚ, čo je v rozpore so zmluvou.

⁽¹⁾ KOM(2011) 248 v konečnom znení.

2.7 EHSV je znepokojený skutočnosťou, že malá migračná kríza vyvolaná osobami, ktoré potrebujú ochranu, dokáže spochybniť trvácnosť hodnôt niektorých vládnych predstaviteľov aj samotnej EÚ.

2.8 Výbor by chcel požiadať o umiernenie politických diskusií, opätovné nastolenie rovnováhy a obnovenie dodržiavania zásad demokracie a slobodnej, otvorenej spoločnosti. Vlády európskych štátov musia mať na pamäti, že integrácia prisťahovalcov je dvojsmerný proces, ktorý si vyžaduje záväzky aj zo strany spoločnosti v európskych hostiteľských krajinách, ktorá musí zaujať prointegračný postoj. Avšak spoločnosť, ktorá akceptuje, že jej politickí lídri používajú v predvolebných kampaniach a politických rozhodnutiach populizmus a xenofóbiu namierenú proti prisťahovalcom a menšinám, nemožno považovať za prointegračnú.

2.9 Európa potrebuje strednodobú aj dlhodobú víziu. Belgické predsedníctvo Rady EÚ požiadalo EHSV o vypracovanie prieskumného stanoviska⁽²⁾ o úlohe prisťahovalctva v rámci demografickej situácie v Európe. Závety boli jednoznačné: v najbližších rokoch sa musí zvýšiť mobilita pracovníkov v rámci EÚ, ako aj miera prisťahovalctva pracovníkov a ich rodín z tretích krajín. Tento scenár nás upozorňuje na nové výzvy v súvislosti s riadením väčšej rôznorodosti v podnikoch a mestách. Výbor vyzýva Komisiu, aby čo najskôr predložila nový európsky program pre integráciu, pričom by zohľadnila prácu Európskeho fóra pre integráciu.

2.10 Nedávne udalosti na juhu Stredozemia, ako aj diskusie a nezhody v rámci Únie sú príležitosťou na to, aby sme posilnili hodnoty a zásady EÚ a existujúce spoločné pravidlá a zabezpečili „viac Európy“ v európskych politikách týkajúcich sa hraníc, voľného pohybu, azylu a prisťahovalctva.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Voľný pohyb osôb – vnútorné hranice

3.1.1 EHSV sa domnieva, že voľný pohyb osôb je základnou zásadou a základným právom v procese európskej integrácie a jedným z hlavných pilierov, o ktoré sa opiera priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Výbor súhlasí s Komisiou, že je potrebné vypracovať jasnejší a trvácnejší systém správy schengenského priestoru, a to prostredníctvom európskeho systému nezávislého a objektívneho hodnotenia uplatňovania Kódexu schengenských hraníc členskými štátmi. Tento systém by mala riadiť a koordinovať Komisia a mala by na to využívať aj služby externých expertov.

3.1.2 Členské štáty musia rešpektovať svoje povinnosti uvedené v Kódexe schengenských hraníc pri opätovnom zavedení dočasných kontrol na vnútorných hraniciach vo výnimočných prípadoch, keď si zachovanie verejného poriadku vyžaduje

prijatie okamžitých opatrení, najmä povinnosť vopred informovať Komisiu, ako aj dodržiavanie procesných záruk (zdôvodnenie) podľa kódexu a tiež zásad proporcionality, solidarity a vzájomnej dôvery.

3.1.3 Výbor súhlasí s tým, aby sa na európskej úrovni zaviedol mechanizmus na koordinované znovuzavedenie kontrol na vnútorných hraniciach v „skutočne kritických situáciách“ alebo v prípade, keď budú vonkajšie hranice pod neočakávaným, silným migračným tlakom. Prerokovanie takéhoto mechanizmu v Rade by nemalo umožniť vládám opätovne rokovať o spoločných procesných zárukách stanovených v Kódexe schengenských hraníc a/alebo ich meniť (s cieľom ich obmedzenia).

3.1.4 EHSV podporuje návrh Európskeho parlamentu, aby Komisia vypracovala nový mechanizmus pre prípady porušenia (mechanizmus včasného zisťovania možného porušenia základných práv a slobôd v EÚ). Jeho hlavnou funkciou by bolo pozastaviť opatrenia prijaté členskými štátmi v rámci európskeho práva, ktoré porušujú základné práva a slobody osôb, pričom ich zákonnosť stanoví v zrýchlenom konaní Súdny dvor v Luxemburgu⁽³⁾.

3.2 Vonkajšie hranice

3.2.1 Európska únia potrebuje hodnovernú, účinnú a zákonnú politiku v oblasti vonkajších hraníc, ktorá by podliehala prísnej demokratickej kontrole a nezávislým hodnoteniam. Výbor žiada Radu a Európsky parlament, aby dospeli k dohode v súvislosti s návrhom Komisie z februára 2010 o posilnení nariadenia o agentúre Frontex.

3.2.2 EHSV sa domnieva, že členské štáty by mali poskytnúť agentúre Frontex viac operačných právomocí a väčšiu nezávislosť v rámci jej činnosti a zdrojov (technické vybavenie). Avšak realizácia spoločných operácií koordinovaných agentúrou (a ich dosah na základné práva a administratívne záruky stanovené v Kódexe schengenských hraníc) musí podliehať demokratickej kontrole zo strany Európskeho parlamentu a Agentúry EÚ pre základné práva (FRA). Súčasťou toho by malo byť aj priebežné hodnotenie, najmä pokiaľ ide o činnosť a dohody agentúry Frontex s tretími krajinami, efektívnosť spoločných operácií a kvalitu jej analýz rizika.

3.2.3 EHSV považuje za zásadné, aby agentúra Frontex plnila svoje povinnosti týkajúce sa prístupu k medzinárodnej ochrane, ako je napríklad zásada nevyhostenia, nezávislá kontrola dodržiavania základných práv a vypracovanie etického kódexu správania v prípade nútených návratov.

(2) Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 6 – 13.

(3) Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2010 o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii (2009) – účinné uplatňovanie po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy (2009/2161(INI)) – P7_TA(2010)0483, bod 39.

3.2.4 Výbor tiež súhlasí s budúcim rozvojom európskej služby pohraničnej stráže, ktorú by tvoril európsky zbor príslušníkov pohraničnej stráže, ktorý by v budúcnosti pôsobil ako centralizovaná európska správa. Jej hlavnou funkciou by bolo uplatňovanie spoločných pravidiel stanovených v Kódexe schengenských hraníc.

3.3 Pristáhovalectvo za prácou

3.3.1 EÚ musí dať politický impulz spoločnej politike týkajúcej sa legálneho pristáhovalectva a podporovať mobilitu a spravodlivé zaobchádzanie s občanmi tretích krajín prichádzajúcich do Európy za prácou. V rôznych členských štátoch, najmä v niektorých odvetviach a pracovných odboroch, musia podniky zamestnávať nových pracovníkov z radov pristáhalcov, pričom musia zohľadniť ich schopnosti a kvalifikáciu. EÚ musí prijať spoločný právny rámec na európskej úrovni v oblasti pristáhovalectva za prácou, ktorý by bol ucelený, komplexný, horizontálny a založený na dodržiavaní práv pracovníkov, rovnakom zaobchádzaní a zohľadňoval by potreby podnikov.

3.3.2 Výbor už vypracoval stanoviská k smernici o sezónnych pracovníkoch, vyslaných pracovníkoch, vysoko kvalifikovaných pracovníkoch a výskumných pracovníkoch. V záujme vyhnúť sa úniku mozgov musí EÚ v spolupráci s krajinami pôvodu zapojiť nové talenty, ktoré sú potrebné pre dynamickú, inovatívnu a konkurencieschopnú ekonomiku.

3.3.3 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné dosiahnuť dohodu medzi Radou a Európskym parlamentom o smernici týkajúcej sa spoločného súboru práv a jednotného povolenia⁽⁴⁾. Na úrovni EÚ sa musia odstrániť súčasné rozdiely v právach medzi jednotlivými kategóriami pracovníkov z tretích krajín. Pre súčasný spoločný právny rámec je charakteristický odvetvový prístup, ktorý podporuje nerovnaké a diskriminačné zaobchádzanie s jednotlivými kategóriami pracovníkov z radov pristáhalcov, pokiaľ ide o podmienky vstupu a pobytu a ich práva.

3.3.4 EHSV víta plán Komisie predstaviť spoločný kódex pre pristáhovalectvo v roku 2013. Kódex by mal posilniť legislatívu

prostredníctvom jednotného a transparentného súboru práv, záruk a povinností týkajúcich sa pristáhalcov. Kódex by sa mal opierať o zásadu rovnosti a spravodlivého zaobchádzania. EÚ by mala aktívnejšie podporovať transpozíciu medzinárodných a európskych dohôd a zmlúv zo strany členských štátov v rámci organizácií, ako je OSN, Rada Európy a MOP.

3.4 Dialóg a partnerstvá v oblasti mobility s tretími krajinami

3.4.1 EHSV podporuje hlavné myšlienky načrtnuté v oznámení Komisie „Dialóg o migrácii, mobilite a bezpečnosti s krajinami južného Stredozemia“⁽⁵⁾. EÚ musí naďalej rozvíjať globálny prístup k migrácii a prioritne uľahčovať využívanie legálnych ciest v oblasti migrácie a mobility.

3.4.2 EHSV víta iniciatívu zriadiť partnerstvo v oblasti mobility medzi EÚ a Tuniskom, Egyptom a Líbyou. Bolo by však potrebné vypracovať nezávislé štúdiu o účinnosti a vplyve existujúcich partnerstiev v oblasti mobility. EHSV podporuje návrh Komisie zabezpečiť, aby partnerstvá v oblasti mobility disponovali účinným hodnotiacim mechanizmom. Na druhej strane by sa partnerstvá v oblasti mobility, ktoré predstavujú spoločné politické vyhlásenia, ktoré nie sú pre zúčastnené štáty právne záväzné, mali zmeniť na medzinárodné zmluvy.

4. Medzinárodná ochrana

4.1 EHSV očakáva, že Rada a Európsky parlament schvália v roku 2012 spoločné právne predpisy, ktoré sú potrebné na vytvorenie spoločného azylového systému.

4.2 Okrem toho sa výbor domnieva, že treba zlepšiť solidaritu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o prijímanie osôb, ktoré prichádzajú do Európy a potrebujú medzinárodnú ochranu. Takisto navrhuje, že EÚ by mohla v súlade s návrhom Komisie ponúkať programy presídľovania.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ KOM(2007) 638 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ KOM(2011) 292 v konečnom znení.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o riadení nebezpečnosti nebezpečných látok vedúcej k vzniku veľkých havárií“

[KOM(2010) 781 v konečnom znení – 2010/0377 (COD)]

(2011/C 248/24)

Spravodajca: **David SEARS**

Dňa 24 januára 2011 sa Rada rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o riadení nebezpečnosti nebezpečných látok vedúcej k vzniku veľkých havárií“

KOM(2010) 781 v konečnom znení – 2010/0377 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala stanovisko 20. mája 2011. Spravodajcom bol pán SEARS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) prijal 146 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) vždy podporovala návrhy Komisie týkajúce sa právnych predpisov zameraných na zníženie výskytu a zmiernenie možných dôsledkov veľkých havárií. Keďže rozsah pôsobnosti týchto smerníc do značnej miery závisí od iných právnych predpisov EÚ, najmä pokiaľ ide o klasifikáciu a označovanie nebezpečných látok, EHSV súhlasí s tým, že je potrebná nová smernica reagujúca na zmeny vyplývajúce z nedávno prijatého globálne harmonizovaného systému (GHS) klasifikácie a označovania, ktorý vytvorila a navrhla OSN. V predošlom stanovisku ⁽¹⁾ sa uviedli a prediskutovali ťažkosti s tým spojené, ako aj zopár výhod, okrem uľahčenia svetového obchodu.

1.2 EHSV tiež úplne súhlasí s vyjadreným názorom Komisie a väčšiny zainteresovaných strán, že nie sú potrebné žiadne podstatné zmeny. Práve naopak, zmeny majú len minimálne, aby sa nestratili zo zreteľa hlavné ciele týchto dlhodobo zavedených, účinných a silne podporovaných právnych predpisov.

1.3 EHSV sa preto domnieva, že je potrebné kriticky posúdiť, v prípade potreby výrobok po výrobku, či sú zmeny v klasifikácii podstatné vzhľadom na pravdepodobnosť vzniku veľkých havárií. Ak nie sú, a/alebo ak sa by významne zvýšil počet zasiahnutých podnikov a malých a stredných podnikov s nižšou mierou rizika, je potrebné zabezpečiť, aby sa neznižil vplyv tohto návrhu. Platí to najmä pre odvetvie čistiacich prostriedkov, v ktorom nové klasifikácie vyplývajú len v malej miere z bežných skúseností s výrobkami pre domácnosť pri pravidelnom každodennom používaní. V týchto prípadoch by sa tiež mala starostlivo zvážiť prahová hodnota tonáže, najmä

ak je pravdepodobnosť vzniku požiaru alebo výbuchu malá a tovar je balený v menších množstvách určených na maloobchodný predaj.

1.4 Ak suroviny, medzi produkty a hotové výrobky podliehajú viacerým právnym predpisom a tie sa revidujú v rôznych termínoch, je potrebné venovať veľkú pozornosť prechodným obdobiam, aby sa zaistilo, že celkové náklady pre prevádzkovateľov a členské štáty budú minimálne a že sa predíde vzniku nejasností pre všetkých zúčastnených.

1.5 Keďže príslušné orgány zastávajú všeobecný názor, že najdôležitejšie podniky sú v týchto právnych predpisoch zahrnuté, je potrebné vynaložiť všetko úsilie na zlepšenie efektívnosti a účinnosti kontroly a následného hlásenia v týchto prevádzkach a prípadne aj ich príľahlých lokalitách. Netreba sa však spoliehať iba na vyšší počet informácií, ktoré zozbierajú členské štáty a následne ich predložia Komisii. EHSV konštatuje, že súčasná štruktúra systému nezodpovedá svojmu účelu a víta úsilie Komisie dohodnúť sa na zmenách s členskými štátmi, na čích otvorených a včasných informáciách závisí. Ostatné inštitúcie EÚ a poradné orgány EÚ by mali naďalej podrobne preskúmať všetky navrhované zmeny zoznamu príslušných výrobkov a podnikov ešte pred ich prijatím.

1.6 EHSV podporuje poskytovanie relevantných, zrozumiteľných a včasných informácií širokej verejnosti. Aj naďalej bude potrebné poskytovať informácie v tlačenej podobe, aj keď sa čoraz viac využívajú elektronické prostriedky vrátane sociálnych sietí, a to najmä na miestnej úrovni. Všetky organizácie zastupujúce občiansku spoločnosť v blízkosti závodu typu „Seveso“ (či inej výrobné alebo skladovacej prevádzky) zohrávajú svoju úlohu pri snahe o predchádzanie všetkým druhom havárií a reakcií na ne, vrátane núdzových situácií pri veľkých haváriách v zmysle definície v smernici o Seveso.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 204 z 9.8.2008.

1.7 Nové návrhy týkajúce sa „environmentálnej spravodlivosti“ sú relevantné iba vtedy, keď je možné preukázať „environmentálnu nespravodlivosť“, pokiaľ ide o nebezpečenstvo veľkých havárií. Pomerne nízky výskyt nehôd nahlásených podľa tejto smernice, najmä pokiaľ ide o podniky nižšieho radu, svedčí o tom, že k takýmto situáciám dochádza zriedka. Je potrebné zverejniť dostupné informácie všetkým zložkám organizovanej občianskej spoločnosti. EHSV sa preto domnieva, že túto požiadavku treba nahradiť modernejším a všeobecne prijatým prístupom k riadeniu informácií o bezpečnosti, ktorý sa opiera o fakty a nevyhnutnú analýzu vplyvu.

1.8 EHSV konštatuje, že čo sa týka uznania a ocenenia osvedčených postupov, EÚ zaostáva za Spojenými štátmi, najmä vzhľadom na procesnú a individuálnu bezpečnosť, a domnieva sa, že toto by prinieslo lepšie výsledky ako niektoré z navrhovaných opatrení.

1.9 EHSV preto podporuje tento návrh, ale navrhuje prehodnotenie počtu bodov s cieľom zabezpečiť, že sa dosiahnu zavedené dlhodobé ciele týchto právnych predpisov, ktoré majú znížiť výskyt a obmedziť dosah veľkých havárií.

2. Úvod

2.1 Smernica o nebezpečných látkach 67/548/EHS prijatá pred viac ako 40 rokmi svedčila o potrebe klasifikácie, označovania a balenia „látok“ – aspoň spočiatku konečného zoznamu prvkov a ich zlúčenín – definovaných ako „nebezpečné“ alebo „rizikové“, v rôznej miere ovplyvňujúce ľudské zdravie, bezpečnosť a životné prostredie. O viac ako 20 rokov neskôr už smernica o nebezpečných prípravkoch 88/379/EHS pokrývala aj „prípravky“ – širší a potenciálne nekonečný zoznam zmesí vytvorených z dvoch alebo viacerých látok v rôznom, ale určenom pomere.

2.2 Tieto dve smernice a mnohé ich ďalšie pozmeňujúce smernice a úpravy na základe technického pokroku poskytujú základ harmonizovaného systému ochrany pracovníkov, spotrebiteľov, výrobcov, obchodníkov, distribútorov a životného prostredia. Okrem toho zabezpečujú v celej EÚ jednotný trh pre príslušné produkty vrátane surovín, medziproduktov a odpadov a hotových výrobkov, ktoré sa uvádzajú na trh. Tieto smernice sú navyše navzájom prepojené so všetkými ostatnými právnymi predpismi EÚ zameranými na ochranu ľudského zdravia, bezpečnosti a životného prostredia. Akékoľvek zmeny v tomto základnom systéme budú pravdepodobne zložité a nákladné pre všetky zainteresované strany.

2.3 V posledných rokoch sa urobili dve takéto zmeny. V roku 2006 prijala Rada nariadenie (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH), spolu so sprievodnou smernicou 2006/121/ES, s cieľom ďalej pozmeniť smernicu 67/548/EHS a zosúladiť obidva tieto dôležité právne predpisy. V roku 2008 Rada

a Európsky parlament prijali nariadenie (ES) č. 1272/2008 a zaviedli nový globálne harmonizovaný systém (GHS) klasifikácie a označovania chemických látok, ktorý bol výsledkom dlhoročnej práce Organizácie Spojených národov. V mnohých prípadoch to viedlo k zmenám v názvoch, piktogramoch a štandardných spojeniach prisúdených rôznym rizikám a klasifikovaným „látkam“ a „zmesiam“. Skutočné riziká daného produktu alebo procesu pre pracovníkov, distribútorov, spotrebiteľov a širokú verejnosť zostali samozrejme rovnaké.

2.4 V tom čase sa uznalo, že nahradenie zaužívaného, funkčného a efektívneho systému iným by pravdepodobne prinieslo len veľmi malé výhody a určitú možnosť znížiť náklady v medzinárodnom obchode, ktoré by však boli prevážené neporovnateľne vyššími nákladmi na zmenu v regulácii a zabezpečenie jej dodržiavania v EÚ. Technické problémy vyplývajúce zo zavedenia nových klasifikácií a parametrov by boli tiež značné, čo by viedlo k zvýšeniu nákladov na prepracovanie alebo zmeny v rade produktov dostupných pre spotrebiteľov – a so značným rizikom vzniku zmätok v príslušných právnych predpisoch počas prechodných období a aj po ich skončení.

2.5 Tieto problémy sú už zrejmé v návrhu Komisie KOM(2010) 781 v konečnom znení, známom aj ako Seveso III, ktorý ich do určitej miery rieši. Navrhovaná smernica nahrádza existujúce právne predpisy týkajúce sa riadenia „nebezpečenstva veľkých havárií“, v ktorých zohrávajú úlohu „nebezpečné látky“ tak, ako sú definované v týchto právnych predpisoch.

2.6 Tieto právne predpisy sa zaviedli v roku 1982 v smernici 82/501/EHS po havárii v Sevese (ktorá viedla k rozsiahlemu uvoľneniu dioxínov) v roku 1976. Smernica bola upravená v nadväznosti na havárie v Bhopále (závažný únik metylizokyanátu) a v Bazileji (séria požiarov a únikov toxických látok). V roku 1996 ju nahradila smernica Rady 96/82/ES. Po veľkých haváriách v Toulouse (s dusičnanom amónnym), Baia Mare (únik kyanidu) a Enschede (výbuch v továrni na výrobu ohňostrojov) bola táto smernica pozmenená smernicou 2003/105/ES, ktorá stanovuje rad presne vymedzených procesných a oznamovacích povinností pre výrobcov a členské štáty.

2.7 Tento právny predpis by mal vo všeobecnosti mať silný a pozitívny vplyv na bezpečnosť a riadenie výrobných závodov, v ktorých sa používajú, vyrábajú alebo skladujú nebezpečné látky. Vztahuje sa na približne 10 000 výrobných podnikov, z ktorých asi 4 500 sa v súčasnosti zaraďuje do „vyššej úrovne“, t. j. vyžaduje sa od nich prísnejšie hlásenie a kontrola ako od 5 500 podnikov „nižšej úrovne“. Vykonávajú sa pravidelné kontroly. Zaviedli sa celoštátne a celoeurópske ohlasovacie systémy. Systém má veľkú podporu a oceňujú ho všetky zúčastnené strany. Ku katastrofám dochádza naďalej, avšak vďaka tejto legislatíve je ich snáď menej a majú menší dosah na ľudské zdravie a životné prostredie.

2.8 Podľa on-line štatistiky Komisie bolo počas 30-ročnej existencie smernice nahlásených 745 takýchto havárií. Ďalších 42 nehôd bolo nahlásených, ale ešte neboli pridané do verejne prístupnej databázy eMARS⁽²⁾. Hoci štatistiky nie sú ani úplné ani ľahko dostupné, predpokladá sa, že 80 % havárií nahlásili podniky patriace do „vyššej úrovne“, zvyšok pripadá na havárie podnikov určených ako „nižšia úroveň“. Z uvedených hlásení pripadá 35 na členské krajiny OECD, ktoré nie sú v EÚ a ohlásili ich dobrovoľne. Počet nehôd nahlásených za rok bol najvyšší v rokoch 1996 – 2003, odvtedy výrazne poklesol. Nie je jasné, či to môžeme pripísať skutočnému zlepšeniu bezpečnosti v závodoch alebo značnému omeškaniu pri analýze a ohlasovaní nehôd členskými štátmi a následných oneskorených súvisiacich s prekladmi.

2.9 Z týchto kontrol sú vylúčené vojenské zariadenia, havárie spôsobené ionizujúcim žiarením, ťažba minerálov a uhlíkov na mori, prevoz odpadu a skládky odpadu, ako aj látky uvedené v časti 3 prílohy 1 tejto smernice.

2.10 Bohužiaľ, rozsah týchto právnych predpisov, pokiaľ ide o akékoľvek nebezpečné látky v rozhodujúcej miere závisí od smernice týkajúcej sa klasifikácie, označovania a balenia látok. Či a do akej miery je konkrétna prevádzka povinná dodržiavať kontroly Seveso, závisí od klasifikácie a tonáže látok používaných, vyrábaných alebo uskladňovaných v tejto prevádzke. Kontroly sú navrhnuté tak, aby sa predišlo „veľkým haváriám“, alebo aby sa ich dosah minimalizoval. Za takého havárie sa pokladajú tie, ktoré zahŕňajú jednu alebo viac z nasledujúcich udalostí: jedno alebo viac úmrtí; zranenie a hospitalizácia 6 alebo viacerých osôb; škoda na majetku v závode alebo mimo neho; evakuácia väčšieho počtu personálu alebo okolia závodu alebo dlhodobé poškodenie okolitého prostredia. Skutočne „veľké havárie“ opísané v bode 2.6, ktoré viedli k zmenám v právnych predpisoch, boli všetky samozrejme rozsiahlejšie a nie sú typickým príkladom bežne ohlasovaných nehôd.

2.11 Zavedenie právnych predpisov GHS teraz vyžaduje zmeny, najmä v tých prílohách smernice, v ktorých sa určuje, či konkrétne triedy havárií a klasifikované „látky“ a „zmesi“ sú alebo nie sú zahrnuté, a to na základe revidovaných klasifikácií nebezpečnosti.

2.12 Vzhľadom na to, že ide o zmeny v definíciách, a nie v skutočných rizikách, a že Komisia nemá v úmysle podstatne zmeniť alebo rozšíriť rozsah pôsobnosti platných právnych predpisov, sa predpokladá, že skutočný prínos pre proces a bezpečnosť pracovníkov, spotrebiteľov alebo životného prostredia bude minimálny. Je preto potrebné kontrolovať náklady a ďalšie vplyvy na prevádzkovateľov a členské štáty, ako aj zabrániť akémukoľvek oslabeniu súčasného zamerania sa na nebezpečnosť veľkých havárií.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Základom návrhu novej smernice Komisie je článok 191 Zmluvy o fungovaní EÚ. Smernica je určená členským štátom a nadobudne účinnosť 20 dní po uverejnení v Úradnom vestníku EÚ. Smernica 96/82/ES bude zrušená s účinnosťou od 1. júna 2015. Konzultácie so zodpovednými stranami sa uskutočnili. Celkovo došlo k dohode, že nie sú potrebné žiadne zásadné zmeny okrem zosúladenia Prílohy 1 s nariadením (ES) č. 1272/2008.

3.2 Komisia sa však snaží objasniť a aktualizovať niektoré postupy a definície, ako aj zaviesť nové opatrenia, najmä s ohľadom na frekvenciu inšpekcií, obsah politiky jednotlivých prevádzkovateľov pre prevenciu veľkých havárií (MAPP), požiadavky na systém riadenia bezpečnosti (SMS), poskytovanie informácií verejnosti, právo na prístup k environmentálnej spravodlivosti, poskytovanie správ členskými štátmi Komisii, a aj s ohľadom na proces, ktorým sa dopĺňajú Prílohy prostredníctvom delegovaných aktov.

3.3 Komisia uznáva, že hlavné problémy spočívajú v zosúladení existujúcich kategórií „veľmi toxický“ a „toxický“ s novou kategóriou „akútna toxicita 1, 2 a 3“, teraz rozdelených podľa spôsobu expozície (orálne, dermálne a inhaláciou). K dispozícii budú nové a osobitné kategórie havárií spôsobených oxidujúcimi, výbušnými a horľavými látkami vrátane „horľavých aerosólov“. Osobitná zmienka sa bude týkať radu ďalších bežne používaných výrobkov vrátane dusičnanu amónneho a ťažkého vykurovacieho oleja, ktoré sa príležitostne používajú aj ako prekurzory výbušnín.

3.4 Súčasťou tohto návrhu je pracovný dokument útvarov Komisie a posúdenie vplyvu, dve externé posúdenia vplyvov vypracované spoločnosťou COWI A/S (Dánsko, medzinárodná konzultačná skupina) týkajúce sa možných riešení pre celkový návrh a prispôbenie Prílohy 1. Súčasťou návrhu je aj správa od spoločnosti JRC Technical Working Group (TWG) týkajúca sa klasifikačných kritérií na identifikáciu podnikov Seveso. Ďalšie informácie o návrhoch na reformu databázy eMARS boli k dispozícii na vyžiadanie.

3.5 Napriek tomu, že Komisia disponuje väčšími právomocami a povinnosťami, nemalo by to mať dosah na rozpočet Spoločenstva. Posúdenie vplyvov úplne nevyčísluje náklady a prínosy pre členské štáty alebo prevádzkovateľov – ale naznačuje, že by mali byť výrazne nižšie, ako keď sa tieto právne predpisy zaviedli po prvýkrát. Tiež sa uvádza, že náklady sú všeobecne nižšie v porovnaní s nákladmi vynaloženými pri skutočnej havárii. Ako príklad sa uvádza požiar v termináli Buncefield vo Veľkej Británii v roku 2005. Nevyhodnotili sa náklady či skutočná účinnosť niektorých nových návrhov týkajúcich sa verejného prenosu či poskytovania údajov Komisii. V súvisiacich dokumentoch boli preskúmané uplatňovania a predpokladané výsledky súčasných právnych predpisov, avšak neboli zahrnuté do posúdenia vplyvov.

(2) <http://emars.jrc.ec.europa.eu/>.

4. Všeobecné poznámky

4.1 EHSV sa vo svojom stanovisku vyjadril priaznivo ku všetkým vyššie uvedeným smerniciam a rozhodne podporuje návrhy, ktoré sa snažia minimalizovať výskyt a dosah nebezpečnosti veľkých havárií patriacich pod všeobecné označenie smerníc Seveso I, II a teraz III. Podporuje teda nový návrh, jeho zvolený právny základ a voľbu nástroja. Existujú však určité obavy týkajúce sa primeranosti a pravdepodobného účinku návrhu v prípadoch, keď niektoré ustanovenia jasne prekračujú rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie želaných cieľov.

4.2 EHSV podporuje cieľ „globálne harmonizovaného systému“ (GHS) „klasifikácie, balenia a označovania chemických látok“, tak ako ich vymedzila OSN, s cieľom podporiť svetový obchod a pomôcť menej rozvinutým ekonomikám v ich úsilí chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov a spotrebiteľov.

4.3 EHSV však v súvislosti s uvedenými aspektmi uviedol v predchádzajúcom stanovisku uverejnenom v Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 47 niekoľko upozornení. Mnohé z nich by sa mohli vzťahovať na akýkoľvek proces medzinárodnej alebo v tomto prípade globálnej harmonizácie, hoci aj s dobrým úmyslom, keď jeden dobre fungujúci systém nahradí iný v mene vyššieho dobra, t. j. na uľahčenie svetového obchodu. Môže sa stať, že vzrastie byrokracia a náklady. Môžu sa oslabiť dobre zavedené postupy a definície. Možno sa zredukujú základné ciele. Môže sa stať, že výrobné a marketingové praktiky si budú vyžadovať revíziu, ktorá pohltí značné náklady a nebude prínosom pre zamestnancov alebo spotrebiteľov. Je pravdepodobné, že každý postihnutý právny predpis prinesie zmätok na všetkých úrovniach počas nevyhnutného prechodného obdobia, ako aj po ňom. Je možné, že výhody, ak sa vôbec budú dať určiť, budú nepatrné alebo žiadne a dodatočné náklady nebudú opodstatnené.

4.4 Mnohé z uvedených pripomienok sa zohľadnili pri príprave tohto návrhu, najmä s takmer jednoznačnou zhodou v tom, že žiadne zásadné úpravy nie sú potrebné, čo sa týka zamerania, rozsahu a všeobecného uplatnenia existujúcich právnych predpisov, okrem revízie Prílohy I v súlade s novými definíciami pre klasifikáciu, označovanie a balenie nebezpečných chemických látok, od ktorých tento právny predpis závisí.

4.5 Bohužiaľ, niekoľko problémov zostáva. O niektorých z nich sa rokovalo počas konzultácií, v tomto dokumente sa nimi však nezaobráme. Ostatné námietky všeobecnej povahy sa celkom vytrátili.

4.6 EHSV mimoriadne ľutuje, že prijatie celosvetovo prerokovaného, v podstate jednojazyčného GHS viedlo k strate významu zaužívaných kľúčových slov, napr. „látka“, ktoré teraz môže zahŕňať „prípravky“ a „zmesi“, že významovo sa tieto dve slová pokladajú za rovnaké, čo neplatilo v smernici o všeobecných prípravkoch a že doposiaľ nebola snaha potvrdiť, že tri pojmy – v angličtine a niektorých ďalších jazykoch EÚ – „chemický“ (ako podstatné meno), „chemická látka“ a „látka“ sú v právnych predpisoch EÚ synonymné, a to napriek rôznym

použitiam a pripísaným významom. V niektorých prípadoch je potrebné vysvetliť, že neexistujú žiadne „nechemické“ látky. Odkazy na „M-factors (multiplikačné faktory) alebo „R & S phrases“ (upozornenia na riziká a bezpečnostné pokyny) majú opäť zmysel iba v jednom jazyku a môžu predstavovať problémy pri preklade do ďalších jazykov.

4.7 Ide teda o premárnenú príležitosť vytvoriť glosár kľúčových pojmov vo všetkých jazykoch EÚ, ako sa už navrhovalo, čo je nevyhnutné, pretože právne predpisy prechádzajú do nových oblastí, ktoré ovplyvňujú rovnakú skupinu výrobkov – napríklad na obmedzenie možnosti použitia výbušných prekursorov teroristami – rovnako ako rokovania s prekrývajúcimi sa a navzájom pôsobiacimi horizontálnymi a vertikálnymi právnymi predpismi, napríklad REACH, priemyselné emisie, kvalita vody a OEEZ s produktovo špecifickými právnymi predpismi týkajúcimi sa rozpúšťadiel, čistiacich prostriedkov, kozmetiky, aerosólov, hnojív a pesticídov.

4.8 Podobná pripomienka platí aj pri navrhovaných postupoch na zmenenie príloh, ktoré v podstate slúžia na zvýšenie alebo zníženie počtu výrobkov, a preto aj prevádzok, ktoré podliehajú týmto právnym predpisom, pričom Komisia koná samostatne prostredníctvom „delegovaných aktov“. Tie budú vyžadovať jasne spísané pokyny, prijateľné pre všetky zainteresované strany. Je potrebné vytvoriť ich. Pre tieto rozhodnutia sa musí v plnej miere stanoviť vedecký základ a starostlivo dodržiavať všetky vopred dohodnuté postupy. V prípade výzvy Európskeho parlamentu alebo Rady by mala byť povinná kompletná preverka ostatnými inštitúciami EÚ a poradnými orgánmi. Tiež by sa malo vytvoriť ustanovenie na podanie námietok jednotlivými členskými štátmi alebo inými zainteresovanými stranami.

4.9 Toto sa týka aj rozsahu pôsobnosti tohto návrhu. Smernica Seveso II sa vzťahuje na približne 10 000 konkrétne menovaných podnikov v celej EÚ. Zhruba na polovicu z nich sa tiež vzťahuje novoprijatá smernica o priemyselných emisiách, ktorá nahrádza IPKZ, ktorá bude platiť pre celkovo 50 000 prevádzok. Takzvané „podniky Seveso“ zahŕňajú výrobu chemických látok, rafináciu ropy, spotrebný tovar a ďalšiu následnú výrobu a niektoré prevádzky na spracovanie odpadov. Zdá sa, že medzi príslušnými orgánmi v členských štátoch existuje dohoda, že súčasná definícia zachytáva pomerne dobre prevádzky, v ktorých môže dôjsť k veľkým haváriám. Isteže sú uvedené všetky dôležité prevádzky. Všetky zvýšenia úrovne klasifikácie výrobkov, aby sa splnili požiadavky GHS, avšak bezo zmeny skutočných zásadných hrozieb, iba pridávajú menšie prevádzky bez zmenšenia skutočných rizík, alebo sa bez dostatočného zdôvodnenia zvýši počet prevádzok klasifikovaných ako vyššie riziko. Existujú konkrétne obavy v prípade čistiacich materiálov, kde by sa mal z dôvodu zmeny v definícii pridať značný počet prevádzok nižšej úrovne. Vzhľadom na to, že podľa štatistiky Komisie, ako je uvedené vyššie, nepredstavuje 5 500 závodov nižšej úrovne viac ako 5 až 10 nahlásených nehôd za rok, nevyzerá to tak, že je to prioritná oblasť pre regulačnú činnosť. Naozaj, oznámenie havárie každých 500 až 1 000 rokov pre ktorýkoľvek podnik Seveso nižšej úrovne (alebo dokonca jedna nehoda každých 100 až 200 rokov pre vyššiu úroveň podnikov Seveso) naznačuje, že väčšie osobné riziká existujú doma alebo na ceste do práce – aj keď tie samozrejme majú zriedkavo závažný následný vplyv na ostatných alebo sa nepovažujú za závažné zo strany regulačných orgánov alebo verejnosti

celkovo. Zaistiť, aby zodpovední odborníci na malé a stredné podniky poznali zákon a dodržiavali ho a aby v prevádzkach prebiehali pravidelné kontroly príslušnými orgánmi, znamená prudko klesajúce výnosy. V čase znížených rozpočtov a obmedzených ľudských zdrojov by to mohlo zvýšiť pravdepodobnosť vážnych nehôd niekde inde.

4.10 EHSV preto dôrazne žiada, aby sa zachovalo pôvodné zameranie smerníc na odstránenie nebezpečenstva alebo minimalizáciu dosahu veľkých havárií, ako boli definované. Treba rázne odmietnuť každé rozhodnutie oslabiť tento vplyv prostredníctvom zavedenia nového GHS klasifikácie, označovania a balenia nebezpečných látok alebo prostredníctvom zmien miestnych a celoeurópskych systémov hlásenia. Vyžaduje si to starostlivé zváženie nielen pri obmedzeniach novej klasifikácie, ale aj čo sa týka tonáže uskladnených produktov. Pokiaľ ide o tovary zabalené v menšom množstve na maloobchodný predaj a o prípady, keď je malá pravdepodobnosť vzniku požiaru alebo výbuchu, sa riziko veľkej havárie – v zmysle jej definície – výrazne zníži.

4.11 Výbor tiež konštatuje, že tento návrh osobitne a správne vylučuje také nehody ako nedávnu explóziu na vrtnej plošine v Mexickom zálive, ktorá si možno bude vyžadovať nové právne predpisy, a únik „červeného kalu“ v Maďarsku, pre ktorý aspoň teoreticky platila smernica o odpade z ťažobného priemyslu z roku 2006. Samozrejme je nevyhnutná riadna implementácia a kontrola na štátnej úrovni, bez ohľadu na právne predpisy na úrovni EÚ.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV berie na vedomie, že podľa mnohých z uvedených smerníc sa na výrobcov a členské štáty vzťahujú ohlasovacie požiadavky s odlišnými časovými rámcami. Rozšírenie frekvencia a prehĺbenie podrobnosti hlásenia bez jasného dôkazu o pozitívnom účinku by zvýšilo záťaž pre všetkých zúčastnených. Centrálné zhromažďovanie údajov, či už v Bruseli alebo inde, prehĺbi problémy súvisiace so zachovaním kvality údajov a prípadne aj s ich dôvernosťou.

5.2 Vzťahuje sa to aj na novú požiadavku pre podniky poskytnúť informácie o susedných prevádzkach, aby sa zabránilo domino efektom v príľahlých lokalitách, ktoré môžu, ale nemusia patriť do pôsobnosti týchto právnych predpisov. Nie je jasné, ako to riešiť v súlade s právnymi predpismi EÚ o hospodárskej súťaži. Je to však určite relevantné pre vypracovanie miestnych plánov reakcie na núdzové situácie a v tomto smere má plnú podporu EHSV.

5.3 Požiadavka, aby prevádzkovatelia vypracovali správy vrátane dôkazov o tom, že podniková kultúra sa zameriava

na bezpečnosť, vznikla v nadväznosti na haváriu v Spojených štátoch spojenú s katastrofou raketoplánu a nedávnu veľkú haváriu v Texase a Mexickom zálive, kde ako vyplynulo z retrospektívnych správ, údajne takáto kultúra chýbala. Ide však o subjektívne komentáre, ktoré sa ťažko hodnotia alebo kvantifikujú. Poskytovanie pravidelných a zmysluplných hodnotení vopred by v súčasnosti predstavovalo problém pre príslušné orgány vo väčšine členských štátov. Tento návrh bol preto zamietnutý na zasadnutí expertov na bezpečnosť v Ispre v roku 2010 a nie je jasné, prečo bol opätovne predložený v súčasnom návrhu.

5.4 EHSV by celkovo uprednostnil, aby sa ohlasovacie požiadavky udržiavali na realistickej, zmysluplnej, porovnateľnej a presaditeľnej úrovni vo všetkých členských štátoch, s maximálnym úsilím o cezhraničnú výmenu najlepších postupov. Výbor ľutuje hlavne to, že časti s názvom Ponaučenia zo 745 on-line správ, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii v databáze eMARS, sú zvyčajne prázdne a že zvyšok políček na zaškrtnutie poskytuje málo užitočných informácií napriek tomu, že sa ponúkajú širokej verejnosti, ako aj expertom na bezpečnosť, ako hlavný zdroj relevantných údajov. Niektoré údaje, napríklad o rozdelení havárií pripadajúcich na podniky „vyššej“ a „nižšej“ úrovne zjavne neboli zozbierané systematicky, takže je ťažké hodnotiť efektivitu jednotlivých zložiek právnych predpisov a opatrení požadovaných na štátnej úrovni. EHSV preto víta snahu Komisie dohodnúť sa s členskými štátmi dohodli na nových normách hlásenia, a verí, že sa vyčlenia dostatočné prostriedky na to, aby sa systém mohol využívať na svoj pôvodný účel.

5.5 EHSV si tiež kladie otázku, prečo sa požiadavky na hlásenia na dvoch úrovniach prevádzkovateľov definovaných objemom a klasifikáciami nebezpečnosti látok vyrábaných, používaných alebo skladovaných na mieste líšia s ohľadom na potrebu politiky prevencie veľkých havárií (MAPP) a následný systém riadenia bezpečnosti (SMS) a správu o bezpečnosti. Vzhľadom na to, že MAPP má malú hodnotu bez SMS, sa EHSV domnieva, že sa má táto požiadavka vzťahovať rovnako na všetky podniky uvedené v tejto smernici. Zvláštne požiadavky na podniky nižšej úrovne by však mali byť viac prispôbené na výrazne znížené riziko výskytu veľkej havárie.

5.6 EHSV poznamenáva, že návrhy na poskytovanie informácií verejnosti boli značne rozšírené, aj keď nie vždy je jasné prečo. „Školy a nemocnice“ sú špeciálne označené v jednom odseku – ale nie je jasné, či boli definované na vzdelávacie účely, ako prevádzky, ktoré zamestnávajú alebo obsahujú veľké množstvo jednotlivcov, ktoré si vyžadujú osobitné evakuačné plány a odbornú prípravu, alebo ako kľúčové zdroje v prípade núdze. Je potrebné to vysvetliť, aby zodpovední prijali vhodné opatrenia.

5.7 Vo všetkých týchto prípadoch by mala byť požiadavka, aby boli poskytnuté informácie relevantné, zrozumiteľné a včasné na určitý účel. Elektronické doručenie bude slúžiť niektorým odvetviam spoločnosti, ale iným nie. Tlačené informácie budú ešte dlho potrebné. Nové formy komunikácie, ako je používanie cielených e-mailov, sociálnych sietí, a dokonca aj Twitter®, by sa mohli preskúmať na miestnej úrovni v rámci plánov na riešenie špecifických núdzových situácií.

5.8 Nakoniec Komisia pridáva nový článok, aby zaistila, že „environmentálna spravodlivosť“, pojem, ktorý sa objavil v Spojených štátoch v roku 1980 a vychádza z hnutia za občianske práva, ktoré sa sformovalo o 20 rokov skôr, keď farba, chudoba a nedostatok občianskych práv, a preto zrejmy nedostatok „spravodlivosti“ spolu úzko súviseli. Rovnaké zásady boli zapracované do Aarhuského dohovoru z roku 1998. Nariadenie, ktorým sa ustanovujú povinnosti inštitúcií EÚ, bolo prijaté v roku 2006. EHSV v sprievodnom stanovisku zverejnenom v Ú. v. EÚ C 117, 30.4.2004, s. 52 návrh podporil, ale vyjadril obavy z úzkej definície „organizácií podporujúcich

ochranu životného prostredia“. Pri ochrane životného prostredia na miestnej, regionálnej, štátnej a európskej úrovni zohrávajú dôležitú rolu aj „ďalšie neziskové organizácie, ako sú odbory, sociálno-ekonomické a socio-profesijné organizácie, združenia spotrebiteľov atď.“. Tento názor ostáva v platnosti aj v súčasnosti so všetkými prvkami organizovanej občianskej spoločnosti celkom správne zapojenými do tvorby zasvätených rozhodnutí v otázkach týkajúcich sa týchto právnych predpisov a do zabezpečenia, aby sa riadne ochránilo zdravie a bezpečnosť pracovníkov a okolitej širokej verejnosti v prípade, že skutočne dôjde k veľkej havárii. Podľa on-line správ Komisie o implementácii nariadenia z roku 2006 sa pomerne malý počet zaznamenaných žiadostí o informácie týkal skôr prebiehajúcej paneurópske kampane ako konkrétnych problémov prevádzok. Preto nie je jasné, prečo bola pri tejto príležitosti pridaná táto konkrétna požiadavka, napríklad namiesto návrhov vymeniť, uznať a odmeniť to najlepšie z praxe. Ide o oblasť, v ktorej EÚ výrazne zaostáva za Spojenými štátmi, a v ktorej by bolo možné dosiahnuť skutočné zvýšenie procesnej a osobnej bezpečnosti v súlade s deklaroványmi cieľmi tohto návrhu.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o príležitostiach a výzvach pre európske kiná v digitálnom veku“

[KOM(2010) 487 v konečnom znení]

(2011/C 248/25)

Spravodajca: **Mircea Eugen BURADA**

Komisia sa 24. septembra 2010 rozhodla podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o príležitostiach a výzvach pre európske kiná v digitálnom veku“

KOM(2010) 487 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna) prijal 142 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Motto

„Európa sa musí stať globálnym aktérom a v žiadnom prípade nie subdodávateľom globalizácie.“⁽¹⁾

PREAMBULA

„**Európske kiná zohrávajú významnú úlohu pri formovaní európskych identít, ktoré sú ťažiskom Európskej agendy pre kultúru**“. Táto veta na začiatku oznámenia Komisie je výborným prejavom zámeru, ktorá už na začiatku zdôrazňuje skutočný rozmer tejto otázky a poskytuje nám informáciu o jej mimoriadnom význame, pokiaľ ide o úspech projektu Európskej únie, tak ako si to predstavovali jej zakladatelia. Kultúra so všetkými svojimi prvkami, v našom prípade najmä kino, je najdôležitejším prvkom komunikácie, solidarity, demokracie a najmä súdržnosti Únie. Kino treba, ako skutočný svätý grál života, chrániť, a preto musí byť v stredobode politického a strategického záujmu. Digitálne kino je príležitosť, ktorá sa nesmie premárniť, pretože môže európskej kinematografii poskytnúť dôležitú úlohu transcendentálneho sprostredkovateľa myšlienok, a Európska únia má teda jedinečnú šancu na to, aby vytvorila nástroje potrebné na realizáciu európskej súdržnosti prostredníctvom formovania európskych identít. Táto ambícia sa však môže realizovať len v rámci umenia vo všeobecnosti, a najmä v rámci filmového umenia. Z hospodárskeho hľadiska si všetky tieto kroky vyžadujú ROZPOČET, to znamená obrovské finančné úsilie, bez ktorého bude budúcnosť Európskej únie, skutočnej babylonskej veže s 27 členmi, vo veľkej miere ohrozená v dôsledku citlivosti otázky týkajúcej sa identity každého jej člena.

1. Závety A Odporúčania

1.1 Aktuálna skúmaná téma je komplexná, citlivá, závažná, ale najmä politická:

⁽¹⁾ Stretnutie predsedu Staffana NILSSONA a európskeho komisára Michela BARNIERA 6. januára 2011.

— **KOMPLEXNÁ** v dôsledku kultúrnej rozmanitosti európskych identít,

— **CITLIVÁ**, pretože každý členský štát je hrdý na svoje bohaté a rozmanité kinematografické dedičstvo, a preto bude túto novú etapu prijímať veľmi opatrne, možno dokonca skepticky,

— **ZÁVAŽNÁ** v dôsledku neexistujúcej skutočnej stratégie na úrovni Únie a v dôsledku neexistujúcich dosiahnutých výsledkov, čo z dlhodobého hľadiska ohrozuje konsolidáciu Európskej únie pri formovaní a harmonizácii európskych identít,

— **POLITICKÁ**, pretože kino, ako kultúrny akt *par excellence*, sa najprv rozvíjalo ako spôsob trávenia voľného času, ale časom nadobudlo nové významy, ako sú morálna podpora, nástroj komunikácie, historická pečať, podprahové formovanie, nástroj na šírenie propagandy atď.

1.2 Výbor odporúča všetkým hlavným tvorcom zaangažovaným na budúcnosti tohto projektu, ktorý je na svete jedinečný, aby konali opatrne v snahe vyhnúť sa pasci v súvislosti s porovnávaním, ktoré je poznačené kultúrnou mrzutosťou typu: „americká kinematografia je v prevahe, diváci uprednostňujú americkú produkciu“, atď. Konkurencia musí v sebe zahŕňať určitú dávku adrenalínu dodanú do európskeho digitálneho kina. Divák víta to, že sa s ním komunikuje, že ho chce niekto uspokojiť, že sa mu ponúka predstavenie, že ho pozývajú do sály, kam prichádza s vlastnými myšlienkami a odkiaľ by mal odchádzať s myšlienkami, ktoré mu boli sprostredkované z filmového plátna. Toto je kľúčom k úspechu. Preto sa odporúča, aby sa vyvinulo všetko potrebné úsilie

(dôvera vo vlastné sily, odhodlanosť, európske ambície) v záujme toho, aby sa našli potrebné prostriedky a spôsoby financovania s presným cieľom naštartovať tento kultúrno-politický mechanizmus, čo je rozhodne jedným zo základných kameňov, pokiaľ ide o úspech projektu Európskej únie.

1.3 Skutočná digitálna revolúcia európskeho kina prostredníctvom programov, noriem a právnych predpisov zásadne zmení „pokojný“ život mnohých subjektov v tomto odvetví, od ktorých sa bude vyžadovať nový pracovný rámec, nový životný rytmus a najmä väčší rozpočet. Táto revolúcia predstavuje novú výzvu, ktorá však ohrozí existenciu malých a stredných podnikov, tak ako to jasne vysvetľuje aj text Komisie. Výbor odporúča a podporuje prijatie všetkých potrebných opatrení zo strany Európskej únie a domnieva sa, že je nepochybne potrebné vyvíjať úsilie zamerané na zachovanie malých premietacích sál vo vidieckych oblastiach, ktoré sú veľmi dôležité pre sociálnu súdržnosť, ako aj na zachovanie artových kín.

1.4 Tento obrovský inovatívny krok je mimoriadne dôležitý pre budúcnosť digitálneho kina, ktoré je významným prvkom európskej kultúry, pevným mostom medzi národmi a kultúrami Únie umožňujúcim, aby sa stretávali, lepšie sa spoznali, navzájom sa objavovali, ba prípadne zistili, že môžu žiť aj spoločne, hľadeli na seba s porozumením, rešpektom, ba čo viac, aj s obdivom, čo by mohol byť prvý náznak viac spoločensky zameraného života, ktorý by bol konkurencieschopnejší a menej nákladný.

1.5 Výbor podporuje vytvorenie osobitného, jasného a pevného právneho rámca na úrovni Európskej únie. Členské štáty sa musia osobitne usilovať o to, aby sa milióny divákov vrátili do kinosál, ktoré v minulosti opustili. Musíme si uvedomiť jeden veľmi dôležitý aspekt. Dnes sa sledovanie filmu v kinosále stalo luxusom, zatiaľ čo sledovanie filmu na DVD na domácom kine (s nevyhnutnou plazmovou obrazovkou) je každodennou samozrejmosťou.

1.6 V súvislosti s touto otázkou si musíme dobre uvedomiť, že nové informačné a telekomunikačné technológie, informácia v reálnom čase a priama komunikácia bez jazykových bariér predstavujú obrovskú výhodu pre nerušené a stále lacnejšie šírenie rozmanitých kultúrnych a tvorivých hodnôt Európy. Zároveň poskytujú rozsiahly prístup pre osoby so zrakovým alebo sluchovým postihnutím.

1.7 Ak však Európska únia neposkytne finančné prostriedky potrebné na uvedenie do praxe a na primeranú podporu tohto multikultúrneho projektu, ktorý je vo svete jedinečný, nebude možné realizovať nič stabilné a trvalé. Neefektívnym riadením tohto programu by nepochybne vznikli náklady, ktoré by malé

kinosály, niektoré skupiny zamestnancov v tejto oblasti a najmä diváci, na ktorých sa zameriavame, len ťažko dokázali uhradiť. Vzhľadom na skutočnosť, že vo oblasti poskytovania štátnej podpory neexistuje jednotný prístup pre všetky krajiny a regióny v Európe, EHSV zdôrazňuje, že je potrebné financovať digitalizáciu malých kinosál na postačujúcej úrovni, najmä vo vidieckych oblastiach. Mali by sa využívať štrukturálne fondy, zabezpečiť primerané spolufinancovanie na vnútroštátnej úrovni a prioritne by sa mal zabezpečiť lepší prístup ku garančnému fondu výroby MEDIA pre prevádzkovateľov. Napriek tomu však nemôže existovať univerzálny prístup k verejnej pomoci, ktorý by platil pre všetky krajiny a regióny, pretože každá krajina a každý región musia mať možnosť slobodne rozhodovať o tom, či využijú systém, ktorý funguje dobre na súčasných trhoch.

1.8 Bolo by vhodné využiť prechod na digitálne technológie, ku ktorému určite dôjde v budúcich rokoch, a digitalizovať filmové archívy, či už ide o archívne dokumenty, archívne zábery alebo klasické filmy, v záujme toho, aby budúce generácie mali prístup k európskemu filmovému dedičstvu a aby tieto výroby boli ľahko dostupné.

1.9 Komunikácia sa sústreďuje skôr na digitalizáciu kín ako na politiky v audiovizuálnej oblasti a európsku kinematografiu vo všeobecnosti v digitalizovanom svete. Digitalizácia je oveľa komplexnejší jav ako len jednoduchá výmena zariadení. V záujme toho, aby sa európske kino stalo dôležitou strategickou súčasťou *digitálnej agendy pre Európu*, bude potrebný integrovanejší prístup, ktorý bude zahŕňať nielen hlavné záujmy a ciele v oblasti kultúry, ako je napr. tvorba, ale aj technické a priemyselné aspekty. Prístup k digitálnemu kinu, či už na účel zábavy alebo získania informácií, by mal byť súčasťou *digitálnej agendy pre Európu*.

2. Úvod

2.1 Digitálne kino je spôsob, prostredníctvom ktorého sa film distribuuje a premieta v kinosáloch za pomoci digitálnej technológie. Digitálna technológia zahŕňa digitálne nahrávanie, digitálnu postprodukciju, vytvorenie digitálnej vzorovej kópie (Digital Cinema Distribution Master – DCDM) a digitálne premietanie filmov (DCI), ktoré je možné realizovať na dvoch úrovniach, a sice 2K a 4K. Systém digitálneho kina musí zabezpečiť najvyššiu kvalitu obrazu a zvuku.

2.2 Digitálna distribúcia filmov ponúka distribútorom filmov možnosť výrazne ušetriť. 80 minút distribuovaných na klasickom filme stojí 1 500 až 2 500 USD. Ak sa to vynásobí niekoľkými miliónmi kópií, výsledkom je obrovská suma. Normálny film sa môže v digitálnej podobe s maximálnou rýchlosťou 250/Mb za sekundu nahráť na pevný disk s výkonom len 300 Gb s veľmi nízkymi nákladmi, pričom nesmieme zabudnúť, že je ľahké narábať s objemom digitálneho nosiča, uchovávať a prenášať ho, a ktorý je navyše možné opäť využiť (zdroj: Wikipedia).

2.3 Digitálna distribúcia (digitálne kino) nebude existovať bez filmovej produkcie, ktorá sa v súčasnosti nachádza vo fáze prispôbenia filmových aparatúr digitálnemu systému. Osobitné finančné úsilie je potrebné vyvinúť v záujme odstránenia zameškania a rýchleho napredovania so zreteľom na konkurenciu.

Dnes sa nachádzame v značne paradoxnej situácii, vzhľadom na to, že sa pokúšame vytvoriť sieť digitálnych kín v čase, keď väčšina výrobcov filmov ešte používa na distribúciu filmu celulozový film.

Tak je to aj v oblasti filmov v 3D, keď distribútori alebo prevádzkovatelia predávajú európskym občanom o niekoľko eur drahšie vstupenky, ako určitý druh náhrady bez kvality, ktorú vyžadujú digitálne normy. Ak digitálna vzorová kópia nebola nakrútená v digitálnej podobe, nemôžeme hovoriť o skutočnom digitálnom vysielaní. Ako príklad môžeme uviesť film AVATAR, ktorý bol natočený v 3D a ktorý ocenili milióny divákov.

3. Nevyhnutné Predpoklady

3.1 Komunikácia zohľadňuje viaceré kľúčové prvky, ktoré majú za cieľ podporiť spoločný európsky kultúrny priestor vychádzajúc zo zásady, že proces digitalizácie sa musí uskutočniť, tak ako sme ho popísali, a musí byť spojený s nevyhnutnou finančnou podporou.

3.1.1 EURÓPSKA STRATÉGIA PRE KULTÚRU sa v čo najväčšej miere zaujíma o podporu európskeho kina ako hnacej sily formovania európskych identít a zblížovania kultúr v Únii.

3.1.2 DIGITÁLNA AGENDA PRE EURÓPU je jedna zo siedmich hlavných iniciatív stratégie Európa 2020, ktorej cieľom je inteligentný, trvalo udržateľný rast, ktorý podporí začlenenie do jednotného digitálneho trhu.

3.1.3 Jednotný trh je platformou, ktorá napriek všetkým ťažkostiam zabezpečuje slobodný pohyb kultúrnych obsahov, sociálnych vzťahov a obchodných služieb cez vnútorné hranice Únie, a umožňuje, aby európski občania mohli prostredníctvom vytvorenia jednotného digitálneho trhu v plnej miere využívať výhody digitálneho veku.

3.1.4 Dohovor UNESCO, ktorý Európska únia ratifikovala v roku 2006, navrhuje ochranu a podporu rozmanitosti kultúrnych prejavov, ktorá je mimoriadne dôležitá pri stanovovaní opatrení, ktoré sa musia prijať. Ide o ambíciu, ktorú Európska únia musí konkrétne realizovať v oblasti digitalizácie kinosál.

3.1.5 Zelená kniha – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Kultúrny a tvorivý priemysel je okrem svojho priameho príspevku k HDP zároveň aj dôležitým motorom hospodárskej a sociálnej inovácie v mnohých ďalších odvetviach.

3.1.6 Program MEDIA 2007 je rozsiahly program, ktorý zahŕňa aj odborné vzdelávanie pre profesionálnych pracovníkov v oblasti európskeho audiovizuálneho priemyslu. Jeho cieľom je

poskytnúť pomoc ľuďom z tejto oblasti, aby sa mohli prispôbiť európskemu a medzinárodnému rozmeru audiovizuálneho trhu, pričom podporuje ďalšie odborné vzdelávanie a využívanie nových technológií.

3.1.7 Poskytovanie finančných príspevkov na digitalizáciu kinosál, najmä vo vidieckych oblastiach, je nedostatočné, a je potrebné, aby sa pritom využívali štrukturálne fondy, primerané spolufinancovanie na vnútroštátnej úrovni a takisto je potrebné zabezpečiť, aby prevádzkovatelia mali lepší prístup k záručnému fondu pre výrobu v rámci programu MEDIA.

4. Analýza Situácie

4.1 V dôsledku digitálnej revolúcie vznikajú problémy na regionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni:

- konkurencieschopnosť a obeh európskych diel,
- pluralizmus a jazyková a kultúrna rozmanitosť.

Tieto problémy sa samozrejme musia analyzovať a riešiť jednotným a vhodným spôsobom medzi všetkými aktérmi Európskej únie.

4.2 Pripomíname skutočnosť, že úroveň podpory poskytovaná štátnymi orgánmi členských štátov a opatrenia prijaté na poskytnutie finančnej podpory sa až doteraz obmedzovali na tvorbu a výrobu v oblasti kinematografie, čo je podľa nášho názoru chvályhodné a nevyhnutné, pokiaľ ide o podporu kinematografickej kultúry príslušných štátov, pod podmienkou, že sa prejde na digitálnu výrobu.

4.3 V oznámení sa okrem toho takisto zdôrazňuje, že je dôležité zaviesť doplnkové formy finančnej pomoci pre výrobu vzorových kópií (*master copies*), ako aj pre inštalovanie digitálnych premietacích plôch v záujme toho, aby sa príslušné filmy mohli distribuovať a aby ich mohol vidieť väčší počet divákov, pod podmienkou, že sa bude financovať preškofovanie pracovníkov, ktorí prišli o zamestnanie z dôvodu zmeny technológie.

4.4 V texte sa nastoľuje aj otázka rozsiahleho zapojenia distribútorov a prevádzkovateľov kinosál, čo je základnou podmienkou na to, aby sa mohol zaručiť obeh európskych diel a mohla sa zabezpečiť rozmanitosť európskej kinematografie. Skutočnosť, že distribútor je zároveň aj výrobcom filmu, nám nemôže spôsobovať problémy, pokiaľ cena vstupenky nie je neprimerane vysoká. Je potrebné, aby sme využili ich obchodné záujmy v prospech digitálneho kina na vnútroštátnej alebo európskej úrovni.

4.5 Európska komisia a členské štáty ešte na jar v roku 2008 začali kampaň, v rámci ktorej vytvorili skupinu odborníkov, ktorá sa venuje digitálnemu kinu. Z výsledkov diskusií vyplynulo, že je potrebné nájsť alternatívu pre súčasný model poplatkov za virtuálnu kópiu (*virtual print fee*, VPF), pričom sa zdôraznilo, že na zabezpečenie digitalizácie je potrebné zahrnúť aj verejnú pomoc na vnútroštátnej úrovni a finančnú podporu zo strany Európskej únie.

4.6 „Sprostredkujúci investori“ financujú celé digitálne zariadenie pre digitálne kinosály. Distribútor musí uhrádzať financovanie už od prvého premietania (poplatok VPF), čo v praxi znamená zakúpenie digitálneho zariadenia.

4.7 V oznámení sa uvádza niekoľko príkladov financovania, ktoré nás nabádajú, aby sme si mysleli, že digitálny vlak je už naštartovaný, no nemáme zatiaľ konkrétnu predstavu o jeho cestovnej rýchlosti, účinnosti, stabilnosti zariadenia a najmä o veľkosti tejto federálnej siete digitálnych kín, čo je jedným z hlavných oporných bodov pri realizácii nášho jednotného trhu, ktorého cieľom je zaručiť inteligentný a trvalo udržateľný inkluzívny rast.

4.8 V rámci verejnej diskusie, ktorú Európska komisia iniciovala 16. októbra 2009 o príležitostiach a výzvach európskeho kina v digitálnom veku, prišlo 300 odpovedí od prevádzkovateľov, distribútorov, výrobcov, obchodných zástupcov, filmových agentúr, profesionálnych agentúr a spoločností poskytujúcich digitálne služby.

4.9 Výbor sa domnieva, že ak chceme čeliť tejto výzve, je potrebné, aby sa tento dlhodobý monitoring prispôsobil európskej kultúrnej rozmanitosti.

4.10 Kino muselo za dlhé roky svojej existencie čeliť mnohým výzvam: nemé kino, systém Technicolor, zvukový systém dolby, atď., pričom dnes je najväčšou výzvou digitálna revolúcia.

4.11 EHSV zdôrazňuje, že digitalizácia takisto nastoľuje vážne technické a finančné problémy, pokiaľ ide o dlhodobé skladovanie a archiváciu filmov a prístup k týmto filmom, pričom ide o aspekty, ktoré sa neuvádzajú v oznámení Komisie. Neexistuje dlhodobý plán na digitálnu archiváciu ani preukázateľne účinný spôsob dlhobodej archivácie digitálnych obsahov s cieľom umožniť k nim neskorší prístup. Digitálne archivované médiá majú kratšiu životnosť ako film, príslušné náklady sú oveľa väčšie a digitálny obsah sa neustále zväčšuje. Takisto existujú obavy v súvislosti s prístupom, originalitou a autenticitou.

4.12 EHSV odporúča, aby sa tieto výzvy riešili v rámci rozsiahlej spolupráce s filmovým priemyslom, ktorá bude zahŕňať všetky zainteresované strany, a aby sa pritom vypracovali a zaviedli spoločné normy a zabezpečilo sa stabilné a spoľahlivé financovanie. Odporúčania týkajúce sa koherentného rámca na skladovanie a digitálnu archiváciu okrem iného zahŕňajú zaručenie prístupu v časovom rozpätí 100 rokov, zabezpečenie ochrany v prípade dlhodobého zanedbávania alebo finančných ťažkostí, schopnosť vyrobiť kópie, ktoré budú spĺňať očakávania budúcich šíritel'ov, kvalita obrazu a zvuku, ktorá bude na rovnakej úrovni alebo bude dokonca lepšia ako kvalita originálu, ako aj ochrana pred závislosťou v súvislosti s nestálosťou technologických platforiem.

4.13 V tomto oznámení sa tiež uvádza, že digitálna distribúcia nám umožňuje dohľad nad filmovými archívmi, a teda

umožňuje dlhodobú distribúciu klasických filmov, ktorým hrozí, že upadnú do zabudnutia v dôsledku zastaraných technológií.

4.14 Digitalizácia takisto predstavuje spôsob, ako znížiť náklady na produkciu a postprodukcii. Digitálna vzorová kópia (DSM, *Digital Source Master*) sa takisto môže využívať vo viacerých oblastiach, ako sú kiná, videá na požiadanie (VOD), DVD, digitálna televízia.

4.15 Digitálna distribúcia ponúka aj inú dôležitú príležitosť, ktorou je uľahčenie prekračovania fyzických, kultúrnych ale najmä jazykových hraníc prostredníctvom jednoduchého predstavenia originálu filmu preloženého do jazyka krajiny, v ktorej sa bude premietiť. Existuje čoraz viac filmov na DVD, ktoré majú titulky vo viacerých jazykoch.

4.16 Prostredníctvom tohto digitálneho postupu má režisér filmu možnosť až do poslednej chvíle kontrolovať kvalitu digitálnej vzorovej kópie, t. j. obrazy, špeciálne efekty, svetlo, hudbu, zvukové efekty, atď.

4.17 Výbor víta úsilie Európskej komisie zamerané na povzbudenie členských štátov, ktoré podporujú domácu filmovú produkciu, aby využili túto príležitosť, ktorú ponúka digitálne šírenie, a aby reagovali na výzvy tým, že svojou aktívnou účasťou na tejto digitálnej revolúcii zaručia istú budúcnosť digitálneho kina ponúkajúceho občanom Európskej únie kultúrnu rozmanitosť.

4.18 EHSV zdôrazňuje potenciál tohto odvetvia zamestnávať pracovnú silu/vytvárať zamestnanosť, ako aj osobitosť pracovných miest, ktoré ponúka. Je dôležité, aby sa v súčasnosti investovalo do oblasti ľudských zdrojov s cieľom zabezpečiť úspešné šírenie digitálneho kina v Európe, ktoré v budúcnosti zaručí kvalitu a osobitosť európskej filmovej produkcie. Takisto je dôležito čo najviac znížiť (napr. prostredníctvom vhodnej odbornej prípravy a náhradných opatrení) sociálne náklady spojené s prechodom na digitalizáciu, ako je prepúšťanie premietáčov a/alebo technikov vo filmových laboratóriách.

4.19 Program MEDIA 2007 v súlade s článkom 3 ods. 1 písm. c) podporuje odborné vzdelávanie, ktoré priebežne zohľadňuje digitálne technológie potrebné pre produkciu, postprodukcii, distribúciu, uvádzanie na trh a archiváciu európskych audiovizuálnych programov. Program MEDIA 2007 by sa mal revidovať a rozšíriť s cieľom určiť priority a plniť nové požiadavky nezávisle od tých, ktoré už boli vymedzené.

4.20 Program MEDIA 2007 podporuje aj ďalší aspekt digitálneho kina, ktorým je distribúcia a šírenie (článok 5).

4.21 Ďalším zdrojom financovania je štátna pomoc poskytovaná v súlade s článkom 107 ods. 3 písm. d) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Ako vyplýva z kontextu, príkladov máme dostatok.

4.22 Zosúladenie noriem: v roku 2002 šesť najväčších amerických filmových štúdií vymedzilo rad osobitných technických špecifikácií pre distribúciu digitálnych filmov: Digital Cinema Initiative (DCI).

4.23 V roku 2005 spoločnosť Motion Picture and Television Engineers (SMPTE) zverejnila tieto špecifikácie DCI, ktoré boli následne pretransformované na normy digitálneho kina a prijaté Medzinárodnou organizáciou pre normalizáciu (ISO) v Ženeve. Komisia v roku 2011 navrhne prijať odporúčanie o podpore európskych špecifických noriem pre európske digitálne kino, ktoré sa očakáva s veľkým záujmom.

4.24 V Európe je v porovnaní so Spojenými štátmi percentuálny podiel filmovej produkcie vyrobenej v digitálnej podobe alebo produkcie, ktorej postprodukcia je zabezpečená v digitálnej podobe, mimoriadne nízky, v dôsledku čoho vo výraznej miere zaostávame za veľkým konkurentom. Názorným príkladom je skutočnosť, že z celkového počtu digitálnych filmov, ktoré boli

premietané vo Francúzsku (30 filmov v roku 2007 a 50 filmov v roku 2008), 35 filmov bolo zo severoamerickej produkcie, 10 filmov bolo od európskych a 5 filmov od nezávislých producentov.

4.25 Úsilie vynakladané na rozvoj digitálnych kinosál bez podpory európskej digitálnej produkcie predstavuje slučku okolo krku, ktorou zadusíme európsku kinematografickú tvorbu, a zároveň aj kapituláciu pred zahraničnými digitálnymi produkciami.

4.26 Prípadný neúspech tohto rozsiahleho európskeho programu by znamenal, že digitálne kino je symbolom zlyhania myšlienky európskej súdržnosti založenej na vytváraní multikulturného obsahu Únie.

4.27 Ponaučenie: európske digitálne kino musí dohnať veľké zaostávanie.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Reforma uplatňovania pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci na služby všeobecného hospodárskeho záujmu“

[KOM(2011) 146 v konečnom znení]

(2011/C 248/26)

Hlavný spravodajca: **pán Raymond HENCKS**

Rada sa 23. marca 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Reforma uplatňovania pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci na služby všeobecného hospodárskeho záujmu“

KOM(2011) 146 v konečnom znení.

Predsedníctvo poverilo 3. mája 2011 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy (článok 59 rokovacieho poriadku) bol pán Raymond HENCKS rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 136 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 16 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 EHSV schvaľuje, že Komisia začala v rámci dialógu so zainteresovanými stranami uvažovať o prehodnotení a spresnení pravidiel financovania služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

1.2 EHSV úplne podporuje nový, viac diverzifikovaný a vyváženejší prístup, pokiaľ ide o jednotlivé druhy verejných služieb, a schvaľuje výnimku z notifikačnej povinnosti v prípade služieb vo verejnom záujme malého rozsahu a niektorých sociálnych služieb.

1.3 V tejto súvislosti žiada EHSV Komisiu, aby pre každý z týchto prípadov upresnila pravidlá vyplácania náhrad za poskytovanie služieb vo verejnom záujme, ak spĺňajú kritériá stanovené v rozsudku vo veci Altmark, a teda sa na ne neuplatňujú pravidlá „štátnej pomoci“.

1.4 S cieľom odstrániť skutočnosť, že tieto služby sa posudzujú výlučne od prípadu k prípadu, a to z legislatívneho i súdneho hľadiska, treba uvítať zámer Komisie objasniť rozdiel medzi službami všeobecného hospodárskeho záujmu (SGEI) a službami všeobecného záujmu nehospodárskeho charakteru (SGNEI). EHSV však aj naďalej zostáva presvedčený, že vzhľadom na problém presnej definície SGNEI/SGEI by bolo vhodnejšie nezameriavať sa na hospodársky či nehospodársky charakter, ale sústrediť sa na osobitné poslanie týchto služieb a záväzky služieb vo verejnom záujme.

1.5 EHSV sa preto domnieva, že v tomto rámci môžu byť pravidlá uplatňovania náhrad za poskytovanie služieb vo verejnom záujme vo vzťahu k štátnej pomoci demokratickejšie

pre desiatky tisíce verejných orgánov, ktoré ich budú musieť zaviesť, ak by sa uplatňovali na základe riadneho legislatívneho postupu v súlade s článkom 14 ZFEÚ, pod podmienkou, že budú v súlade so zmluvou.

1.6 A hoci je veľmi chvályhodné, že zaznela výzva, aby členské štáty viac zohľadňovali aspekty súvisiace s účinnosťou, nemali by sa zameriavať len na hospodárske kritériá, ale zohľadniť aj sociálne, územné a environmentálne aspekty a zároveň zväziť kritéria, ako sú kvalita, výsledky a udržateľnosť.

1.7 EHSV sa naopak obáva, že zavedenie aspektu účinnosti spôsobí, že kritériá posudzovania uvedené v rozhodnutí a rámci sa opäť zosúladi so štvrtým kritériom rozsudku (vo veci) Altmark. Okrem toho hrozí, že sa tento aspekt bude uplatňovať na všetky náhrady, teda aj na tie služby vo verejnom záujme, ktoré sú vyňaté z notifikačnej povinnosti.

1.8 Pokiaľ ide o zámer Komisie objasniť obmedzenia, ktorým čelia členské štáty pri klasifikácii hospodárskej činnosti ako SGEI, EHSV opätovne pripomína, že už roky požaduje, aby boli objasnené podmienky uplatňovania článku 106 ods. 2, ktorý sa vysvetľuje protichodnými spôsobmi.

2. Úvod

2.1 V jednotlivých členských štátoch existuje celý rad rôznych druhov verejnej finančnej pomoci počnúc štátnou pomocou pre zamestnanosť, na odbornú prípravu, na investície, na výskum, na ochranu životného prostredia, pre malé a stredné podniky, na záchranu a reštrukturalizáciu upadajúcich podnikov, cez pomoc rodinám, osobám v núdzi a pod., až po služby všeobecného záujmu (SGI).

2.2 V rámci pravidiel hospodárskej súťaže a vnútorného trhu sa podľa Zmluvy o fungovaní EÚ považuje štátna pomoc, bez ohľadu na jej povahu, za výhodu, ktorú vnútroštátne orgány na základe selektívneho výberu udeľujú jednému podniku alebo viacerým podnikom.

2.3 Pomoc štátu sa však považuje za štátnu pomoc len vtedy, ak spĺňa všetky nasledujúce kritériá:

- jej súčasťou je prevod verejných zdrojov zo strany národných, regionálnych či miestnych orgánov verejnej správy, a to buď priamo alebo nepriamo, prostredníctvom verejných alebo súkromných organizácií, a bez ohľadu na formu týchto zdrojov (subvencie, bonifikácie, garancie, kapitálové príspevky, provízie atď.),
- nie je súčasťou všeobecného rámca, ale je selektívna a má diskriminačný charakter voči ostatným podnikom alebo organizáciám,
- príjemcovi pomoci (súkromnému podniku alebo verejnej organizácii so ziskovým alebo neziskovým charakterom) poskytuje hospodársku výhodu, ktorú by v rámci svojich bežných hospodárskych aktivít nezískal,
- mohla by ovplyvniť hospodársku súťaž a obchod medzi členskými štátmi.

2.4 Ustanovenia zmluvy v zásade takúto štátnu pomoc zakazujú (články 107 a 108 ZFEÚ), určité druhy štátnej pomoci sú však povolené, ak si to vyžaduje všeobecný záujem (služby všeobecného záujmu, sociálna a regionálna súdržnosť, zamestnanosť, výskum a rozvoj, trvalo udržateľný rozvoj, podpora kultúrnej rozmanitosti a pod.) a ak slúžia na kompenzáciu zlyhania trhu, nesmú však narušiť hospodársku súťaž v rozsahu, ktorý by bol nezlučiteľný so záujmami EÚ.

2.5 Možnosť udeliť štátnu pomoc, ktorou členské štáty disponujú, bola vymedzená množstvom právnych predpisov a rozmanitých a vyvíjajúcich sa rozsudkov Európskeho súdneho dvora. Spoločne zaviedli záväzné pravidlá, ktorými sa musia riadiť krajiny, ktoré chcú poskytnúť štátnu pomoc.

2.6 Členské štáty musia, okrem výnimiek (minimálna pomoc, pomoc nižšia než určitá hodnota, pomoc pre určité vymedzené sektory), v zásade dodržať postup, ktorým Komisii oznamujú, akú pomoc zamýšľajú poskytnúť. Samotnú pomoc môžu poskytnúť až po oficiálnom schválení Komisiou.

2.7 Komisia, ktorá môže ako jediná rozhodovať o tom, či je štátna pomoc v súlade s ustanoveniami zmluvy (s možnosťou odvolať sa na Európskom súdnom dvore), má preto významné právomoci preskúmať prípady, prijať rozhodnutia a uložiť sankcie v tejto oblasti.

2.8 Na SGEI sa právne predpisy o štátnej pomoci nevzťahujú.

2.9 Otázka, ktorú si v súvislosti s SGEI kladú verejné orgány, je, či je náhrada za poskytovanie služieb vo verejnom záujme

zlučiteľná s ustanoveniami zmluvy v rámci pravidiel hospodárskej súťaže a vnútorného trhu.

2.10 Podľa rozsudku Súdneho dvora (vec Altmark Trans GmbH C280/00) opatrenie nepredstavuje štátnu pomoc, ak sú splnené všetky tieto podmienky:

1. záväzky služby vo verejnom záujme sú jasne definované;
2. kritériá, na základe ktorých sa vypočíta náhrada, sú stanovené vopred;
3. náhrada za služby vo verejnom záujme pokrýva len náklady a primeraný zisk;
4. podnik je vybraný na základe verejného obstarávania, ktoré umožňuje výber uchádzača schopného poskytnúť tieto služby pri najnižších nákladoch pre spoločnosť, alebo je náhrada určená na základe analýzy nákladov priemerného „dobře riadeného“ podniku v príslušnom sektore.

2.11 Po tomto rozsudku, ktorý sa nazýva rozsudok Altmark, si Komisia uvedomila, že len veľmi málo náhrad spĺňa tieto štyri podmienky, a () teda všetky ostatné náhrady predstavujú štátnu pomoc. Prijala preto balík opatrení „Monti – Kroes“, ktorý upresňuje:

1. prostredníctvom rozhodnutia, aké opatrenia sa nemusia oznamovať, hoci predstavujú štátnu pomoc (rozhodnutie 2005/842/ES o uplatňovaní článku 86 ods. 2 Zmluvy o ES/článku 106 ods. 2 ZFEÚ na štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme udeľovanej niektorým podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu);
2. prostredníctvom rámca – postupy posudzovania oznámení (rámec 2005/C297/04 pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme);
3. Nový prístup k štvrtému kritériu Altmark, ktorý spočíva v tom, že sa náhrady vypočítavajú na základe dodatočných nákladov vyplývajúcich z osobitného posolania a nie porovnaním s priemerným „dobře riadeným“ a primerane vybaveným podnikom.

2.12 Platnosť tohto rámca, ktorého cieľom je vytvoriť pravidlá a zásady na stanovenie podmienok, za ktorých sú náhrady za poskytovanie služieb vo verejnom záujme zlučiteľné so „spoločným trhom“ v súlade s článkom 106 ods. 2 ZFEÚ, vyprší v novembri 2011.

2.13 Keďže v uvedenom rámci aj rozhodnutí bolo stanovené, že tieto pravidlá sa prehodnotia, Komisia začala proces prehodnotenia balíka „Monti – Kroes“. Konkrétne v roku 2008/2009 vyzvala členské štáty, aby predložili správy o uplatňovaní súčasného balíka, a v roku 2010 uskutočnila verejnú konzultáciu o tejto otázke.

2.14 Na základe týchto dvoch krokov vypracovala Komisia pokyny, ktoré zapracovala do tohto oznámenia. Cieľom je začať do júla predbežnú diskusiu s európskymi inštitúciami a ďalšími zainteresovanými stranami, ktoré by potom slúžili ako základ pre vypracovanie návrhov dokumentov.

3. Obsah oznámenia

3.1 S cieľom *vypracovať jasnejšie, jednoduchšie a primeranejšie nástroje* sa v oznámení uvádza, že je potrebné:

- upresniť
  - rozlíšenie medzi činnosťami hospodárskeho a nehospodárskeho charakteru,
  - obmedzenia, ktorým čelia členské štáty pri klasifikácii hospodárskej činnosti ako SGEI,
  - ich poskytovanie pri najmenších nákladoch najúčinnjším a najefektívnejším spôsobom,
  - prepojenie so sektorovými pravidlami uplatniteľnými na SGEI,
- prijať diverzifikovanejší a primeranejší prístup, pokiaľ ide o rôzne druhy SGEI,
- zjednodušiť uplatňovanie pravidiel na niektoré druhy služieb malého rozsahu poskytovaných na miestnej úrovni, ktoré majú obmedzený vplyv na obchod medzi členskými štátmi, a na niektoré druhy sociálnych služieb všeobecného záujmu,
- pripisovať v prípade komerčných služieb veľkého rozsahu, ktoré majú zjavný európsky rozmer, väčší význam aspektom súvisiacim s účinnosťou a hospodárskou súťažou.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV podporuje postupy členských krajín a ďalších priamo zainteresovaných strán, ktoré, či už v správe o uplatňovaní súčasného balíka opatrení „Monti – Kroes“ alebo počas verejnej konzultácie v tejto oblasti, vyslovili požiadavku, aby boli prehodnotené pravidlá týkajúce sa štátnej pomoci na SGEI s cieľom odstrániť právnu neistotu a dosiahnuť vyváženejšie zohľadnenie hospodárskych, sociálnych a environmentálnych záujmov.

4.2 EHSV v plnej miere podporuje diverzifikovanejší a primeranejší prístup k rôznym druhom služieb vo verejnom záujme, ktorého cieľom je objasniť pravidlá ich financovania. Taktiež schvaľuje výnimku z notifikačnej povinnosti v prípade služieb vo verejnom záujme malého rozsahu a niektorých sociálnych služieb, ktoré bude treba presne určiť. Mimoriadne dôležité je zachovať výnimky v niektorých oblastiach (t. j. zamestnávanie zraniteľných skupín, ako sú ľudia so zdravotným postihnutím).

4.3 EHSV si v tejto súvislosti kladie otázku, aké dôvody viedli Komisiu k tomu, aby obmedzila tieto výnimky z notifikačnej povinnosti na služby malého rozsahu poskytované len na miestnej úrovni, keď už samotná požiadavka, aby

neovplyvnili obchod medzi členskými štátmi by mala stačiť na miestnej i regionálnej a dokonca aj na celoštátnej úrovni.

4.4 V oznámení sa uvádza, že revíziu tohto súboru predpisov je potrebné vnímať v kontexte všeobecných cieľov Komisie v oblasti služieb vo verejnom záujme, najmä v kontexte jej oznámenia „Na ceste k Aktu o jednotnom trhu“, ako aj stratégie Európa 2020.

4.5 EHSV v tejto súvislosti pripomína, že vo svojom stanovisku k Aktu o jednotnom trhu (INT/548 z 15. marca 2011) sa vyjadril, že „cieľom oznámenia a ostatných opatrení týkajúcich sa verejných služieb by mala byť podpora členských štátov pri rozvíjaní a zlepšovaní ich verejných služieb v súlade s protokolom o službách všeobecného záujmu“.

4.6 V tejto súvislosti EHSV žiada Komisiu, aby pre každý z týchto prípadov upresnila pravidlá vyplácania náhrad za poskytovanie služieb vo verejnom záujme, ak spĺňajú kritériá Altmark, a teda sa na ne neuplatňujú pravidlá štátnej pomoci. V súčasnosti stále pretrvávajú nedostatky informovanosti o notifikačných postupoch a rôznych výnimkách. Výsledkom je obmedzený trh, pretože organizácie odkázané pri poskytovaní efektívnych služieb na kompenzáciu nie sú schopné hospodárskej súťaže, čo má priamy vplyv na život občanov EÚ, ktorí sú tak pripravení o kvalitné a dostupné služby.

4.7 EHSV sa domnieva, že skutočnosť, že v protokole o službách všeobecného záujmu sa rozlišuje medzi službami hospodárskeho a nehospodárskeho charakteru bez toho, aby sa vyriešil problém rozlíšenia týchto dvoch kategórií, je dôkazom, že túto koncepciu a postupy treba objasniť, a to aj pokiaľ ide o úlohu neziskových organizácií či vymedzenie pojmu „primeraný zisk“, aby sa odstránilo to, že tieto služby sa posudzujú výlučne od prípadu k prípadu, z legislatívneho i súdneho hľadiska. Z dôvodu dvojakeho cieľa sociálnych politík a politík v oblasti hospodárskej súťaže je potrebná jasnejšia koncepcia týkajúca sa „primeraného zisku“. Preto by bolo prospešnejšie, keby sa na európskej úrovni mohli pravidelne poskytovať usmernenia a výklad príslušných kritérií.

4.8 Zámer Komisie objasniť rozdiel medzi SGEI a SGNEI možno preto len uvítať. Ako už EHSV uviedol vo svojom stanovisku na tému „Budúcnosť služieb všeobecného záujmu“ (CESE 976/2006), rozdiel medzi hospodárskym a nehospodárskym charakterom zostáva hmlistý a nejasný.

4.9 Vzhľadom na ťažkosti pri tvorení vyčerpávajúcej definície pojmov na jednej strane a na riziko, ktoré je obsiahnuté v restriktívnom prístupe na druhej strane, EHSV je aj naďalej presvedčený, že sa netreba zameriavať na rozlišovanie medzi hospodárskou a nehospodárskou stránkou, ale sústrediť sa na špecifické poslanie týchto služieb a na nároky (povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme), ktoré na ne kladú verejné orgány v súvislosti s plnením ich funkcie a ktoré bude potrebné jasne stanoviť.

4.10 Hoci Lisabonská zmluva prostredníctvom protokolu o službách všeobecného záujmu stanovila spôsob uplatňovania pravidiel pre SGI hospodárskeho i nehospodárskeho charakteru, tá istá zmluva zaviedla v článku 14 nový právny základ služieb všeobecného hospodárskeho záujmu. Rada a Európsky parlament pritom majú za úlohu prostredníctvom právnych predpisov a v súlade s bežným legislatívnym postupom stanoviť zásady a podmienky, najmä hospodárske a finančné, za ktorých budú môcť tieto služby plniť svoj účel.

4.11 EHSV sa preto domnieva, že v tomto rámci môžu byť pravidlá uplatňovania náhrad za poskytovanie služieb vo verejnom záujme vo vzťahu k štátnej pomoci demokratickejšie pre desiatky tisíce verejných orgánov, ktoré ich budú musieť zaviesť, ak by sa uplatňovali na základe riadneho legislatívneho postupu v súlade s článkom 14 ZFEÚ, pod podmienkou, že budú v súlade so zmluvou.

4.12 EHSV schvaľuje zámer Komisie nabádať členské štáty, aby pripisovali väčší význam aspektom súvisiacim s účinnosťou. Nesmie sa však zameriavať len na čisto hospodárske kritériá, ale musí zohľadniť aj sociálne, územné a environmentálne aspekty, so zreteľom na osobitné poslanie, ktoré pre jednotlivé SGEI stanovili verejné orgány. Komisia by sa krátkodobo nemala obmedzovať na kritérium „efektivity“, ale tiež zohľadňovať kvalitu, výsledky a udržateľnosť služieb, najmä pri poskytovaní služieb v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti. Okrem toho by sa mali zohľadniť aj osobitosti podnikov sociálneho hospodárstva (družstvá, vzájomné spoločnosti, združenia a nadácie).

4.13 Pre väčšinu služieb všeobecného záujmu, ako napríklad sociálne služby a služby v oblasti zdravia, je okrem toho charakteristický asymetrický vzťah medzi poskytovateľmi a príjemcami, ktorý sa líši od komerčného vzťahu dodávateľ – spotrebiteľ. Služby všeobecného záujmu prinášajú často riešenia upravené na mieru, ktoré zohľadňujú osobitosti danej situácie

a potreby užívateľov. Môžu fungovať len na základe zásady solidarity a sú vo veľkej miere závislé od verejného financovania. EHSV by rád vyzval Komisiu, aby otvorila konzultácie s cieľom preskúmať, ktoré verejné služby v oblasti SGI by mohli spĺňať podmienky na udelenie skupinovej výnimky, keďže nemajú výrazný vplyv na hospodársku súťaž alebo nepoškodzujú cezhraničné príležitosti.

4.14 Zavedením kritéria účinnosti sa opäť zosúladiť kritéria posudzovania uvedené v rozhodnutí a rámci so štvrtým kritériom rozsudku Altmark. Hrozí, že by sa však potom mohlo uplatňovať na všetky náhrady vrátane náhrad poskytovaných za služby malého rozsahu poskytované na miestnej úrovni, ktoré majú obmedzený vplyv na obchod medzi členskými štátmi, ako aj na niektoré druhy sociálnych služieb všeobecného záujmu, ktoré však Komisia zamýšľa vyňať z notifikačnej povinnosti a považovať ich za zlučiteľné s vnútorným trhom. To znamená, že tieto služby budú aj naďalej podrobené kontrole *a posteriori*, z čoho vyplýva nová právna neistota.

4.15 Takáto neistota vládne, aj pokiaľ ide o právomoci, ktoré má Komisia pri hodnotení účinnosti, hoci vo veci M6/TF1 (T-568/08 a T573/08) jej tribunál túto právomoc odňal.

4.16 Pokiaľ ide o zámer Komisie objasniť obmedzenia, ktorým čelia členské štáty pri klasifikácii hospodárskej činnosti ako SGEI, EHSV už roky požaduje, aby boli objasnené podmienky uplatňovania článku 106 ods. 2, ktorý sa vykladá protichodným spôsobom, a to až do takej miery, že sa na jednej strane chápe ako derogácia alebo výnimka zo všeobecných pravidiel zmluvy (pozri oznámenie z 20. novembra 2007), a na strane druhej sa v bielej knihe z roku 2004 uvádza, že „v prípade rozporu má prednosť efektívne plnenie úloh všeobecného záujmu pred uplatňovaním pravidiel zmluvy“.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o pneumatikách motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a ich montáži“ (kodifikované znenie)

[KOM(2011) 120 v konečnom znení – 2011/0053 (COD)]

(2011/C 248/27)

Rada (1. apríla 2011) a Európsky parlament (24. marca 2011) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o pneumatikách motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a ich montáži“ (kodifikované znenie)

KOM(2011) 120 v konečnom znení – 2011/0053 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) rozhodol 157 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 15. júna 2011

Prešeda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (kodifikované znenie)“

[KOM(2011) 189 v konečnom znení – 2011/0080 (COD)]

(2011/C 248/28)

Európsky parlament (10. mája 2011) a Rada (3. mája 2011) sa rozhodli podľa článku 192 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (kodifikované znenie)“

KOM(2011) 189 v konečnom znení – 2011/0080 COD.

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojom stanovisku CES 23/81 fin, prijatom 29. apríla 1981 (*), na svojom 472. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júna 2011 (schôdza z 15. júna 2011) rozhodol 154 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 15. júna 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(*) Stanovisko EHSV k návrhu smernice Rady o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie, Ú. v. ES C 185, 27.7.1981, s. 8.

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2011/C 248/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť“ [KOM(2010) 715 v konečnom znení]	81
2011/C 248/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Inteligentná regulácia v Európskej únii“ [KOM(2010) 543 v konečnom znení]	87
2011/C 248/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Audítorská politika: Poučenie z krízy“ [KOM(2010) 561 v konečnom znení]	92
2011/C 248/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej centrálnej banke – Rámec EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore“ [KOM(2010) 579 v konečnom znení]	101
2011/C 248/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Posilňovanie sankčných režimov v odvetví finančných služieb“ [KOM(2010) 716 v konečnom znení]	108
2011/C 248/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Menej byrokracie pre občanov: Podpora voľného pohybu verejných listín a uznávanie účinkov dokladov o osobnom stave“ [KOM(2010) 747 v konečnom znení]	113
2011/C 248/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 89/666/EHS, 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokiaľ ide o prepojenie centrálnych registrov, obchodných registrov a registrov spoločností“ [KOM(2011) 79 v konečnom znení – 2011/0038 (COD)]	118
2011/C 248/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Komplexný prístup k ochrane osobných údajov v Európskej únii“ [KOM(2010) 609 v konečnom znení]	123
2011/C 248/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť“ [KOM(2010) 758 v konečnom znení]	130
2011/C 248/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o migrácii“ [KOM(2011) 248 v konečnom znení]	135
2011/C 248/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o riadení nebezpečnosti nebezpečných látok vedúcej k vzniku veľkých havárií“ [KOM(2010) 781 v konečnom znení – 2010/0377 (COD)]	138

2011/C 248/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o príležitostiach a výzvach pre európske kiná v digitálnom veku“ [KOM(2010) 487 v konečnom znení]	144
2011/C 248/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Reforma uplatňovania pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci na služby všeobecného hospodárskeho záujmu“ [KOM(2011) 146 v konečnom znení]	149
2011/C 248/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o pneumatikách motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a ich montáži“ (kodifikované znenie) [KOM(2011) 120 v konečnom znení – 2011/0053 (COD)]	153
2011/C 248/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (kodifikované znenie)“ [KOM(2011) 189 v konečnom znení – 2011/0080 (COD)]	154

Predplatné na rok 2011 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 100 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	770 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	400 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	300 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia *Úradného vestníka Európskej únie* môžu získať rôzne prílohy k úradnému vestníku, ktoré sa budú zasielať na základe jednoduchej žiadosti. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznámení pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do *Úradného vestníka Európskej únie*.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj *Úradný vestník Európskej únie*, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke si možno prehliadať *Úradný vestník Európskej únie*, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK